

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ (ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸರ ಅಮೃತವಾಣಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಜರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ

—● ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು ●—

ಸಂಪುಟ ೯]

೧೯೫೮ ನೋವೆಂಬರ್

[ಸಂಚಿಕೆ ೧

“ಗೋವಿಂದ ನಿನ್ನಾನಂದ! ಸಾಧನಸಕಲವು ನಿನ್ನಾನಂದ”

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಜಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ : ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

—ಗ್ರಂ.

—ದಾ.

ಪುಟ

೧. ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣಿ	....	....	೧
೨. ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
೩. ಶ್ರೀ ಸುನುಧ್ವವಿಜಯನುಹಾಕಾವ್ಯ —ಶ್ರೀ ಕೆ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ.	....	....	೩
೪. ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೨—ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ —ಶ್ರೀ ಬಿ. ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ.	....	....	i-೨
೫. ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೩—ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ತಿಷ್ಠನರರು —ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ.	....	....	i-೪

★

ಚಂದಾದಾರರ ಗಮನಕ್ಕೆ

ಈ ಹೊಸವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಪೂರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಬಾರಿ ಮುದ್ರಿಸಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನಿಂದ ಮುದ್ರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪದ್ಯಭಾಗವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಯಾರೂ ಬೇಸರಿಸಬಾರದು. ಪದ್ಯವಾದರೇನು ಗದ್ಯವಾದರೇನು ಶ್ರೀ ಹರಿಪ್ರೀತಿವಿಷಯವಾದ ವಿಷಯವಿದ್ದರೆ ಸರಿ. ಅಲ್ಲವೇ!

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನ:’

SRI PANCHAMUKHINILAYA

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸ ಭಾರತೀ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ಮಾ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಗಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ॥”

ಸಂಪುಟ

೯

೧೯೫೮ — ನೊವೆಂಬರ್

ಸಂಚಿಕೆ

೧

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ಸುಳಾದಿ

ಅದಿತಾಳ

“ ಇವರ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಸ್ನಾನ | ಇವರ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಮೌನ
ಇವರ ಸಂಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ದೊರೆವದು ಹರಿಧ್ಯಾನ
ಇವರ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಂದ ಅವನಿಯೊಳಗೆ ಆವ
ದಿವಸದೊಳೊಂದು ಕ್ಷಣ ತನಕದಿಂದಲಿ ಭಜಿಸೆ
ಅವನೇನೆ ಜಗದಿ ಪಾವನನೆಂದು ಕರಿಸುವ
ಇವರ ಕರುಣ ಪಡೆಯೆ ಕವಿಯೆಂದೆನಿಸುವನು
ಪವನನೊಡೆಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿವಿಠಲನು ಒಲಿದು
ಇವರಿಂದ ತನ್ನ ದಾಸ್ಯ ಅವನಿಯೋಳ್ ಕೊಡಿಸುವ ॥

ಜತೆ

ವಿಜಯದಾಸರ ಪಾದರಜನ ಸೋಕಿದ ನರನ
ತ್ರಿಜಗದೊಡೆಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿವಿಠಲ ಪೊರೆವನು.

“ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನಿದೋ ನಃ”

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ಪರಮಾನುಷಂಗಿಕದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿದಾಸರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ತಾವುಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದು, ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ರಸದೂಟದಿಂದ ಆನಂದಪಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಮುಂದೂ ಈ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಪರಸ್ಪರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಬೆಳೆದುಬರಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಿಂದ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಕನ್ನಡಾನುವಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮದಾ ನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರ ಶಿಷ್ಯವರರ ಚರಿತ್ರೆ ನೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತರುವುದನ್ನು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈವರೆಗೆ ಮುದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ ೧ ಮತ್ತು ೫ ಈ ಎರಡನ್ನಂತೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕಾಗದದ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಪುಟಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಈ ಒಂದು ವರ್ಷವೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಇರುವ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆದಷ್ಟು ಮುದ್ರಿಸಿ ತಮಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತೇನೆ. ಚಂದಾದಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೊಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನೇ ಕೊಡದಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯಯುಕ್ತರೊದಗುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಪುಟ ಜೋಡಿಸುತ್ತೇನೆಂಬ ಆಸೆ ನಮಗಿಲ್ಲವಾಗಿ ತಾವುಗಳು ಹೋದ ವರ್ಷದಂತೆಯೇ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪುಟಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಅಂತೂ ಒಳ್ಳೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯವರ ಸಹಕಾರ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ತಾವು ಬಲ್ಲರಿ. ಪ್ರೀತಿಯಿರಲಿ.

ಶ್ರೀಮದ್ಭವವಿಜಯಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಕೆ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ.,ಬಿ.ಟಿ.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ.

ಪಾತ್ರರಚನಾಕೌಶಲ

(ಮುಂದುವರಿದುದು)

ಶೋಭನಭಟ್ಟರು (ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು)

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣರ ಆದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಉತ್ತರ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಸಂಚಾರಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಗೋದಾವರೀತೀರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಶ್ರೀ ಶೋಭನಭಟ್ಟರಿಗೂ ಸಮಾಗಮವಾಯಿತು. ಹದಿನೆಂಟು ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಷಟ್ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಧಾಮಪಂಡಿತರಾದ ಅನೇಕರು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೊಡನೆ ವಾದ ನಡೆಸಿ ಪರಾಜಿತರಾದರು; ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದು ಹೊಗಳಿದರು. ಈ ವಿದ್ವತ್ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದವರು ಶೋಭನಭಟ್ಟರೆಂಬ ತಾರ್ಕಿಕಶಿಖಾಮಣಿಗಳು. ಈ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರು. ವೈದಿಕ ದೀಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರು. ಪುರಾಣ ಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆ. ನೆರೆದಿದ್ದ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಈ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ಅವರ ಭಾಷ್ಯೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅದ್ಭುತಭಾಷ್ಯಶ್ರವಣದನಂತರ ಇವರಿಗೆ ಇತರ ಅವಶ್ಯವೂ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅರವಿಂದಮಕರಂದಪಾನದನಂತರ ಹಂಸವು ಇತರ ಪುಷ್ಪಮಧುವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದೇ? ಅನಂದತೀರ್ಥರ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಾದಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಾದಿಗಳನ್ನು ಇವರು ಜಯಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಶಾಸ್ತ್ರಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಮೈಖರಿ ಇಂತಿತ್ತು: “ಎಲೈ ಸಜ್ಜನಸಭಾಸದರೇ, ಸಜ್ಜನಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಆನಂದ-ತೀರ್ಥರ ಶಾಸ್ತ್ರಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ. ಕೇಳಿ ಪುನೀತರಾಗಿರಿ. ಸುಣ್ಣಗಾರ ನೊಬ್ಬ ಶಂಖಚೂರ್ಣಮಾಡುವಾಗ ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತ ಶಂಖ (ಬಲಮುರಿಶಂಖ) ಒಂದು ದೊರಕಿತಂತೆ: ಅವನು ಅದನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡಿ ಸುಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ನಂತೆ. ಎಷ್ಟು ಕುಟ್ಟಿದರೂ ಅದು ಪುಡಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಅಲ್ಪನು ಆ ಶಂಖವು ಅಪ್ರಯೋಜಕನೆಂದು ಎಸೆದನಂತೆ. ಅದೆಂತಹ ಮೂಢ ಮತಿಯವನು! ಅದು ಅಮೂಲ್ಯವಸ್ತುವೆಂದು ಆ ಮೂಢಮತಿಗೆ ತಿಳಿದೀತೇ? ಅಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಈ ಅಪ್ರಮೇಯಮತಿಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಲ್ಪರಿಂದ ದುರ್ಲಭ ವಾದುದು. ಧರ್ಮಕರ್ಮಸಂಯೋಗದಿಂದ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಸುಧೆ ಲಭಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವನು ಆ ಅಮೂಲ್ಯ ಶಂಖವನ್ನೆಸದ ಮೂಢಮತಿಯಂತೆ ನಿಂದ್ಯನು. ಅದೇ ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತಶಂಖವು ಅದರ ಗುಣವನ್ನರಿತವನೊಬ್ಬನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಅವನು ಆ ಅಮೂಲ್ಯಶಂಖವನ್ನು ಮಾರಿ ವಿಶೇಷ ಹಣ ಪಡೆಯುವನಷ್ಟೆ! ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಆ ಬಲಮುರಿಶಂಖದ ಪ್ರಯೋಜನ ಅವನಿಗೂ ಪೂರ್ಣ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಆಹಾ! ಏನಿದ್ದರೇನು! ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ದೊರಕುವ ಫಲ. ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದರೂ, ಅಲ್ಪಯೋಗ್ಯತೆಯ ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಷ್ಟೇ. ಅದೇ ಪೂಜ್ಯವಾದ ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತಶಂಖವನ್ನು ಕೊಂಡು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೋಶ ದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಮಹಾಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಅದರ ಮಹಿಮೆಯರಿತ ಜಕ್ರವರ್ತಿ. ವರ್ಣನಾತೀತವಾದ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತು ಅದು. ಹೀಗೆಯೇ ಈ ಮಹಾಮತಿಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರಕಲ್ಪತರು ವನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಉತ್ತಮರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಹಾಫಲರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.” ಹೀಗೆಂದು ವಿಧವಿಧವಾದ ಮನೋಹರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ತುತಿಗೈದು ಸುಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದರು ಈ ಜ್ಞಾನಿಗಳು.

ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಇವರು ತೃಪ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಧ್ವರ ಅಸದೃಶ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಇವರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತ್ತು.

ಆಕೃಷ್ಟೋಽಸ್ಯ ಗುಣೈರ್ವ್ಯಾಪ್ತೈರ್ಯೋ ಗೋದಾಯಾ ಉಪಾಯಯಾ ಸ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಾಖ್ಯಃ ಶಿಷ್ಯೋಽನ್ಯೋಽಭೂತ್ಸುಜೇತಸಃ ||

(ಸ 15-120 ಶ್ಲೋ)

ದಿಗಂತವನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಧ್ವರ ಗುಣಕೀರ್ತಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು. ಗೋದಾವರಿತೀರದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸನ್ಯಾಸಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ದಯೆಯಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು, **ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಿಂಬ** ಸುನಾಮವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದರು. ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣದಿಂದಲೂ ನಿರಂತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮೈರಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ, ನಿತ್ಯಗುರುಸೇವೆಯಿಂದಲೂ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ಗುರುಕಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಪೂರ್ಣಬೋಧರು ಇವರಿಗೆ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಪರಮಾತ್ಮತತ್ವವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈ ವಿದ್ವತ್ತಿಮಿಂಗಲವು ವೇದಾಂತಾಭಿಧಿಯನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ಬಿಟ್ಟುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಶಾಸ್ತ್ರನಿರಾಕರಣೆಗಾಗಿ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಿದುದುಂಟು. ಅವುಗಳ ಯುಕ್ತಿಪ್ರವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು.

ಈ ಪಂಕಜನಾಭತೀರ್ಥರ (ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ) ಉಪನ್ಯಾಸಸಿಂಹ ನಾದವು ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ನಡುಗಿಸಿತು; ಅಡಗಿಸಿತು. ತರ್ಕಕರ್ಕಶರಾದ ದುರ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪಟುಗಳಾದ ಇವರು ವಾದಿಗಜಪಂಚಾಸ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ರತ್ನವಲಿಗಳು ಉದಯಿಸುವಂತೆ ಅಗಾಧಬೋಧರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಜ್ಞಾನ ಸಾಗರದಿಂದ ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಬೇಕಾರೂಪವಾದ ಸನ್ನ್ಯಾಯರತ್ನಾವಲಿ ಎಂಬ ಅನರ್ಘ್ಯಗ್ರಂಥರತ್ನವು ಉದಯಿಸಿತು. ವೇದಸಾರವೇತ್ತೃಗಳಾದ ಇವರು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರವಚನಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸದಸ್ಯರು ವೇದಪ್ರವಚನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವರ ಶ್ರೇಷ್ಠಶಿಷ್ಯರೆಂದೇ ಇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು.

ಇವರಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಅನಿರುದ್ಧತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ-
ಜನಾರ್ದನತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀನರಸಿಂಹತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಉಪೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು,
ಶ್ರೀ ವಾಮನತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಅಧೋಕ್ಷಜತೀರ್ಥರೇ
ನೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿಗಳಾದ ಅನೇಕ ಮಹಾಮಹಿಮರೂ
ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು
ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿವರದು. ಸದಾ ಹರಿಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸ
ತಕ್ಕವರಿವರು. ದುರ್ವಾದವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಸಹಸ್ರಕಿರಣರಂತೆ ಬೆಳಗಿದವರೇ
ಮಹಾತ್ಮರುಗಳು.

ಶ್ರೀಬಾದರಾಯಣತೀರ್ಥರೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮರೋರ್ವರು ; ಇವರು
ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರು. ಜ್ಞಾನಿನವರೇಣ್ಯರು ; ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು.
ಶ್ರೀಮದ್ವರ ಕ್ರೀಡಾಶುಕದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದ ಭಾಗ್ಯ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರದು.

ಇನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಆಶ್ರಮಜ್ಯೇಷ್ಠರಾದ “ಜ್ಯೇಷ್ಠ-
ಯತಿ”ಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಹಾನುಭಾವರ
ವಿಷಯವೂ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ವೈರಾಗ್ಯವೈಯಾತ್ಯಸುವಾಕ್ತೃಪೂರ್ವಕೈ-

ಯುರಕ್ತೋ ಗುಣೈಃ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಭೂಷಣೈಃ |

ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ಯತಿಯೋ ಲಿಕುಚಾನ್ವಯೋದ್ಯವ-

ಸ್ತಂ ಭೂರಿಭಕ್ತಿಃ ಸ ಕದಾಚಿದಬ್ರವೀತ್ || (ಸ 5-27 ಶ್ಲೋ)

ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಫಲೋಪಭೋಗಾಪೇಕ್ಷರಹಿತರಾದ ಈ ಯತಿವರೇಣ್ಯರು
ತಮ್ಮ ಜನ್ಮದಿಂದ ಲಿಕುಚವಂಶವನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಂದ್ರಿಯ
ಜಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇವರು ವಾಕ್ಪಟುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಒಮ್ಮೆ
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು : “ನೀವು ಅನ್ಯಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಲಿರುವಿರಷ್ಟೆ ?
ಅದಂತಿರಲಿ. ವಿಚಕ್ಷಣ! ಸೂತ್ರೋಪನಿಷದಾದ್ಯರ್ಥವಿಚಾರಕುಶಲ!
ಹೇಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ! ಸೂತ್ರೋಪನಿಷದರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ
ವಿರೋಧರಹಿತವಾದ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ
chapter1

ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಧರಿಸಿರಿ. (ಈ ಮಾತುಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸರ್ವಸಜ್ಜನರ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿತರಾದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಪ್ರವಚನಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಹರಿಪದವನ್ನು ಬೆಳಗಿತು ಎಂದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ). ಗುರುದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬದರಿಕಾ-ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ತಮಗೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನಿತ್ತ ಶ್ರೀ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರೊಡನಿದ್ದ ಈ ಜ್ಯೇಷ್ಠಯತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ರಂತೆ. ನಂಟನೊಬ್ಬನು ದೂರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ತನ್ನವರಿಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಹಣದಂತೆ ಈ ಜ್ಯೇಷ್ಠಯತಿಗಳು ಈ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಸದಾ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯದೊಂದಕ್ಷರವನ್ನು ಬರೆದವರಿಗೆ ಸುರ-ತರಂಗೀಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದವನಿಗೆ ಬರುವ ಮಹಾ-ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅನವಧ್ಯ ಅದ್ಭುತ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಲೇಖಿಸಿ ಮಹಾ-ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾದ **ಶ್ರೀ ಸತ್ಯತೀರ್ಥರೂ** ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಆಚಾರ್ಯರ ಸೇವೆಗೈದು ಧನ್ಯನಾದ **ಜಯಸಿಂಹ-ರಾಜನೂ** ಕಾವ್ಯಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಶ್ರಮಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗಿಸಿ ವಿಫಲನಾದ ಈಶ್ವರ-ದೇವ ಮೊದಲಾದವರೂ, ಮಹಾಮಾನಸಕುಂಭಸಂಭವರಿಂದ ಏಕಾಪೋಶನ ರೂಪರಾದ ಬುದ್ಧಿಸಾಗರ, ವಾದಿಸಿಂಹ, ಪುಂಡರೀಕಪುರಿ, ಶ್ರೀಮದಾನಂದ-ತೀರ್ಥರ ಶಾಸ್ತ್ರಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅಪಮಾನಿತನಾದ ಪದ್ಮತೀರ್ಥ ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯವಾದಿಗಳೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಇವರ ಚಿತ್ರಣವು ಕಾವ್ಯದ ರಸಪುಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

“ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೋ ನಃ”

ಇದರ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಿರಾ !

ಬಲ್ಲವರು ಪೇಳಿರಿ ಸೊಲ್ಲನೆಲ್ಲ

ಪ.

ಫುಲ್ಲನಾಭನ ಚರಣಶರಣಜನರೆಲ್ಲ

ಅ. ಪ.

ನೀರೊಳಗೆ ಚರಿಸುವುದು ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಲ್ಲ
ಭಾರವನು ಪೊತ್ತಿಹುದು ಕೂರ್ಮನಲ್ಲ
ಕೋರೆದಾಡಿಗಳುಂಟು ನರಹಾವತಾರಲ್ಲ
ಘೋರಬಾಯ್ ರದಿಹುದು ನರಸಿಂಹನಲ್ಲ

|| ೧ ||

ಬಂದವರ ಬೇಡುವುದು ವಾಮನವತಾರಲ್ಲ
ತಂದೆ ನುಡಿ ಕೇಳುವುದು ಭಾರ್ಗವನು ಅಲ್ಲ
ಸಿಂಧುವನು ದಾಂಟುವುದು ಶ್ರೀರಾಮ ತಾನಲ್ಲ
ಬಂದು ಮಡುದುಮುಕುವುದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲ

|| ೨ ||

ಬತ್ತಲೆ ನಿಂತಿಹುದು ಬೌದ್ಧಾವತಾರಲ್ಲ
ಉತ್ತಮತೇಜಿಹುದು ಕಲ್ಕಿಯಲ್ಲ
ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ನಮ್ಮ ಪುರಂದರವಿಠಲನು
ಹತ್ತು ಅವತಾರ ತಾಳಿದ ಹರಿಯು ತಾನಲ್ಲ

|| ೩ ||

ಅರ್ಥ:-**ಹರಿಗೋಲು.** ಒಂದು ಒಗಟುಹಾಕಿದರೂ ಪರಿಸ್ಪೃಶಿಸಿದರಲ್ಲಿರ
ಬೇಕು ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳಿಗೆ. ಇದೇ ಅವರ ಹಿರಿತನ. ಒಗಟಿನ ಈ ಪದದಲ್ಲಿ
ನೋಡಿ: ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹತ್ತು ಅವತಾರದ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಚರಿತ್ರೆ ಇದೆ ! [ಸಂ.

॥ ಶ್ರೀಪತಿನಾರ್ಪಣಮೋ ನಃ ॥

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀಗ್ರಂಥರತ್ನಮಾಲೆ—ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೭

ಶ್ರೀಮದೈತರೇಯೋಪನಿಷತ್

(ಕನ್ನಡಾನುವಾದ)

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಬಿ. ಭೀಮರಾವ್,

ದಾವಣಗೆರೆ.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಾರ್ಯಹೃದಯಾಮಲಮಂದಿರಂ ।

ಜಾನಕೀಜಾನುಮಾನಂದಸಾಂದ್ರಂ ವಂದೇ ನಿರಂತರಂ ॥

ಆಚಾರ್ಯಃ ಪವನೋಽಸ್ಮಾಕಮಾಚಾರ್ಯಾಣೀ ಚ ಭಾರತೀ ।

ದೇವೋ ನಾರಾಯಣಃ ಶ್ರೀಶಃ ದೇವೀ ಮಂಗಳದೇವತಾ ॥

ನ ಮಾಧವಸಮೋ ದೇವಃ ನ ಚ ಮಧ್ವಸಮೋ ಗುರುಃ ।

ನ ತದ್ವಾಕ್ಯಸಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ನ ಚ ತಸ್ಯ ಸಮಃಪುಮಾನ್ ॥

ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಋಗ್ವೇದದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಚತುರ್ಮುಖ-
ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಾದ ವಿಶಾಲನಾಮಕ ಮಹಾತ್ಮನಿಗೆ ಇತರಾದೇವಿಯು ಧರ್ಮ-
ಪತ್ನೀ. ಈಕೆಯ ಮಗನಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಅವತರಿಸಿದನು ;
ಇತರಾಪುತ್ರನಾದ್ದರಿಂದ ಐತರೇಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈತನಿಗೆ
ಮಹಿದಾಸನೆಂದೂ ಹೆಸರು. ನಿತ್ಯವೂ ಅಪೌರುಷೇಯವೂ ಆದ ಈ ವೇದ-
ಭಾಗವನ್ನು ಐತರೇಯನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ
ಐತರೇಯೀ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆತನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡೆದಿದೆ.
ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಇತರಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಸಮವಾದರೂ ಈ

ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದಶೋಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಸಕಲ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು. ಎಲ್ಲ ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಆತನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸುವುವು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇದು 'ಮಹಾಭೂತಿಶ್ರುತಿ' ಎಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ನಾರಾಯಣನು ರಮಾದೇವಿಗೋಸ್ಕರ ಅತಿಮುದದಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಶ್ರುತಿ ಇದು. ಆಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಋಕ್‌ಶಾಖೆಯವರು ಇದನ್ನು ಉಪದೇಶಹೊಂದಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಭೃಗು, ವರುಣ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತೈತ್ತಿರೀಯ, ಮಾಂಡೂಕ ಮೊದಲಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕರು. ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟೃಗಳಾದ ಈ ಋಷಿಗಳು ಉಪನಿಷದರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಯಾವುದೊಂದು ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಜ್ಞಾನಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಸಾಧಕನು, ಅದರ ಋಷಿ, ದೇವತಾ ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ತಿಳಿದು ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದರೆ ಅನರ್ಥವಾಗುವುದೆಂದು ಶ್ರುತಿಯೇ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಹಾಭೂತಿಶ್ರುತಿಗೆ ನಾರಾಯಣನೇ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ದೇವತೆಯು; ಆತನೇ ಋಷಿಯು. ಮುಂದೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಇತರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವಾಂತರ (ಕೆಳಗಿನ ಅನ್ಯ) ಋಷಿ ಎನಿಸಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ರಮಾದೇವಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಯುಕ್ತವೂ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಮಹಾವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪೂರ್ಣನೆಂದೂ ನಿರ್ದೋಷನೆಂದೂ ಸಾರುವುದು ಸಕಲ ಶ್ರುತಿಗಳ ಮುಖ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಅನಂತಮಹಿಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹಲವಾರು ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವೇದಗಳ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವೂ ವರ್ಣಿಸಿ ಆ ಗುಣಧ್ಯಾನರೂಪನಾದ ಉಪಾಸನಾಕ್ರಮವನ್ನು (ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು) ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ವೇದಪ್ರಣಿಹಿತವಿದ್ಯೆಗಳು ಬಹುವಾಗಿವೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಜೀವಸಮೂಹಗಳೂ ಇವೆ. ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಉತ್ತಮ ದೇವತೆಗಳೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಯಾರು ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅದರ ಮುಖ್ಯಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅರ್ಹನೋ ಆತನು ಆ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೆನಿಸುವನು. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ವಿದ್ಯೆಗೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದರೆ, ದೇವವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರದ ಇತರ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಜೀವರಿಗೆ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳು ವ್ಯರ್ಥವೆಂಬ ಸಂಶಯವು ಸಹಜವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ವಿದ್ಯೆಗೆ—ಎಂದರೆ ಉಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲಗುಣ ಸಹಿತವಾಗಿ (=ಉಪಸಂಹಾರದಿಂದ) ಉಪಾಸಿಸಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಭಗವದ್ರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ದೇವಾನ್ಯರು ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಾದರೂ, ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ (ಗುಣಜ್ಞಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ) ಸಕಲಸಜ್ಜೀವರೂ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರೂ) ಅರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗದ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು. ಸ್ವಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತಾನುಗುಣವಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದಷ್ಟು ಭಗವದ್ಗುಣಗಳು ಏಕದಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಗೋಚರವಾಗಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವವರೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಸ್ವಯೋಗ್ಯತೆಯ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧಕನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಭಗವದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಋಗಾದಿ ಸ್ವಸ್ವಶಾಖೋಕ್ತ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಸರ್ವವೇದೋಕ್ತ ಗುಣಜ್ಞಾನವನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಶ್ರೀಬಾದರಾಯಣರು ವೇದಾಂತಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವಗುಣೋಪಸಂಹಾರದಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಸರ್ವಗುಣಪ್ರತ್ಯಯಸಹಿತವಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಋಜುಗಣದವರು (ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳು) ಮಾತ್ರ ಹೊಂದುವರು. ಇತರರು ಸ್ವಸಾಮಾನ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಹುಗುಣಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೂ, ಅವರವರ ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಉಚಿತವಾದಷ್ಟೇ ಗುಣಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ; ಅಷ್ಟೇ ಗುಣಪ್ರತ್ಯಯಸಹಿತವಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಜೀವರಲ್ಲಿ ಏಕಗುಣೋಪಾಸಕ್ತರೂ

ಇರುವರು. ಇವರು 'ಆತ್ಮಾ' (ಸ್ವಾಮಿ) ಎಂಬ ಒಂದೇಗುಣವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಎಲ್ಲ ಸಾಧಕರೂ ಸತ್, ಚಿತ್, ಆನಂದ, ಆತ್ಮಾ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮವನ್ನು, 'ಓಂ ಆನಂದಾದಯಃ ಪ್ರಧಾನಸ್ಯ ಓಂ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರು ಈ ಚತುರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಈ ನಾಲ್ಕುಗುಣಗಳನ್ನಾದರೂ, ಒಂದೊಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಯಾವ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಲುಳ್ಳವನೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಭಗವದ್‌ಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು, ಸಾಧನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿವಿಧವೇದವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳ (ಮಹಿಮೆಗಳ) ಜ್ಞಾನವು ಸಹ ಸ್ವಯೋಗ್ಯಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೂ, ಆ ಗುಣಗಳ ಯಥಾಯೋಗ್ಯಪೂರ್ಣತ್ವ, ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣಗಳ ಭಾವನೆಗೂ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದೇವಾಧಿಕಾರಕವಾದ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ರಹಸ್ಯಮಹಿಮೆಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಸಕಲ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವೇ ಸರಿ.

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಜಯದಿಂದ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕ-ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂದಿರುಗುವ ಮೊದಲು, ಪಾಠವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ, ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಮುಕ್ತಿಹೇತುವಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ, ಈ ಉಪನಿಷದ್ಗತವಾದ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಸ್ವಯೋಗ್ಯವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠಹರಿಭಕ್ತಿಯ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಐತರೇಯಗತಸೂಕ್ತಗಳ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಗಳು ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದುವೆಂದೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆ

ಗಳು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ವಿಜಯಮಹೋತ್ಸವವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾ ದೇವ-
ಲೋಕದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು
ತಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ
ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ವಿಸ್ತಾರವಾದ
ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಗ್ಧೇದದ ೨-೩ನೇ ಅರಣ್ಯಕಭಾಗವಾದ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ,
ಅಗಮ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು
ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣರ ಅದ್ಭುತಮಹಿಮೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯು ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪತೆಯ
ಅರಿವನ್ನಿತ್ತು, ಅವರಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಸಾಧನಗಳಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು
ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಿ
ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೀರ್ಘಕಾಲ ವ್ಯವಸಾಯಮಾಡಿದರೂ
ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಹಾಗೆ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ
ಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿ-
ಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಓದುಗರಲ್ಲಾದರೂ
ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿದರೆ, ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು
ಸಫಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಮಂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭಾಷ್ಯಾನುಸಾರವಾದ
ತಾತ್ಪರ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಹಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸರಳಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ
ಲೇಖನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವೆನು; ಭಾಷ್ಯಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲ
ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆಯೇ ನಿರೂಪಿಸುವೆನೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಾರದು.
ಪಾರಿಭಾಷಿಕಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸದೇ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು
ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಪ್ರಾಕೃತಪದಗಳು ಗೀರ್ವಾಣಪದಗಳಂತೆ
ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು
ಮನಗಾಣುವರೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವೇ
ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಈ ಲೇಖನಮಾಲೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಕಾರಿಯಾಗಲಾರದು.
ಆದರೂ ಗಹನವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಅದಷ್ಟು ಸರಳರೀತಿಯಿಂದ
ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವೆನು.

ಓದುಗರು ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಮೂಲಕವಾದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಹಂಸಕ್ಷೀರನ್ಯಾಯದಿಂದ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಲೇಖನಮಾಲೆಯು ಮುಂದೆ, 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ'ದಂತೆ ಗ್ರಂಥರೂಪದಿಂದ ಮೈದೋರಲೆಂದೂ, ನಿರ್ವಿಘ್ನದಿಂದ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲೆಂದೂ ಸಕಲಸಜ್ಜನರೂ ಆಶೀರ್ವದಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

॥ ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋನಮಃ. ಪರಿಃ ಓಂ ॥

ಶ್ರೀಮದ್ಭೀತರೇಯೋಪನಿಷತ್

ಶ್ರೀಮದ್ಭೀತರೇಯೋಪನಿಷತ್ಸಂಹಿತಾಶ್ವತಥಾಶ್ವತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ-
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಾಯ ನಮಃ

“ನಾರಾಯಣಂ ನಿಖಿಲಪೂರ್ಣಗುಣೈಕದೇಹಂ
ಸರ್ವಜ್ಞಮಚ್ಯುತಮಪೇತಸಮಸ್ತದೋಷಂ |
ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಸರ್ವಚಿದಚಿತ್ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ
ಸಾಕ್ಷಾದಧೀಶ್ವರಮಿಯಾಂ ಶರಣಂ ರಮೇಶಂ ||”

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಭಾಷ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ‘ಏಷ ಪಂಥಾ’ ಎಂದು
ಮೊದಲಾಗುವ ಈ ಉಪನಿಷತ್ಪ್ರತಿಸಾಧ್ಯನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ
ಮಂಗಳವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಅಚ್ಯುತನೂ, ಸಕಲದೋಷದೂರನೂ ಆದ
ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಸಕಲಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣಸ್ವರೂಪನು. ಆತನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ
ಪ್ರಾಕೃತದೇಹಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಜೇತನಾಜೇತನಜಗತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯನಿಯಾಮಕ
ನಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಾಣದೇವನ ಸಾಕ್ಷಾದೊಡೆಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ
ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶರಣುಹೊಂದುವೆನು.

ಈ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕದಿಂದ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಾವು ಮುಖ್ಯ-
ಪ್ರಾಣಾವತಾರರೆಂಬುದನ್ನೂ, ನಾರಾಯಣನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೇ ತಮಗೆ ಅನ್ಯ
ನಿಯಾಮಕನಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ತಾವು ಸದಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಪರೋಕ್ಷದರ್ಶನ
ವುಳ್ಳವರೆಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನು ರಚಿ
ಸುತ್ತಾರೆ :—

ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ
ವಿಶಾಲನೆಂಬ ಮಗನಾದನು. ಇತರಾದೇವಿಯು ಈತನ ಪತ್ನಿಯು. ಈ

ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ನಾರಾಯಣನೇ ಮಗನಾಗಿ ಉದಯಿಸಿದನು. ಇತರಾದೇವಿಯ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನೇ ಐತರೇಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಕಮಲಸಂಭವನು ಯಜ್ಞವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರಲು ಐತರೇಯನು ಯಜ್ಞಮಂಟಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮೂಹವು, ಐತರೇಯನ ದಿವ್ಯಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಸ್ತಬ್ಧರಾದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಾದರೋ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಆ ಹಿಂದೆಯೂ ಕಂಡಿದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ (ಹಿಂದಿನ ಐತರೇಯಾವತಾರವನ್ನು ಕಂಡವನಾದ್ದರಿಂದ) ಐತರೇಯನನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲ ಸಹಜಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವನಾದಕಾರಣ, ಆ ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳ್ಳದೇ ಸಾವಧಾನನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಐತರೇಯನು ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಾಗ್ರತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಐತರೇಯಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಪರಮಸ್ವಾಮಿಯೆಂದರಿದು ಶರಣುಹೊಂದಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸ್ವಾತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾದ್ದರಿಂದ ಐತರೇಯನಿಗೆ ಮಹಿದಾಸನೆಂದೂ ಹೆಸರಾಯಿತು, ಆ ನಂತರ ರಮಾದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ, ಇತರ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೇಳುತ್ತಿರಲು ಈ ದಿವ್ಯಶ್ರುತಿಯನ್ನು (ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು) ನಿರೂಪಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಇದನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಂದ ಋಕ್‌ಶಾಖೆಯವರು ಉಪದೇಶಹೊಂದಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು, ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅತಿರಹಸ್ಯವಾದ ಮಹಿಮೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮಹದೈತ್ವರ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಮಹಾಭೂತಿ ಎನಿಸುವನು. ಈತನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ 'ಮಹಾಭೂತಿಶ್ರುತಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಅಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಶ್ರುತಿಯು, ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಶಾಶ್ವತನೂ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವ ಮಹಾಪ್ರಭುವೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ದೇವತೋಪಾಸ್ಯವಿಶೇಷಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದೆಂಬ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಋಕ್‌ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿಗೆ ಮಹಿದಾಸರೂಪಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನೇ

“ ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೋ ನಃ ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀಗ್ರಂಥರತ್ನಮಾಲೆ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೬

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್

ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವರು

ಬರೆದವರು :

ಸಂಡಿತ ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು

ಹರಪನಹಳ್ಳಿ

—:ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ:—

ಈ ಚತುರ್ದಶಭುವನಗಳಿಗೆ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ದುರುಪದೇಶಾದಿನಾ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನಾನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಅವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಾಧನ-ಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ರೆಂದು ವೇದಪ್ರಸಿದ್ಧ-ನಾನುದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ, ದುರ್ಮತನಿರಾಕರಣಪೂರ್ವಕ ಸ್ವಮತಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೇ “ ನಾಸ್ಮದುಕ್ತಿಸದೃಶಂ ಹಿತರೂಪಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಉಪಾಸನೆಗೈವ ಸುಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಫಲಗಳ ಉಪಲಬ್ಧಿಯಾಗುವಂತಲೂ, ಅತ ಏವ ತದಿತರ-ಮತಾನುಸರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಮೊದಲಾದ ಸೌಖ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತವು.

“ ಶ್ರೀಮಧ್ವದರ್ಶಿತಮಾರ್ಗಾನುಸರಣದಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯುವುದು ; ತದನ್ಯಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸಂಕುಚಿತಬುದ್ಧಿಯೆಂತಲೂ, ಎಲ್ಲ ಮತಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವದೆಂತಲೂ ಕೆಲವರು ಅತಿಬುದ್ಧಿಗಳು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅದು ನಿಜವಾದುದಾದರೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

ಅವತರಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದಾನವಾಕ್ರಾಂತ-
ಹೃದಯರಾದ ಕೆಲವರು ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
ಅಜ್ಞ ಜನರನ್ನು ಪ್ರಲೋಭನ ಮಾಡಿದರು-ಮಾಡುವರು ಎಂದು ತಿಳಿದೇ
ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞರು ಅವತರಿಸಿ ಅಮೃತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚನೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವಸ್ವಕೀಯ ಸಜ್ಜನಾನುಗ್ರಹೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ
ಸ್ವಯಂ ಪರವಾದಿನಿರಾಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸದ್ಯುಕ್ತಿಶತಸಂಭೃತವಾದ
ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟುದಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಅದರ್ಶನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ
ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸನ್ಮತವು ಪ್ರಚಾರವಾಗಬೇಕೆಂದು, ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭ-
ತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯ-
ತೀರ್ಥರೆಂಬ ದಿಗ್ಗಜಗಳಂತಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಯಂ
ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಾಗಿ ಆಜ್ಞಾ-
ಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿ
ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥ-
ರನ್ನು ತಮ್ಮ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದು ಶ್ರೀವಾದೀಂದ್ರಯತೀಶ್ವರರಿಂದ
ವಿರಚಿತವಾದ (೧೭೦೮-೧೭೫೦) “ಅರ್ಚಾಗತಿಕ್ರಮ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ
ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ:—

ಶ್ರೀಮಧ್ವಃ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಂ ಪಾರಿವ್ರಾಜ್ಯಪದೇ ವ್ಯಧಾತ್
ಪದ್ಮನಾಭೋ ನರಹರಿಂ ಮಾಧವಾಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಕಾ

ಇಲ್ಲಿ ‘ಪಾರಿವ್ರಾಜ್ಯಪದ’ ಎಂದರೆ ಕೇವಲಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆ ಎಂದುಮಾತ್ರ
ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆ “ಪದ”ದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಆ “ಪೀಠ”ದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವು.
ಇದು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳ ಆಶಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದೇ ಅರ್ಚಾಗತಿ-
ಕ್ರಮವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದೆ “ಭಗವತ್ಪಾದಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸನ್ಯಾಸೋ
ನೃಹರಿಯತೀಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರಿಗೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ
ಸನ್ಯಾಸವಾಯಿತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ “ಪಾರಿವ್ರಾಜ್ಯ-
ಪದ” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-
ಪೀಠವೇ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. “ಅರ್ಚಾಗತಿಕ್ರಮ”ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬ

ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪೀಠವು ಬಂದಕ್ರಮವನ್ನೇ ಉಪನ್ಯಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಪಾರಿ-
ವ್ರಾಜ್ಯಪದ” ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಗ್ರಂಥಕಾರರೇ ೪ ನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಪಾರಿ-
ವ್ರಾಜ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯೇ ಸಮಕಲ್ಪಯತ್” ಎಂದು ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.
ಶ್ರೀಮದ್ವಾಚಾಂಕರರು ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರನ್ನು ತಮ್ಮ ಪೀಠದಲ್ಲಿ
ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿದನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀನರಹರಿ
ತೀರ್ಥರಿಗೆ, ಅವರು ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಗೆ, ಅವರು ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೆ
ಪೀಠವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಪೀಠವೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿ-
ಕೊಳ್ಳದೆ ದೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥಮಾಡಿದರೆ ಗ್ರಂಥಕಾರರ ಆಶಯ-
ವಿರುದ್ಧವೂ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಠತಃ ಉಕ್ತವಾದುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವಿರೋಧವೂ
ಆಗುವುದು.

ಈಚಿನವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಶ್ರೀಮದ್ವಾಚಾಂಕರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು
ಬರೆದವರು, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಆಶಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗುವಂತೆ
ನೆರವೇರಿಸಿದ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಜನಮಹಾನುಭಾವರ ಚರಿತ್ರೆ-
ಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ವಿಶೇಷಶ್ರಮವನ್ನು ವಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯರಾದ ಶಿಷ್ಯರೂ, ಪಂಡಿತರೂ, ಕವಿಶಿರೋಮಣಿಗಳೂ ಇದ್ದೇ
ಇದ್ದರು. ಮಹಾಕಾವ್ಯಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ “ವಿಜಯ”ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಯೇ ಇರಬೇಕು.
ಪರಧರ್ಮಿಯರ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ದೇಶವು ಉಪದ್ರುತವಾಗಿ ಅಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿದುದ-
ರಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದೃಶ್ಯವಾದವು. ಆದರೂ ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ
ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದೇ ಇವೆ; ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಶ್ರುತವಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ.
ಆಧಾರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಧುನಿಕಲೇಖಕರಲ್ಲಿ
ಅನೇಕರು ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇಬಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ
ವೇದಗಳಂತೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಕಥಿತವಾಗು-
ತ್ತಲೂ, ಶ್ರುತವಾಗುತ್ತಲೂ ಬಂದು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸಹ
ವಿಸ್ಮೃತವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭವು ಬಂದೊದಗಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ
ಜಯತೀರ್ಥಜಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿಯೂ, ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ
ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ಕಥಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಮನೆತನಸ್ಥರಾದ ಆಚಾರ್ಯ
ಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಲೇಖನ

ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ

|| ಹರಿಃ ಓಂ ||

ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು

* 1318 A.D.—1324 A.D.

ಶ್ರೀಗೋದಾವರೀತೀರಸ್ಥ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ
ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಕತೀಯ ಗಣಪತಿದೇವನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
ಶೋಭನಭಟ್ಟರೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ
ಈ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರಾಗಿಯೂ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವಿದ್ವ-
ದಗ್ರಣಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. 13ನೆಯಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿನೋಡಿದರೂ
ಶೋಭನಭಟ್ಟರೆಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಮನೋಭಾವದ
ವರೂ, ವಾದಕುಶಲರೂ, ಕಾರ್ಯದಕ್ಷರೂ ಆದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ
ವೆಂಬ ದಿಗಂತಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರ-
ಲಿಲ್ಲ; ಮನೆಯದೇ ಇದ್ದ ವಾದಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ.

ಯಸ್ತ್ರಯಾಸಕಲಪಕ್ಷಶಿಕ್ಷಕಃ

ತತ್ರ ಸಂಸದಿ ವರಿಷ್ಠಸಮ್ಮತಃ||

ಶೋಭನೋಪಪದಭಟ್ಟನಾಮಕಃ (ಸು|| ಮ|| ವಿ||

ಸರ್ಗ ೯ ಶ್ಲೋ ೧೭)

ಯಸ್ತು ತಾರ್ಕಿಕಕಶಿಖಾನುಣಿಃ ಸುಧೀಃ|| (ಸು|| ಮ||

ವಿ. ಸ. ೯ ಶ್ಲೋ ೧೮)

ಇತ್ಯಾದಿರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಧ್ಯವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವರ್ಣಿತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೋಪೇತ-
ರಾದ ಶ್ರೀ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಪರರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿಯನ್ನಾಗಲಿ,
ಯುದ್ಧವನ್ನಾಗಲಿ ಎಸಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳ ವಿದೇಶಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಇತ್ತ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಚಾರಮಾಣಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಗಳನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1281ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಭರತಖಂಡದ ಸಮಸ್ತವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಆ ಸಭೆಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಿಂದ ಗೋದಾವರೀತೀರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು. ಅಂದರೆ ಈ ಸಭೆ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಪುರವರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. “ಸಾನುಗೋ ವಿವಿಧಭೂರತೀತ್ಯ ಗೋದಾವರೀತಟಮಗಾದಲೇಶಧೀಃ” (ಸು|| ಮ|| ವಿ|| ೯-೧೪) ಎಂಬುದಾಗಿ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಸಭೆಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ ನೃತ್ಯಾಂತವನ್ನು ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರ ದ್ವಾರಾ ಕೇಳಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಮುಕ್ತದ್ವಾರವಿದ್ದ ಆ ಸಭೆಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಆ ಸಭೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ೧೮ ವೇದಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ನುರಿತ ಪಂಡಿತಪ್ರಕಾಂಡರಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀ-ಆಚಾರ್ಯವರರು ಸಭೆಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪಂಡಿತರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಜಯಶೀಲರಾಗಿ ನಿಂತರು.

ಪ್ರಾಜ್ಞವಿತ್ತಮಯಮಾಪ್ತುಮಾಗತ್ಯೈಃ

ಪಂಡಿತೈರ್ದ್ವಿಸವಶಾಖಿಭಿಃ ಶ್ರುತೀಃ

ಪ್ರಸ್ತುತಾ ಅಭಿದಧೌ ಪರೀಕ್ಷಕೈಃ

ಷಟ್ಪ ತತ್ರ ಸಮಯಾನಖಂಡಯತ್ || (ಸು|| ಮ|| ವಿ||

ಸ. ೯ ಶ್ಲೋ ೧೫)

ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಗಂಭೀರವಾಕ್ಸರಣಿ, ವಾದಕೌಶಲ, ಸರ್ವಜ್ಞಾತ್ಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀಶೋಭನಭಟ್ಟರು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾದರು. ಗುಣಲುಬ್ಧರಾದ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು, ಶ್ರೀಆಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವಜ್ಞರೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಶರಣಾಗತ

ರಾಗುವುದು ತಮಗೆ ಭೂಷಣವೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಸಕಲಯುಕ್ತಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣರಾಗಿದ್ದ ಶೋಭನ-
ಭಟ್ಟರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದು
ಅನರಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ತೃಪ್ತರಾದರು.

* ತೇ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಗಮುಂ ಸ್ವಶಾಖಯಾ

ದರ್ಶನೇನ ಚ ಸರೀಕ್ಷ್ಯ ನಿರ್ಜಿತಾಃ

ಸರ್ವವಿತ್ತ್ವಮಸಿ ಮುಖ್ಯತಃ ಕನೇ

ನಾಸ್ತಿ ತೇ ಸದೃಶ ಇತ್ಯಥಾಬ್ರುವನ್ || (ಸು|| ಮು|| ವಿ||

ಸ. ೯ ಶ್ಲೋ|| ೧೬)

ಶೋಭನೋಪಪದಭಟ್ಟನಾಮಕಃ

ಪೂರ್ಣಸಂಖ್ಯಮನಮನ್ ಮುಹುರ್ಮುಹಾ || (ಸು|| ಮು||

ವಿ|| ಸ. ೯ ಶ್ಲೋ|| ೧೭)

ಯಸ್ತು ತಾರ್ಕಿಕಶಿಖಾಮುಣಿಃ ಸುಧೀಃ

ವರ್ತಮಾನಸಮಯಾನ್ವಿರಾಕರೋತ್

ನೇದಭಾರತಪುರಾಣನಿಷ್ಠಿತೋ

ಭಾಷ್ಯನೇತದಶ್ರುಣೋತ್ಸ ಮಧ್ವತಃ || (ಸು|| ಮು|| ವಿ||

ಸ. ೯ ಶ್ಲೋ|| ೧೮)

* ಈ ದಿವ್ಯವಾದ ಸಭಿಜರುಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ಸಭಿಯಲ್ಲಿ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು
ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರಾದುದೇ ಮುಂತಾದ
ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಒಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಪುರದ
ಕೋರ್ಟುಕಟ್ಟಡದ ಮುಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅದು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾಣದಾಗಿದೆ

ಭಾಷ್ಯಶಾಂತಿಸಾಠಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಹೃದಯವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಪ್ರತಿಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಭಾಷ್ಯೋಕ್ತೆಯುಕ್ತೃಪನ್ಯಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಮತನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಸ್ವಮತಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂದಾರಮಕರಂದಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಗೊಂಡ ಷಟ್ಪದವು ಧತ್ತೂರ-ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮುನೀಂದ್ರಕೃತ-ಭಾಷ್ಯಸಾರಭವನ್ನು ಸವಿಗಂಡು ಅನ್ಯಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸಹ ನೋಡದೆ ಸರ್ವದಾ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಕೃತಭಾಷ್ಯನಿಮಗ್ನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

“ನಾಪರೇಷು ರತಿನಾಯಯೌ ಕ್ವಚಿತ್ |

ಭಾಷ್ಯಮದ್ಭುತಮಿದಂ ಸ ಶುಶ್ರುವಾನ್ || ಸ. ೯ ಶ್ಲೋ|| ೧೯

ತತ್ರ ತತ್ರ ಸುಸಭಾಸು ಭಾಸುರೋ |

ನಂದಿತೀರ್ಥಸಮಯೋಕ್ತಯುಕ್ತಿಭಿಃ ||

ವಾದಿನೋ ವಿಶಕಲಯ್ಯ ತಾನ್ ಸಮಾ-

ಕ್ರಮ್ಯ ವಾಚಮುಚಿತಾಮುದಾಹರತ್ ||” (ಸು|| ಮ|| ೧||

ಸ. ೯, ಶ್ಲೋ ೨೦

“ಯಾನ ಪುರುಷನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ರತಿಯುಳ್ಳವನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನು ಮಂದಭಾಗ್ಯನೇ ಸರಿ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಕ್ರಮೇಣ ಶೋಭನಭಟ್ಟರಿಗೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯಕೋಶಾದಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದ ಲಾಕಿಕಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಜಿಹಾಸೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಸುಜೀವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಮಧ್ವಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಂಗಾಧಿಪ ನಾಗದ್ವ ಶ್ರೀಭಾನುದೇವಮಹಾರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರಾಗಿದ್ದ

ಶ್ರೀ ಶಾನುಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತಾವಲಂಬನಮಾಡಿದರು. ವರಿಸ್ಥ ಸಮ್ಮತರಾದ ಶ್ರೀಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಮತಾಂತರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾ-
ಚಾರ್ಯರಿಗೆ¹ ಶಿಷ್ಯರಾದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗೋದಾವರೀತೀರದಲ್ಲಿ²⁶

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ (ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸರ ಅಮೃತವಾಣಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ

—● ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು ●—

ಸಂಪುಟ ೯]

೧೯೫೮ ಡಿಸೆಂಬರ್

[ಸಂಚಿಕೆ ೨

“ಗೋವಿಂದ ನಿನ್ನಾನಂದ! ಸಾಧನಸಕಲವು ನಿನ್ನಾನಂದ”

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರ ಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ : ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
೧. ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣಿ	....	....	೧
೨. ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
೩. ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೭—ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ —ಶ್ರೀ ಬಿ. ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ.	....	....	೩-೧೦
೪. ಶ್ರೀವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೫—ಶ್ರೀಹರಿದಾಸರ ಉಗಾಭೋಗಗಳು ೧೧೯-೧೩೪			

★

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ॥”

ಸಂಪುಟ
೯

೧೯೫೮—ಡಿಸೆಂಬರ್

ಸಂಚಿಕೆ
೨

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ಆ ಸರಸ್ವತೀತೀರದಲಿ ಬಿ-

ನ್ನೈಸಲಾಮುನಿಗಳ ನುಡಿಗೆ ಜಡ-

ಜಾಸನ ಮಹೇಶಾಚ್ಯುತರ ಲೋಕಂಗಲಿಗೆ ಪೋಗಿ

ತಾ ಸಕಲ ಗುಣಗಳ ವಿಚಾರಿಸಿ

ಕೇಶವನೆ ಪರದೈವವೆಂದುಪ-

ದೇಶಿಸಿದ ಭೃಗುಮುನಿಪ ಕೊಡಲೆಮಗವಿಳ ಸಾಖ್ಯಗಳ

—ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು.

“श्रीपतिर्मानदो नः” ಸಂಪಾದಕೀಯ

“ಇವರ ಸ್ಮರಣೆಯೆ ಸ್ನಾನ ಇವರ ಸ್ಮರಣೆಯೆ ಧ್ಯಾನ
ಇವರ ಸ್ಮರಣೆಯೆ ಅಮೃತಪಾನ
ಇವರ ಸ್ಮರಣೆಯೆ ಮಾಡಿ ಯುವತಿಗಕ್ಷಯವಿತ್ತ ಶ್ರೀ-
ವಿಕ್ರಮನು ಬಂದು ನಿಲುವ ನಲಿವ”

ಎಂದು, ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಒದಗುವ ಮಹಾಫಲವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸಿ ಹಾಡಿದರು ಶ್ರೀ ಮೋಹನದಾಸರು.

ಶ್ರುತಿಗೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಬಾರದಂತೆ ಮಧ್ವ-
ಮತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗದಂತೆ
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಸುಜನರಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಸಿರಿ-
ಪತಿಯ ಭಜಿಸಿ ಸುಗತಿಪಡೆಯೊ ಪ್ರಾಣಿ

ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರು.
ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾತ್ಮರ ಕಟ್ಟಿ ಚಿಪ್ಪಗಿರಿಯಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯ
ರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಳಾದ ಗಂಗೆಯು ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ನಿತ್ಯಸ್ನಾನದ
ಕೊಳವಾದ ವಿಜಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಚಿಪ್ಪಗಿರಿ
ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳು ತಾರೀಖು ೩-೪-೫-೬ ಮತ್ತು ೭ ಈ
ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥ
ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಪಾರಾಯಣ
ಶ್ರವಣಮಾಡಿ, ಶ್ರೀ ದಾಸರವರ, ಅವರಂತರ್ಯಾಮಿಶ್ರೀವಾಯುದೇವರ, ಅವರ
ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯವಿಠಲನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬಯಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಧ್ವಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲು
ಅವಕಾಶವಿದೆಯೋ—ಆಸೆಯಿದೆಯೋ ಅವರೆಲ್ಲ ಬಂದಿರಲು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.
೫ನೆಯ ದಿನವೇ ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ಗುರುವೇಣ್ಯಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರವರ
ಆರಾಧನೆಯಿದೆ. ಇಂದೊಂದು ದಿವ್ಯಯೋಗ.

ಬರುವವರು ೧೫ ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಪತ್ರಮೂಲಕ
ತಿಳಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಕಾರ. ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮಗೆ ಸಾಕರ್ಯ.
ತಾವೆಷ್ಟು ಜನ ಬರಲು ಸಿದ್ಧರಿರ್ದೀರಿ?

ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯದೇವತೆಯೂ ಮತ್ತು ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಋಷಿಯೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅವಾಂತರಋಷಿಯು. ಋಷಿ ದೇವತಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ವೇದವನ್ನಾರಂಭಿಸುವುದು ವ್ಯರ್ಥಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅನರ್ಥಕರವೂ ಆಗುವುದು.

‘ಅದುಃಖಮಿತರತ್ನವಂ ಜೀವಾ ಏವ ತು ದುಃಖಿನಃ | ತೇಷಾಂ ದುಃಖಪ್ರಹಾಣಾಯ ಶ್ರುತಿರೇಷಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ |’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ, “ಸಂಸಾರಬದ್ಧರಾದ ಜೀವರ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷ ಸುಖವನ್ನು ದೊರಕಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರುತಿಗಳು ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದಷ್ಟೆ! ಮೋಕ್ಷವಾದರೋ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ‘ಯಮೇವೈಷ ವೃಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಃ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು, “ಭಗವಂತನು ಯಾವ ಜೀವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರಮುಕ್ತಿಯು ಲಭ್ಯ”ವೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಈ ರೂಪದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸನ್ನತೆಯು ಆತನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆತನ ಪ್ರೇಮ ಹರಿದಾದ್ದರಿಂದ ಆತನ ದರ್ಶನವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುವುದೆಂದೂ, ವೇದೋಕ್ತ ಭಗವಂತಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತತವಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದೇ ಆತನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವೆಂದೂ ಶ್ರುತಿಗಳೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ‘ಆತ್ಮಾವಾ ಅರೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಶ್ರೋತವ್ಯೋ ಮಂತವ್ಯೋ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸಿತವ್ಯಃ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಉಕ್ತಾಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಹೀಗೆ ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಉಪಾಸನೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವಾದುದರಿಂದ, ಈ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮೊದಲಿಗೆ ಉಪಾಸನಾಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ ಅದರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಆರಣ್ಯಕ (೨)

ಅಧ್ಯಾಯ (೧) ಖಂಡ (೧)

ವಿಷ್ಣುವೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು—ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಿಗೇ ಮುಕ್ತಿ

ಭಕ್ತರು ಸ್ವಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಾಯುಜ್ಯಾದಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಭಗವಂತನೇ ಕಾರಣನು, ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈತನು 'ಪಂಥಾಃ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಈತನೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು. ವಿಶ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯ ಕರ್ತನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ್ದರಿಂದಲೂ 'ಕರ್ಮನೆನಿಸುವನು. ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ್ದರಿಂದ ಈತನೇ 'ಬ್ರಹ್ಮನು'. ಸಾಧುಸ್ವರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ (ದೋಷರಹಿತ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ) 'ಸತ್ಯ' ನೆನಿಸುವನು. ಈತನನ್ನು ಎಂದೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮರೆಯಬಾರದು ಮತ್ತು ಅನ್ಯರನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಬಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪರಿವಾರದವರೆಂದೇ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವಕಲ್ಪಗಳ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಈತನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸಾರ ದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಹಾಗೆ ಈತನನ್ನು ಬಿಡದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಗುಣಾಧಿಕಳೂ ಆಗಿರುವಳು. ಈತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರು ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ನಿತ್ಯನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವರು. ಹಯಗ್ರೀವರೂಪೀಭಗವಂತನು (ಋಷಿಯೆಂದು ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತನಾದವನು) ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮೂರು ವಿಧ ಪ್ರಜೆಗಳು (ಜೀವರು) ಈತನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಇತರರು ಬಿಡದೇ ಯೋಗ್ಯಸಾಧನಗಳಿಂದ ಈತನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತರಾದರು. ಇವರು ತ್ರಿವಿಧರು: ಇವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು (ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರೆಂಬ ಜೀವರು) ಅಗ್ನ್ಯಂತರ್ಗತ ಅರ್ಕ ನಾಮಕನನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯ ಪಂಗಡದವರು (ಋಷಿಗಳು) ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ 'ಬೃಹತ್' ನಾಮಕನನ್ನೂ, ಮೂರನೆಯವರಾದ (ದೇವತೆಗಳು) ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ವಾಯ್ವಂತರ್ಗತ 'ಪವನಾಸ' ನಾಮಕನನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಗೊಂಡರು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ (ತಮ್ಮ ಭೃತ್ಯತ್ವವನ್ನರಿತು)

ನಿರಾಕರಿಸಿದ) ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಮೂರು ವಿಧರು. ಅವರೇ ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಪಿಶಾಚರು, ರಾಕ್ಷಸರು ಮತ್ತು ಅಸುರರು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗಮನವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಪಿಶಾಚರು 'ವಯಾಂಸಿ'ಗಳೆನಿಸುವರು. ನಿಯಮೇನ ಅನ್ಯರಿಂದ ಉದ್ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುವ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು 'ವಂಗರು'. ಅವರೇ ಮನುಷ್ಯರು. ನರಭಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಸ್ವರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಕ್ಷಸರು 'ವಂಗಾವಗಧರು'. ಧರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳಿಗೆ ವಾಯುದೇವರು ಅಭಿಮಾನಿಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ಒಂದೇ ಗುಣವುಳ್ಳವರು ಅಸುರರು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವರು 'ಈರಪಾದ'ರೆನಿಸುವರು. ಈ ತ್ರಿವಿಧಜೀವರೂ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಅಗ್ನಿಂತರ್ಗತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರು ಅರ್ಕನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವ ನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಅರ್ಕನೆನಿಸುವನು. ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರು ಮುಕ್ತಿಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು.¹ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಸರ್ವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ್ದರಿಂದ 'ಬೃಹತ್' ಎಂದೂ, ಸಕಲವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನಾದ್ದರಿಂದ 'ಆದಿತ್ಯ'ನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಋಷಿಗಳು ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಂದ ಈತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಲವನ್ನು ತೊಳೆದು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ ಮಹಾನಂದವನ್ನು (ಮೋಕ್ಷವನ್ನು) ಕೊಡುವುದರಿಂದ ವಾಯುಸ್ಥ ವಿಷ್ಣುವೇ ಪವಮಾನನು. ದೇವತೆಗಳು ಈತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.²

1. ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣರಾಗಿ ನಂತರ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಕರ್ಮತ್ಯಾಗದಿಂದ ಯತಿಗಳು ಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಲಾಗದು.

2. ಮನುಷ್ಯರು, ಗಾಯತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತ-ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ, ಋಷಿಗಳು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಂತರ್ಗತ-ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಈ ಉಭಯರೂ ವಾಯುಂತರ್ಗತ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಾಗಲಿ, ಸೇವಿಸಕೂಡದೆಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಯಾರು ಯಾವ ಅಧಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಿ ಸ್ವಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರೋ ಅವರು ಆ ರೀತಿಯ ಉಪಾಸಕರೆಂದು ಪ್ರಾಚುರ್ಯವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಈ ನಿರೂಪಣೆಯು ಉಪಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೆಂದೂ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ನಾದ್ದರಿಂದ 'ಆಶ್ರಿತ'ನೆಂದೂ ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ರಮಾಪತಿಯು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು.

ಖಂಡ (೨)

ವಿಷ್ಣುವೇ ಸರ್ವಕರ್ತನು — ಸರ್ವವೂ ಸರ್ವದಾ ವಿಷ್ಣುವಶವು

[ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಕಲಗುಣಪೂರ್ಣನೆಂದೂ ಅತ ಏವ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದೂ, ಸರ್ವಶರಣ್ಯನೆಂದೂ ನಿರೂಪಿಸಿ, ಆತನೇ ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣನೆಂದೂ, ತನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟ್ಯವಾದ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ತಾನೇ ಇದ್ದು ವಿಹರಿಸಿ, ಸರ್ವಜೀವರಿಗೆ ಸರ್ವಜೀಷ್ವಾಪ್ರದನಾಗಿ ಗತಿನೀಡುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅಧಿದೈವ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ¹ ಗತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಈ ಖಂಡವು ಉಪಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.]

'ಉಕ್ತ, ಉಕ್ತ' ಎಂಬುದಾಗಿ ದೇವಾದಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಕರೆಯುವ ವಸ್ತುವು, ಸರ್ವಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವಿಷ್ಣುನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಜಗದುತ್ಥಾಪಕನಾದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಉಕ್ತ ನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು.² ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದಲೇ ಅಂಕುರಾದಿ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವೆಂದು ಲೋಕವು ತಿಳಿಯುವುದಷ್ಟೆ ! ಇವು ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ತದಭಿಮಾನಿಯಾದ ಧರಾದೇವಿಯಿಂದಾಗಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೇ ಈ ಎಲ್ಲವೂ

1. ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತಾಸಮೂಹವು ಅಧಿದೈವವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಜೀವನನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ, ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸಮೂಹವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನಿಸುವುದು. ತದ್ಗತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೇ ಅಧಿದೈವ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಚ್ಯಗಳು.

2. ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸಹ ಉಕ್ತಶಬ್ದವು ಅನುಮುಖ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವು ವಿಷ್ಣುವಾಯಗಳ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾತ್ರ; ಮುಖ್ಯಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನಾಮಕರಾಗಿ ಅವರು ಅದರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರೂ ಆಗಿರುವರು. ಪುತ್ರಾದಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದು ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವಿರುವುದರಿಂದ, ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಉಕ್ತಶಬ್ದವು ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹುಟ್ಟುವು. ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುರೂಪವು 'ಪೃಥಿವೀ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ವಿಷ್ಣುರೂಪಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯೇ ವಾಹನರೂಪನು. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿನಾಮಕವಿಷ್ಣುರೂಪವಿಶೇಷವು, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಕನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಗರುಡನಲ್ಲಿದ್ದು, ಗರುಡಾಕಾರನಾಗಿ ಪೃಥಿವೀರೂಪದ ತನಗೆ ತಾನೇ ವಾಹನನು. ಈತನಿಗೆ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವೇ ಅನ್ನವು. ವಿಷ್ಣು-ಸ್ತುತಿಪರವಾದ ವೇದಮಂತ್ರವು 'ಶಸ್ತ್ರ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವೆಂಬ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಅತಿಶಯಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನ್ನವು.¹ ಅನ್ನವು ಅಶೀತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.² ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನಾಮಕನಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುವೇ ತನ್ನ ಪೃಥಿವೀ ರೂಪಕ್ಕೆ ಅನ್ನನು—ಎಂದರೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾನ್ನದಂತೆ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕನು. ಈ ಅನ್ನನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯಸುಖರೂಪನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ಭೋಕ್ತೃ, ಭೋಗ್ಯನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವನು. ತನಗೆ

1. ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳು ಸೇರಿದರೆ ಒಂದು ತೃಚ್. ಅಶೀತಿ ಎಂದರೆ ಎಂಭತ್ತು. ತೃಚ್‌ಗಳ ಎಂಭತ್ತು ತೃಚಾಶೀತಿಯು. ತೃಚಾಶೀತಿಯೂ ವಿಷ್ಣುತುಷ್ಟಿಕರವೇ. ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವು ೩೬೦೦ ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ವೇದ-ಋಕ್ಕುಗಳ ಸಮೂಹವು. ಒಂದು ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ೩೬ ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದರೆ ಅದು ಬೃಹತೀ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರವೆನಿಸುವುದು. ಗಾಯತ್ರೀ, ಅನುಷ್ಟುಪ್, ಜಗತೀ, ಉಷ್ಣಿಕ್ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ಛಂದಸ್ಸುಗಳು ಮತ್ತು ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವ (ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ) ಕ್ರಮ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳು ಮುಂದಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿತ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

2. ಅನ್ನಭೋಜನದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಅನ್ನನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವಿದ್ದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಭೋಜ್ಯನಾಗಿ, ಜೀವರಲ್ಲಿದ್ದು ಭೋಗಿಸುವುದರಿಂದ, ಜೀವರು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು, ಹಾಗೂ, ಅನ್ನಭೋಜನವಿಲ್ಲದೇ, ಗಂಧ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳೂ ಸುಖವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ನದಿಂದ ಸಕಲಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳು ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗುವುವು. ಅಶ್ವತೇ-ಅನಯಾ ಎಂಬ ವೃಕ್ಷತ್ರೆಯಿಂದ 'ಅಶೀತಿ' ಎಂದರೆ

ಇದರಿಂದ ನೂತನವಾದ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸುಖಪೂರ್ಣನಾದ ಸ್ವರಮಣನು. ಆತನ ಲೀಲಾರೂಪದ ಈ ವಿಹಾರವು ಜೀವತರ್ಪಕವು.

ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರಿಕ್ಷನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವೇ ಉಕ್ಕನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವನಾದ್ದರಿಂದ 'ಅಂತರಿಕ್ಷ' ನೆನಿಸುವನು. ಅಂತರಿಕ್ಷನು ಅವಕಾಶಪ್ರದನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾರುತ್ತವೆ; ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ಅಶ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂತರಿಕ್ಷನಿಗೆ ವಾಯುವು ವಾಹನರೂಪನು.¹ ಅಶೀತಿಗಳೇ ಅನ್ನವು. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಸಕಲರೂ ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ದ್ಯುಲೋಕ (ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ)ದಲ್ಲಿರುವ 'ದ್ಯು'ನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವೇ ಉಕ್ಕನು. ಮಹಾಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ, 'ದ್ಯು' ಎನಿಸುವನು. ಈತನು ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಮಳೆಗರೆಯುವುದರಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಾದಿ ಸರ್ವವೂ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ದ್ಯುನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸೂರ್ಯನೇ ವಾಹನರೂಪನು. ಅಶೀತಿಗಳೇ ಅನ್ನವು. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಸರ್ವರೂ ಸಕಲಭೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಹೀಗೆ ಅಧಿದೈವದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣು ರೂಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಕ್ಕಗಳೇ. ಪೃಥ್ವಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಸ್ವರ್ಗ(ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸ್ವಃ)ಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ. ಆಯಾ ಲೋಕಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ವಿವಿಧ ರೂಪದಿಂದ ವಿಹರಿಸುವ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮಾತ್ರ.

ಈ ಮುಂದೆ ಜೀವರ ಭೋಗಸಾಧನಗಳಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಉಕ್ಕವೆಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ವಿಷ್ಣು ರೂಪಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಜೀವರ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವೇ ಉಕ್ಕನು; ಆತನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು; ದೇವಾದಿ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಡೆಯನು; 'ನಾನೇ ಉಕ್ಕನು' ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದ ನಿತ್ಯಾನುಭವವುಳ್ಳವನು. ತಂದೆಯು ಮಗನಿಗೆ ಉತ್ಪಾದಕನು—ಅತ ಏನ ಜೀವನು

1. ವಾಹನ ಮತ್ತು ಅನ್ನನೆಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ಪೃಥಿವೀನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ವಾಹನರೂಪನು—ಅಶೀತಿಗಳು ಅನ್ನವು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಲೋಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮುಂದೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ.

ಉಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಪುತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನು ಜೀವನಲ್ಲ; ವಿಷ್ಣುವೇ. ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಅಶಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ತಾನು ಉತ್ಪಾದಕನೆಂಬ ಜ್ಞಾನದ ನಿತ್ಯಾನುಭವವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ, ಜೀವನು ಉಕ್ತನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖಾದಿ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಕ್ತಗಳೇ. ಆತನ ಮುಖವೂ ಉಕ್ತವೇ—ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪೃಥಿವೀ ರೂಪದಂತೆ. ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ವಾಣಿಯು ಅದರ ವಾಹನವು; ಅಶೀತಿಗಳೇ ಅನ್ನವು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಸಿಕವೂ ಉಕ್ತವೆನಿಸುವುದು—ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರಿಕ್ಷನಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವಾಯುವೇ ವಾಹನವು, ಅಶೀತಿಗಳೇ ಅನ್ನವು. ನಾಸಿಕ ಮೂಲವೇ, ಎಂದರೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಗ್ಗಿನಂತಿರುವ ಹಣೆಯ ಕೆಳಭಾಗವು (ಲಲಾಟವು), ಉಕ್ತವು—ದ್ಯುಲೋಕಸ್ಥಿತ ದ್ಯುನಾಮಕವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆ. ಈತನಿಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ವಾಹನ, ಅಶೀತಿಗಳು ಅನ್ನ. ವಿಷ್ಣುವು. ಜೀವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಜೀವದೇಹದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಖವೂ, ನಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ನಾಸಿಕವೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಇದ್ದು ಉಕ್ತಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಕ್, ಪ್ರಾಣ, ಚಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಥಿತವಾದ, ಪರಶುರಾಮ, ನರಸಿಂಹ, ಕಪಿಲನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುರೂಪಗಳು, ಜೀವರ ವಾಕ್, ಪ್ರಾಣ, ಚಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗರುಡನನ್ನು ಎರಿಕೊಂಡಿವೆ. (ವಾಹನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಾಗೆ). ಅಲ್ಲದೇ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖವು ಅಗ್ನಿಗೂ, ನಾಸಿಕವು ವಾಯುವಿಗೂ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಗಳೂ ಸ್ಥಾನಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಗರುಡನೇ ವಾಕ್, ಪ್ರಾಣ, ಚಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ಥಿತನಾದ ನಿಜವಾಹನನಾದ ಗರುಡನಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಸುಪರ್ಣ (ಗರುಡ)ನಾಮಕನಾಗಿ ತನ್ನ ರೂಪವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ತಾನೇ ಇದ್ದು ಗರುಡನಿಗೆ ಮಹಾಸೇವೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವು ರೂಪಭೇದಗಳಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ. ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಅನ್ನನೆನಿಸಿ ತಾನೇ ಇದ್ದು ಸಕಲಜೀವರಿಗೆ ಜೇಷ್ಠಾಪ್ರದನಾಗಿ, ಅನ್ನದಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುರೂಪಗಳೂ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತಗುಣಗಳಿಂದ

ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಯಾವ ವಿಶೇಷವೂ-ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ.¹ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅಂಗಿಯಾದ (ಮುಖಾದಿ ಅಂಗಗಳುಳ್ಳ) ತನಗೆ ತನ್ನ ಇತರ ರೂಪಗಳೇ ಅಂಗಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅಂಗಾಂಗಿ ಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಾನಂದಾನುಭವ ಮಾಡುವ ಈ ವಿಷ್ಣುವಿಹಾರವು ಆತನ ಅಗಮ್ಯಮಹಿಮೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

ತನಗೆ ತಾನೇ ಭೋಜ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ಅಧಿದೈವ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುರೂಪಗಳಿಗೆ ಅತೀತಿಗಳೇ ಆದ್ದು. ವಿಷ್ಣುವೇ ಅನ್ನಾದನು (ಅನ್ನಭೋಕ್ತನು). ಅನ್ನಾದನಾದ ಪೃಥಿವೀನಾಮಕ ಪೃಥ್ವಿಸ್ಥಿತ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ತ್ರೀರೂಪದಿಂದಲೇ ಸರ್ವವೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಪೃಥ್ವಿಯಿಂದಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸರ್ವವನ್ನೂ ದ್ಯುನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ (ಸ್ವಿಕರಿಸುತ್ತಾನೆ).² ಅಲ್ಲಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಬರುವ ವೃಷ್ಟಿ (ಮಳೆ) ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಪೃಥಿವೀನಾಮಕ ಸ್ತ್ರೀರೂಪನು ಸ್ವಿಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ, ಪೃಥಿವೀ ಮತ್ತು ದ್ಯುನಾಮಕ-ವಿಷ್ಣುರೂಪಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಭೋಗ್ಯ, ಭೋಕ್ತೃಗಳಾಗಿ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಂಹಾರಗಳಿಗೆ ಉಭಯರೂಪಗಳೂ ಕಾರಣಗಳಾದ್ದರಿಂದ, ಪೃಥಿವೀರೂಪವು, 'ಆದ್ಯಾ-ಅತ್ರೀ' ಎಂದೂ, ದ್ಯುನಾಮಕರೂಪವು 'ಅತ್ತಾ-ಆದ್ಯ'-ಎಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.³ ಯಾರೂ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈ ವಿಷ್ಣುವಿಹಾರವನ್ನು ಅನ್ಯಥಾಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದ ಪಾಲನ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಯಾರೂ ಎಂದೂ ತಡೆಯಲಾರರು-ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಲಾರರು-ಮೀರಲಾರರು. ವಿಷ್ಣುವು, ತನ್ನ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರೂಪಗಳಿಂದ

1. ಸಾಂಶರಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಅಂಶದಿಂದ ಬೇರೆ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗೂ ಅಂಶಾಂಶಗಳ ಸುಖಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವು (ವ್ಯತ್ಯಾಸವು-ಭೇದವು) ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಶೇಷವೂ ಇಲ್ಲ.

2. ಸರ್ವವನ್ನು ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತಲುಪುವುದೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾದ ಯಾಗಧೂಮಾದಿ ಅಚೇತನವನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗುವ ಚೇತನರನ್ನು ಸಹ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು,

3. ಆದ್ಯ-ಭೋಗ್ಯ; ಅತ್ತಾ-ಭೋಕ್ತೃ. 'ಪೃಥಿವೀ' ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಶಬ್ದವಾದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ಅರ್ಥದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ಪ್ರದ್ಧಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಗುರುಗೋಪಾಲದಾಸರಾಯರ (ಶ್ರೀ ಭಾಗಣ್ಣ ದಾಸರ ತಮ್ಮಂದಿರು) ಉಗಾಭೋಗಗಳು

೩೮೬ ಗಜರಾಜನ ಪೊರೆದುದೇನು ಘನವು
ಗಜಪುರದ ದ್ರಾಪದಿಯ ಪೊರೆದುದೇನು ಘನವು
ಭಜಕಪ್ರಹ್ಲಾದನ್ನು ಪೊರೆದುದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ
ಭಜನೆ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ನೀ ಪೊರೆದೆ ಸರಿಸಾಟಿ
ಅಜನಯ್ಯ ನಾ ನಿನ್ನ ಒಮ್ಮೆಯಾದರು ಸರಿ
ಭಜಿಸಿದವನಲ್ಲ ನೀ ಎನ್ನ ಪೊರೆದೆರೆ
ಮರು ಭಾಪುರೆ ಕೀರ್ತಿ ತ್ರಿಜಗದೊಳಗೆ ಸ್ವಾಮಿ
ವೃಜಿನಹರ ಶ್ರೀಗುರುಗೋಪಾಲವಿಠ್ಠಲ
ಸುಜನರಿದ ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುವರೋ || ೧ ||

೩೮೭ ಒಪ್ಪಿಡಿ ಅವಲಕ್ಕುಕುಚೇಲಗೆ ಅಂದಿತ್ತೆ ಸಕಲಸಂಪದ ತಡಿಯದೆ
ಒಂದು ಸೊಪ್ಪಿನೆಸಳು ಕೊಡಲು ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಅಂದಿತ್ತೆ ಬಹುವಿಧ
ಅನ್ನವು ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ
ಒಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾಗೆ ದ್ರಾಪದಿಗೆ ಅಂದಿತ್ತೆ ಅಕ್ಷಯಾಂಬರ
ಸಭೆಯೊಳು
ಅಂದವರು ಕೊಟ್ಟುದುಕೆ ನೀನಿತ್ತದೆ ಸಂದಿತು ಸರಿಸಾಟಿ ಅಸನು ಸಮನೆ
ಒಂದನಾದರು ಕೊಟ್ಟವನು ನಾನಲ್ಲ ಚಂದದಲಿ ಸ್ತೋತ್ರವನು
ಮಾಡಲರಿಯೆ
ಇಂದೆನ್ನ ಪೊರೆದೆರೆ ದೀನಬಂಧು ಕೃಪಾಸಿಂಧು
ಎಂಬೊ ಬಿರುದು ಉಳಿವುದಯ್ಯ
ತಂದೆ ಶ್ರೀಗುರುಗೋಪಾಲವಿಠ್ಠಲರೇಯ
ಇಂದೆನ್ನ ವಚನ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕಾಯಬೇಕೋ || ೨ ||

೩೮೮ ದಯಮಾಡು ಈ ಕಷ್ಟಮಾರ್ಗವನೆ ಬಿಡಿಸು
chapter2 ಪ್ರಿಯಮಾರ್ಗ ಪಿಡಿಸು ನಿನ್ನ ವರ ಸಂಗತಿಯ

ಸಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿ ನಿನ್ನಂಘ್ರಿಯನು ತೋರು
ಭಯನಿವಾರಣ ಗುರುಗೋಪಾಲವಿಠಲ || ೩ ||

**ಶ್ರೀ ವರದಗೋಪಾಲದಾಸರ (ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರ
ತಮ್ಮಂದಿರು) ಉಗಾಭೋಗಗಳು**

೩೮೯ ಹಿಂದು ತೋರದೆ ಮುಂದು ತೋರದೆ
ಇಂದು ಇದರ ವಿವೇಕ ತಿಳಿಯದೆ
ಬಂದೆ ನಿನ್ನವರುಗಳ ಸಂಗಡ ಬಲು ಸುಖದಲಿಂದ
ಎಂದೆಂದಿಗೆ ಎನ್ನ ಬಿಡದೆ ಮು-
ಕುಂದ ಬಿಡದೆ ಪೋಷಿಪ ಭಾರ ನಿನ್ನದು
ತಂದೆ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ ಮಂದಮತಿ ನಾನು || ೧ ||

೩೯೦ ಹಿಂದೆ ಪೊರೆದವರಾರು ಎನ್ನನು ಮುಂದೆ ಪೊರೆವರಾರು ನಿಜವಿದು
ಇಂದು ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ ಇಂದಿರೆಯರಸ
ಎಂದೆಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಿಡದೆಲೆ ಪೊಂದಿಪ್ಪನ ಪೊರೆಯದಿಪ್ಪೆಯ
ಮಂದಮತಿ ನಾನು ಬಲು ಮರುಳುದಾಸನೊ
ಮರೆಯದಿರೋ ನೀನು || ೨ ||

೩೯೧ ಕಂಡ ಕಂಡವರನು ಕಾಡಲು ಫಲವೇನು
ಕೊಂಡಾಡಿದರು ನಿನಗೆ ಕೊಡರು ಕಂಡ್ಯ
ಮಂಡಲಾಧೀಶನ ಮಾತೇನು ನಿಶ್ಚಯ
ಅಂಡಲೆದು ಅಲ್ಪರಿಯಲೇನಯ್ಯ
ಚಂಡೀಶ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ ಎನಗೆ
ತಂತಂಡದ ಎನಗೆ ಕೊಡುವದಾತ ಖ್ಯಾತ || ೩ ||

೩೯೨ ಪಶುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ವರ ಪದವಿದಿದು ಸುಖಿಸಿದೆ
ಕುಶಲದಿಂದಲಿ ಶ್ರೀಪಾದಗಳಿಂದ ಮೆರೆದನೆ

ನಸುನಗೆಯಲಿ ನೋಡೊ ನರನಾಗಹೆನೊ ನಾನು
ಬಿಸಜಾಕ್ಷ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ** || ೪ ||

೩೯೩ ಮಂದಮತಿಯವನ ಮಮತೆಯಿಂದಲಿ ಕರವಿಡಿದು
ತಂದು ನಿನ್ನಯ ದರ್ಶನವ ಮಾಡಿಸಿ
ಇಂದಿರೆಗೆ ಪೇಳಿ ಈಪ್ಪಿತಗಳನೆ ನೀಡಿಸಿ
ಸುಖದಿಂದಲಿರು ಎಂದೆ ಗೋವಿಂದ ಗೋಪ್ತ
ಒಂದೊಂದು ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರ ಎಣಿಸಲೆ—
ನ್ನಿಂದ ವಶವೆ ದಯಾಸಿಂಧು ನೀ ಕೇಳೋ
ವಂದಿಸುವೆ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ** ನಿನ್ನ
ಪೊಂದಿದವನಲ್ಲೆಷ್ಟು ವಾತ್ಸಲ್ಯವೋ || ೫ ||

೩೯೪ ನಿನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಗೊಡದೆಲೆ ದೂರನೋಡಿದರಿನ್ನು
ಮನ್ನಿಸುವರಾರಯ್ಯ ಮಹರಾಯನೆ
ನಿನ್ನಂಥ ಪ್ರಭುವನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಬಳಿಕಿನ್ನು
ಇನ್ನೊಬ್ಬರನು ಬೇಡುವುದುಚಿತವೆ
ನಿನ್ನನೇ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಬದುಕುವನಲ್ಲವೆ ನಾನು
ಎನ್ನ ಮಾನವು ನಿನ್ನದಲ್ಲವೇನೋ
ಘನ್ನ ಕರುಣೆ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ**
ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಥೆ ಎನಗೆ ನೀರಜಾಕ್ಷ || ೬ ||

೩೯೫ ಘೋರಿಸುವ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೂರಮಾಡಿದಿ ನಿನ್ನ
ಚಾರುಚರಣಾರವಿಂದವನೆ ತೋರಿ
ಆರೈಸಿದ ಬಯಕೆ ಪೂರೈಸಿದೆಯೊ ನಿನ್ನ
ಕಾರುಣ್ಯಕೇನೆಂಬೆ ಕಮಲಾಲಯ
ಸಾರಿದೆನೊ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ** ನಿನ್ನ

೨೯೬ ದಾಸಪುರಂದರನ ದಯಕೆ ಪಾತುರರಾದ
 ವಾಸುದೇವವಿಠಲನು ದಾಸಜನರ
 ಲೇಸಾಗಿ ಸೇವಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವೆ ಕೊಡು ಎನಗೆ
 ಸೂಸಿ ಸುಖವುಂಬ ಸುರಲೋಕಕಿಂತ
 ಈ ಸುಕವಿತಿಲಕ ಭೂಸುರ ಶಿರೋರತುನ ಶ್ರೀ-
 ವ್ಯಾಸಮುನಿಪದಕಂಜಭೃಂಗರೆನಿಪ
 ಶ್ರೀಶ ಗುರುಕೃಷ್ಣನು ಭಜಕರ ಸಮೀಪದಲಿ
 ವಾಸಮಾಡಿಸೊ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ || ೮ ||

೨೯೭ ಹಿತರೊಳಗೆ ನಿನ್ನಂಥ ಹಿತಕರರು ಎನಗಿಲ್ಲ
 ಮತಿಹೀನರೊಳಗೆ ಸರಿ ಎನಗಿಲ್ಲ ಗೋ-
 ಪತೇ ಪತಿತಪಾವನ ನೀನು ಪತಿತಮನುಜನು ನಾನು
 ಚ್ಯುತಿದೂರ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲರೇಯ
 ಅತಿದಯಾಪರ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಎಣೆಗಾಣೆ || ೯ ||

೨೯೮ ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಸಂಗದಿಂದ ಶ್ರೀಮಹಾರಮಣ
 ಕಾಮಿತಾರ್ಥಗಳಿತ್ತು ಕರುಣದಿಂದ
 ಸೋಮಾರ್ಕರಂತೆ ಪೊಳೆವುತಲಿ ಜಗದೊಳಗೆಲ್ಲ
 ಸುಮಹಾತ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುವೆ ನಾನು ಶ್ರೀ-
 ರಮಣಪ್ರೇಮಪಾತ್ರರ ಪಾದತಾಮರಸ ಪೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವೆ ನಾನು
 ಸಾಮಾನ್ಯವರದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ನಿಯಾಮಕ
 ಶ್ರೀಮಂತ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ್ ಅತೀತ-
 ಕಾಮ ಶ್ರೀವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲನ ಕಂಡೆ || ೧೦ ||

೨೯೯ ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆ ನೀರಜದಳನೇತ್ರ
 ನಿನ್ನ ವರ ಬಿಟ್ಟಿರಗಲಿಗರಲಾರೆನೋ
 ಎನ್ನ ಬಯಕೆ ಇದೇ ಸ್ವಾಮಿ ಎಲವೋ ಸೃಷ್ಟಿಗಧಿಕ
 chapter 2 ನಿನ್ನ ವರ ಪಾದಗಳ ನಂಬಿಹೆ

ಇನ್ನೇನು ಇನ್ನೇನು ಸಾಭಾಗ್ಯಕೆಣೆಯೆ
ಘನ್ನಕರುಣೆಯ ಕೇಳು ಪನ್ನಗಾದ್ರಿಯ ಕೃಷ್ಣ
ನಿನ್ನ ನಿನ್ನವರ ಬಿಡೆ ನಿಶ್ಚಯವಿದು
ಎನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯೆ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠ್ಠಲ**
ನಿನ್ನ ದಯೆ ಎನಗರಲಿ ಜನುಮಜನುಮದಲಿ || ೧೧ ||

೪೦೦ ಒಬ್ಬನ ಬಳಿವಿಡಿಯೆ ಕಾಮ ಪುಟ್ಟುವುದಯ್ಯ
ಒಬ್ಬನ ಕೂಡೆ ಮಾತಾಡೆ ಕ್ರೋಧ
ಒಬ್ಬನ ಸಂಗತಿಯಿಂದಲೆ ಲೋಭವು
ಒಬ್ಬನಿಂದಲಿ ಮೋಹ ಮುಸುಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ಒಬ್ಬನಾಶ್ರಯಿಸಲು ಮದವೇರುವುದಯ್ಯಾ
ಒಬ್ಬನಿಂದಲಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂ ಬೆಂದು
ತಬ್ಬಿಬ್ಬಿಗೊಳಗಾಗಿ ತಾಳಲಾರದೆ ಈ
ಗಬ್ಬನ ಜನರೊಡನೆ ಸಂಗತಿಯನೇ ಬಿಟ್ಟು
ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮರ ಪಾದಸನ್ನಿಧಿ ಪೋಗಿ
ಉಬ್ಬಿ ಉಬ್ಬಿ ಹರಿಯ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳ
ನಿಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಪೇಳೆ ನಿರುತ ನಾನು
ಕೊಬ್ಬಿ **ಶ್ರೀವರದಗೋಪಾಲವಿಠ್ಠಲನಲ್ಲಿ**
ಹಬ್ಬಿತೋ ಮನ ಬಹಳ ಹರುಷದಿಂದ || ೧೨ ||

೪೦೧ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೇನು ನೀ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕನೆಂದು
ಬಲ್ಲೆನೋ ಬಹಳ ಬಗೆಯಿಂದ ನಾನು
ಸಲ್ಲುವುದೊ ನಮ್ಮ ಸಲಹುವ ಸಖನಾಗಿ ಶ್ರೀ-
ವಲ್ಲಭ ನಾನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೇನು
ನಿಲ್ಲಯ್ಯ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠ್ಠಲ**
ಸೊಲ್ಲು ಲಾಲಿಸಿ ಸಲಹೊ ಸತಿ ಶಿಶುವಿನ || ೧೩ ||

೪೦೨ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಭಕುತಿ ಕೊಟ್ಟು

chapter2ಅನ್ಯ ಶ್ರವಣವು ಕೇಳದಂತೆ ಕಿವಿ ಇಟ್ಟು

ನಿನ್ನ ಮೂರುತಿ ಮುನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟು
 ನಿನ್ನ ನಾಮವೆ ಎನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯೊಳಿಟ್ಟು
 ನಿನ್ನ ಬೇಡಿದುದೆಲ್ಲ ನಿಲ್ಲದೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು
 ಎನ್ನ ರಕ್ಷಿಸು ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ
 ನಿನ್ನ ನಾ ಬೇಡುವುದಕ್ಕೇನು ಮರಹೆ
 ನಿನ್ನ ವರ ದಾಸನಲಿ ದಯಮಾಡು ಪ್ರಭುವೆ || ೧೪ ||

೪೦೩ ಅತಿಪಾತಕಿಗಳ ಸಂಗಮಾಡಿದ ಪಾಪಾತ್ಮನು ನಾನು
 ಅತಿಪಾತಕಗಳು ಅಧಿಕವಾಗದಂತೆ
 ಸತತ ನಿನ್ನ ವರ ಸಂಗ ಮಾಡದವ
 ಅತಿಪುಣ್ಯವಂತನಾಗುವದರಿದೆ
 ಹಿತದಿಂದ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ ನಿನ್ನ
 ಸತತ ಸ್ಮರಿಸುವರ ಸಂಗ ನೀಡೋ || ೧೫ ||

೪೦೪ ಮೂಢದಾಸನು ನಾನು ಗಾಢನಲ್ಲವೋ ನಿನ್ನ
 ಬೇಡಿ ಕಾಡಿಹೆನು ಬ್ಯಾಸರವ ಕೊಡುವೆ
 ಈಡಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ
 ನೋಡಿಹೆನು ಬಹಳ ಬಗೆಯಿಂದ ನಾನು
 ಮಾಡಿಪ್ಪೆ ಮಮತೆ ಎನ್ನಲಿ ಮಹರಾಯನೆ
 ಕೂಡಿ ಉಂಡವನಲ್ಲಿ ಕುಲವನೇಸಿದೆ ಸ್ವಾಮಿ
 ಮೂಡಲಾದ್ರಿಯ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ
 ಓಡದೆಲೆ ನಿಮ್ಮಯ ಬೇಡಣ ಬಂದೆನೋ || ೧೬ ||

೪೦೫ ನಿನ್ನ ಧೀನದವಗೆ ನೀನೇನು ಮಾಡಿದುದೂ
 ನಿನ್ನ ದೇ ಕೀರುತಿಯೋ ನೀರಜಾಕ್ಷ
 ನಿನ್ನ ನಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯ ಅರಿಯೆನೆಂತೆಂಬುವುದು
 ನಿನ್ನ ಮನಬಂದರೆ ಸಾಕಲ್ಯವೋ
 chapter 2 ಧ ಪಾಮರನು ನಿನ್ನ ಲಿಪ್ಪನೇನೋ

ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯು ಉಂಟೆ
ನಿನ್ನ ನಂಬಿದೆ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ**
ಅನ್ನಂತಪರಿ ಪೊರೆವಿ ಅಖಿಳೇಶ್ವರ || ೧೭ ||

೪೦೬ ಇದ್ದ ವಿಷಯಗಳೇ ಇರಲೆಂದು ನಿನ್ನ ಪದ
ಪದ್ಯಗಳಿಗೆರಗಿ ಬಿನ್ನಪ ಮಾಡಿದೆ
ಉದ್ಧರಿಸುವ ಕಾಲ ನಿನ್ನ ವರ ಸೇವಿಯೊ-
ಳಿದ್ದರೆ ಇರಿಸು ಈ ಪರಿಯಲೆನ್ನೆ
ಪದ್ಮೇಶ **ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ**
ಮುದ್ದುಗನ ಮುದ್ದು ನೀಡಿಸು ಕರುಣದಿ || ೧೮ ||

೪೦೭ ನಿರವಧಿಕಮಹಿಮ ನಿನ್ನ ನುಸರಿಸಿ ನಡೆವಂಥ
ನರನು ನರನೇನಯ್ಯ ನಾರಾಯಣ
ಚಿರಕಾಲ ನಿನ್ನ ವರ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ದಾಸಂಗೆ
ಪರಮಮಂಗಳತರಂಗಗಳೆ ಅಲ್ಲಿ
ದುರಿತವೆತ್ತಣದವಗೆ ಸಿರಿವರನೆ ನಿನ್ನ
ಚರಣದರುಶನದಿ ಸುಖವೀಹದೀಗ
ಹರುಷವಾರಿಧಿಯೊಳು ಲೋಲಾಡಿದ ಸುಖಿಪ ಶ್ರೀ-
ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ ಪ್ರಭುವೆ
ಕರುಣಿಗಳರಸನೆ ಪರಮ ಮಂಗಳ ನಿನ್ನ
ವರುಗಳೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೋ ಸದಕಾಲದಿ || ೧೯ ||

೪೦೮ ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ನೀನಾಡಿದ ಮಾತಿಗೆ
ಸನ್ಮಾಯವ ತೋರೋ ಅಜನಯ್ಯನೆ
ನಿನ್ನ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ಅನ್ಯಾಯ ಒಳಿತಲ್ಲ
ನಿನ್ನ ಪೊಂದಿದವನ ನೀನೆ ಸಲಹಬೇಕೊ
ಎನ್ನಾ ಯತನವೇನೊ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ಹರಿಯೆ
ಘನ **ಶ್ರೀ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲರೇಯ**

chapter ೫ ನಿನ್ನ ನಾ ಬಿಡೆನಯ್ಯ ನಿರುಪಮಚರಿತ || ೨೦ ||

೪೦೯ ಏಸು ದಿನವಿದ್ದರೂ ಬ್ಯಾಸರಿಕೆ ನಿನಗಿಲ್ಲ
 ಸೂಸಿ ಸಂತೋಷಪಡುವಿಯೋ ಶ್ರೀಶ
 ಕಾಸು ಬಾಳದ ನರನ ಸಾಸಿರಕೆ ಬೆಲೆ ಮಾಡಿಸಿ
 ಪಸರಿಸಿದೆಯೋ ದೇವ
 ವಾಸುದೇವವಿಠಲನ ದಾಸರಿಗೊಂದು
 ಕೂಸು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೇನು ಉದಾಸಿಯೆ
 ಈಸು ಜನರಿಗೆ ನೀನು ಸೂಸಿ ವರವಿತ್ತಿ ಇ
 ನ್ನೇಸಾದರೇನಯ್ಯ ನತಿಯೆ ನಿನಗೆ
 ವಾಸುದೇವ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲರೇಯ
 ದಾಸಜನರಲಿ ದಯವಿರಲಿ ಜೀಯ || ೨೧ ||

೪೧೦ ಎಲೊ ಶುಕನೆ ಕೇಳು ನೀ ಬಲುಸುಖಿಯೋ ಪೂರ್ದದಲಿ
 ಕಲಕಾಲ ನೀ ಬಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ
 ಲಲಿತರಸಾಲಫಲ ಪಲ್ಲವ ಮೆಲುವ ನಿನಗೆ
 ಬೆಲೆಯೇನಯ್ಯ ನೆಲೆಸಿಲುಕಿದೆ ಗೆಳೆತನಕೆ
 ನೆಲೆಯಾವುದೊ ಎನಗೇನು ಗತಿ ಎಲೆ ಪ್ರಿಯನೆ
 ಬಲು ವ್ಯಾಕುಲವ ಬಿಡಿಸಿ ಸುಲಲಿತದಲಿ
 ಸಲಹೊ ಶ್ರೀವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ ಪ್ರಿಯನೆ
 ಸಿಲುಕಿದೆಯೋ ಇಂದಿನ ದಿನ ಸುದಿನವಯ್ಯ || ೨೨ ||

೪೧೧ ಕಂಜನೇತ್ರ ಕನಕಗಾತ್ರ ಕಾಮಿತಫಲದ
 ಮಂಜುಭಾಷ ಮದನವೇಷ ಮಂದರಧರ ಮಾಧನ
 ರಂಜಿತಪ್ರಭೋ ರಮ್ಯಕೌಸ್ತುಭರತ್ನರಾಜಿತ ರಘುವರ
 ಅಂಜನಾದ್ರಿನಿವಾಸ ಅಮಿತವಿಲಾಸ
 ಅನುಪಮ ವೇಂಕಟೇಶ ಜಯ ಜಯ ಜಾಂಬೂ-
 ನದಾಂಬರ ಜಯತು ಜಗತಿ ಸುಂದರ
 ಜಯ ವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲ ಜಯ
 ಭಕತರ ಭಯವಿದೂರ || ೨೩ ||

**ಶ್ರೀ ವೇಣುಗೋಪಾಲದಾಸರ (ಪಂಗನಾಮದ
ಶ್ರೀ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಯ್ಯನವರು ಆದವಾನಿ, ದಿವಾನರು) ಉಗಾಭೋಗಗಳು**

೪೧೨ ಕಪಟನಾಟಕಸೂತ್ರ ಅಖಿಳಗುಣಪೂರ್ಣನೆ
ಶಕಟಭಂಜನ ದೇವ ಅಕುಟಿಲಾತ್ಮ
ಪ್ರಕಟಜಗದೊಳು ವ್ಯಾಪ್ತ ವಿಕಟರಕ್ತಸಮರ್ಥ
ಗಟಿಕಿರಿದು ಪಲ್ಲನು ಚೀರಿದನೆ
ಭೃಕುಟಪಿತನೊಡೆಯ ಸಿರಿವೇಣುಗೋಪಾಲವಿಠಲ
ಮುಕುಟಚೋರನ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯ್ದು ಮಹಮಹಿಮೆ || ೧ ||

೪೧೩ ನೀನಿತ್ತದೆನಗಾವದಾದರು ನಿಜಸುಖವು
ನೀನಿತ್ತ ಭವಣೆ ಎನಗಾನಂದದನುಭವವು
ನೀನಿಟ್ಟ ಪರಿಯೊಳಗೆ ಆನಿರುವೆನಲ್ಲದೆ
ಹೀನಲೇಸುಗಳೆರಡ ಎಣಿಸೆನಯ್ಯ
ದೀನಮಾನವರು ಮಾಡುವರೇನೊ ರಂಗ
ಸ್ಥಾನು ಆದನಂದು ಹರ ಗರ್ವದಿ
ಎನಾದರೇನು ಭವಖತಿತಿಮಿರಭಾನು
ವೇಣುಗೋಪಾಲವಿಠಲ ನಿನ್ನ ಬಲ್ಲ ಬಳಿಕ || ೨ ||

೪೧೪ ನಿನ್ನ ನಾಮದ ಸುರತರುವಿನ ನೆರಗಳಲ್ಲಿ
ಇನ್ನು ಇರುತಿಹೆನೆಂದು ಮಹದಾಶೆ
ನಿನ್ನ ಪಾದಾಂಬುಜವ ಸ್ಮರಿಸುವ ಸುಖಕಿಂತ
ಚುನ್ನ ವಿಷಯಗಳ ಭೋಗ ಲೇಸೆ
ಮುನ್ನೊಬ್ಬ ನರಗೆ ಬಾವನ್ನ ಗಳೆರಡು
ಮನ್ನಿಸಿ ಮೋದಗಳನೀವುತಿರಲು
ತನ್ನಿಂಚ್ಚೆಯಿಂದ ಕಂಟಕತರುವಿನ ಇಂಬಯಸಿ
ಖಿನ್ನ ನಾಗಿಹತೆರನೋ ಎನ್ನಾಶೆಯು

ಸನ್ನದ್ಧನಹುದೊ ಭಕ್ತರ ಪಾಲಿಸೆ
 ಉನ್ನತೋನ್ನತಮಹಿಮ ವೇಣುಗೋಪಾಲವಿಠಲ
 ನಿನ್ನನೇ ನಂಬಿ ನರನೆನ್ನ ಲಾರೆನೊ ಅವನ || ೩ ||

೪೧೫ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರವೆಂಬೋದು ಸತ್ಯ
 ಠಾವಿಠಾವಿನಲಿ ವಿಚಾರಿಸೆ
 ಕಾವಳ ಮದಮೋಹ ಮಮತೆಯಿಂದಲಿ ಅಕ್ಕು
 ಭಾವಿಜನನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೋ
 ಬೇವುತಲಿರಬೇಕು ಬಹುವಿಧದಲಿ ಸತತ
 ಆವಾವಕಾಲಕ್ಕು ಅಗಲದಯ್ಯ
 ಕೋವಿದರನು ಕೇಳು ಇದನು ದಹಿಸುವಂಥ
 ದಾವಾಗ್ನಿ ಉಂಟು ಯಾವನಿಗಾದರೂ
 ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನ ದಿವ್ಯಕಥೆಯನು ಸವಿಸವಿದು
 ಕಾವಿಲ್ಲದಿರಬೇಕು ಸದಕಾಲದಿ
 ಜೀವಜಡಕ್ಕೆ ಕರ್ತ ವೇಣುಗೋಪಾಲವಿಠಲ
 ತಾವಲ್ಲ ಸರ್ವೇಶ ನೀನೆ ಎನಲಿಬೇಕು || ೪ ||

೪೧೬ ಕೆಡದಿರು ಕ್ಲೇಶದಿಂದಲಿ ಮನವೆ ನೀ ಸತತ
 ಬಡದಿರು ಭವದೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಕಷ್ಟ
 ಕೊಡದಿರು ತೀವರ ಕ್ರೋಧಗಳ
 ಇಡು ದೂರದಲಿ ದುಷ್ಟವ್ಯಾಪಾರವ ತ್ವರಿತ
 ಒಡೆಯ ನಿನಗಾರು? ಕೇಡು ನುಡಿಯ
 ನುಡಿನನಾರು? ಒಡನೆ ಕೊಂಡಿಯ ಮಾತು ಪೇಳ್ವನಾರು?
 ಒಡೆಯ ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಶ್ರೀ ವೇಣುಗೋಪಾಲವಿಠಲ-
 ನಡೆಗಳಿ ಮನವಿಟ್ಟು ಬಿಡು ಸರ್ವ ಮೋಹವ || ೫ ||

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸವಿಠಲದಾಸರ (ಶ್ರೀಕಲ್ಲೂರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣಾಚಾರ್ಯರು) ಉಗಾಭೋಗ

೪೧೭ ಅನಾದ್ಯನಂತಕಾಲದಲಿ ನೀ ನಿರ್ದೋಷ
ಅನಾಥಬಂಧುವೆ ಆಪ್ತಕಾಮ
ಅನವರತ ನಾ ನಿನ್ನಧೀನದವನಯ್ಯ
ಕಾಣೆ ನಿನ್ನಗಲಿಪ್ಪ ಕಾಲವನ್ನು
ಜ್ಞಾನೇಚ್ಛಾಪ್ರಯತ್ನ ಚೇತನ ನಿಷ್ಕವು
ತಾನಾದರಾಗಲಿ ತನ್ನಿಯಾಮಕ ನೀನು
ಈ ನೀತಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರೆ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿಗೆ
ನಾನೆ ಕಾರಣನಲ್ಲ ನಂದಮೂರ್ತಿ
ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸವಿಠಲರೇಯ
ನೀನಿಟ್ಟುಪರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿರುತಲಿಪ್ಪೆ || ೧ ||

ಶ್ರೀ ವರದವ್ಯಾಸವಿಠಲದಾಸರ ಉಗಾಭೋಗ

೪೧೮ ಅಣುವನಾರಂಭಿಸಿ ಅಜತ್ಯುಣಗಳ ಬಿಡದೆ
ಎಣಿಸಿ ಗುಣಿಸಿ ನೋಡು ಕಲ್ಪತನಕ
ಮನಸಿನುತ್ಸಾಹದಿ ಇನಕೋಟಿತೇಜ
ವರದವ್ಯಾಸವಿಠಲ ಬ್ರಹ್ಮನಾಳದೊಳಗೆ
ಪೊಳೆವ ದ್ವಿವಿಧ ದೂರಮಾಡೋ || ೧ ||

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರವಿಠಲದಾಸರ (ಶ್ರೀ ವೇಣುಗೋಪಾಲದಾಸರ ಶಿಷ್ಯರು) ಉಗಾಭೋಗ

೪೧೯ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಶಯನನ್ನ
ಇಂದಿರೆ ಸಹಿತದಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಚಂದವಾಗಿ ಧಾತ್ರಿಮಂಟಪಮಧ್ಯದಿ

ನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿ ರಾಮಚಂದ್ರವಿಠಲರಾಯ

ಬಂಧು ತಾನಾಗೇವ ಕ್ಷೀರದ್ವಾದಶಿದಿನ || ೧ ||

ಶ್ರೀರಘುಪತಿವಿಠಲದಾಸರ (ನೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿ
ಶ್ರೀ ತನ್ಮುಣ್ಣದಾಸರು) ಉಗಾಭೋಗಗಳು

೪೨೦ ಕೊರವ ಬದುಕುವ ತನ್ನ ಕೋಡಗನೆವದಿಂದ
ತಿರುಕ ಬದುಕುವ ವ್ಯಾಳ್ಯವರಿತು ಬಿಕ್ಷವ ಬೇಡಿ
ಸರುವಜನರಿಗೆ ತನ್ನೆದೆಯ ತೋರುತ ದಾಸಿ
ಉರುಕಾಲ ಅದೆ ಮಹಘನವೆಂದು ಬದುಕೋಳು
ಮರಣಕಂಜದೆ ಬದುಕುವ ಕ್ಷತ್ರಕುಲದವ
ಪರರ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯ್ದು ಬದುಕೋಳು ಕುಂಟೆಗೆ
ಸರ್ವ ಕೋಟಲೆಯಿಂದ ಬದುಕುವ ಸಂಸಾರಿ
ಹರಿ ನೀನೇ ಪರನೆಂದು ಮರೆಯದಲನುದಿನ
ಪರಿ ಪರಿ ವರವನೆ ನಿನ್ನನೆ ಬೇಡುತ
ಇರಳು ಹಗಲು ನಿನ್ನ ಕೊಂಡಾಡುತ
ಧರೆಯೊಳು ಬದುಕುವೆ ರಘುಪತಿವಿಠಲ
ಕರುಣಿಸು ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧನವೆನಗಿಲ್ಲ || ೧ ||

೪೨೧ ಇನ್ನಾವ ಚಿಂತೆ ಎನಗೆ ನಿನ್ನವನಾದಬಳಿಕ
ಅನ್ನಂತ ಬೊಮ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಅರಸು ಎಂದು
ಘನ್ನಕರುಣಿ ಭಾಗ್ಯಸಂಪನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮ
ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆನೆಂದು ಪ್ರ-
ಪ್ರಪನ್ನ ರಭಿಲಾಷವು ಕೊಡುವನೆಂದು
ಎನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನಾನಂದವ ಕೊಡುವ
ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮೋ ನಮೋ ರಘುಪತಿವಿಠಲ || ೨ ||

೪೨೨ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹಾಗೆ ಅನುಭವವುಂಟು

chapter 2
ನೀಗಾರವಾಹನನೆ ನೀರಜಾಕ್ಷ

ಹೇ ಗಂಗಾಜನಕ ನಮಗದೆ ಅತಿಸಾಧನ-
ವಾಗಲರಿಯದೆ? ಮುಕುಕುತಿ ಎಂಬ ಪಥಕೆ
ಕೂಗಾಡಿ ನೂರಿಂಟು ನುಡಿದರೇನಾಗುವುದೋ
ಸಾಗರವ ದುಮುಕಿದರೆ ಫಲವೇನು?
ಈ ಗಗನಪಾತಾಳ ಮೊದಲಾದ ಲೋಕ ನೀ
ಹ್ಯಾಗೆ ಸರಿಬಂದಂತೆ ತಿರುಗಿಸುತಿರೆ
ಸಾಗುವುದೆ ಪರರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕಾರ್ಯ-
ವಾಗುವುದೇ ರಘುಪತಿವಿಠಲರೇಯ || ೩ ||

೪೨೩ *ಶೇಷನಾಗಿ ಶ್ರೀಶನ ಶಯನಕೆ ದಿವ್ಯಮಂಚವಾದೆ
ಶೇಷನಾಗಿ ಅಶೇಷಜೀವರಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದೆ
ಶೇಷನಾಗಿ ಈ ಸರಸಿಜಜಾಂಡಕ್ಕೆ ಆಧಾರನಾದೆ
ಶೇಷನಾಗಿ ರುದ್ರನ ಸರ್ವಾಂಗಕ್ಕೆ ಭೂಷಣನಾದೆ
ಶೇಷನಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಗೆ ಹಿರಿಯನಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿಕೊಂಡೆ
ಶೇಷನಾಗಿ ಸಾಸಿರ ಜಿಹ್ವೆಯಲಿ ಹರಿಯ ಕೊಂಡಾಡಿದೆ
ವಾಸವಾದ್ಯರ ನಿನ್ನದರದಲ್ಲಿ ತಾಳಿದೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ
ವಿಶೇಷಮಹಿಮ ರಘುಪತಿವಿಠಲನ್ನ ಪ್ರ-
ವೇಶಿಸುವೆ ಬೊಮ್ಮನನುಸರಿಸಿ || ೪ ||

ಶ್ರೀಪತಿವಿಠಲದಾಸರ (ನೈರಾಗ್ಯಶಾಲಿ ತಮ್ಮಣ್ಣದಾಸರ
ಪ್ರಶಿಷ್ಯರು, ಗದ್ವಾಲ) ಉಗಾಭೋಗ

೪೨೪ ಆಲ್ಪರಿಸಲಿಬ್ಯಾಡವನ್ಯರಿಗೆ ಎಲೊ ಹರಿಯೆ
ಕಾಲಿಗೆರಗುವೆನೊ ಕರುಣಾರ್ಣವೇಶ
ಕಾಲದೇಶವ ತೋರಿ ಕಠಿಣಮಾತುಗಳಾಡೆ
ಮೇಲೆ? ನಿನ್ನ ಘನತೆಗೆ ಶ್ರೀಧರ
ಮೂಲ ನೀ ಸಕಲಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ತವ

ಆಳಿನಾಳೋ ನಾನು ಅನಿಮಿತ್ತಬಂಧೋ
ಬಾಲಕರ ಬಳಲಿಸುವ ಬಡಿವಾರವೇನು ನಾ
ಕೇಳುಮತಿಯಯ್ಯ ಕಿಂಕರರ ದೊರೆಯೆ
ಸಾಲುಸಾಲಿಗೆ ಶ್ರಮಜಾಲ ತೊಲಗಲು ನಿನ್ನ
ಊಳಿಗಕೆ ಮನವೆರಗುವುದು ಕೇಶವ
ಪಾಲಸಾಗರಶಾಯಿ ಪತಿತಪಾವನ ಮಾತ
ಲಾಲಿಸುವುದುಚಿತವೊ ಸುವಿಶಾಲಚರಿತ
ಬಾಲಗೋಪಾಲ ಶ್ರೀಪತಿವಿಠಲನೆ ನಿನ್ನ
ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಪಾಮರದಾಸ ನಾನಯ್ಯ || ೧ ||

**ಶ್ರೀಮುದ್ದು ನೋಹನವಿಠಲದಾಸರ (ಶ್ರೀಪತಿವಿಠಲದಾಸರ
ಪ್ರಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರು) ಉಗಾಭೋಗಗಳು**

೪೨೫ ಚತುರಷ್ಟದಶಲಕ್ಷಯೋನಿಗಳಲಿ ತಿರುಗಿ
ಗತಿ ಕಾಣದೆ ವಿಷಯಲಂಪಟನಾಗಿದ್ದೆ
ಪತಿತಪಾವನ ನಿನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯೆನಗೆ ಕೊಡದೆಲೆ
ಕ್ಷಿಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ತಂದು ಪತನದೇಹವ ಕೊಟ್ಟು
ಸತಿಸುತಾದಿಗಳು ಗತಿಯೆಂದು ಗುರಿಮಾಡಿ
ತಾತ್ಪ್ರಿಕರೊಳಗೆ ನಿಂತು ಬಳಲಿಸುವುದುಚಿತವೆ
ರತಿಪತಿಪಿತ ಸಿರಿಮುದ್ದು ನೋಹನವಿಠಲ
ಹೃತ್ಯಮಲದಲಿ ನಿಂತು ಮರೆಗೊಟ್ಟು ಸಲಹುವೇಗ || ೧ ||

೪೨೬ ನಾಲ್ಕು ಮನೆಯನೆ ಬೇಡಿಸು ನಾಗಶಯನ
*ನಾಲ್ಕು ಓಡಿಸು ನಾಲ್ಕೈದು ಭಕ್ತಿಯ
ನಾಲ್ಕು ಜಾವದೊಳಿತ್ತು ನಾಕಜನಕ ತೋರು
ಮುದ್ದು ನೋಹನವಿಠಲ ಓಡಿಬಂದವನಾನಲ್ಲ
ಪಾಂಡುರಂಗ ಓಡಿಬಂದವನಲ್ಲ ಪಾಂಡುರಂಗ || ೨ ||

೪೨೭ * ಭಾರತೀಪತಿ ಎನ್ನು ಭಾರವ ಪರಿಹರಿಸಿ
 ಸಾರಿಸಾರಿಗೆ ಹರಿಪಾದಸ್ಮರಣೆಯನು
 ಆರಾಧನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿ ಸಂ-
 ಸಾರವೆಂಬಂಥ ವಾರಿಧಿ ದಾಟಿಸಿ
 ಪೂರೈಸು ಮನೋಭೀಷ್ಠ ಪೂರಣಪ್ರಜ್ಞನೆ
 ಈರೇಳು ಲೋಕದಿ ಸರ್ವರಲಿ ನಿಂತು
 ಮೂರೇಳು ಸಾವಿರದಾರುನೂರು ಜಪ
 ಬ್ಯಾರೆ ಬ್ಯಾರೆ ಮಾಳ್ವೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಾಜ್ಞಾದಿ
 ಆರುಮೂರು ಭಕ್ತಿ ವಾರವಾರಕೆ ಕೊಟ್ಟು
 ಆರು ಮಾರ್ಗ ಬಿಡಿಸು ಅಸುರಮರ್ದನನೆ
 ಕಾರಣಮುದ್ದು ಮೋಹನ್ನವಿಠಲನ
 ತೋರೋ ಧೀರಗುರುಮಧ್ವಮುನಿರಾಯ || ೩ ||

೪೨೮ ಅತ್ಯಣುಜೀವದ್ವೈರಗೆ ಹತ್ತೈದು ಮೇಲೊಂದು ಕಳೆಯುಳ್ಳ ಲಿಂಗ
 ಸುತ್ತಿ ಅವ್ಯಕ್ತದೇಹವೆಂಬ ಕವಚಕೊಡಿಸಿ
 ಕೃತ್ತಿವಾಸನ ಪಿತನ ಅದಕಭಿಮಾನಿಯನೆ ಮಾಡಿ
 ಮತ್ತನಿರುದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾನರಕದಲಿ
 ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನೆ ಇಟ್ಟು
 ನೆತ್ತಿ ಮೊದಲುಮಾಡಿ ಸರ್ವಾಂಗ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆ
 ಎತ್ತ ಪೋಗಗೊಡದೆ ಬಳಲಿಸುವುದುಚಿತವೆ
 ನಿತ್ಯಮಂಗಳಮೂರ್ತಿ. ಮುದ್ದು ಮೋಹನವಿಠಲ ನಿನ್ನ
 ಭೃತ್ಯನುಭೃತ್ಯರೊಳಿಟ್ಟು ಪೊರೆ ಎನ್ನ ದೊರೆಯೆ || ೪ ||

೪೨೯ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಡೆಯನೆ ಅರಿಷ್ಟನಿವಾರಣನೆ
 ನಷ್ಟವಾಗದ ಜ್ಞಾನ ಕೊಟ್ಟಿನ್ನ ಹೃದಯದ
 ಅಷ್ಟದಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟರೂಪದಿ ಪೊಳೆದು
 ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಡಿ ಕಷ್ಟಗಳ ಹರಿಸಿ
 ಗಟ್ಟಾಗಿ ಸಲಹೊ ನೀ ಬಿಟ್ಟದೊಡೆಯ ರಂಗ
 ಮುದ್ದು ಮೋಹನವಿಠಲ || ೫ ||

೪೩೦ ಚಂದ್ರಭಾಗನಿವಾಸ ಇಂದಿರೇಶನೆ ಕೃಷ್ಣ
 ವಂದಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ಎಂದೆಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ
 ಸುಂದರ ಪದಗಳನ್ನು ಚಂದಾಗಿ ಹೃದಯ-
 ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಸಂದೇಹವನು ಬಿಡಿಸಿ
 ತಂದೆ ಎಂದಿಗು ಕಾಯೊ ಕರುಣಾಬ್ಧಿಯೇ
 ಸಿಂಧುಶಯನ ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಮೋಹನ್ನ ವಿಠಲ
 ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಅಘವೃಂದ ಪರಿಸಿ ಕಾಯೋ || ೬ ||

೪೩೧ ಗತಿಯಾವುದುಂಟೊ ತೋರೋ ಗರುಡವಾಹನ ಕೃಷ್ಣ
 ಮಿತಿತಪ್ಪಿಸಿ ಎನ್ನ ಪೃಥ್ವಿಯೊಳಗೆ ಸೃಜಿಸಿ
 ಬತ ಶಂಬರಾರಿಗೆ ಸಹಯನಾಗಿ ನೀನು
 ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮನಸು ಕಂಡ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಗಿಸಿ
 ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀ ನಿಂತು ಮಾಡಿಸುತಿರೆ
 ಯತನವೇನಯ್ಯ ಅಲ್ಪಜೀವರಿಗೆ
 ಅತಿದಯಾಪರಮೂರ್ತಿ ಮುದ್ದು ಮೋಹನ್ನ ವಿಠಲ
 ಚತುರದ್ವಿದಳದಲ್ಲಿ ಚಂದಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸೋ || ೭ ||

೪೩೨ ನಿನ್ನ ನಂಬಿದಮ್ಯಾಲೆ ಇಷ್ಟು ಭವಣೆಗಳ್ಯಾಕೆ
 ಘನ್ನ ಕರುಣೆ ಕೃಷ್ಣ ಕನಕಾದ್ರಿವಾಸ
 ಇನ್ನಾರ ಕಾಣೆನೊ ಮನ್ನಿಸಿ ಸಾಕುವರ
 ಅನ್ಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು
 ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ
 ಎನ್ನ ದುಃಸ್ಥಿತಿ ಯಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖವನು ಹಚ್ಚಿ
 ಸನ್ಮಾನ್ಯನಾಗಿ ನೋಡುತಿಹುದುಚಿತವೇ
 ಚಿನ್ನಯಮೂರುತಿ ಮುದ್ದು ಮೋಹನ್ನ ವಿಠಲ ಅ-
 ಚ್ಚಿನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗೋ ಬೇಗ || ೮ ||

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

(ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ)

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸರ ಅಮೃತವಾಣಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ

—● ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲು ●—

ಸಂಪುಟ ೯]

೧೯೫೯ ಜನವರಿ

[ಸಂಚಿಕೆ ೩]

“ಗೋವಿಂದ ನಿನ್ನಾನಂದ! ಸಾಧನಸಕಲವು ನಿನ್ನಾನಂದ”

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಸಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜವೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ : ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

	ಪುಟ
೧. ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣಿ	೧
೨. ಸಂಪಾದಕೀಯ	೨
೩. ಶ್ರೀ ಭ್ರಮರಗೀತೆ	೧-೧೬
೪. ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೬—ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯವರರು —ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ.	೫-೧೨

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾತ್ರಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತುತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ॥”

ಸಂಪುಟ ೯	೧೯೫೯—ಜನವರಿ	ಸಂಚಿಕೆ ೩
------------	------------	-------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ತಂದೆತಾಯಿಗಳೆ ದಾಸರು | ಬಂಧುಬಳಗವೆ ದಾಸರು
ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟು ಕಾವಲಿಯಿಂದ ಸಾಕುವರೆ ದಾಸರು
ಅಂದು ಇಂದು ಬಿಡದೆಲೆ ಬಂದ ಬಂಧನಗಳೆಲ್ಲ
ಪೊಂದದಂತೆ ನೂಡಿ ಪುಣ್ಯತಂದುಕೊಡುವರೆ ದಾಸರು
ಸಂದಿದೆನು ಸಂದಿದೆನು ಎನ್ನ ಕುಲಸಹಿತ ಪು
ರಂದರದಾಸರ ಪಾದದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಗಿ
ಮಂದರಾದ್ರಿಧರ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲಹರಿಯು
ಮಂದಿರಕೆ ಸೋಪಾನ | ಸಂದೇಹತೊಲಗಿತು

ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರ “ದಾಸರಮಹಿಮೆಗೆ ಅನಂತನಮೋ” ಎಂಬ
ಸುಳಾದಿಯಿಂದ.

“ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನ:”

ರಾಗ ಭೈರವಿ ಅದಿತಾಳ

ಹ್ಯಾಂಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲಿ ಕಂಡು ಕಂಡು

ಹ್ಯಾಂಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲಿ

|| ಪ ||

ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸೇವೆಯ ಜರಿದು ನರ-

ಹರಿಯಾರಾಧನೆಯನೆ ಮರೆದು

ಕರಕರಿಪಡಿಸುವ ಕರ್ಣಪಿಶಾಚಿಯ

ವರಗಳಬೇಡುವ ದುರಳಜನರ ಕಂಡು

|| ೧ ||

ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನೆ ಮಾಡಿ

¹ಎಲ್ಲಾಯಿಗೋಸುಗ ಎಡೆಮಾಡಿ

²ಹೊಲ್ಲಿಯಜಾತಿಯ ಮಲ್ಲಿಯ ಕೂಡಿಸಿ

ಸಲ್ಲಿಸಿ ಮಿಕ್ಕದ ಮೆಲ್ಲುವವರ ಕಂಡು

|| ೨ ||

ಬೇವಿನ ತೊಪ್ಪಲ ಬಿಗಿದುಟ್ಟು

ತೀವರದಲಿ ಮದ್ಯವನಿಟ್ಟು

³ದೇವಾರಿಗಳಿಗೆ ದೈನ್ಯದಿ ಬೇಡುತ

ಹೇವನಿಲ್ಲದ ಜೀವಿಗಳನೆ ಕಂಡು

|| ೩ ||

ಕಷ್ಟಗಳನು ಸೈರಿಸಬಹುದು

ನಿಷ್ಕರವಚನವ ಕೇಳಲಿ ಬಹುದು

ದುಷ್ಟಪಿಶಾಚಿಯ ಮುಟ್ಟಿ ಭಜಿಸುವಂಥ

ಬಿಟ್ಟಿಯ ಮಾಡುವ ಭ್ರಷ್ಟಜನರ ಕಂಡು

|| ೪ ||

ಭೂಸುರಜನುಮದಲವತರಿಸಿ

ಮಾಸಲುಮಾರ್ಗವನನುಸರಿಸಿ

ವ್ಯಾಸವಿಠಲ ದಾಸರೊಳಾಡುತ

ಕೈಶವ ತೊಳೆಯದ ದೋಷಿಗಳನೆ ಕಂಡು

|| ೫ ||

1. ಎಲ್ಲಾಯಿ = ಎಲ್ಲವನ್ನೂ 2. ಹೊಲ್ಲಿಯಜಾತಿ = ನೀಚಜಾತಿ 3. ದೇವಾರಿಗಳಿಗೆ = ದೈತ್ಯರಿಗೆ.

ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಾಯ ನಮಃ

ಶ್ರೀಭ್ರಮರಗೀತೆ

ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು :

ಶ್ರೀ ಕೆ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿದ್ವಾನ್, ಶಿರೋಮಣಿ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಈ ಭ್ರಮರಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಾಗವತಾಚಾರ್ಯರು ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ
ವ್ಯಾಮೋಹದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿರುವ ದೃಢವಾದ
ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ :—ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಶೋದಾ ನಂದ
ಗೋಪರಿಗೆ ತನ್ನ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ಧವನನ್ನು
ಕಳುಹಿಸಲು ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಿಯರು ಅವನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ
ದೂತನೆಂದರಿತು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು :—ಉದ್ಧವ !
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ನಿನ್ನನ್ನು
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಅವನಿಗೆ ಈ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ
ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಹೊರತು ಬೇರಾರೂ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಿಲ್ಲ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿರುವ
ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮುನಿಗಳೂ ಮರೆಯಲಾರರು. ಇತರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ
ವಾಗುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದು. ದುಂಬಿಗಳು ಮಕರಂದವನ್ನು
ಹೀರಿ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು
ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಅನಂತರ ತ್ಯಜಿಸುವರು. ವೇಶ್ಯೆಯರು ಹಣವಿಲ್ಲದ
ಪುರುಷನನ್ನೂ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಆಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ದೊರೆಯನ್ನೂ,
ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಮಾಡದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಗುರುವನ್ನೂ ಪುರೋಹಿತರು ದಕ್ಷಿಣೆ
ಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನನನ್ನೂ, ಹಕ್ಕಿಗಳು ಹಣ್ಣುಗಳಿಲ್ಲದ
ಮರವನ್ನೂ, ಅತಿಥಿಗಳು ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಅನ್ನನೀಡಿದವನ ಮನೆಯನ್ನೂ,
ಮೃಗಗಳು ಸುಟ್ಟಿರುವ ಕಾಡನ್ನೂ ವಿಟನು ಭೋಗಿಸಿದ ತರುವಾಯ
ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೂ ಬಿಡುವನು. ಹೀಗೆಂದು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೆಂಗಸ
ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುವ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವ ಗೋಪಿಯರನ್ನು

ಉದ್ಧವನು ಕಂಡನು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬಳು ನುಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ :—

ಕಾಚಿನ್ನಧುಕರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಧ್ಯಾಯಂತೀ ಕೃಷ್ಣಸಂಗಮಮ್ |
ಪ್ರಿಯಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತಂ ದೂತಂ ಕಲ್ಪಯಿತ್ವೇದಮಬ್ರವೀತ್ ||

ಅರ್ಥ|| ಕೃಷ್ಣಸಂಗಮಂ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂಗವನ್ನು, ಧ್ಯಾಯಂತೀ=ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ, ಕಾಚಿತ್ = ಒಬ್ಬಗೊತ್ತಿಯು, ಮಧುಕರಂ=ತುಂಬಿಯನ್ನು, ದೃಷ್ಟ್ವಾ=ನೋಡಿ, ಪ್ರಿಯ=ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ, ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿತಂ=ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ದೂತಂ=ದೂತನನ್ನಾಗಿ, ಕಲ್ಪಯಿತ್ವಾ=ಮಾಡಿ, ಇದಂ=ಈ ಮುಂದಿನ ಮಾತನ್ನು, ಅಬ್ರವೀತ್=ಹೇಳಿದನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ|| ಓರ್ವ ಗೋಪಿಯು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಸಂಗವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಮುಂದಿರುವ ತುಂಬಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಉದ್ಧವನೊಡನೆ ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದಳು.

ಗೋಪೀ ಉವಾಚ=ಗೋಪಿಯು ಹೇಳಿದಳು.

ಮಧುಪಕಿತವಬಂಧೋ ಮಾಸ್ಪೃಶಾಸ್ಮಾನ್ ಸಪತ್ನಾಃ

ಕುಚವಿಲುಲಿತಮಾಲಾ ಕುಂಕುಮಶ್ರುಶ್ರುಭಿಸ್ತ್ವಮ್ |

ವಹತು ಮಧುಪತಿಸ್ತನ್ಮಾನಿನೀನಾಂ ಪ್ರಸಾದಂ

ಯದುಸದಸಿ ವಿಡಂಬ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ದೂತಸ್ತಮಿದಾಧ್ಯಕ್ || ೧ ||

ಅರ್ಥ|| (ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಹತ್ತನೆ ಶ್ಲೋಕದವರೆಗೆ ತುಂಬಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಧವರ ನಿಷಯವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು) ಕಿತವಬಂಧೋ!=ಉಮ್ಮತ್ತಿ ಹೂವಿನ ಸಂಬಂಧಿಕನಾದ, ಸಪತ್ನಾಃ=ಸವತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ತುಂಬಿಯ, ಕುಚವಿಲುಲಿತಮಾಲಾ = ಸ್ತನಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಉದ್ರೇಕಗೊಂಡ ಕಾಮವುಳ್ಳ, ಮಧುಪ=ತುಂಬಿಯ, ಆಕುಂಕುಮಶ್ರುಶ್ರುಭಿಃ = ಸುತ್ತಲೂ ಪರಾಗಗಳಿಂದ ಲೇಪನಗೊಂಡ ಮುಖದ ಕೂದಲುಗಳಿಂದ, ಅಸ್ಮಾನ್=ನಮ್ಮನ್ನು, ಮಾಸ್ಪೃಶ=ಮುಟ್ಟಬೇಡ, ಈದೃಕ್=ಇಂತಹ, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಯಸ್ಯ = ಯಾವ ವಸಂತನ, ದೂತಃ = ದೂತನೋ, ಮಧುಪತಿಃ = ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನು ಆ ವಸಂತನು, ಯತ್ಸದಸಿ=ಯಾವ ಹೂವುಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ, 60

ವಿಡಂಬ್ಯಂ = ದೃಢಪಡಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ತತ್ ಮಾನಿನೀನಾಂ = ಆ ಪ್ರಣಯಕೋಪವುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು ತುಂಬಿಗಳ, ಪ್ರಸಾದಂ=ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು, ವಹತು=ಹೊಂದಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ|| ಉನ್ಮುತಿ ಹೂವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತ ಹೆಣ್ಣು ತುಂಬಿಯ ಆಲಿಂಗನೆಯಿಂದ ಕಾಮೋದ್ರೇಕಗೊಂಡ ತುಂಬಿಯೆ! ನೀನು ಹೂವಿನ ರಸದಿಂದಲಿಪ್ತವಾದ ಮುಖರೋಮವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ. ನೀನು ವಸಂತನ ದೂತನಾಗಿರುವೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ವಸಂತನು ಹೂವುಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯಕೋಪವುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು ತುಂಬಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲಿ.

ಅರ್ಥ|| ಕಿತವಬಂಧೋ = ವಂಚಕನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಬಂಧುವಾದ, ಸಪತ್ನ್ಯಾಃ=ನಮ್ಮ ಸವತಿಯ, ಮಧುಪ=ಅದರ ಮಧುವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದ (ಚುಂಬಿಸಿದ) ಉದ್ಧವನೆ!, ಕುಚ = ಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಲುಲಿತ = ಚಲಿಸಿದ, ಮಾಲಾ = ಸರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಟಿದ, ಕುಂಕುಮ = ಕುಂಕುಮದಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾದ ಶ್ರುಶ್ರುಭಿಃ=ಮೀಸೆಗಡ್ಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ತ್ವಂ=ನೀನು, ಅಸ್ಮಾನ್=ನಮ್ಮನ್ನು (ಗೋಪಿಯರನ್ನು) ಮಾಸ್ಪೃಶ = ಮುಟ್ಟಬೇಡ, ಯಸ್ಯ = ಯಾವ ಕೃಷ್ಣನ, ದೂತಃ = ದೂತನಾದ, ತ್ವಂ = ನೀನು, ಈದೃಕ್ = ಹೀಗಿರುವೆಯೋ, ಮಧುಪತಿಃ=ಆ ಕೃಷ್ಣನು, ತನ್ಮಾನಿನೀನಾಂ=ಆ ಮಧುರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಣಯಕೋಪವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸರ, ಯದುಸದಸಿ=ಯಾದವರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಡಂಬ್ಯಂ=ಅಣಕಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಪ್ರಸಾದಂ=ಕೋಪಶಮನರೂಪವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು, ವಹತು=ಹೊಂದಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ|| ಮೋಸಗಾರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಂಧುವೂ, ನಮ್ಮ ಸವತಿಯರ ಅಧರವನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿ ಅವರ ಆಲಿಂಗನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಕಂಠದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಲೆಗಳು ಕುಂಕುಮದಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾದ ಮೀಸೆಗಡ್ಡೆಗಳುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಉದ್ಧವನೆ! ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ. ಆ ಕೃಷ್ಣನ ದೂತನಾದ ನೀನು ಹೀಗಿರುವೆ. ಆ ಕೃಷ್ಣನು ಮಧುರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಣಯಕೋಪಗೊಂಡ ಶ್ರೀಗೋಪಿಯರನ್ನು ಯಾದವರ ಮುಂದೆ ವಂದಿಸಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿರಲಿ.

ಸಕೃದಧರಸುಧಾಂ ಸ್ವಾಂ ಮೋಹಿನೀಂ ಪಾಯಯಿತ್ವಾ

ಸುಮನ ಇವ ಸದ್ಯಃ ಕಸ್ತ್ಯಜೇನ್ಮಾಂ ಭವಾದ್ಯಕ್ |

ಪರಿಚರತಿ ಕಥಂ ತತ್ಪದ್ಮಕಿಂಜಲ್ಯಪಾದ-

ಮಸಿ ಬತ ಹೃತಚಿತ್ತಾ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಜಲ್ಪೈಃ || ೨ ||

ಅರ್ಥ|| (ತುಂಬಿಯೆ!) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಂಚಕನೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ: ಭವಾದ್ಯಕ್=ನಿನ್ನಂತಹ, ಕಃ=ಯಾವನು, ಸುಮನಃ ಇವ = ಹೂವಿನ ಪರಾಗದಂತೆ, ಮೋಹಿನೀಂ=ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಿಸುವ, ಸ್ವಾಂ=ತನ್ನ, ಅಧರಸುಧಾಂ=ತುಟೆಯ ಅಮೃತವನ್ನು, ಸಕೃತ್=ಒಂದುಸಲ, ಪಾಯಯಿತ್ವಾ=ಕುಡಿಸಿ, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಸದ್ಯಃ=ಕೂಡಲೆ, ತ್ಯಜೇತ್=ಬಿಟ್ಟಾನು, ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಜಲ್ಪೈಃ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಸ್ವರಗಳಿಂದ, ಹೃತಚಿತ್ತಾ ಅಪಿ=ಪರವಶಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಸವತಿಯೂ, ತತ್=ನಿನ್ನ ಆ, ಪದ್ಮಕಿಂಜಲ್ಯಪಾದಂ=ತಾವರೆ ಹೂವಿನ ಪರಾಗ ಅಂಟಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಲುಗಳನ್ನು, ಕಥಂ=ಹೇಗೆ, ಪರಿಚರತಿ=ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಳು?

ತಾ|| ತುಂಬಿಯೆ! ಒಂದುಸಾರಿ ಚುಂಬಿಸಿ ಕಾಮೋದ್ರೇಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ತವಕಪಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಿಯಸಿಯನ್ನು ನಿನ್ನಂತಹವನು ಹೇಗೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಯಾನು! ನಿನ್ನ ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸೂರೆಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಸವತಿಯಾದ ತುಂಬಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸಂಗಮದ ಆಶೆಯಿಂದ ತಾವರೆ ಮಧುವಿನಿಂದ ಪರಿಮಳಗೊಂಡ ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಅರ್ಥ|| (ಉದ್ಧವ!) ಭವಾದ್ಯಕ್=ನಿನ್ನಂತಹ, ಕಃ=ಯಾವನು, ಸುಮನಃ ಇವ ಮೋಹಿನಾಂ=ಹೂವಿನ ಮಧುವಿನಂತೆ ಕಾಮೋದ್ರೇಕಗೊಳಿಸುವ, ಸ್ವಾಂ=ತನ್ನ, ಅಧರಸುಧಾಂ=ತುಟೆಯ ಅಮೃತವನ್ನು, ಸಕೃತ್ ಪಾಯಯಿತ್ವಾ=ಒಂದು ಸಾರಿ ಕುಡಿಸಿ, ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ಸದ್ಯಃ=ಕೂಡಲೆ, ತ್ಯಜೇತ್=ಬಿಟ್ಟಾನು. ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ, ಜಲ್ಪೈಃ=(ಸವಿ) ಮಾತುಗಳಿಂದ, ಹೃತಚಿತ್ತಾ ಅಪಿ=ವಶವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ, ಕಥಂ=ಹೇಗೆ, ತತ್ಪದ್ಮಕಿಂಜಲ್ಯಪಾದಂ=ಆ ಕೃಷ್ಣನ ತಾವರೆದಳದಂತೆ ಮೃದುವಾದ ಕಾಲನ್ನು, ಪರಿಚರತಿ=ಸೇವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬತಹೃತಚಿತ್ತಾ.

ತಾ|| ಉದ್ಧವ ! ನಿನ್ನಂತಹವನು ಹೂವಿನ ಮಧುವಿನಂತೆ ಕಾಮೋದ್ರೇಕ
ಗೊಳಿಸುವ ಅಧರಾವೃತವನ್ನು ನನಗೆ ಕುಡಿಸಿ (ಚುಂಬಿಸಿ) ತವಕಪಡುತ್ತಿರುವ
ನನ್ನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸುವುದು ಉಚಿತವೇ? ಹೀಗೆ ವಂಚಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು
(ಅಥವಾ ಮಧುರಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯು) ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದ ಮನಸೋತು
ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

ಕಿಮಿಹ ಬಹು ಷಡಂಘ್ರೇ ಗಾಯಸಿ ತ್ವಂ ಯದೂನಾಂ

ಅಧಿಪತಿಮಗೃಹಾಣಾಮಗೃತೋ ನಃ ಪುರಾಣಮ್ |

ವಿಜಯಸಖ ಸಖೀನಾಂ ಗಾಯತಾಂ ತತ್ಪ್ರಸಂಗಃ

ಕ್ಷಪಿತಕುಚರುಜಸ್ತೇ ಕಲ್ಪಯಂತೀಷ್ವಮಿಷ್ವಾಃ || ೩ ||

ಅರ್ಥ|| ಷಡಂಘ್ರೇ=ಎಲೈ ತುಂಬಿಯೇ ! ತ್ವಂ=ನೀನು, ಅಗೃಹಾಣಾಂ=
ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದಿರುವ, ನಃ=ನಮ್ಮ, ಅಗ್ರತಃ=ಮುಂದೆ, ಇಹ=ಇಲ್ಲಿ,
ಯದೂನಾಂ=ಯಾದವರ, ಅಧಿಪತಿಂ=ಒಡೆಯನಾದ, ಪುರಾಣಂ=ಹಿಂದಿನವ
ನಾದ ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಕಿಂ=ಏತಕ್ಕೆ, ಬಹು=ಬಹಳವಾಗಿ, ಗಾಯಸಿ=
ಹಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ವಿಜಯಸಖ=ಅರ್ಜುನಮಿತ್ರನಾದ ಕೃಷ್ಣನ, ಸಖೀನಾಂ=
ಗೆಳತಿಯರ (ಮುಂದೆ), ತತ್ಪ್ರಸಂಗಃ=ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತೆಯು, ಗಾಯತಾಂ=
ಹಾಡಲ್ಪಡಲಿ, ಕ್ಷಪಿತಕುಚರುಜಃ=ಪರಿಹಾರಗೊಂಡ ಸ್ತನಗಳ ತಾಪವುಳ್ಳ,
ಇಷ್ವಾಃ=ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಮಧುರಿಯ ಮಹಿಳೆಯರು, ತೇ=
ನಿನ್ನ, ಇಷ್ವಂ=ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು, ಕಲ್ಪಯಂತಿ=ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವರು.

ತಾ|| ತುಂಬಿಯೇ ! ಮನೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿರುವ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ,
ಯಾದವರ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಿಯನಾದ ಆ ಕೃಷ್ಣನ
ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ಆ ಅರ್ಜುನನ ಮಿತ್ರನಾದ
ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವನ ಪ್ರೇಮಸಿಯರಾದ ಮಧುರಾಂಗನೆಯರ
ಮುಂದೆ ಹಾಡು. ಅದರಿಂದ ಆ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ತನಗಳ ಸಂತಾಪವನ್ನು
ಕಡಿಮೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸುವರು.

ಅರ್ಥ|| ಷಡಂಘ್ರೇ=ಆರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ಆರು ಗುಣ
ch|| ೩ || ಪಾರಂಗತನಾದ ಉದ್ಧವನೆ ! ತ್ವಂ=ನೀನು, ಅಗೃಹಾಣಾಂ=ಮನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ

ನಃ=ನಮ್ಮ, ಅಗ್ರತಃ=ಮುಂದೆ, ಇಹ=ಇಲ್ಲಿ, ಪುರಾಣಂ=ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ
ಯದೂನಾಂ ಪತಿಂ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಬಹು=ಬಹಳವಾಗಿ, ಕಿಂ=ಏತಕ್ಕೆ,
ಗಾಯಸಿ=ಹಾಡುತ್ತೀ? ವಿಜಯಸಖಸಖೀನಾಂ=ಆರ್ಜುನನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಮುಂದೆ, ತತ್ಪ್ರಸಂಗಃ=ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತೆಯು,
ಗಾಯತಾಂ=ಹಾಡಲ್ಪಡಲಿ, ಕ್ಷಪಿತಕುಜರುಜಃ=ಪರಿಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ತನಸಂತಾಪ
ವುಳ್ಳ, ಇಷ್ಟಾಃ=ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಿಯೆಯರು, ತೇ=ನಿನಗೆ, ಇಷ್ಟಂ=ಪ್ರಿಯ
ವಾದ ಹಣ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು, ಕಲ್ಪಯಂತಿ=ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ತಾ|| ಆರುಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಉದ್ಧವನೆ! ನೀನು ಮನೆಗಳನ್ನು
ತೃಪ್ತಿಸಿ ಕಾಡುವಾಲಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಾಗರಿಕನಾದ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ನನ್ನು ಏಕೆ ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವೆ? ಆ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯ ಪ್ರೇಯಸಿಯರ ಮುಂದೆ
ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊಗಳು. ಅದರಿಂದ ವಿಯೋಗ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡ
ಆ ಮಧುರಿಯ ಮಹಿಳೆಯರು ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ
ಹಣ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕೊಡುವರು.

ದಿವಿ ಭುವಿ ಚ ರಸಾಯಾಂ ಕಾ ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ತದ್ಧ ರಾಸಾಃ

ಕಪಟಿರುಚಿರಹಾಸಭ್ರೂವಿಜೃಂಭಸ್ಯ ಯಾಃ ಸ್ಯುಃ |

ಚರಣರಜ ಉಸಾಸ್ತೇ ಯಸ್ಯ ಭೂತಿರ್ವಯಂ ಕಾ

ಅಪಿ ಚ ಕೃಪಣಪಕ್ಷೇ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಶಬ್ದಃ || ೪ ||

ಅರ್ಥ|| (ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಧವರ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಅರ್ಥ) ದಿವಿ=ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಭುವಿ=ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ
ರಸಾಯಾಂ ಚ=ಪಾತಾಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಃ=ಯಾವ ಹೆಂಗ
ಸರು, ತದ್ಧುರಾಪಾಃ=ಆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೊಂದಲು ಅಶಕ್ಯರು, ಸ್ಯುಃ=ಆದಾರು,
ಯಾಃ=ಯಾವ ಹೆಂಗಸರು, ಕಪಟಿ=ಮೋಸದ, ರುಚಿರ=ಮನೋಹರವಾದ,
ಹಾಸ=ನಗು, ಭೂವಿಜೃಂಭಸ್ಯ=ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುವುದು ಇವುಗಳಿಗೆ,
ಸ್ಯುಃ=ವಿಷಯರಾಗುವರೋ, ಭೂತಿಃ=ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ದೇವಿಯು, ಯಸ್ಯ=ಯಾವ ಕೃಷ್ಣನ, ಚರಣರಜಃ=ಪಾದಗಳ ಧೂಳಿಯನ್ನು
ಉಸಾಸ್ತೇ ಸೇವಿಸುವಳು. ವಯಂ=ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಾವು, ಕಾಃ=
ಯಾರಿಗಿಂತಿಂತಿಚ=ಮತ್ತು, ಕೃಪಣಪಕ್ಷೇ=ದೀನರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತಮ 64

ಶ್ಲೋಕಶಬ್ದಃ=ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು (ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುವುದು.)

ತಾ|| ತುಂಬಿಯೇ ! ಉದ್ಧವನೆ ! ಆ ಕೃಷ್ಣನ ವಂಚಿಸುವ ಸುಂದರವಾದ ನಗು, ಹುಬ್ಬಿನ ಚಲನೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ವಶರಾಗದ ಹೆಂಗಸರು ಸ್ವರ್ಗಭೂಮಿ ಪಾತಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಐಶ್ವರ್ಯಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಾವೆಲ್ಲಿ! ಅಲ್ಪರಾದ ನಾವು ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವೂ ನಮಗಿಲ್ಲ.

ವಿಸೃಜ ಶಿರಸಿ ಪಾದಂ ವೇದ್ಯಹಂ ಚಾಟುಕಾರ್ಯ-

ರಲಮನುನಯಸಾರ್ಯರ್ಯಾ ಹಿ ದಾತ್ಯೇ ಮುಕುಂದಮ್ |

ಸ್ವಕೃತ ಇಹ ವಿಸೃಷ್ಟಾಪತ್ಯಪತ್ಯಾಪ್ತಲೋಕಾ

ವ್ಯಸೃಜದಕೃತಚೇತಾಃ ಕಿಂ ನು ಸಂಧೇಯಮಸ್ಯ || ೫ ||

ಗೋಪಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾದಗಳಿದ್ದುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಉದ್ರೇಕ ಗೊಂಡವಳಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾದಗಳು ಉದ್ಧವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವುದೆಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಅರ್ಥ|| ಶಿರಸಿ=ನಿನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿರುವ, ಪಾದಂ=ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ವಿಸೃಜ=ಬಿಡು. ಅಹಂ=ನಾನು, ವೇದ್ಮಿ=ನಿನ್ನನ್ನರಿತುವೆನು, ಅನುನಯ ಸಾರ್ಯಃ=ಸಮಾಧಾನ ವಿಷಯಕವಾದ, ಚಾಟುಕಾರ್ಯಃ=ಹಿತನುಡಿಗಳಿಂದ, ಅಲಂ=ಸಾಕು, ದಾತ್ಯೇ=ದೂತನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವ ನೀನು, ಮುಕುಂದಂ=ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು, ಯಾಹಿ=ಹೋಗು. ಸ್ವಕೃತೇ=ತನಗಾಗಿ (ಕೃಷ್ಣನಿಗಾಗಿ) ವಿಸೃಷ್ಟ=ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಪತ್ಯ=ಮಕ್ಕಳು, ಪತಿ=ಗಂಡ, ಆಪ್ತಲೋಕಾಃ=ಬಂಧು ಜನರು ಇವರುಳ್ಳ, ನಮ್ಮನ್ನು, ಇಹ=ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಅಕೃತಚೇತಾಃ=ಕೃತಘ್ನನಾಗಿ, ವ್ಯಸೃಜತ್=ತ್ಯಜಿಸಿರುವನು. ಅಸ್ಯ=ಇವನಿಗೆ ಸಂಧೇಯಂ=ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಕಿಂ ನು=ಯಾವುದಿದೆ ?

ತಾ|| ತುಂಬಿಯೆ! ಉದ್ಧವ! ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ನನ್ನ ಪಾದ
ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ನಾನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಸಮಾ
ಧಾನಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಬೇಡ ನೀನು ಕೃಷ್ಣನ ದೂತ
ನಾಗುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಆ ಕೃಷ್ಣನು ತನಗಾಗಿ
ಮಕ್ಕಳು ಪತಿ, ಬಂಧು ಜನರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು
ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಘ್ನತೆಯಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ವಂಚಕನಿಗೆ ಹೇಳಿ
ಕಳುಹಿಸುವ ಮಾತೇನಿದೆ?

ಮೃಗಯುರಿವ ಕಪೀಂದ್ರಂ ವಿವೃಧೇ ಯಃ ಕಿರಾತಃ

ಸ್ತ್ರಿಯಮಕೃತ ವಿರೂಪಾಂ ಸ್ತ್ರೀಜಿತಃ ಕಾಮಯಾನಾಮ್ |
ಬಲಿಮಪಿ ಬಲವಾಸಂ ವೇದವಿದ್ವರ್ಗವಂದ್ಯ-

ಸ್ತದಲಮುಸಿತಸಖ್ಯೈಃ ದುಸ್ತೃಜಸ್ತತ್ಕಥಾರ್ಥಃ || ೬ ||

ಅ|| ಯಃ=ಯಾವ ರಾಮರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಮೃಗಯುಃ
ಇವ = ಬೇಟೆಗಾರನಂತೆ, ಕಪೀಂದ್ರಂ = ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಾಲಿಯನ್ನು,
ವಿವೃಧೇ=ಹೊಡೆದನೋ; ಸ್ತ್ರೀಜಿತಃ=ಹೆಂಗಸರ ವಶನಾಗಿ, ಕಿರಾತಃ ಇವ=
ಬೇಡನಂತೆ, ಕಾಮಯಾನಾಂ = ಕಾಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರಿಯಂ = ಶೂರ್ಪಣಖೆ
ಯನ್ನು, ವಿರೂಪಾಂ=ಕಿವಿಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕುರೂಪಿಣಿಯನ್ನಾಗಿ,
ಅಕೃತ=ಮಾಡಿದನು. ವೇದವಿತ್=ವೇದವನ್ನರಿತ ಋಷಿಗಳ, ವರ್ಗ=ಸಮೂಹ
ದಿಂದ, ವಂದ್ಯಃ = ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ ಇವನು, ಬಲಿಮಪಿ=ಬಲಿ
ಯನ್ನೂ, ಬಲವಾಸಂ=ಪಾತಾಳವಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ, ಅಕೃತ = ಮಾಡಿದನು,
ತತ್=ಆದ್ದರಿಂದ, ಅಸಿತ=ಮಲಿನನಾದ ಇವನ, ಸಖ್ಯೈಃ=ಸ್ನೇಹದಿಂದ,
ಅಲಂ=ಸಾಕು, ತತ್ ಕಥಾರ್ಥಃ=ಅವನ ಚರಿತೆ ವ್ಯವಹಾರವು, ದುಸ್ತೃಜಃ=
ಬಿಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ|| ತುಂಬಿಯೇ! ಉದ್ಧವ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಿಂದೆ ರಾಮಾವ
ತಾರದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಗಾರನಂತೆ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಾಲಿಯನ್ನು
ಕೊಂದನು. ತಾನು ಹೆಂಗಸರ ಅಧೀನನಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ವರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸಿದ
ಶೂರ್ಪಣಖೆಯ ಕಿವಿಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಕುರೂಪಿಣಿಯ
ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ವಾಮನಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೇದಜ್ಞರಾದ ಮುನಿವರರಿಂದ6

ವಂದಿತನಾದವನಿನೆಂದು ಭ್ರಾಂತನಾದ ಬಲಿಯನ್ನು ಮೂರಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ದುಶ್ಚರಿತನಾದ ಈ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ನೇಹವು ನಮಗೆ ಬೇಡ. ಆದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಂಡ ನಮಗೆ ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿದೆ. (ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವೂ ತೋರುವುದು) ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ತೊಂದರೆಗೊಡುಮಾಡಿದ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದನು. ಮುಕ್ತರ ಮಿತ್ರನಾದ ಈ ಕೃಷ್ಣನು ಕಾಮುಕಳಾಗಿ ದುಷ್ಟಳಾದ ಶೂರ್ಪಣಖೆಯನ್ನು ಕೊಂದನು. ಇಂದ್ರನ ಪದವಿಯನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಜೋರನಾದ ಬಲಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಿದನು. ಅಮೋಘಶ್ಯಾಮನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ನೇಹವು ನಮಗೆ ಭೂಷಣವು. ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಯದನುಚರಿತಲೀಲಾಕರ್ಣಪೀಯೂಷವಿಪುಟಃ

ಸಕೃದದನವಿಧೂತದ್ವಂದ್ವಧರ್ಮಾವಿನಷ್ಟಾಃ |

ಸಪದಿ ಗೃಹಕುಟುಂಬಂ ದೀನಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ದೀನಾ

ಬಹವ ಇಹ ವಿಹಂಗಾ ಭೈಕ್ಷಚರಾಂ ಚರಂತಿ || ೭ ||

ಅ|| ಯತ್ = ಯಾವ ಕೃಷ್ಣನ, ಅನುಚರಿತಲೀಲಾ = ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವತಾರದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಲೀಲೆಯೆಂಬ, ಕರ್ಣಪೀಯೂಷ = ಕಿವಿಯ ಅಮೃತದ, ವಿಪುಟಃ = ಹನಿಗಳನ್ನು, ಸಕೃತ್ = ಒಂದುಸಾರಿ, ಅದನ = ಕೇಳುವುದರಿಂದ, ವಿಧೂತ = ಹೋದ, ದ್ವಂದ್ವಧರ್ಮಾಃ = ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳುಳ್ಳ, ಅವಿನಷ್ಟಾಃ = ನಾಶವಾಗದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ, ಸಪದಿ = ಕೂಡಲೆ, ದೀನಂ = ಬಡತನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ಗೃಹಕುಟುಂಬಂ = ಮನೆಸಂಸಾರವನ್ನು, ಉತ್ಸೃಜ್ಯ = ಬಿಟ್ಟು, ದೀನಾಃ = ದೋಷವಿಲ್ಲದ, ಬಹವಃ = ಬಹಳಮಂದಿ, ವಿಹಂಗಾಃ = ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಇಹ = ಈ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಭೈಕ್ಷಚರಾಂ ಚರಂತಿ = ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುವರು.

ತಾ|| ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅವತಾರದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ಕೇಳಿ ರಾಗದ್ವೇಷಮುಕ್ತರಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮರು ಕೂಡಲೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮನೆ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿ chapter 3 ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದೇಹಧಾರಣೆ

ಗಾಗಿಯೆ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುವರು. ಇದರಿಂದ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕಥೆ ಕೇಳಿದ ಜನರು ಮೋಹಗೊಂಡವರಾಗಿ ಮನೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದುಃಖಗೊಂಡು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವರು' ಎಂಬ ನಿದೇಯೂ ತೋರುವುದು.

ವಯಮಮೃತಮಿವ ಜಿಹ್ಮಂ ವ್ಯಾಹೃತಂ ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಃ

ಕುಲಿಕರುತಮಿವಾಜ್ಞಾಃ ಕೃಷ್ಣವಧ್ವೋ ಹರಿಣ್ಯಃ

ದದೃಶಿಮು ಸಕೃದೇತತ್ತನ್ನಖಸ್ಪರ್ಶತೀವ್ರ-

ಸ್ತನರುಜಪರಮೂರ್ತಿಂ ಭಣ್ಯತಾನುಸ್ಯ ವಾರ್ತಾ || ೮ ||

ಅ|| ಕೃಷ್ಣವಧ್ವಃ=ಕೃಷ್ಣನಪ್ರಿಯರಾದ, ವಯಂ=ನಾವು, ಜಿಹ್ಮಂ=ವಕ್ರವಾದ, ವ್ಯಾಹೃತಂ=ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಮಾತನ್ನು, ಅಜ್ಞಾಃ=ಮೂಢವಾದ, ಕೃಷ್ಣವಧ್ವಃ=ಕೃಷ್ಣಮೃಗಗಳ ಪತ್ನಿಯರಾದ, ಹರಿಣ್ಯಃ=ಜಿಂಕೆಗಳು, ಕುಲಿಕರುತಂ ಇವ=ಬೇಡನ ಸಂಗೀತ ಧ್ವನಿಯಂತೆ, ಅಮೃತಂ ಇವ=ಸತ್ಯವಾದುದೊ ಎಂಬಂತೆ, ಶ್ರದ್ಧಧಾನಾಃ=ನಂಬಿದವರಾದೆವು, ಸಕೃತ್=ಒಂದುಬಾರಿ, ಏತತ್=ಈ ಕೃಷ್ಣನ, ನಖ=ಉಗುರಿನ, ಸ್ಪರ್ಶ=ಮುಟ್ಟುವಿಕೆಯಿಂದ, ತೀವ್ರ=ಕಠಿನವಾದ, ಸ್ತನ=ಕುಚಗಳ, ರುಜ=ಘಾಯದಿಂದಂಟಾದ, ಪರಮೂರ್ತಿಂ=ಹೆಚ್ಚಾದ ಬಾಧೆಯನ್ನು, ದದೃಶಿಮು=ನೋಡಿದ್ದೇವೆ, ಅಸ್ಯ=ಇವನ, ವಾರ್ತಾ=ಸಮಾಚಾರವು, ಭಣ್ಯತಾಂ=ಹೇಳಲ್ಪಡಲಿ.

ತಾ|| ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಯಸಿಯರೂ ಮೂಢರೂ ಆದ ನಾವು ಅವನ ಮೋಸದ ಮಾತನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಗಳು ಬೇಡನ ಸಂಗೀತ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ಸತ್ಯವೆಂದಿರತೆವು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವನ ಉಗುರಿನ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಸ್ತನಗಳ ಳ್ಲಂಟಾದ ಘಾಯಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥವನ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಸಖ ಪುನರಾಗಾಃ ಪ್ರೇಯಸಾ ಪ್ರೇಷಿತಸ್ತ್ವಂ

ವರಯ ಕಿಮನುರುಂಧೇ ಮಾನನೀಯೋಽಸಿ ಮೇಘಂ |

ನಯಸಿ ಕಥಮಿಹಾಸ್ಮಾನ್ ದುಸ್ತ್ಯಜಂ ಬಂಧುಸಾತ್ವಂ

chapter ೩ ಕಥಿತಮುರಸಿ ಸೌಮ್ಯ ಶ್ರೀವಧಾಃ ಸಾಕಮಾಸ್ತೇ || ೯ ||

ಅರ್ಥ|| ಪ್ರಿಯಸಖ=ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಉದ್ಧವನೆ !
 ತ್ವಂ=ನೀನು, ಪ್ರೇಯಸಾ=ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ,
 ಪ್ರೇಷಿತಃ=ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಪುನಃ=ಮರಳಿ, ಆಗಾಃ=ಬಂದಿರುವೆ.
 ಕಿಂ=ಯಾವುದನ್ನು, ಅನುರುಂಧೇ=ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ವರಯ=ಕೇಳಿಕೋ,
 ಅಂಗ=ಎಲೈ ಉದ್ಧವನೆ ! ಮೇ=ನನಗೆ, ಮಾ ನ ನಿ ಯ =ಪೂಜಿಸಲು
 ಯೋಗ್ಯನು, ಅಸಿ=ಅಗಿದ್ದೀ, ಇಹ=ಇಲ್ಲಿರುವ, ಅಸ್ಮಾನ್=ನಮ್ಮನ್ನು,
 ದುಸ್ತ್ಯಜಂ=ಬಿಡಲಾಗದ, ಬಂಧುಪಾರ್ಶ್ವಂ=ಬಂಧುವಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ,
 ಕಥಂ=ಹೇಗೆ, ನಯಸಿ=ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ? ಸೌಮ್ಯ=ಸಾಧುವಾದ
 ಉದ್ಧವನೆ ! ಶ್ರೀವಧೂಃ=ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬ ಪತ್ನಿಯು, ಸತತಂ=ಯಾವಾಗಲೂ,
 ಉರಸಿ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ, ಸಾಕಂ=ಕೂಡಿಯೇ, ಆಸ್ತೇ=ಇರುವಳು.

ತಾ|| ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಉದ್ಧವನೆ ! ನೀನು
 ಆ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದಿರುವೆ. ನೀನು ನನಗೆ
 ಪೂಜ್ಯನು. ಆ ಕೃಷ್ಣನು ನಮ್ಮಿಂದ ಏನನ್ನ ಬಯಸುವನು ? ತಿಳಿಸು. ಇಲ್ಲಿರುವ
 ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸವತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು
 ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಕೃಷ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಒಯ್ಯುವೆ ? ಅದು ಅಸಾಧ್ಯ.

ಅಪಿ ಬತ ಮಧುಪುರ್ಯಾನ್ಮಾರ್ಯಪುತ್ರೋಧುನಾಸ್ತೇ

ಸ್ತುರತಿ ಸ ಪಿತೃಗೇಹಂ ಸೌಮ್ಯಬಂಧೂಂಶ್ಚ ಗೋಪಾನ್ |

ಕ್ಷಚಿದಪಿ ಸ ಕಥಂ ನಃ ಕಿಂ ಕರೀಣಾಂ ಗೃಹೀತೋ

ಭುಜಮಗುರುಸುಗಂಧಂ ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಧಾಸ್ಯತ್ಕದಾ ನು ||೧೦||

ಅರ್ಥ|| ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿರುವುದು ಹುಚ್ಚರ ಮಾತಿನಂತಿರುವುದೆಂದು
 ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸೌಮ್ಯ=ಸಾಧುವಾದ ಉದ್ಧವನೆ ! ಆರ್ಯಪುತ್ರಃ=ಪೂಜ್ಯನಾದ
 ವಸುದೇವನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಮಧುಪುರ್ಯಾಂ=ಮಧುರಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ,
 ಅಧುನಾ=ಈಗ, ಬತ=ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವವನಾಗಿ, ಅಪಿ
 ಆಸ್ತೇ=ಇರುವನೋ ? ಸಃ=ಅವನು, ಪಿತೃಗೇಹಂ=ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮತ್ತು
 ಅವರ ಮನೆಯನ್ನೂ, ಬಂಧೂನ್=ಬಂಧುಗಳಾದ, ಗೋಪಾನ್=ಚ=ಗೊಲ್ಲ
 ರನ್ನೂ, ಅಪಿ ಸ್ತುರತಿ=ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ? ಸಃ ಅವನು, ಕ್ಷಚಿದಪಿ=

ಸ್ವಲ್ಪಸಮಯವಾದರೂ, ಕಿಂಕರೀಣಾಂ ನಃ ಗೃಹೀತಃ=ದಾಸಿಯರಾದ ನಮಗೆ ವಶನಾಗಿ, ಕದಾನು=ಯಾವಾಗ, ಅಗುರುಸುಗಂಧಂ=ಗಂಧದಂತೆ ಅಥವಾ ಗಂಧದಿಂದ ಸುವಾಸನೆಯಾದ, ಭುಜಂ=ತೋಳನ್ನು, ಮೂರ್ಧ್ನು=ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಅಧಾಸ್ಯತ್=ಇಟ್ಟುನೋ.

ತಾ|| ಸಾಧುವಾದ ಉದ್ಧವನೆ! ಆ ಕೃಷ್ಣನು ಈಗ ಮಧುರಿಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನೋ? ಅವನು ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಮನೆ ಗಳನ್ನೂ, ಬಂಧುಗಳಾದ ಗೊಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವನೋ? ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ವಾದರೂ ದಾಸಿಯರಾದ ನಮಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ತನ್ನ ಸುವಾಸನೆಯಾದ ತೋಳನ್ನು ನಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಯಾವಾಗ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಯಾನು?

ಶ್ರೀ ಶುಕ ಉವಾಚ—ಶ್ರೀ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದರು.

ಅಥೋದ್ಧವೋ ನಿಶಮ್ಯೈವಂ ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಲಾಲಸಾಃ |

ಸಾಂತ್ವಯನ್ ಪ್ರಿಯಸಂದೇಶೈಃ ಗೋಪೀರಿದಮಭಾಷತ ||೧೧||

ಅರ್ಥ|| ಅಥ=ಬಳಿಕ, ಉದ್ಧವಃ=ಉದ್ಧವನು, ಏವಂ=ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ, ನಿಶಮ್ಯ=ಕೇಳಿ, ಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಲಾಲಸಾಃ=ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ, ಗೋಪೀಃ=ಗೊಲ್ಲತಿಯರನ್ನು, ಪ್ರಿಯಸಂದೇಶೈಃ=ಪ್ರಿಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ, ಸಾಂತ್ವಯನ್=ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತ, ಇದಂ=ಈ ಮಾತನ್ನು, ಅಭಾಷತ=ಹೇಳಿದನು.

ತಾ|| ಬಳಿಕ ಉದ್ಧವನು ಗೋಪಿಯರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಲು ತವಕಪಡುತ್ತಿರುವ ಅವರನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದನು.

ಅಹೋ ಯೂಯಂ ಸ್ಮ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಾ ಭವಂತ್ಯೋ-

ಲೋಕಪೂಜಿತಾಃ |

ವಾಸುದೇವೇ ಭಗವತಿ ಯಾಸಾಮಿತ್ಯರ್ಪಿತಾಮತಿಃ || ೧೨ ||

ಅರ್ಥ|| ಯಾಸಾಂ=ಯಾವ ನಿಮ್ಮ, ಮತಿಃ=ಬುದ್ಧಿಯು, ಭಗವತಿ ವಾಸುದೇವೇ=ಪೂಜ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ, ಅರ್ಪಿತಾ=ಇಡಲ್ಪಟ್ಟದೆಯೋ, 70

ಇತಿ=ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಯೂಯಂ=ಅಂತಹ ನೀವು, ಲೋಕ-
ಪೂಜಿತಾಃ=ಜನರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೂ, ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಾಃ ಭವಂತ್ಯಃ=
ಧನ್ಯರಾದವರೂ ಆಗುವಿರಿ. ಅಹೋ=ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ತಾ|| ಗೋಪಿಯರೇ ! ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ
ನೀವು ಲೋಕಮಾನ್ಯರೂ, ಧನ್ಯರೂ ಆಗುವಿರಿ.

ದಾನವ್ರತತಪೋ ಹೋಮಜಪಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಸಂಯಮೈಃ |

ಶ್ರೀಯೋವಿಧಿಭಿರನ್ಯೈಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತಿರ್ಹಿ ಸಾಧ್ಯತೇ || ೧೩ ||

ಅರ್ಥ|| ದಾನ=ದಾನ, ವ್ರತ=ನಿಯಮ, ತಪಃ=ತಪಸ್ಸು, ಹೋಮ=
ಹೋಮ, ಜಪ=ಜಪಿಸುವುದು, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ=ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಸಂಯಮೈಃ=
ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಇವುಗಳಿಂದ ಅನ್ಯೈಃ=ಇತರ, ಶ್ರೀಯೋವಿಧಿಭಿಶ್ಚ=ಹಿತ-
ಸಾಧನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ, ಕೃಷ್ಣೇ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಃ=ಭಕ್ತಿಯು,
ಸಾಧ್ಯತೇ ಹಿ=ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದಷ್ಟೆ.

ತಾ|| ದಾನ, ನಿಯಮ, ತಪಸ್ಸು, ಹೋಮ, ಜಪ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ,
ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದ ವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ
ಭಕ್ತಿಯು ನೆಲೆಸುವುದು.

ಭಗವತ್ಕೃತಮಶ್ಲೋಕೇ ಭವತೀಭಿರನುತ್ತಮಾ |

ಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರವರ್ತಿತಾ ದಿಷ್ಟ್ವಾ ಮುನೀನಾಮಪಿ ದುರ್ಲಭಾ || ೧೪ ||

ಅರ್ಥ|| ಭವತೀಭಿಃ=ನಿಮ್ಮಿಂದ, ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕೇ=ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳ
ಭಗವತಿ=ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ, ಅನುತ್ತಮಾ=ಎಣೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಮುನೀನಾಂ ಅಪಿ=
ಋಷಿಗಳಿಗೂ, ದುರ್ಲಭಾ = ಹೊಂದಲಶಕ್ಯವಾದ, ಭಕ್ತಿಃ=ಭಕ್ತಿಯು,
ಪ್ರವರ್ತಿತಾ=ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದಿಷ್ಟ್ವಾ=ಸಂತೋಷ.

ತಾ|| ಗೋಪಿಯರೇ ! ನೀವು ಕೀರ್ತಿಮಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಮುನಿ
ಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಡಲಾಗದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಇದು ಸಂತೋಷದ

ದಿಷ್ಟಾ ಪುತ್ರಾನ್ ಪತೀನ್ ದೇಹಾನ್ ಸ್ವಜನಾನ್

ಭವನಾನಿ ಚ |

ಹಿತ್ವಾ ವೃಣೇತ ಯೂಯಂ ಯತ್ಕಷ್ಟಾಖ್ಯಂ ಪುರುಷಂ

ಪರಮ್ || ೧೫ ||

ಅರ್ಥ|| (ಗೋಪಿಯರೇ) ಯೂಯಂ=ನೀವು, ಪುತ್ರಾನ್=ಸುತರನ್ನೂ, ಪತೀನ್=ಗಂಡಂದಿರನ್ನೂ, ದೇಹಾನ್=ದೇಹಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವಜನಾನ್=ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ, ಭವನಾನಿ ಚ=ಮನೆಗಳನ್ನೂ, ಹಿತ್ವಾ=ಬಿಟ್ಟು, ಕೃಷ್ಣಾಖ್ಯಂ=ಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ, ಪರಂ ಪುರುಷಂ=ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು, ವೃಣೇತ ಇತಿಯತ್ = ವರಿಸಿದ್ದೀರಿ ಎಂಬುದು ಯಾವುದೋ ಇದು, ದಿಷ್ಟಾ=ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ.

ತಾ|| ಗೋಪಿಯರೇ! ನೀವು ಮಕ್ಕಳು, ಗಂಡಂದಿರು, ಬಂಧುಗಳು, ಮನೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದೇಹವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಸಂತೋಷ.

ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವೋಧಿಗತೋ ಭವತೀನಾಮಧೋಕ್ಷಜೇ |

ವಿರಹೇಣ ಮಹಾಭಾಗಾ ಮಹಾನ್ವೋನುಗ್ರಹಃ ಕೃತಃ || ೧೬ ||

ಅರ್ಥ|| ಮಹಾಭಾಗಾಃ=ಅತ್ಯಂತ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಗೋಪಿಯರೇ! ಅಧೋಕ್ಷಜೇ=ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ, ಭವತೀನಾಂ=ನಿಮಗೆ, ಸರ್ವಾತ್ಮಭಾವಃ=ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಯು, ಅಧಿಗತಃ=ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ವಿರಹೇಣ=ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ, ವಃ=ನಿಮಗೆ, ಮಹಾನ್=ಹೆಚ್ಚಾದ, ಅನುಗ್ರಹಃ=ಅನುಗ್ರಹವು, ಕೃತಃ=ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ತಾ|| ಪುಣ್ಯವತಿಯರಾದ ಗೋಪಿಯರೇ! ನಿಮಗೆ ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ಸಹಭಾವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. 72

ಶ್ರೂಯತಾಂ ಪ್ರಿಯಸಂದೇಶೋ ಭವತೀನಾಂ ಸುಖಾವಹಃ |
ಯನಾದಾಯಾಗತೋ ಭದ್ರಾ ಅಹಂ ಭರ್ತುರ್ಹಿ

ಕಿಂಕರಃ || ೧೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ದಶಮಸ್ಕಂಧೇ
ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ ಭ್ರಮರಗೀತಾ ಸಮಾಪ್ತಾ.

ಅರ್ಥ|| ಭದ್ರಾಃ=ಮಂಗಳಕರರಾದ ಗೋಪಿಯರೇ! ಭರ್ತುಃ=ಸ್ವಾಮಿ
ಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ, ಕಿಂಕರಃ=ಸೇವಕನಾದ, ಅಹಂ=ನಾನು, ಯಂ=ಯಾವ
ಸಂದೇಶವನ್ನು, ಆದಾಯ=ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಆಗತಃ ಬಂದಿರುವೆನೋ; ಭವತೀ-
ನಾಂ=ನಿಮಗೆ, ಸುಖಾವಹಃ=ಸೌಖ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಪ್ರಿಯ=ಆ ಪ್ರಿಯ
ನಾದ ಕೃಷ್ಣನ, ಸಂದೇಶಃ=ಹೇಳಿಕಳಹಿಸಿದ ಮಾತು, ಶ್ರೂಯತಾಂ=ಕೇಳ
ಲ್ಪಡಲಿ.

ತಾ|| ಮಂಗಳಕರರಾದ ಗೊಲ್ಲತಿಯರೇ! ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವಕ
ನಾದ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸುಖವನ್ನೀಯುವ ಅವನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ.
ಕೇಳಿರಿ.

ಇಂತು ಭ್ರಮರಗೀತೆಯ ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದವು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮತವು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆಯಿತು.

ಕೆಲವು ಸಮಯವಾದನಂತರ ಶ್ರೀ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದು ವಿವಿಧಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಕ್ರಮೇಣ ಆಚಾರ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಉಡುಪಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ವೀರಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಯಾಚನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಗೋದಾವರೀತೀರದಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಶೋಭನಭಟ್ಟರಿಗೆ¹ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರೆಂದು

1 ಆಕೃಷ್ಣೋಸ್ಯ ಗುಣೈರ್ವ್ಯಾಪ್ತೈಃ ಯೋ ಗೋದಾಯಾ ಉಪಾಯಯಾ

(a) ಸ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಾಖ್ಯಃ | ಶಿಷ್ಯೋನ್ಯೋಭೂತ್ ಸುಚೇತಸಃ ||

(ಸು || ಮ|| ವಿ|| ೧೫-೧೭)

(b) ಸ್ವೋದರ್ಯಂ ಸ್ವಂ ವೀರಕ್ತಂ ಯತಿಮಕೃತ ಮಹಾಸದ್ಗುಣಂ

ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಂ |

ವಾದೀಂದ್ರಂ ಪದ್ಮನಾಭಂ ಪ್ರಿಯಮಥಚ (ಅಣು ಮ||ವಿ|| ಶ್ಲೋ ೩)

(c) ಅಥ ಶೋಭನಭಟ್ಟನಾಮಕಂ ವಿಬುಧಂ ವಾದಜಿತಂ ಸ್ವಶಿಷ್ಯಕಂ |

ಪ್ರವಿಧಾಯ ವರಾಶ್ರಮಂ ದದಾ | ಸುಖತೀರ್ಥೋ ಹರಿಭಕ್ತಿಸಂವಿದಾ ||

ಪ್ರದದಾನಥ ಪದ್ಮನಾಭ ಇತ್ಯಪಿ ನಾಮಾಸ್ಯ ತದಾ ಸ ಪೂರ್ಣವಿತ್ ||

(ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಕೃತ ಜ|| ವಿ|| ೧-೪೨-೪೩)

(d) ಸ್ವದತ್ತಯತ್ಯಾಶ್ರಮಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಾಭಿಧಂ ಶೋಭನನಾಮಕಂ

ಪ್ರಾಕ್

ನೇದಾಂತವಿದ್ಯಾನಿಜರಾಜ್ಯಪಾಲಂ | ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರಂ

ಸಮಕಲ್ಪಯದ್ಯಂ || (ಭಲಾರ|| ಜ|| ವಿ|| ೧-೪೪)

(e) ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಸಂಗಂ ತೇನಾಥ | ಕೃತ್ವಾ ಬಹುದಿನಾನಿ ತು

ಜಿತ್ವಾ ತಂ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಂ | ಯತಿಂ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾಮತಿಃ

ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಅವರಂತೆಯೇ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ದಯೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶಾನುಶಾಸ್ತ್ರಿ, ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಗೋವಿಂದಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬ ವಿದ್ವನ್ಮಹಾಕುಟುಂಬಗಳಿಗೂ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥ, ಶ್ರೀ ಮಾಧವತೀರ್ಥ, ಶ್ರೀ ಅಕ್ಕೋಭ್ಯತೀರ್ಥರೆಂದು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಶ್ರಮ ನಾಮಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು “ಆನಂದತೀರ್ಥಕಥಾಕಲ್ಪತರು” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. (Vide. C 2419 Oriental Research Institute-Mysore.)

(f) “ದದಾ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಂ ತುಷ್ಠಃ ಚತುರ್ಭ್ಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿಚ್ಛಿದೇ
ತತ್ರಾದ್ಯಃ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಃ ದ್ವಿತೀಯೋ ನೃಹರಿಃ ಸ್ಮೃತಃ
ತೃತೀಯೋ ಮಾಧವೋಽಕ್ಕೋಭ್ಯತೀರ್ಥೋ ಅಂತಿಮಃ ಕುರಿತಃ
ಚತ್ವಾರೋಽದ್ವೈತಶಾಸ್ತ್ರೇ ತು ಸಮರ್ಥಾಃ ಶಾಸ್ತ್ರಿಣಃ ಪುರಾ
ಸುಯೋಗ್ಯಾ ಅಪ್ಯಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ಸಂಗಾದ್ವಿಶ್ವಾಸ್ತೀಣೋಽಭವನ್
ಸ ತು ಶೋಭನಭಟ್ಟಾಖ್ಯಃ ಇತರೈಸ್ತು ಮಠಂ ಪ್ರತಿ
ಸಮಾಗತ್ಯಾನಂದತೀರ್ಥಃ ಸನ್ಯಾಸಮುಲಭತ್ತದಾ
ಪ್ರಣವಂ ಚೋಪದಿಶ್ಯಾಥ ತಸ್ಮೈ ಮಧ್ವಾಭಿಧೋ ಮುನಿಃ
ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥೋಯಂ ಇತಿ ನಾನು ಚಕಾರ ಹ
ತದೈವ ಚ ಯಜುರ್ವೇದೀ ಶಾನುಶಾಸ್ತ್ರೀ ಸಮೇತ್ಯತಂ
ಮಮಾಪಿ ದೇಹಿ ಸನ್ಯಾಸಂ ಇತಿ ಮಧ್ವಮುವಾಚ ಹ
ತಮಾನಂದತೀರ್ಥಸ್ತು ಮಾ ಸನ್ಯಾಸೇ ಮನಃ ಕುರು
ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಂ ಭವತಿ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಮಸ್ತಿ ತೇ
ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸುಖತೀರ್ಥೇನ ಶಾನುಶಾಸ್ತ್ರೀ ತಮೂಚಿನಾನ್
ತೇನೈವಾಂತಃ ಪ್ರೇರಿತಃಸನ್ ದೇಹೀತ್ಯೇವ ಪುನಃ ಪುನಃ
ಸುಖತೀರ್ಥಮುನಿಸ್ತಸ್ಮೈ ದತ್ವಾ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಂ ತದಾ
ದದಾ ನೃಹರಿತೀರ್ಥೋಯಮಿತಿ ನಾನು ಮುದಾನ್ವಿತಃ
ತತಸ್ತಮೂಚೇ ನೃಹರಿತೀರ್ಥಂ ಪ್ರೀತಿಪುರಃಸರಂ
ಇತಃಪರಂ ಗಜಾಧೀಶರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವೇತ್ತದಾ
chapter ೧೨ ಯಜುರ್ವೇದೀ ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರೀತ್ವರಃಕಥಿತಃ

ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರನ್ನು ಸುಮಧ್ವವಿಜಯಕಾರರು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

- (1) ಶ್ರುತ್ಯಾ ಮತ್ಯಾ ಸದಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ವಿರಕ್ತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಸೇವಯಾ
ಅಸ್ಮೈ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೇಕ್ಷಃ ಸದ್ಯೋ ವಿದ್ಯಾಂ ದದಾ ಶುಭಾಂ ||
(ಸು|| ಮ|| ವಿ|| ಸ ೧೫-ಶ್ಲೋ ೧೧೧)
- (2) ವೇದಾಂತಾಬ್ಧಿಂ ನ ಯೋ ಜಾತು ಜಹೌ ವಿದ್ವತ್ತಿಮಿಂಗಿಲಃ
ಯುಕ್ತಪ್ರವಾಹಸಂರಂಭಾತ್ ಪರಶಾಸ್ತ್ರನದೀಚರಃ
(ಸು|| ಮ|| ಮ|| ಸ ೧೫-ಶ್ಲೋ ೧೨೨)
- (3) ವ್ಯಾಖ್ಯಾಪ್ರಣಾದಮಾಶ್ರೇಣ ವೀರಂಮನ್ಯಾನ್ ಸ್ವಮಂಡಲೇ
ಮಾಯಾವಿಗ್ರಾಮಸಿಂಹಾನ್ಯೋ ವಾದಿಸಿಂಹೋ ನಿರಾಕರೋತ್
(ಸು|| ಮ|| ವಿ|| ಸ ೧೫-ಶ್ಲೋ ೧೨೩)
- (4) ಮತ್ತದುವಾದಿಮಾತಂಗತರ್ಕಮಸ್ತಕದಾರಣೇ
ಪಂಚಾಸ್ಯೋ ಯೋಽಭವದ್ವ್ಯಕ್ತಂ ಚತುರಾಸ್ಯೋಽಪಿ ಕೇವಲಂ ||
(ಸು|| ಮ|| ವಿ|| ಸ ೧೫-ಶ್ಲೋ ೧೨೪)
- (5) ಸನ್ಯಾಯರತ್ನಾ ವಳಿರಪ್ಯದಪಾದಿ ಯತಃ ಶುಭಾ
ಟೀಕಾಪರಾನುವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾ ಅನರ್ಘಾ ಬೋಧಸಾಗರಾತ್
(ಸು|| ಮ|| ವಿ|| ಸ ೧೫-ಶ್ಲೋ ೧೨೫)
- (6) ವೇದಪ್ರವಚನಾಚಾರ್ಯಶಿಷ್ಯೋಽಸಾತಿ ಪೂಜಿತಃ
ಸಭ್ಯಃ ಸಭಾಯಾಂ ಯೋ ವೇದಂ ವ್ಯಾಚಖ್ಯಾ ವೇದಸಾರವಿತ್ ||
(ಸು|| ಮ|| ವಿ|| ಸ ೧೫-ಶ್ಲೋ ೧೨೬)

ಮಮಾಪಿ ದೇಹಿ ಸನ್ಯಾಸಂ ಇತಿ ಮಧ್ವಮಯಾಚತ
ತಸ್ಮೈ ದತ್ವಾ ತು ಸನ್ಯಾಸಂ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞೋನುಕಂಪಯಾ
ದದಾ ಮಾಧವತೀರ್ಥೋಯಮಿತಿ ನಾಮ ಸ ಭೂತಲೇ
ತತ ಉತ್ತರದೇಶಾತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಸಮನ್ವಿತಃ
ಗೋವಿಂದಶಾಸ್ತ್ರೀ ತಂ ಗತ್ವಾ ಸನ್ಯಾಸಂ ಸಮಯಾಚತ
ತಸ್ಮೈ ದತ್ವಾ ತು ಸನ್ಯಾಸಂ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿರಿತ್ಯಥ

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಿಗೆ ವೇದಾಂತ-
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅದೃಶ್ಯರಾದುದು ಕ್ರಿ|| ಶ|| ೧೩೧೮ರಲ್ಲಿ.
ವೇದಪ್ರವಚನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರೆಂದರೆ ಶ್ರೀಪದ್ಮ-
ನಾಭತೀರ್ಥರೇ ಎಂದು ಜಗವೆಲ್ಲ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದು ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ-
ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರನ್ನು ಹೊಗಳಿ
ಹೇಳುವಾಗ ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಮೈಮರೆಯುತ್ತಾರೆ! ಎಷ್ಟು
ಹೊಗಳಿದರೂ ಸಾಲದು ಅವರಿಗೆ. ಇವರು ಸರ್ವದಾ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರ
ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಕೊನೆಯ ಸಾರಿ
ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪಮುಂಚೆ ಅತಿವಿರಕ್ತ
ರಾದ ಮತ್ತೂ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಅನುಜರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು
“ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು” ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರಷ್ಟೆ! ಈ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು-
ತೀರ್ಥರು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ತೃಣಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ
ಕೆಲವು ದೇವಗುಹ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುಮಾರಪರ್ವತಕ್ಕೆ
ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಹೊರಟರು.

ಬದರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ನಂತರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸನ್ಮತ ಪ್ರಚಾರ
ಮಾಡಲು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

“ವೇದಾಂತಾಬ್ಧಿವಿಹರಣಚಣ ವಿದ್ವತ್ತಿಮಿಂಗಿಲರೂ”

“ವ್ಯಾಖ್ಯಾಪ್ರಣಾದಮಾತ್ರೇಣವಿದ್ರಾವಿತಮಾಯಾವಿಗ್ರಾಮಸಿಂಹರೂ”

“ಮತ್ತದುರ್ವಾದಿನಾತಂಗಮಸ್ತಕದಾರಣಪಟುಪಂಚಾಸ್ಯರೂ”

ಆದ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಿಗೆ! ತಮ್ಮ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾ-
ಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರೂ, ಶ್ರೀ ಮಾಧವ
ತೀರ್ಥರೂ, ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರೂ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪೀಠಾರೋಹಣ
ಮಾಡಿ ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕುದೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ತೆರಳಿದರು.

1. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಭಾರಂ ವಿನಿವೇಶ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ ಋಜುಪ್ರಧಾನೋ

ತಮ್ಮ ಕರಕಮಲ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಪೂಜಾ ಉತ್ಸವಾದಿ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಜರುಗಬೇಕೆಂದು ಅಷ್ಟಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿದರು. ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ಆ ಯತಿಶಿಷ್ಯರರು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪೂಜಾ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸತ್ತಿದ್ದಾಂತ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಾದರೋ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಪ್ರದರ್ಶಿತ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಸತ್ತಿದ್ದಾಂತ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅಖಿಳ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ವಾದಿನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ, ಅಪಾರವಾದ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದರು. ಅವರ ಆಜ್ಞಾ ಪ್ರಕಾರವೇ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥ ಪ್ರಮುಖ ನಿಖಿಳಯತಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ನಡೆದು ಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಪಾಠಪ್ರವಚನ

ಗತ್ಯಾಶ್ರಮೇ ತತ್ರ ನಿಷೇವಮಾಣೋ ನಾರಾಯಣಂ ವ್ಯಾಸಮಸೌ ಕಿಲಾಸ್ತೇ
ಆನಂದತೀರ್ಥಾರ್ಯಕರಾಬ್ಜ ಜಾತಮರಂದಸಾರೋಽಥ ಸ ಪದ್ಮನಾಭಃ
ನೋದಂ ದದತ್ಸಜ್ಜನಷಟ್ಪದಾನಾಂ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಪೀಪಲತ್ ಕಾ.
(ಭಲಾರಿ ಜಯತೀರ್ಥ ವಿಜಯ ೨-೪೬)

ತತ್ರಾದ್ಯಃ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ನೃಹರಿಃ ಸ್ಮೃತಃ
ತೃತೀಯೋ ಮಾಧವೋಽಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥೋಂತಿಮು ಈರಿತಃ.

x x x x

ಇತ್ಯಂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮುನಿಃ | ತ್ರಿಂಶತ್ಸಂಖ್ಯಾಸಮುನ್ವಿತಾಃ
ಪದಾರ್ಥಾನ್ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯತೀರ್ಥಾರ್ಯಾತ್ಯಂತಸಾಧನೇ
ದತ್ತಾ ನೃಹರಿತೀರ್ಥಾದೀನ್ ತದಧೀನಾನ್ ವಿಧಾಯ ಸಃ
ಕ್ರಮೇಣಾನುಮತಾಭೂತ್ವಾ ವರ್ತಧ್ವಮಿತಿ ಜೈರಯನ್
ಏವಂ ಮಧ್ವಮುನಿಃ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಾರ್ಯ ತತ್ಪದಂ
ದತ್ಯಾ ತೈಕ್ತ್ವಾ ಕರ್ಮಭೂಮಿಂ ಯಯೌ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಂ ||

ಕ್ರಮವು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ “ನ ತತ್ಪ್ರ-
ಮಾರ್ಗೇ ಗಮನಂ ವಿನಾ ಯದುಪಜೀವನಂ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯೇಕಾಕೃತ್ಯಾದರ
ವಾಕ್ಯವೊಂದೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿದೆ. ೧ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾ-
ಚಾರ್ಯರ ಸನ್ಮತಸ್ಥಾಪನೆ, ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಾದಿನಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯ
ವನ್ನು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರೇ ನೆರವೇರಿಸಿದರೆಂದು ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯಕಾರರು
ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ:

“ತತ್ರ ತತ್ರ ಸುಸಭಾಸು ಭಾಸುರೋ |
ನಂದತೀರ್ಥಸಮಯೋಕ್ತಯುಕ್ತಿಭಿಃ ||
ವಾದಿನೋ ವಿಶಕಲಯ್ಯ ತಾನ್ಸಮಾ- |
ಕ್ರಮ್ಯ ವಾಚಮುಚಿತಾನುದಾಹರತ್ ||”

(ಸು.ಮ.ವಿ. ಸರ್ಗ ೯-೨೦)

ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ತಾವು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥಾದಿ ಯತೀಶ್ವರರಿಗೆ
ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ನಂತರ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಾಠಹೇಳಿ ಲೋಕೋತ್ತರ
ಪಂಡಿತರನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮತಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೇ
ಅಸನ್ನಿಹಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ತಚ್ಛಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಗೂ ಆಚಾರ್ಯ ಮುಖಕಮಲ
ವಿನೀಸೃತವಾದ ಉಪದೇಶಾನ್ಯತವು ಉಪಲಬ್ಧಿಯಾಗಲೆಂದು ಭಾವಿಸಿ
ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ-
ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ “ಸತ್ತರ್ಕದೀಪಾವಳಿ” ಎಂಬ ಟೀಕೆಯೂ, ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ
“ಸನ್ನಾಹಿಯರತ್ನಾವಳಿ” ಎಂಬ ಟೀಕೆಯೂ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿವೆ.¹

1. ಇವೆರಡೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭ-
ತೀರ್ಥರು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಕೆಲವು “ಶ್ರೀ ಮಾಯಾವಾದ-
ಖಂಡನ ಟೀಕಾ”ದಿಗಳು ದೊರೆತೂ ಇವೆ. ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಈ
ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ “ಸತ್ತರ್ಕದೀಪಾವಳಿ”ಯ ಹೆಸರು
ಕೂಡಾ ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವು ಬೆಳೆಯುವುದೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀ
ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಕ್ತವ್ಯಾಂಶವನ್ನೂ
“ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ”ಂದು ಅವರೇ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನುಕ್ತಿ
ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಸಾಮಾನ್ಯ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲ. ಅವರು ಶೇಷಾಂಶ ರೆಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪರಂಪರಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯುಂಟು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಆದಿಶೇಷದೇವರು, ಗರುಡದೇವರು, ರುದ್ರದೇವರು, ಇಂದ್ರದೇವರಂತಹ ದೊಡ್ಡವರಿರಬೇಕೆಂಬುದು ನ್ಯಾಯಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ದೇವಾಂಶರೂ, ಮತ್ತೂ ವಿದ್ವಂತಕುಟುಮಣಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಸತ್ತರ್ಕದೀಪಾವಳಿ ಮತ್ತು ಸನ್ನ್ಯಾಯರತ್ನಾವಳಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಸತ್ಯನಿಧಿ-ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ :

1. “ಸನ್ನ್ಯಾಯರತ್ನಾವಳಿರಪ್ಪದಪಾದಿ ಯತಃಶುಭಾ
ಟೀಕಾ ಪರಾನುವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾ ಅನರ್ಘಾ ಬೋಧಸಾಗರಾತ್”
(ಸು|| ಮ|| ವಿ|| ಸ|| ೧೫-ಶ್ಲೋ ೧೫)

2. “ಸನ್ನ್ಯಾಯರತ್ನಾವಳಿಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾಯಾಂ |
ಕೃತಂ ಕೃತೀಮಾನಿವರತ್ನಕಾರ ||
ತಸ್ಯಾವಿಶೇಷಾನನುಪಾತ್ತದೋಷಾನ್ |
ಕಿಂ ವಾ ಜನೋ ವೇತ್ತಿ ಜಗತ್ಪ್ರೇಷಃ ||

3. “ಯೋ ಭಾಷ್ಯರಾಜಾಯ ಗುರೂದಿತಾಯ |
ಸತ್ತರ್ಕದೀಪಾವಳಿಮಾಜಹಾರ ||
ಸ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಮುನಿಃ ಪ್ರಪೇದೇ |
ಕರ್ಮಂದಿಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮುದಾರಕೀರ್ತಿಃ ||”

(ಸ|| ನಿ|| ವಿ)

2. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಕನ್ನಡಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ 30ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಗಸಂಗತ್ಯ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರನ್ನು ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯಕಾರರು ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲದೇ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರು ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವದ-ಗ್ರಂಥಿಗಳೂ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಠನಮಾತ್ರೇಣ ಸರ್ವಾ-ನಿಷ್ಕನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವೇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

1. ತತ್ಪಾರುಣ್ಯಪ್ತವಿದ್ಯಾನ್...ಸುಭರಿಹರಿತಃಪದ್ಮನಾಭಾರ್ಯತೀರ್ಥಾ-
ದಿತ್ಯಾ ಮೇ ಸಂಭವಂತೋ ಹರಿಚರಣ.....||
ತತ್ಪಾದಾಬ್ಜೇ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಣತಸುಸುಖದೇ ಕೃಷ್ಣಗೀತಾಸುಭಾಷ್ಯಂ |
ನಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ತತ್ರಸಾದಾತ್ ಮಮ ಮತಿಮನುಲಾಸ್ತೇಪ್ರಸನ್ನಾಃ
ಪುನಂತು ||
(ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥೀಯ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ||)

2. ಯೇ ಭಾರತೇನ ಸನತಂ ಹಿ ಪರಿವ್ರಜಂತಿ |
ಭಾಷಾಸುರೀತಿಶತಕೇ ಚತುರಾ ಅನಂತಂ ||
ತತ್ಪಾದಪಂಕಜಭವಾಯು...ತಾರಮಾರ್ಗಾಃ |
ತಾನ್ ಪದ್ಮನಾಭನರತೀರ್ಥಗುರುಂ ನಮಾಮಿ ||
(ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥ ಯಮಕಭಾರತಟೀಕಾ)

3. ಯೈರೇವಂ ಶ್ರುತಿಮಾಹಿತೋತಿಮಹತೀಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪಾದಾಂಬುಜೇ |
ಹಂಸಂ ಮೇ ಸುವಿವರ್ಧತಾಂ ಚ ಮಹತಾಂ ಸ್ನೇಹೇನ ನಿಷ್ಕಂಟಕಾಂ ||
ಸಂಸೇವ್ಯೇ ನ ಮಾಯಾಖಿಳಾಪರಮಯಾ.....ಸುರೈಃ |
ಶ್ರೀಮದ್ವಾರಿಜನಾಭತೀರ್ಥಮುನಿಭಿಃ ತೇಭ್ಯೋ ಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ ||
(ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥ ಯಮಕಭಾರತಟೀಪ್ರಣೀ ||)

4. ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಾಕೃತಂ ಭಾಷ್ಯಂ ಆದಾ ತದ್ಭಾವಪೂರ್ವಕಂ |

ಯೋ ವ್ಯಾಕರೋನ್ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಾಯೋಗೇನೇ ||

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀ ಹ ರಿ ದಾ ಸ ಭಾ ರ ತಿ ಣ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಕ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೯]

೧೯೫೯—ಫೆಬ್ರವರಿ-ಜುಲೈ

[ಸಂಚಿಕೆ ೪-೯

*

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾನುರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-18

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಮಧ್ಯಮತವೇ ಮತವು	....	....	೭
ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ಯವಿಜಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯ	....	....	೧೧
ಪಾಂಡವಗೀತಾ	....	....	೨೧
ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು	....	....	೩೦೫
ಶ್ರೀಮದೈತರೇಯೋಪನಿಷತ್	....	....	೧೧
(ದಾವಣಗೆರೆ ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾಯರಿಂದ)			

ಗ್ರಾಹಕರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ

೭ ವರ್ಷಗಳೂ “ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತಿ”ಯು ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆದುದು ತಾವು ಕಂಡ ವಿಷಯ. ಹೋದ ವರುಷವೂ ಈ ವರ್ಷವೂ ಎಡವಿದುದರ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಷಾದದಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ಅರಿಕೆ ಮಾಡದೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ.

೧. ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಪಡೆದು, ಚಂದಾ ಕೇಳಿದರೂ ಕಳಿಸದೆ V.P. ಕಳಿಸಿದರೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದವರು ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ಇದ್ದು, ಮಾಡಿದ ಮಹಾದ್ರೋಹ ಪ್ರಥಮ ಕಾರಣ.

೨. ೫-೬ ವರ್ಷಗಳೂ ಪತ್ರಿಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಹಣ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ; ಪತ್ರಿಕೆ ಕಳಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದೆಂದು ಬರೆದು ಹಣಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಕಳಿಸದಿರುವವರು ಎರಡನೆಯ ಕಾರಣ.

೩. ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿಸಂಪುಟದ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಚಂದಾ ಹಣ ಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿ ವಸೂಲು ಮಾಡಿಯೇ ಪತ್ರಿಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಆಡಚಣೆಯಾಗಿ ಓದುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಾರಲ್ಲ ಎಂದು ನಾವು ರಿಯಾಯಿತಿ ತೋರಿಸಿ, ೧-೨ ತಿಂಗಳ ನಂತರವಾದರೂ ಕಳಿಸಲೆಂದು ಇದ್ದುದೂ ಮೂರನೆಯ ಕಾರಣ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನ:’

ಶ್ರೀ ಹರಿ ದಾ ಸ ಭಾ ರ ತೀ

ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ॥

ಸಂಪುಟ ೯	೧೯೫೯—ಫೆಬ್ರವರಿಯಿಂದ ಜುಲೈ ಪೂರ್ತಿ	ಸಂಚಿಕೆ ೪ ರಿಂದ ೯
------------	----------------------------------	--------------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

“ ನೀನೇ ಅನಾಥಬಂಧು

ಕಾರುಣ್ಯಸಿಂಧು ॥ಪ॥

ಶಿಲೆಯ ರಕ್ಷಿಸಿ ಕುಲಕೆ ತಂದಿ

ಬಲಿಗೊಲಿದು ಸತ್ವದವಿಯನಿತ್ತಿ

ಸುಲಭದಿಂದ ಭಕ್ತರ ಸಲಹುವ

ವರದಪುರಂದರನಿತ್ಯಲರಾಯ ”

‘ಶ್ರೀಪತಿಮನದೊ ನ:’

ಸಂಸಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು ಮತ್ತು ಖಂಡೋಬ

“ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ತಮಗೆ ನಾಳೆಯ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಆಹ್ವಾನ ಕೊಟ್ಟು ಬನ್ನಿರೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ದಾಸರಾಯರೆ ; ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ೧೨ ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ದಯಮಾಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ” ಎಂದರು ಖಂಡೋಬರ ಶಿಷ್ಯರು.

“ ಖಂಡೋಬ ಹೇಳಿದರೆ ! ತುಂಬ ಸಂತೋಷ. ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ” ಎಂದರು ದಾಸರವರು.

ಖಂಡೋಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ, ನೈವೇದ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ದಾಸಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯಾಪ್ಪಣ್ಣ - ಭಾಗವತರೇ ಮೊದಲಾದವರೊಂದಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು.

ದಾಸರು ಬಂದರೆಂದು ಹೇಳಿದ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು : “ ದಾಸಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಕ್ಕೆ ನೀರು ಕೊಡಿ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೂ ಅದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿ ” ಎಂದರು ಖಂಡೋಬ.

ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವರಿತು ಹಾಕಿಯಾಯ್ತು. ಖಂಡೋಬರು “ ಬನ್ನಿ ದಾಸಾರ್ಯರೆ ; ಈ ಒಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೆಯ ಎಲೆ ತಮಗೆ. ನಂತರ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರುಗಳು ಕೂಡಬಹುದು. ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲೇ ? ”

“ ಬೇಡ ಬೇಡ ! ದೇವರು ಬಂದು ಕೂಡಲಿ, ನಂತರ ಗಂಧ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡುವುದು ಉಚಿತ.”

“ ಇರಲಿ, ತಾವು ಹೆಚ್ಚು ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ದೇವರು ದೇವರಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕೂತು ಗಂಧ ಅಕ್ಷತೆ ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಬಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ಸ್ವಾಮಿ.”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿ ” ಎಂದು ದಾಸರು ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ನಾಮಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ತೀರ್ಥವಿನಿಯೋಗಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ “ ಲಾ, ಯಾರೋ ಅಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ದೇವನನ್ನು ಬರಹೇಳು ” ಎಂದರು ಖಂಡೋಬ. ದೇವರ ಮನೆಯಿಂದ ಮುಗುಳುನಗೆಯ ಮುದ್ದುಮುಖದ ಚನ್ನ ಶ್ರೀಗಣಪತಿ ಮೊದಲ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲು ಬಂದು, ಎರಡನೆಯ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರಾಸಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು, ಕೂಡಲು ಸಂಕೋಚ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ. ಶ್ರೀ ದಾಸಾರ್ಯರು ಕೈಸನ್ನೆ - ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಗಳಿಂದ ಗಣಪತಿ ಯನ್ನು ಕೂಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಅಪೋಶನ ಹಾಕಿ “ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ” ಎಂದರು ಖಂಡೋಬ. ಅದರೋಪಚಾರಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆದವು. “ ಶ್ರೀ ದಾಸಾರ್ಯರು ದಯಮಾಡಿ ಬಂದುದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಫಲವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ದಾಸಾರ್ಯರ ದಯೆ ಎಂದೂ ಇರಬೇಕು ” ಎಂದರು ಖಂಡೋಬ.

“ ಖಂಡೋಬರೇ, ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವಂತಿರಲಿ; ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯುಂಟೆ? ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಸಹಪಂಜ್ಜಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಿರಿ. ಅದಕ್ಕೇ ತಮ್ಮಂತಹವರ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡವರು ಸಹ ಆಶಿಸುವುದು. ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ! ಎಂತಹ ಸೌಭಾಗ್ಯವಿಂದು! ಬೇಕು ಸಾಧುಸವಾಗಮ. ಶ್ರೀಗಜವದನನ ಪಂಜ್ಜಿ ನಾಳೆ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ನಿನ್ನೆಯೇ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದೆನಲ್ಲ! ಇರಲಿ, ಅಂತೂ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ ಖಂಡೋಬರೇ ” ಎಂದರು ದಾಸರು.

“ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಲಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಪ್ರಭುವೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತಾವು ಅಪೂರ್ವ ! ”

“ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ದಾಸಾರ್ಯರು ಗಣಪತಿಯ ನಾಮಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕ ಭೋಜನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಉತ್ತರ ೬6

ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನವೂ ಆಯ್ತು. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತರಹೇಳಿ, ಶ್ರೀಗಣಪತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀದಾಸರಿಗೆ ತಾವೇ ಕೊಟ್ಟು “ಮುಂದೂ ಹೀಗೇ ದಯವಿರಲಿ ದಾಸಾರ್ಯರೆ?” ಎಂದರು ಖಂಡೋಬ; ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆದರದಿಂದ.

ಖಂಡೋಬಗೆ ದೇವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ಶುದ್ಧರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿವಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಹಂಕಾರ ಹೆಚ್ಚಿದೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀದಾಸಾರ್ಯರಿಗೆ. ಮದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಖಂಡೋಬನನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡರು.

ಖಂಡೋಬರ ಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು “ಖಂಡೋಬರೇ, ಇಂದು ಘನವಾದ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದಿರಿ; ನಾಳೆ ದಾಸನ ಆತಿಥ್ಯ ತಮಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಆಗಲಿ. ಬಡವನ ಮನೆ. ಈ ವೈಭೋಗವಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಾಗಬೇಕು” ಎಂದರು ದಾಸರು.

“ಆಹಾ, ಅದಕ್ಕೇನು! ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳ ಹೆಚ್ಚಳವೇನು? ಬೇಕಾದುದು ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದ ಅಷ್ಟೇ.”

“ಸರಿ, ಹೋಗಿಬರಲೇ?” ಎಂದು ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕುಟೀರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿದರು.

“ಶ್ರೀ ಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಪಜ್ಞಾ ಯಾರಿಂದ ತಾನೆ ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ದಾಸರು ತುಂಬ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು, ಅಲ್ಲವೇ? ಪಾಪ! ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡರು. ವಿಧಿವಿಲಾಸ ಹೀಗಾಯ್ತು. ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಭೋಜನದ ರಸಾಸ್ವಾದವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಮಾಡಿದರು ಅಂದು ಖಂಡೋಬ.

ಮರುದಿನ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಕರೆ ಬಂತು ದಾಸರ ಮನೆಯಿಂದ. ಶಿಷ್ಯ-ಪರಿವಾರಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಖಂಡೋಬರು ಹೆಜ್ಜೆ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತಾ, ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣ ಹಾಕುತ್ತಾ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು

ಬೆಳ್ಳಿಯ ಥಾಲಿ, ಬೆರೆಳುಗಳಿಗೆ ಉಂಗುರಗಳು, ಉಟ್ಟು, ಹೊದ್ದ ಪೀತಾಂಬರ ಇವುಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿ ಹೊರಟರು ದಾಸರ ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ.

ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅಪ್ಪಣ್ಣಭಾಗವತರು, ಗುರುರಾಯರು, ಅಭಿನವದಾಸರಾಯರು ಮೊದಲಾದ ದಾಸರ ಶಿಷ್ಯರು ಅದರ ಗೌರವಗಳಿಂದ, ಖಂಡೋಬರಿಗೆ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನೆ ಮಾಡಿ ಪಾದವನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಒರೆಸಿ ಒಳಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂಡಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದಾಸರವರು ತೀರ್ಥ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಗಳ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಖಂಡೋಬರ ಮುಂದಿಟ್ಟು “ ಗಂಧ ಅಕ್ಷತೆ ಕೊಡಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಡಬೇಕು ” ಎಂದರು.

“ ಆಹಾ, ತಡವೇಕೆ? ಆದರೇ . . . , ನಿಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಎಲೆ ! ” ಎಂದರು ಖಂಡೋಬ.

“ ನಮ್ಮ ದೇವರು ಈಗ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ವಾಡಿಕೆ ” ಎಂದು, ದಾಸರು ಮುಗುಳುನೆಗೆ ನಕ್ಕರು.

“ ನಿಮ್ಮ ದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಕೂಡುವುದೇ ? ”

“ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇವರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ. ತಮಗೆ ಸಂಕೋಚ ಬೇಡ ? ”

ಸರಿ. ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನ ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯಿತು. ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯ್ತು. ದಾಸರಾಯರು ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥಗಳ ತಭಗವದ್ರೂಪ, ಪ್ರಾಣಾಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ರಹಸ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ಖಂಡೋಬ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಆನಂದಲಹರಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ !

ದಾಸರು, ಗೌತಮೀಬಾಯಿಯವರನ್ನು (ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ಮಡದಿ) ನೋಡಿ, “ ಖಂಡೋಬರಿಗೆ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಹೋಳಿಗೆ ತಂದುಹಾಕು ಬೇಗ ” ಎಂದರು.

ಆಕೆ :—“ ಅಪ್ಪ, ಬೇಗ ಒಲೆಗೆ ಸಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ತಾ ” ಎಂದರು.

“ ಬಂದೆ ತಾಯಿ ಬಂದೆ, ಇದೋ ಇಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ” ಎಂದು ಅವಸರದಿಂದ

ಖಂಡೋಬ :—“ ಇದೇನಿದು ! ನಮ್ಮ ಗಣಪತಿಯ ಧ್ವನಿಯಿದ್ದಂತಿದೆ. ದಾಸರೇ ! ಯಾರದು ಕಾಷ್ಟವನ್ನು ತಂದು ಅವ್ವಾವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟವರು !! ”

ದಾಸರು :—“ ನಾವು ಬಡವರು, ನಿನ್ನೆ ತಮಗೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತು ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥ ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಇದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಚರ್ಮ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಣಗಿರಲೆಂದು ನಿನ್ನೆಯೇ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣದಾಗಿ ಒಡೆದಿಡಲು ಆಕೆ ಗಣಪತಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಆತ ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಇದೇ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀ ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಸೇವೆಗೆ ಯಾರೇನು ? ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ದಾಸರಷ್ಟೇ ? ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ, ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿಯು ಒಂದೇ ಹಾರಿಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದು “ ದಾಸರು ಪುರಂದರವಿಠಲನ ದಾಸರು ; ನಾನು ಈ ದಾಸರ ದಾಸ ” ಎಂದು ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಸಿದ.

ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡಿದರು ಖಂಡೋಬ.

ಗಣಪತಿ :—“ ನಾನು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಖಂಡೋಬ ! ಶ್ರೀದಾಸರು ನನಗೆ ದೇವರು. ತಿಳಿಯಿತೇ ? ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ಶ್ರೀ ನಾರದರೇ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು. ಅಂದಮೇಲೆ ನಾವೆಲ್ಲ ದಾಸರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು ? ” ಎಂದ ಗಣಪತಿ.

ಮುಗಿಯಿತು ಖಂಡೋಬರ ಹೆಮ್ಮೆ ; ದಾಸರಲ್ಲಿ ಪರಮವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಖಂಡೋಬರು ಪರಮಭಾಗವತರಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ !

ಇಂತಹ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು- ರಿಂದಲ್ಲವೇ ದಾಸಾರ್ಯರನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರು :—

“ ಗುರುಗಳೆಂದರೆ ಇವರೆ ಗುರುಗಳು ಎನಗೆ ಕಾಣೋ |

ಧರೆಯೊಳು ಪುರಂದರದಾಸರೆ ಗುರುಗಳು ”

ಎಂದು ಆನಂದಿಸಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು !

ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ಕಳೇವರವು ತೆರಳಿ ಈ ಬರುವ ಪುಷ್ಯಮಾಸಕ್ಕೆ (ಪುಷ್ಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ) ೩೯೬ ವರ್ಷಗಳಾದುವು.

“ ಪುರಂದರಗುರುಂ ವಂದೇ ದಾಸಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದಯಾನಿಧಿಂ ”

॥ ೨೬ಃ ॥

“ ಮಧ್ವಮತವೇ ಮತವು ”

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ವೆಂಕೋಬಾಚಾರ್ಯರು, ಬಿ.ಎ., ಎಲ್‌ಎಲ್‌ಬಿ.,

ದಾ ವ ಣ ಗೆ ರೆ

ಮಧ್ವರಾಯರ ಕರುಣ ಪಡೆಯದವ ಧರೆಯೊಳಗೆ ಇದ್ದರೇನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಕೆಚ್ಚಿದೆಯಿಂದ ನುಡಿದು, ಮಧ್ವಮತದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ವರಾಯರ ಸ್ಮರಣೆ ಭಜನೆಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಫಲ, ಅವರ ಧ್ಯಾನದಿಂದಾಗುವ ಅಮೃತಪಾನ, ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನದಿಂದ ದೊರಕುವ ಸತ್ಪಾತ್ರತೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದಾಸ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದೋಷರಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಶ್ರೀಮಧ್ವರಾಯರ ಮತವೇ ಸಕಲ ಶ್ರುತಿ ಸಮ್ಮತವು ” ಎಂತ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಿಕ್ಕ ಮತಗಳಿಗೆ ಸಕಲಶ್ರುತಿಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅದರ ಧ್ವನಿ.

ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದು, ಅಸಂದಿಗ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವಾಕ್ಯ ದಾಸರದು.

ಸಕಲ ಶ್ರುತಿ ಸಮ್ಮತಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಧ್ವಮತವು ಅನಾದಿ ಯೆಂದೂ, ನಿತ್ಯವೆಂದೂ ಶುದ್ಧವಾದ್ದೆಂದೂ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಪೂರ್ಣವಾದ ಮತವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಲ್ಲವೆ! ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಹೊಸದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದು ಕಾಲಬಲದಿಂದ

ಅಡಗಿದ್ದುದನ್ನು ಉಜ್ಜೀವಗೊಳಿಸಿದರು ಅಷ್ಟೆ. ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ವಿರಳ; ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ಹೇರಳ. ಶ್ರುತಿಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುವ ಸ್ಮೃತಿವಾಕ್ಯಗಳು ವಿಪುಲ. ಒಂದೊಂದು ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಸ್ಮೃತಿವಾಕ್ಯ. ಭಾರತ ಪುರಾಣವೂ ಐದನೇ ವೇದವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೂ ಶ್ರುತಿಗಳ ಮಟ್ಟದಿಂದಲೇ ನೋಡುವುದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿ. ಇತರ ಪುರಾಣಗಳು ಸುಳ್ಳಿನ ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳ ಕಂತೆಗಳೆಂಬ ಕೆಲವರ ದುರ್ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದವರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು. ಹೀಗೆ, ಶ್ರುತಿ - ಸ್ಮೃತಿಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಮತವನ್ನು ಹೆಣೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರದು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ-ಸಂಪಾದಕರ ಕೆಲಸ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಲಘುಟಪ್ಪಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು.

ಶ್ರೀ ದಾಸರು ಮಧ್ಯಮತಕ್ಕೆ ಶ್ರುತಿಸಮ್ಮತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನಿರಬಹುದು? ಶ್ರುತಿಗಳು ಅನಾದಿಯಾಗಿವೆ; ನಿತ್ಯವಾಗಿವೆ; ಅಪೌರುಷೇಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಪರಲೋಕವನ್ನೊಪ್ಪುವ ಮತಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ.

ವೇದಗಳು ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ್ದರಿಂದ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃವಿನ ದೋಷಗಳಿರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಕರ್ತೃವಿಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ವೇದ, ಅನ್ನಾಯ, ದರ್ಶನ, ಶ್ರುತಿ, ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಪೌರುಷೇಯತ್ವವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಆಗಮದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. “ನಾಚಾ ವಿರೂಪನಿತ್ಯಯಾ” “ನಿತ್ಯಯಾ ಸೌಮಿ” “ಯಾವದ್ಬ್ರಹ್ಮಾವಿಷ್ಣಿತಂ ತಾನತೀ ವಾಕ್” ಹೀಗೆ ಶ್ರುತಿಗಳು ನಿತ್ಯವೆಂದೂ ಸಾರುತ್ತವೆ. ನಿತ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಯಾರು ಹುಟ್ಟಿಸುವರು? ನಿತ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅನೇಕವಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದು ಹೇಳುವ ಬೌದ್ಧರೂ ಕೂಡ ಆಕಾಶವು ನಿತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ **Chapter 4** ಪ್ರಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವುದು ವ್ಯಾಪ್ತವೋ - ದೇಶತಃ

ಆಗಲಿ, ಕಾಲತಃ ಆಗಲಿ, ಗುಣತಃ ಆಗಲಿ ಅದೆಲ್ಲವೂ ನಿತ್ಯ. ವರ್ಣಗಳು ಆಕಾಶದಂತೆ. ದೇಶತಃ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರುತಿಗಳು ವರ್ಣಾತ್ಮಕಗಳು. ವರ್ಣದ ಕ್ರಮವು ವಿಷ್ಣುಬುದ್ಧಿಗತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವೇ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದನ್ನೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾನೆ - ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಷ್ಟೆ. ಇದರಿಂದ, ವೇದಕ್ಕೆ 'ಕರ್ತೃ' ವೆಂದೆನಿಸಲಾರನು. ವೇದಗಳು ಅಪೌರುಷೇಯವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ವತಃ ಪ್ರಮಾಣಗಳಾಗಿವೆ. ಶ್ರುತಿ-ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದರ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಾಂತರದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ. ಅದರ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

“ ಪುರಾಣಗಳು 'ನಿತಾನಿತ್ಯ'ವೆನಿಸಿವೆ. ಪುರಾಣಗಳು ಪ್ರತಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುವು. ವೇದಾನುಸಾರಿಯಾದ ಪುರಾಣಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ದಾಸರು ಮಧ್ವಮತಕ್ಕೆ 'ಸಕಲಶ್ರುತಿಸಮ್ಮತಿ' ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರಲ್ಲವೇ, 'ತತ್ವಮಸಿ', 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ', 'ಸೋಹಂ' ಮುಂತಾದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳಿವೆಯಲ್ಲ? ಅವುಗಳೂ ಶ್ರುತಿ-ಗಳಲ್ಲವೆ? ಅವುಗಳ ಗತಿಯೇನು? ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿ, 'ಮೇಲೆ 'ತೋರುವ ಅರ್ಥವು' ನಿಜವಾದುದಲ್ಲ, ಇವುಗಳಿಗೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಬೇರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯವಸಾಯಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಅರ್ಥ, ಇತರರಿಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ (ವಿರುದ್ಧವಾದ) ಅರ್ಥಗಳೂ ಆಗುವುವು. ಸರ್ವಾಗಮಗಳಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವೇ ಮಹಾತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರ ಪರಮಸಿದ್ಧಾಂತ. ಮಿಕ್ಕ ತಾತ್ಪರ್ಯ (ಅನಾಂತರ ತಾತ್ಪರ್ಯ) ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಈ ಮಹಾತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ, ಆಗಮಕ್ಕೆ " ಏಕೈಕೇ " ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಭೇದಪರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಏನು ಗತಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ?

ಅವರಿಗೆ ಭೇದಪರ ವಾಕ್ಯಗಳು ನುಂಗಲು ಬಾರದ ತುತ್ತುಗಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು 'ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು' ಕೊಟ್ಟು, ಬದಿಗೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವು 'ಅತತ್ವಾ-ನೇದಕ', 'ಅನುವಾದಕ'ವೆಂದರು. "ನೇದಗಳು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ, ಇತರ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ್ದನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡುತ್ತವೆ, ಮಹಾ ವಾಕ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ" ಎಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗಿದೆ ವಾದ ಸರಣಿ!

ಭೇದಪರವಾಕ್ಯಗಳು ನಿರವಕಾಶವಾಗಿವೆ. ಐಕ್ಯ ಹೇಳುವಂತೆ ತೋರುವ ವಾಕ್ಯಗಳು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿವೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸದೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಭೇದಪರ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲು ಬರುತ್ತದೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು. 'ಐಕ್ಯವೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ'ವೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಭೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಐಕ್ಯಪರವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲ. ಭೇದಪರವಾಕ್ಯಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ, ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷ್ಣುತತ್ವವಿನಿರ್ಣಯ, ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯ, ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯ, ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತರವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಸಹಿತ 'ಮಹಾವಾಕ್ಯ'ಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವಗ್ರಾಹಿಕಲುಷಿತ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ನೋಡಿದರೆ, ಅದರ ಸಾಮಂಜಸ್ಯ ಕಂಡು ಬರುವುದು.

ಶ್ರೀ ದಾಸರು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು - ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮಧ್ವರಾಯರ ಮತವೇ ಸಕಲ ಶ್ರುತಿ ಸಮ್ಮತವು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಇತರ ಮತಗಳಿಗೆ ಹೇಳಬಹುದೇ? ಎಂದಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೇ? ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ಇದನ್ನರಿತೇ ಅಲ್ಲವೇ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ತಮ್ಮ ಪದದಲ್ಲಿ—

"ಮಧ್ವರಾಯರ ಕರುಣ ಪಡೆಯದವ ಧರೆಯೊಳಗೆ ಇದ್ದರೇನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು" ಎಂದುದೂ!

ಶ್ರೀಸುಮಧ್ವವಿಜಯಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಕೆ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ.,ಬಿ.ಟಿ.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಕಾವ್ಯಕಥಾನಾಯಕರು

(೧೯೫೮ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಓದಿ ಈ ಲೇಖನ ಓದುವುದು ಒಳಿತು)

ಶ್ರೀಸುಮಧ್ವವಿಜಯಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಕಥಾನಾಯಕರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಮುನಿ-
ಗಳು. ಇವರು ವಾಯುದೇವರ ತೃತೀಯಾವತಾರರು.

ಯಸ್ಮಾದಯುಜ್ಞಾನವಾಚೀ ವಶಬ್ದೋ ಬಲವಾಚಕಃ

ತದ್ಬಲಜ್ಞಾನಶೀಲೋ ಯಃ ಸ ವಾಯುರಿತಿ ಕಥ್ಯತೇ ||

(ಸರಸಭಾರತೀವಿಲಾಸ)

“ವಾಯು” ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ವ+ಅಯ್+ಉ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳಿವೆ. “ವ” ಎಂದರೆ ಬಲ ಎಂದರ್ಥ. “ಅಯ್” ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ. “ಉ”ಕ್ಕೆ ತಾಚ್ಛೀ-
ಲ್ಯಾರ್ಥ. ಅದುದರಿಂದ ವಾಯು ಎಂದರೆ ಬಲಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನು ಎಂದರ್ಥ. ಈ ದೇವದೇವನ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಬಲಗಳು ಅಪಾರವಾದವುಗಳು. ಈ ದೇವೋ-
ತ್ತಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೋದಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಈ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನವಾವರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು, ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪೃಟವಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವರದು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇವರ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಿರೋಧಾನವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಕೃಪೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಎರಡು ಹೋಳಾಗಿ ಸೀಳಿ ತಾಳದಂತೆ ಕಟಿಯುತ್ತಾ ಹರಿಧ್ಯಾನಮಾಡುವಂತಹ ಅಪಾರಶಕ್ತಿ ಇವರದು. ಇವರ ಭ್ರೂವಿಲಾಸಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗ-ಭೂಮಿ,

ನರಕ ಇವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳು ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇವರ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆಧಿ-ವ್ಯಾಧಿಗಳ ಉಪಟಳವನ್ನು ಕಳೆದು, ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿ-ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಇವರ ಮಹಿಮಾನುವಾದವನ್ನು ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಶರ್ವೇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಬಹುದು. ಮಾನವರಾದ ತಾನೆಂತುಶಕ್ತರಾದಾರು? ಎಂದು ನುಡಿದ ಕವಿಗಳ ಮಾತು ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಲ್ಲ. ಕವಿಗಳು ಎಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದರೇನು? ವಾಗಭಿಮಾನಿನಿ ಭಾರತೀದೇವಿಯೇ ಪ್ರೇಮೋನ್ಮತ್ತಳಾಗಿ ಈ ದೇವದೇವನ ಗುಣರೂಪಗಳನ್ನು ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಅವಳಿಗೇ ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವಾಗಿಲ್ಲ. ಎಂದಮೇಲೆ ಉಳಿದವರ ಪಾಡೇನು? ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ. ಆದರೆ ಈ ಅಲವಬೋಧರ ಅಗಾಧಮತಿಯ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರೆಂತು ಅರಿತಾರು? ಪ್ರಳಯಮಹೋದಧಿಯ ಅಪಾರ ತೇಜೋರಾಶಿಯನ್ನು ಕೂಸಗಳಿಂದ ಅಳೆಯಲಾದೀತೆ? ದಿನಮಣಿಯ ಅಪಾರ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ಕೈಯಲು ಮಿಂಚುಹುಳುವಿನ ಕಾಂತಿಯು ಅಳತೆಗೋಲಾದೀತೆ? ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮೂಕನೂ ವಾಗ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಡಮತಿಯೂ ಪ್ರಾಜ್ಞಮಾಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಸಕಲವಚನನಿಯಾಮಕಳಾದ ಶಾರದೆಯು ಶರತ್‌ಚಂದ್ರನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸ ತನ್ನ ಮಂದಸ್ಥಿತ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಸದಾ ಈ ಅನಿಲದೇವನ ಅಪಾರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮುಗ್ಧಳಾಗಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾ ಈತನ ಪಾದಪದ್ಮಮಕರಂದಪಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಮೇಲೆ ಈ ದೇವದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಹಿಮೆಯ ಪೂರ್ಣಅರಿವು ಈ ಕವಿಗಳಿಗಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅದು ಕವಿಗಳಿಗೆ ಭೂಷಣವೇ ಹೊರತು ದೂಷಣವಲ್ಲ. ಕವಿಗಳೇ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ—“ಭುವನಾದ್ಭುತಮಧ್ವ-ಚೇಷ್ಟಿತಂ ನವದೇವಾಪಿ ಸುರಾಯುಷಾವಯಂ” ಎಂದು. ನಮಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಆಯುಷ್ಯವೇ ಬಂದರೂ ಈ ಶ್ರೀಮಧ್ವರ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾರೆವೆಂದು. “ಇವರು ನಡೆಸಿದ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಲವೇ ಈ ನರರಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ದೇವಮಾಯೆಯಿಂದ ಅವರು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟರು. ಅವರು ಜ್ಞಾಪಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮಿಂದ ಶ್ರುತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತವಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ದೇವಗುಹ್ಯವಾ

ದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ನಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಕವಿಗಳು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಮಧ್ವರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಅವರ ಅಪಾರ ಮಹಿಮೆಯ ಒಂದಂಶವು ಮಾತ್ರ. ತೇಜೋರಾಶಿಯಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಕಂಡು ಸೂರ್ಯದರ್ಶನವಾಯಿತೆನ್ನುವುದು ವಾಡಿಕೆಯ ಮಾತು. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಕಾಶಗೋಳದ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಗಲೀ, ಈ ಗ್ರಹವು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ, ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಶಾಖ ಹೊರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಲಿದೆ, ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಕಾಲ ಈ ಗ್ರಹದಿಂದ ಶಾಖ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತೆ, ಈ ಸೂರ್ಯದೇವನ ಗತಿ ಎಂತಹದು, ಈ ಗತಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾರು ಈ ತೇಜೋಗೋಳವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರಾರು, ಈ ಸವಿತೃಮಂಡಲಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಈ ದೇವನಿಗೆ ತೇಜಃಪ್ರದನಾಗಿರುವ ಆ ಮಹಾಚೇತನನ ಅನಂತಾನಂತ ಗುಣಗಳಾವುವು ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ . . . . . ಇನ್ನೂ ಅನೇಕಾನೇಕ, ಆ ದ್ಯುಮಣಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಹೀಗೆಯೇ ಗಗನಚುಂಬಿತವಾದ ತುಹಿನಗಿರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗುವ ಮಾನವಜ್ಞಾನವೂ ಮಿತವಾದುದು. ಉತ್ತುಂಗಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಹಿಮಗಿರಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಮಗಾಗುವುದು ಅದರ ಅಲ್ಪ ಅರಿವು ಮಾತ್ರ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾವು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತೇವೆ; ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಹಿಗ್ಗುತ್ತೇವೆ. ಹರ್ಷಾಶ್ರುಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತವೆ. ಅದರೂ ಆ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಮುನಿಕರವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಪರಿಮಿತ ರತ್ನರಾಶಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಅನಂತಭೋಗ ಶಯ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವ ಕಿನ್ನರರ ವಿಹಾರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನು ಅರಿಯಲಾರನು. ಆ ಹಿಮಾಲಯದ ಅಪಾರ ಹಿಮದ ಇಯತ್ತಾಜ್ಞಾನವೂ ನಮಗಾಗದು. ಬಹುವಿಧವಾದ ವನ್ಯವೃಕ್ಷ, ಲತಾ, ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿ ಸಿಂಹ ಶಾರ್ದೂಲಾದಿ ಮೃಗಗಳ ಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ, ಈ ಪರ್ವತದ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆಯ ಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ, “ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಹಿಮಾಲಯಃ” ಎಂಬ ಈ ಗಿರಿಗೆ ಶೋಭೆಯನ್ನಿತ್ತ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಭೂತಿರೂಪದ ಅರಿವಾಗಲೀ ನಮಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಈ ಅದ್ಭುತ ಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಿದೆವೆನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕವಿವರೇಣ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಅದ್ಭುತ - ಅಪಾರ

ಮಹಿಮರಾದ ಶ್ರೀ ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ರೋಮಾಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತಿಭಾವಪರವಶರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು ಕಥಾನಾಯಕರ ಅನಂತಾನಂತ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಬಲದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ವೈರಾಗ್ಯದಲ್ಲಿ, ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶ ಮಾತ್ರ. ಈ ಅಂಶವೂ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ವಾಯುದೇವರು ಮೂರು ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ |

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ||

ಇವರ ಮೂರು ರೂಪಗಳೂ ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಕವಾದವುಗಳೇ. ಮೊದಲೆರಡು ರೂಪಗಳು ಬಲಪ್ರಚುರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಸೇವೆಯನ್ನೆಸಗಿವೆ. ಶ್ರೀಮಧ್ವರೂಪವಾದರೋ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

ತ್ರೇತೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಭಂಜನದೇವನು ಅವತರಿಸಿದನು. ಕೇಸರಿಯೆಂಬ ಹರಿಪುಂಗವನು ಇವನ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ ಜನಕನಾದನು. ಶಿಶುವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ತರಣಿಬಿಂಬಕ್ಕೆನೆಗೆದ ಈತಗಣೆ ಯಾರು! ದಿನಮಣಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಚಲದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲಕ್ಕೆ ನಡೆದ ಈ ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣಂಭೋಧಿಯ ಆಳವನ್ನು ಅರಿತವರಾರು? ಈ ಮಹಾನುಭಾವರ ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಹರಿಭಕ್ತಿ, ಧೈರ್ಯ, ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿ ಯಾರು? ಈ ರೂಪವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹನುಮಂತನೆಂದು ಕರೆದರು. ಹನುಮಂತನೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನಂತನೆಂದರ್ಥ. ಈ ಹನುಮನ ಒಲವಿನಿಂದಲೇ ಸುಗ್ರೀವ ಗೆದ್ದುದು. ಇವನು ಮುನಿದುದರಿಂದಲೇ ವಾಲಿಯು ಬಿದ್ದುದು. ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದವನೇ ಈರಾಮಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ. ಶ್ರೀರಾಮನ ಆಣತಿಯನ್ನು

ಶಿರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ವಾರಾಶಿಯನ್ನು ಗೋಷ್ಠಾದಂತೆ ದಾಟಿ, ರಾಕ್ಷಸಸಮೂಹವನ್ನು ನೊರಜಿನಂತೆ ಒರಸಿ ಆ ಧರಣಿಜೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಾಂಗುಲೀಯಕವನ್ನಿತ್ತು ಅವಳ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಆನಂದರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಣವನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಈ ಧೀರ ಕವಿವರಗೆ ಸಮ್ರಾಡವರು ಸುರ, ನರ, ರಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರರೇ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಾರಲ್ಲ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಬಾಣದಂತೆ ವೈರಿ-ಭಯಂಕರವಾದ ಈ ರೂಪವು ದಶಕಂಠನ ವಜ್ರವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿತು. ತನ್ನ ಪುಚ್ಚಗವಕ್ಷಿಯಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಗೊಳಿಸಿತು. ಕವಿವರರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸೇತುಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲಂಕೆಗೆ ಲಗ್ನಿಯನ್ನಿಕ್ಕಿದ ಅದ್ಭುತರೂಪವಿದು. ರಾವಣಾರಿಪ್ರಿಯನಟನಪಟುವಾದ ಈ ಹನುಮಂತ ದೇವನಿಗೆ ಸರ್ಪಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಕಪಿವೀರರನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು ಐದುನೂರುಸಹಸ್ರಯೋಜನ ದೂರದ ಸಂಜೀವನಪರ್ವತವನ್ನು ತಂದುದು ರಾಮಾರ್ಚನೆಗೆ ಒಂದು ಪುಷ್ಪವನ್ನು ತಂದಷ್ಟೂ ಶ್ರಮವಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ! ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾದ ನಂತರ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಂದಲೇ ಆ ಮಹಾಪರ್ವತವನ್ನು ಒಂದು ಕಲ್ಲುಚೂರನ್ನೆಸೆದಂತೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆಸೆದರು. ಆಗ ಅನೇಕ ಗಿರಿ-ಶೃಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಕಂದರಗಳಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಲುಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಆ ಮಹಾಪರ್ವತವು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ನಿಂತಿತಂತೆ. ಅದಂತಹ ಅದ್ಭುತಕೌಶಲ ಈ ಹರಿಪುಂಗವರದು! ಶ್ರೀರಾಮಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ರಾವಣಪಶುವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಯುದ್ಧಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು ಈ ಜಗಜ್ಜೀವನರಾದ ಹನುಮಂತದೇವರು. ಇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ವಿಭೀಷಣನು ರಾಕ್ಷಸರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾದುದು. ದುಷ್ಟರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಭಂಜಿಸಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತರಾದ ಆ ಸೀತಾರಾಮರು ಈತನ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿತ್ತುದೇನು? ಹರಿದಾಸ್ಯಸುಖವನ್ನರಿತ ಈ ಕವಿಪುಂಗವನು ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾಚಿಸಿದುದೇನು! ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅತಿ ಸುಲಭಸಾಧ್ಯ. ಈತನಾದರೋ ಸೀತಾರಾಮರಿಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನಾದ ಭಂಟ. ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಅಭೀಷ್ಟವು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಿರ್ವ್ಯಾಜವಾದ ಅವರ ಪಾದಸೇವೆ

ನಿಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯ! ಇದಲ್ಲವೇ ನಿಜವಾದ ಹರಿಸೇವಕತನದ ರುಚಿಯ ಅರಿವು! ಈಗಲೂ ಈ ಅನಿಲದೇವನು ಕಿಂಪುರುಷಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವೇನು ?

“ ನಮೋ ನಮೋ ನಾಥ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ
ನಮೋ ನಮೋ ರಾಮ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ
ಪುನಃ ಪುನಸ್ತೇ ಚರಣಾರವಿಂದಂ
ನಮಾಮಿ ನಾಥೇತಿ ನಮನ್ಯ ರೇಮೇ ”

ಆ ರಾಮನಾಥನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಷ್ಟುಬಾರಿ ನಮಸ್ಕಾರ! ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅದೆಂತಹ ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯ! ಅಂತೆಯೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಕರುಣಾಳು ಶ್ರೀರಾಮದೇವನು ಇವರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಬೇರಾವುದನ್ನೂ ಕೊಡಲಿರಿಯದೇ ಸಹಭೋಗಾ-ಖ್ಯುಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೇ ಇವರಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿದುದು.

ಈ ಮಾರುತನೇ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಸೋಮ ಕುಲಲಲಾಮನಾಗಿ ಯದುನಂದನೆಯಾದ ಅನಿಲದೇವನ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕುಂತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಜಾತನಾದನು. ಇವನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭೀಮನೆಂದು ಕರೆದರು. ಭೀಮ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿ ಎಂದರ್ಥ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಸುವುವು ಋಗೈಜುಸ್ಸಾಮ ಅಥರ್ವಣಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ಭಾರತ ಮೂಲರಾಮಾಯಣ, ಪಂಚ-ರಾತ್ರಗಳು, ಇತರ ಸದಾಗಮಗಳು, ಇವುಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಕರತಲದಲ್ಲಿರುವ ಕಂದುಕದಂತೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತ ವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನಂತಾನಂತಗುಣರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವುದೇ ಈ ಭೀಮಸೇನದೇವನ ಜೀವ ಜೀವಾಳ. ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಜನನಿಯ ಕೈಗಳಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದ ಇವನ ಅಂಗಸಂಗದಿಂದ ಆ ಪರ್ವತವು ಒಡೆದು ಶತಶ್ರುಂಗವೆನಿಸಿತು! ಈತನ ಭುಜಬಲಪರಾಕ್ರಮವು ನಾನಾ ವೀರ-ಸುವರ್ಣಕ್ಕೆ ಒರೆಗಲ್ಲಾಯಿತು. ವನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಶಿಶುಗಳೊಡನೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿದ ಈ ಮಗುವಿಗೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ರಾಜಕುಮಾರರೊಡನೆ ಆಡಿದ ಆಟವು ನೀರಸವೆನಿಸಿತು. ಈತನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಆ ಕುರುಪತಿಯಿತ್ತ

ಗರಳಮಿಶ್ರಿತಾನ್ನವನ್ನು ತಿಂದು ತೇಗಿ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡುದು, ಕಾಳಕೂಟವನ್ನು ನಿರ್ಜೀವಗೊಳಿಸಿದ ಇವರಿಗೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಅರಗಿನಮನೆಯಿಂದ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಸಹೋದರರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿ ಯೋಗಿಯಂತೆ ಸರ್ವಕರ್ಮವನ್ನೂ ದೇವದೇವನಾದ ಆ ಸತ್ಯವತೀಕುಮಾರನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಏಕಚಕ್ರ ನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಇವನು. ಆ ನಗರವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲ ದಯೆತೋರಿ ಬಂಡಿಅನ್ನವನುಂಟು ಬಕನ ಪ್ರಾಣವ ಹಿಂಡಿದ ವೀರನಿವನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದ್ರೌಪದನಗರಿಗೆ ಬಂದು ಅರ್ಜುನದೇವನಿಂದ ಮತ್ಸ್ಯಯಂತ್ರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ ಗಂಡುಗಲಿ ಭೀಮ. ವಿಷ್ಣುವೈಷಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಸೀಳಿ ನಿಖಿಲಯಜ್ಞಭೋಕ್ತೃವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ರಾಜಸೂಯಾಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಕ್ಷತ್ರಿಯವೀರನಿವನು. ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯತಮೆಯ ಮನದಿಂಗಿತವನ್ನರಿತು ಸೌಗಂಧಿಕಪುಷ್ಪವನ್ನು ತರುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಅನೇಕ ದಾನವನವನವನ್ನು ದಹಿಸಿದ ಭೀಷಣಭೀಮಾಗ್ನಿಯಿದು. ಈ ಅಗ್ನಿಯೇ ವಿರಾಟನಗರದಲ್ಲಿ ವೇಷಾಂತರವೆಂಬ ಭಸ್ಮದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿದ್ದು, ದ್ರೌಪದಿಯ ಚೆಲ್ವಿಕೆಗೆ ಮರುಳಾದ ದುರುಳ ಕೀಚಕನನ್ನೂ ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಉಪಕೀಚಕ ರನ್ನೂ ದಹಿಸಿತು. ಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಪಕ್ಷವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ದುಶ್ಯಾಸನನ ರಕ್ತದಿಂದ ಮಾನನಿಧಿದ್ರೌಪದಿಯ ಸಿರಿಮುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಮಹಾ ಬಲವಂತ ಧೀಮಂತ ಈ ಭಾರತೀಕಾಂತ. ಈ ತುಂಗವಿಕ್ರಮನ ಉತ್ತುಂಗ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯುಂಟೆ; ಮಿತಿಯುಂಟೆ; ಗುರುಸುತನು (ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು) ಸಂಗರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆ ಶ್ರೀಹರಿಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಒಂದು ಹುಂಕಾರದಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿದ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಸ್ಸು ಈ ಅನಿಲ ದೇವನದು. ಶ್ರೀ ಭೀಮಸೇನದೇವನನ್ನು ಕವಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಇಂತಿದೆ:

ಕೃಷ್ಣಾಂಘ್ರಿಪಂಕೇರುಹಭೃಂಗರಾಜಃ ಕೃಷ್ಣಾಮುಖಾಂಭೋ-

ರುಹಹಂಸರಾಜಃ |

ಪ್ರಜಾಸರೋಜಾವಲಿರಶ್ಮಿರಾಜಃ ಸಸೋದರೋ ರಾಜತ ವೀರರಾಜಃ

ಭೃಂಗವು ಸದಾ ಮಕರಂದಪಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ಈ ವೀರ-
ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಸದಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪಾದಪದ್ಮಾರ್ಚನಸ್ಮರಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿ
ಯುಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯು ಕಮಲಪುಷ್ಪದಲ್ಲಿ ಆದರ ತೋರು
ವಂತೆ ಈ ಭೀಮಸೇನದೇವನು ದ್ರೌಪದಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿದನು.
ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಸರೋಜಗಳು ವಿಕಸಿತವಾಗುವಂತೆ ಈ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನ
ದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮುಖಕಮಲಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇವರೇ ಈ ಹನುಮ - ಭೀಮರೆಂಬ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಹರಿಸೇವೆ
ಯನ್ನೆಸಗಿದ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರೇ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಮುನಿಗಳಾಗಿ
ಅವತರಿಸಿ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯವನ್ನೆಸಗಿ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಲಘುಪರಿಚಯವಾಗಲು ಇವರ ಈ ಎರಡು
ಪೂರ್ವಾವತಾರಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಪರಿಚಯವು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಕವಿಗಳು
ಇವರ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪದಂತಿರುವ ಇವರಿಂದ ಕೃತವಾದ ಅದ್ಭುತ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು
ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಈ ಅಗಾಧಬೋಧರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಬಹು ಸುಂದರವಾ
ಗಿಯೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವ್ಯಾಸದೇವಹೃದಯಾತಿವಲ್ಲಭಂ ವಾಸುದೇವನುಗಣೇಯಸದ್ಗುಣಂ |
ಸಾಧಯತ್ಸಕಲದೋಷವರ್ಜಿತಂ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿದಮನಂತಸೌಖ್ಯದಂ ||
ಉಕ್ತಮುಕ್ತಮಭಿಧೇಯಮುತ್ತಮಂ ವೇದವಾಕ್ಯಮನುವಾದಯನ್ಮುಹುಃ
ವ್ಯಂಜಯತ್ಸ್ಮೃತವಚೋಭಿರಂಜಸಾ ತಸ್ಯ ಚಾರ್ಥಮತಿಯುಕ್ತಯುಕ್ತಿ-
ಮತ್ ||

ಬಾಲಸಂಘಮುಪಿ ಬೋಧಯದ್ಭೃಶಂ ದುರ್ನಿರೂಪವಚನಂ ಚ ಪಂಡಿತೈಃ
ಅಪ್ರಮೇಯಹೃದಯಂ ಪ್ರಸಾದವತ್ಸಾಮ್ಯಕಾಂತಿ ಚ ವಿಪಕ್ಷಭೀಷಣಂ |
ಅಸ್ತದೂಷಣಮವಂಧ್ಯಭಾಷಣಂ ಲಕ್ಷಿತಂ ಸಕಲಲಕ್ಷಣೈಸ್ಸಮಂ
ಮಾನನೀಯಮುಪಿ ನಾಕಿ ನಾಯಕೈ ರೂಪಮನ್ಯದಿವ ಧನ್ಯಮಾತ್ಮನಃ
ಏಕವಿಂಶತಿಕುಭಾಷ್ಯದೂಷಕಂ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಣಭಾಷ್ಯಮದ್ಭುತಂ
ಅಪ್ರದೂಷ್ಯಮತನೋದನಂತಧೀರ್ಭೂತಭಾವಿಭವದಾತ್ಮಭಿಃ ಕೃಚಿತ್

ತಮ್ಮ ಅದ್ಭುತಭಾಷ್ಯದಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಆಚಾರ್ಯರೂ ಶ್ರೀಪರಾಶರಾತ್ಮಜರ
ಪ್ರಿಯತಮರು. ನಾರಾಯಣನು ಸರ್ವಸದ್ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನು,
ನಿದೋಷಿಯು ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಇವರ
ಜೀವನದ ಉಸಿರು. ಇವರ ಭಾಷ್ಯ ಶ್ರವಣಮನನಾದಿಗಳು ಯೋಗ್ಯಜೀವರಿಗೆ
ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರುವಂತೆ
ಸುರಸೇವ್ಯವಾದ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಭಜಿಸುವವರೂ ಮುಕ್ತಿಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿ
ಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಲೇಖನವೈಖರಿ ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ಇವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ
ಸ್ವಕಪೋಲಕಲ್ಪಿತವಾದವುಗಳು ಅತಿ ವಿರಳ. ಒಂದು ಸೂತ್ರದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ನಿರೂಪಿಸುವುದು ; ಉಕ್ತಾರ್ಥವನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡುವ ವೇದವಾಕ್ಯವನ್ನು
ತಿಳಿಸುವುದು. ಈ ವೇದವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ
ಜಿನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ತರ್ಕಸಮ್ಮತವಾದ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ
ತಮ್ಮ ವಾದವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು. ಇದು ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.
ಇದು ಇವರ ವಾದದ ಅಸಾಧಾರಣ ಲಕ್ಷಣ. ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂತ
ವೇದವಾರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಾ ಸಹಸ್ರಕೋಟಿ ವೇದ
ವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥ ಯೋಜನೆಯೇ ಇವರ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ. ಬಹು ಯುಕ್ತಿಸಮ್ಮತ
ವಾದ ಮಾತು ಇವರದು. ಅಂತೆಯೇ ಇವರು 'ಅನುಮಾನತೀರ್ಥ'ರೆಂದು
ಪ್ರಖ್ಯಾತರು. ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರು. ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಕ್ಷಿಷ್ಟಕಬ್ಬಾನ್ವಯ
ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವನ್ನು
ಯಥಾಯೋಗ್ಯಂ ಬೋಧಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಪಂಡಿತರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಈ
ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವು ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯಗಳು. ಬಹು ಗಂಭೀರವಾದ
ಬಹ್ವರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಮಾತುಗಳು ಇವರದು. ಪ್ರತಿವಾದಿ ಭಯಂಕರವಾದ,
ವಾದಸರಣಿ ಈ ಪೂರ್ಣಬೋಧರದು. ಇವರ ರೂಪವಾದರೂ ಇಂತಹುದೇ.
ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೂ ಈ ಸುಂದರರೂಪವನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯಂ ತಿಳಿಯಲು
ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಸಾಕಲೈನ (ಪೂರ್ಣವಾಗಿ) ತಿಳಿಯಲಸಾಧ್ಯ.
ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಂತೂ ಇವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು
ಪಡೆದವರಿಗೇ ಸಾಧ್ಯ. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇವರದು ಸೌಮ್ಯಕಾಯ. ಆದರೆ ಶತ್ರು
ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಭೀಷಣರೂಪ. ಇವರ ಭಾಷ್ಯವು ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ

ಇವರೂ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಪಶಬ್ದಾದಿ ದೋಷಗಳು ಇವರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಮಾದಿದೋಷಗಳು ಇವರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರವು. ವ್ಯರ್ಥಭಾಷಣವೆಂಬುದು ಇವರಲ್ಲಾಗಲೀ ಇವರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಾಗಲೀ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಇವರ ಭಾಷ್ಯವು ಸುರಸೇವ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಬಳಿತ್ವಾದಿ ಮಂತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾದ ಈ ಮಧ್ವಾಖ್ಯಮರುದಂಶರೂ ಚಂದ್ರೇಂದ್ರರುದ್ರಶೇಷಗರುಡರೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಕಿನಾಯಕರಿಂದ ವಂದ್ಯರಾದವರು. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತಅಗಮ್ಯಮಹಿಮರು ಶ್ರೀಮಧ್ವವಿಜಯಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಕಥಾನಾಯಕರು. ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅದೂಷ್ಯವಾದ ಈ ತೃತೀಯಾವತಾರದ ಮಹಾಫಲರೂಪವಾದ ಈ ಅದ್ಭುತ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯನಾಯಕರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಲಘು ಪರಿಚಯವನ್ನು ವಾಚಕರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

“ಪ್ರಥಮಾದಲಿ ಹನುಮಂತ ದ್ವಿತೀಯದಲಿ ಕಲಿಭೀಮ
ತೃತೀಯದಲಿ ಗುರುಮಧ್ವಮುನಿಯು ಎನಿಸಿ
ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲದೆಲೆ ಮೆರೆದೆ ಪುರಂದರವಿಠಲನ
ಭಕ್ತ ನಿನಗಾರು ಸರಿ ವಿಜಯಹನುಮಂತ ||”

—ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು

|| ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವಾಯನಮಃ ||

ಅ ಥ ಪಾಂ ಡ ವ ಗೀ ತಾ

ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು :

ಶ್ರೀ ಕೆ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ,
ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ವಾನ್ ಶಿರೋಮಣಿ
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ—

ಹೃದಯಕಮಲಮಧ್ಯೇ ದೀಪವದ್ವೇದಸಾರಂ
ಪ್ರಣವಮಯಮತರ್ಕ್ಯಂ ಯೋಗಿಭಿರ್ಧ್ಯಾನಗಮ್ಯಮ್ |
ಹರಿಗುರುಶಿವಯೋಗಂ ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಮೇಕಂ
ಸಕೃದಪಿ ಮನಸಾ ಮಾಂ ಧ್ಯಾಯತೇ ಯಸ್ಸ ಮುಕ್ತಃ ||೧||

ಅರ್ಥ :—ಹೃದಯಕಮಲ = ತಾವರೆಯಮೊಗ್ಗಿನಂತಿರುವ ಹೃದಯದ, ಮಧ್ಯೇ = ನಡುವೆ, ದೀಪವತ್ = ದೀಪದಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ, ವೇದಸಾರಂ = ವೇದಗಳ ಸಾರಭೂತನಾದ, ಪ್ರಣವಮಯಂ = ಓಂಕಾರರೂಪನಾದ, ಅತರ್ಕ್ಯಂ = ಉಹಿಸಲಾಗದ, ಯೋಗಿಭಿಃ = ಯೋಗಿಗಳಿಂದ, ಧ್ಯಾನಗಮ್ಯಂ = ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ, ಹರಿಗುರುಶಿವಯೋಗಂ = ಹರಿ, ಗುರು, ಶಿವಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ, ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಂ = ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ, ಏಕಂ = ಸಮಾನರಿಲ್ಲದ, ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನು, ಯಃ = ಯಾವ ಮಾನವನು, ಮನಸಾ = ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಸಕೃದಪಿ = ಒಂದುಸಾರಿಯಾದರೂ, ಧ್ಯಾಯತೇ = ಚಿಂತಿಸುವನೋ, ಸಃ = ಅವನು, ಮುಕ್ತಃ = ಮೋಕ್ಷವನ್ನೈದುವನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ :—ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೂ, ಸಕಲ ವೇದ ಮತ್ತು ಓಂಕಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಪೂರ್ಣ-

ವಾಗಿ ಊಹಿಸಲಾಗದವನೂ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥರಾದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ಯನೂ, ಹರಿ, ಗುರು, ಶಿವಶಬ್ದವಾಚ್ಯನೂ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ-ಯಾಗಿರುವವನೂ, ಎಣೆಯಿಲ್ಲದವನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು (ನಾರಾಯಣನನ್ನು) ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಮಾನವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ = ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು:

ಜಿಹ್ವೇ ಕೀರ್ತಯ ಕೇಶವಂ ಮುರರಿಪುಂ ಚೇತೋ ಭಜ ಶ್ರೀಧರಂ
ಪಾಣೆಂದ್ವ ಸಮರ್ಚಯಾಚ್ಯುತಕಥಾಂ ಶ್ರೋತ್ರದ್ವಯ ತ್ವಂ ಶೃಣು |
ಕೃಷ್ಣಂ ಲೋಕಯ ಲೋಚನದ್ವಯ ಹರೇರ್ಗಚ್ಛಾಂಘ್ರಿಯುಗ್ಮಾಲಯಂ
ಜಿಘ್ರಾ ಘ್ರಾಣ ಮುಕುಂದಪಾದತುಲಸೀಂ ಮೂರ್ಧನ್ನ ಮಾಧೋಕ್ಷ -
ಜಮ್ || ೨ ||

ಅ|| ಜಿಹ್ವೇ-ನಾಲಿಗೆಯೆ! ಕೇಶವಂ-ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಗನೂ, ಶಿವನು ಮೊಮ್ಮಗನೂ ಆಗುಳ್ಳ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಕೀರ್ತಯ-ಹೊಗಳು. ಚೇತಃ-ಮನಸ್ಸೆ ಮುರರಿಪುಂ = ಮುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನ ಶತ್ರುವಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಭಜ = ಸೇವಿಸು, ಪಾಣೆ ದ್ವಂದ್ವ = ಎರಡು ಕೈಗಳೆ! ಶ್ರೀಧರಂ = ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಸಮರ್ಚಯ = ಪೂಜಿಸಿರಿ, ಶ್ರೋತ್ರದ್ವಯ = ಎರಡು ಕಿವಿಗಳೆ! ತ್ವಂ = ನೀವು, ಅಚ್ಯುತಕಥಾಂ = ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು, ಶೃಣು = ಕೇಳಿರಿ, ಲೋಚನದ್ವಯ = ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೆ! ಕೃಷ್ಣಂ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಲೋಕಯ = ನೋಡಿರಿ, ಅಂಘ್ರಿಯುಗ್ಮ = ಎರಡು ಪಾದಗಳೆ! ಹರೇಃ ಆಲಯಂ = ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ, ಗಚ್ಛ = ಹೋಗಿರಿ, ಘ್ರಾಣ = ಮೂಗಿ! ಮುಕುಂದಪಾದ ತುಲಸೀಂ = ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ತುಳಸಿಯನ್ನು, ಜಿಘ್ರಾ = ಮೂಸಿನೋಡು, ಮೂರ್ಧನ್ = ತಲೆಯೆ! ಅಧೋಕ್ಷ ಜಂ = ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ನಮ = ವಂದಿಸು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾಲಿಗೆಯೆ! ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೊಗಳು. ಮನಸ್ಸೆ! ಮುರಾರಿ ಯನ್ನು ಸೇವಿಸು. ಕೈಗಳೆ! ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರಿ. ಕಿವಿಗಳೆ! ಅಚ್ಯುತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಕಣ್ಣುಗಳೆ! ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಪಾದಗಳೆ! ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ. ಮೂಗಿ! ನೀನು ಆ ಮುಕುಂದನ 105

ನಿರ್ಮಾಲ್ಯತುಲಸಿಯನ್ನು ಮೂಸಿನೋಡು. ತಲೆಯೆ ! ಆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು
ನಮಸ್ಕರಿಸು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದನಾರದಪರಾಶರಪುಂಡರೀಕ

ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷಶುಕಶೌನಕಭೀಷ್ಮದಾಲ್ಫ್ಯಾನ್ |

ರುಕ್ಮಾಂಗದಾರ್ಜುನವಸಿಷ್ಠವಿಭೀಷಣಾದೀನ್

ಪುಣ್ಯಾನಿಮಾನ್ ಪರಮಭಾಗವತಾನ್ ಸ್ಮರಾಮಿ || ೩ ||

ಅರ್ಥ : ಪುಣ್ಯಾನ್=ಪುಣ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಪರಮಭಾಗವತಾನ್=
ಅತ್ಯಂತಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ, ಪ್ರಹ್ಲಾದನಾರದಪರಾಶರಪುಂಡರೀಕವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಷ
ಶುಕಶೌನಕಭೀಷ್ಮದಾಲ್ಫ್ಯಾನ್=ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ನಾರದ, ಪರಾಶರಮುನಿ, ಪುಂಡ-
ರೀಕ, ದ್ರೋಣೀವ್ಯಾಸರು, (ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾಚಾರ್ಯರು) ಅಂಬರೀಷ, ಶುಕ, ಶೌನಕ,
ಭೀಷ್ಮ, ದಾಲ್ಫ್ಯಾ ಇವರನ್ನೂ, ರುಕ್ಮಾಂಗದಾರ್ಜುನವಸಿಷ್ಠವಿಭೀಷಣ =
ರುಕ್ಮಾಂಗದರಾಜ, ಅರ್ಜುನ, ವಸಿಷ್ಠಮುನಿ, ವಿಭೀಷಣ ಇವರೇ, ಆದೀನ್=
ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳ, ಇಮಾನ್=ಇವರನ್ನೂ, ಸ್ಮರಾಮಿ=ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಸ್ಮರಣೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪುಣ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಭಗವಂತನ ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ನಾರದ, ಪರಾಶರ, ಪುಂಡರೀಕ,
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಅಂಬರೀಷ, ಶುಕ, ಶೌನಕ, ಭೀಷ್ಮ, ದಾಲ್ಫ್ಯಾ, ರುಕ್ಮಾಂಗದ,
ಅರ್ಜುನ, ವಸಿಷ್ಠ, ವಿಭೀಷಣ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರೋಮಹರ್ಷಣ ಉವಾಚ=ರೋಮಹರ್ಷಣನು ಹೇಳಿದನು :

ಧರ್ಮೋ ವಿವರ್ಧತಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಕೀರ್ತನೇನ

ಪಾಪಂ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ವೃಕೋದರಕೀರ್ತನೇನ |

ಶತ್ರುವಿನಶ್ಯತಿ ಧನಂಜಯಕೀರ್ತನೇನ

ಮಾದ್ರೀಸುತೌ ಕಥಯತಾಂ ನ ಭವಂತಿ ರೋಗಾಃ || ೪ ||

ಅರ್ಥ : ಯುಧಿಷ್ಠಿರಕೀರ್ತನೇನ=ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ,
chapter4 ಧರ್ಮಃ=ಧರ್ಮದೀಕ್ಷೆಯು, ವಿವರ್ಧತಿ=ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ, ವೃಕೋದರಕೀರ್ತನೇನ=

ಭೀಮಸೇನನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ, ಪಾಪಂ=ಪಾಪವು, ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ=ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಧನಂಜಯಕೀರ್ತನೇನ=ಅರ್ಜುನನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ, ಶತ್ರುಃ=ಶತ್ರುವು, ವಿನಶ್ಯತಿ=ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮಾದ್ರೀಸುತಾ=ಮಾದ್ರೀದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಕುಲ ಸಹದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು, ಕಥಯತಾಂ=ಹೇಳುವವರಿಗೆ, ರೋಗಾಃ=ಕಾಯಿಲೆಗಳು, ನ ಭವಂತಿ=ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಯಮಧರ್ಮನ ಅವತಾರನಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಹೆಸರನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮದೀಕ್ಷೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರನಾದ ಭೀಮಸೇನನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಇಂದ್ರನ ಅವತಾರನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಶತ್ರುವು ನಾಶವಾಗುವನು. ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳ ಅವತಾರರಾದ ಮಾದ್ರೀದೇವಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಕುಲ ಸಹದೇವರ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ರೋಗಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ=ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು :

ಯೇ ಮಾನವಾ ವಿಗತರಾಗಪರಾವರಜ್ಞಾಃ

ನಾರಾಯಣಂ ಸುರಗುರುಂ ಸತತಂ ಸ್ಮರಂತಿ |

ಧ್ಯಾನೇನ ತೇನ ಹತಕಿಲ್ಬಿಷಚೇತನಾಸ್ತೇ

ಮಾತುಃ ಪಯೋಧರಸಂ ನ ಪುನಃ ಪಿಬಂತಿ

|| ೫ ||

ಅರ್ಥ : ವಿಗತರಾಗ=ಹೋದ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರೂ, ಪರಾವರಜ್ಞಾಃ=ಪರಮಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಅವನ ಸೇವಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಿತವರೂ ಆದ, ಯೇ ಮಾನವಾಃ=ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು, ಸುರಗುರುಂ=ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜ್ಯನಾದ, ನಾರಾಯಣಂ=ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಸತತಂ=ಯಾವಾಗಲೂ, ಸ್ಮರಂತಿ=ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೋ, ತೇ=ಅವರು, ತೇನ=ಆ, ಧ್ಯಾನೇನ=ಧ್ಯಾನದಿಂದ, ಹತಕಿಲ್ಬಿಷಚೇತನಾಃ=ಪಾಪವನ್ನು ನೀಗಿದ ಆತ್ಮವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪುನಃ=ಮರಳಿ, ಮಾತುಃ=ತಾಯಿಯ, ಪಯೋಧರಸಂ=ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು, ನ ಪಿಬಂತಿ=ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ರಾಗದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಭೇದವನ್ನರಿತು ದೇವವಂದ್ಯನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಮಾನವರು ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿ ಮರಳಿ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದವರಾಗುವರು.

ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ=ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು :

ನಾರಾಯಣೋ ನಾಮ ನರೋ ನರಾಣಾಂ

ಪ್ರಸಿದ್ಧಚೋರಃ ಕಥಿತಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ |

ಅನೇಕಜನ್ಮಾರ್ಜಿತಪಾಪ ಸಂಚಯಂ

ಹರತ್ಯಶೇಷಂ ಸ್ಮೃತಮಾತ್ರ ಏವ

|| ೬ ||

ಅರ್ಥ : ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ=ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಚೋರಃ=ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕಳ್ಳನೆಂದು, ಕಥಿತಃ=ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ನಾರಾಯಣೋ ನಾಮ = ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ, ನರಃ=ನರನು, ನರಾಣಾಂ=ಮನುಷ್ಯರ, ಅನೇಕಜನ್ಮ=ನಾನಾ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಅರ್ಜಿತ=ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಪಾಪಸಂಚಯಂ=ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು, ಸ್ಮೃತ ಮಾತ್ರ ಏವ = ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದಲೇ, ಅಶೇಷಂ = ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಹರತಿ= ಕದಿಯುತ್ತಾನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕಳ್ಳನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ನಾಮವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಮಾನವರು ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪಾಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕದಿಯುತ್ತಾನೆ. (ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.)

ಧರ್ಮ ಉವಾಚ= ಧರ್ಮರಾಜನು ಹೇಳಿದನು :

ಮೇಘಶ್ಯಾಮಂ ಪೀತಕೌಶೇಯವಾಸಂ

ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಂ ಕೌಸ್ತಭೋದ್ಭಾಸಿತಾಂಗಂ |

ಪುಣ್ಯೋಪೇತಂ ಪುಂಡರೀಕಾಯತಾಕ್ಷಂ

ಕೃಷ್ಣಂ ವಂದೇ ಸರ್ವಲೋಕೈಕನಾಥಂ

|| ೧೦ ||

ಅರ್ಥ : ಮೇಘಶ್ಯಾಮಂ = ಮೋಡದಂತೆ ನೀಲವರ್ಣನೂ, ಪೀತ = ಹಳದಿಬಣ್ಣದ, ಕಾಶೀಯವಾಸಂ = ರೇಷ್ಮೆಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟವನೂ, ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಂ = ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಮಚ್ಚೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಕಾಸ್ತುಭ = ಕಾಸ್ತುಭಿಮಣಿಯಿಂದ, ಉದ್ಭಾಸಿತ = ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಅಂಗಂ = ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಪುಣ್ಯೋಪೇತಂ = ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ, ಪುಂಡರೀಕಾಯತಾಕ್ಷಂ = ತಾವರೆ ಹೂವಿನಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೂ, ಸರ್ವಲೋಕ = ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೆ, ಏಕನಾಥಂ = ಮುಖ್ಯ ಒಡೆಯನೂ ಆದ, ಕೃಷ್ಣಂ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ವಂದೇ = ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಮೋಡದಂತೆ ನೀಲವರ್ಣನೂ, ಹಳದಿಬಣ್ಣದ ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟವನೂ, ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಮಚ್ಚೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಕಾಸ್ತುಭಿಮಣಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಬಿಳಿತಾವರೆಹೂವಿನಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಸಕಲಲೋಕಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯನಾಯಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಮ ಉವಾಚ = ಭೀಮನು ಹೇಳಿದನು :

ಜಲೌಘಮಗ್ನಾ ಸಚರಾಚರಾರಾಧರಾ

ವಿಷಾಣಕೋಟ್ಯಾಖಿಲವಿಶ್ವರೂಪಿಣಾ |

ಸಮುದ್ಧೃತಾ ಯೇನ ವರಾಹಮೂರ್ತಿನಾ

ಸ ಮೇ ಸ್ವಯಂಭೂರ್ಭಗವಾನ್ಪ್ರಸಿದತು

|| ೮ ||

ಅರ್ಥ : ಅಖಿಲವಿಶ್ವರೂಪಿಣಾ = ಸಕಲಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ದೇಹವುಳ್ಳ ವರಾಹಮೂರ್ತಿನಾ = ಹಂದಿಯ ದೇಹದಂತೆ ದೇಹವುಳ್ಳ, ಯೇನ = ಯಾವ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ, ಜಲೌಘಮಗ್ನಾ = ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ, ಸಚರಾಚರಾ = ಚೇತನಾಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಧರಾ = ಭೂಮಿಯು, ವಿಷಾಣಕೋಟ್ಯಾ = (ಕೊಂಬಿನ) ಕೋರಿದಾಡೆಯ ಕೊನೆಯಿಂದ, ಸಮುದ್ಧೃತಾ = ಎತ್ತಲಟ್ಟಿತೊ, ಭಗವಾನ್ = ಪೂಜ್ಯನಾದ, ಸ್ವಯಂಭೂಃ = ತಾನೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವ, ಸಃ = ಆ ಹರಿಯು, ಮೇ = ನನಗೆ, ಪ್ರಸಿದತು = ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ, ಚೇತನಾಚೇತನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿದ ಸಕಲಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಲಿ.

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ=ಅರ್ಜುನನು ಹೇಳಿದನು :

ಅಚಿಂತ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಮಜಯ್ಯಮವ್ಯಯಂ

ವಿಭುಂ ಪ್ರಭುಂ ಭಾವಿತಭೂತಭಾವನಮ್ |

ಅಶೇಷವಿಸ್ತಾರವಿಚಾರಕಾರಕಂ

ಹರಿಂ ಪ್ರಪನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಗತಿಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಮ್ || ೯ ||

ಅರ್ಥ : ಅಚಿಂತ್ಯಂ=ಅಲೋಚಿಸಲಾಗದ, ಅವ್ಯಕ್ತಂ = ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯಲಾಗದ, ಅಜಯ್ಯಂ = ಜಯಿಸಲಾಗದ, ಅವ್ಯಯಂ = ನಾಶವಿಲ್ಲದ, ವಿಭುಂ=ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ, ಪ್ರಭುಂ = ಸಮರ್ಥನಾದ, ಭಾವಿತಭೂತಭಾವನಂ= ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನರಿಯುವ, ಅಶೇಷವಿಸ್ತಾರ=ಎಲ್ಲ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ, ವಿಚಾರಕಾರಕಂ=ವಿಚಾರಮಾಡುವ, ಮಹಾತ್ಮಾನಾಂ=ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ಗತಿಂ = ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯನಾದ, ಹರಿಂ = ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಪ್ರಪನ್ನೋಽಸ್ಮಿ=ಮರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ತಿಳಿಯಲಾಗದವನೂ, ಅಸ್ಪಷ್ಟನೂ, ಜಯಿಸಲಾಗದವನೂ, ವಾಪ್ತನೂ, ಶಕ್ತನೂ, ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನರಿಯುವವನೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ಯನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ.

ನಕುಲ ಉವಾಚ=ನಕುಲನು ಹೇಳಿದನು :

ಯದಿ ಗಮನಮಥಸ್ತಾತ್ಕಾಲಪಾಶೇನ ಬದ್ಧಃ

ಯದಿ ಚ ಕುಲವಿಹೀನೇ ಜಾಯತೇ ಪಕ್ಷಿಕೀಟೇ |

ಕೃಮಿಶತಮಪಿ ಗತ್ವಾ ಜಾಯತೇಽಜಾಂತರಾತ್ಪಾ

ಮಮ ಭವತು ಹೃದಿಸ್ಥಾ ಕೇಶವೇ ಭಕ್ತಿರೇಕಾ

|| ೧೦ ||

ಅರ್ಥ : ಅಂತರಾತ್ಮಾ = ಆತ್ಮವು, ಕಾಲಪಾಶೇನ = ಯಮನ ಪಾಶದಿಂದ, ಬದ್ಧಃ = ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿ, ಅಧಸ್ತಾತ್ = ಕೆಳಗೆ, ಯದಿ ಗಮನಂ = ಹೋಗುವುದಾದರೂ, ಕುಲವಿಹೀನೇ = ಕುಲವಿಲ್ಲದ, ಪಕ್ಷೀಕೀಟೇ = ಹಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಕೀಟಗಳಲ್ಲಿ, ಯದಿ ಚ ಜಾಯತೇ = ಹುಟ್ಟುವುದಾದರೂ, ಕೃಮಿಶತಂ = ಅನೇಕ ಹುಳುಗಳನ್ನು, ಗತ್ವಾ = ಸೇರಿ, ಜಾಯತೇ ಚ = ಹುಟ್ಟುವುದಾದರೂ, ಕೇಶವೇ = ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ, ಏಕಾ ಭಕ್ತಿಃ = ಮುಖ್ಯಭಕ್ತಿಯು, ಮಮ = ನನ್ನ, ಹೃದಿಸ್ಥಾ = ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು, ಭವತು = ಆಗಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾನು ಯಮಪಾಶದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ನರಕವನ್ನು ಸೇರಿದರೂ, ಕುಲವಿಲ್ಲದ ಹಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಕೀಟಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ, ಕ್ರಿಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಭಕ್ತಿಯು ನೆಲೆಸಿರಲಿ.

ಸಹದೇವ ಉವಾಚ = ಸಹದೇವನು ಹೇಳಿದನು :

ತಸ್ಯ ಯಜ್ಞವರಾಹಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರಮಿತೇಜಸಃ |

ಪ್ರಣಾಮಂ ಯೇಸಿ ಕುರ್ವಂತಿ ತೇಭ್ಯೋಸಿ ಚ ನಮೋ ನಮಃ

|| ೧೧ ||

ಅರ್ಥ : ಯಜ್ಞವರಾಹಸ್ಯ = ಯಜ್ಞವರಾಹರೂಪಿಯಾದ, ಅಮಿತ-ತೇಜಸಃ = ಹೆಚ್ಚಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ, ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ = ಆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ, ಯೇಸಿ = ಯಾರು, ಪ್ರಣಾಮಂ = ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು, ಕುರ್ವಂತಿ = ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ತೇಭ್ಯೋಸಿ ಚ = ಅವರಿಗೂ, ನಮೋ ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು ನಮಸ್ಕಾರವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ವರಾಹಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕುಂತೀ : ಸ್ವಕರ್ಮಫಲನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಂ ಯಾಂ ಯಾಂ ಯೋನಿಂ

ವ್ರಜಾಮ್ಯಹಮ್ |

ತಸ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ಹೃಷೀಕೇಶ ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿದೃಢಾಸ್ತು ಮೇ

ಅರ್ಥ : ಹೃಷಿಕೇಶ=ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಹರಿಯೆ !
ಅಹಂ=ನಾನು, ಸ್ವಕರ್ಮ = ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ, ಫಲನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಂ=
ಫಲಗಳಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ, ಯಾಂ ಯಾಂ=ಯಾವ ಯಾವ, ಯೋನಿಂ=
ಯೋನಿಯನ್ನು (ಜನ್ಮವನ್ನು) ಪ್ರಜಾಮಿ=ಹೊಂದುವೆನೊ, ತಸ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಂ=
ಆಯಾ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಮೇ=ನನಗೆ, ತ್ವಯಿ=ನಿನ್ನಲ್ಲಿ, ದೃಢಾ=ಸ್ಥಿರವಾದ, ಭಕ್ತಿಃ=
ಭಕ್ತಿಯು, ಅಸ್ತು=ಇರಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಇಂದ್ರಿಯನಿಯಾಮಕನಾದ ಕೃಷ್ಣ ! ಕರ್ಮಾನುಸಾರ-
ವಾಗಿ ನಾನು ಯಾವ ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾವ
ಭಕ್ತಿಯು ನೆಲೆಸಿರಲಿ.

ಸುಭದ್ರಾ : ಏಕೋಪಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಸಕೃತ್ಪ್ರಣಾಮೋ
ದಶಾಶ್ವಮೇಧಾವಭೃಥೇನ ತುಲ್ಯಃ |
ದಶಾಶ್ವಮೇಧೀ ಪುನರೇತಿ ಜನ್ಮ
ಕೃತಪ್ರಣಾಮೀ ನ ಪುನರ್ಭವಾಯ

|| ೧೩ ||

ಅರ್ಥ : ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ = ಕೃಷ್ಣನ, ಸಕೃತ್ = ಒಂದುಸಾರಿ, ಏಕೋಽಪಿ
ಪ್ರಣಾಮಃ=ಒಂದು ನಮಸ್ಕಾರವೂ, ದಶ=ಹತ್ತು, ಅಶ್ವಮೇಧಾವಭೃಥೇನ=
ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಅವಭೃಥಸ್ಸಾನದಿಂದ, ತುಲ್ಯಃ=ಸಮಾನವು, ದಶಾಶ್ವ-
ಮೇಧೀ=ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಿದವನು, ಪುನಃ=ಮರಳಿ, ಜನ್ಮಏತಿ=
ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ, ಕೃತಪ್ರಣಾಮೀ = ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದವನು, ಪುನರ್ಭ-
ವಾಯ = ಪುನರ್ಜನ್ಮಕ್ಕೆ, ನ = ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಮಾಡಿದ ನಮಸ್ಕಾರವೂ
ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವು. ಹತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಮಾಡಿ-
ದವನು ಮರಳಿ ಜನಿಸುವನು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವಂದಿಸಿದವನು ಮರಳಿ ಜನಿಸದೆ
ಮೋಕ್ಷವನ್ನೈದುವನು.

ಮಾದ್ರೀ : ಕೃಷ್ಣೇ ರತಾಃ ಕೃಷ್ಣಮನುಸ್ಮರಂತಿ
ರಾತ್ರೌ ಚ ಕೃಷ್ಣಂ ಪುನರುತ್ಥಿತಾ ಯೇ

ತೇ ಭಿನ್ನದೇಹಾಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಕೃಷ್ಣಂ
ಹವಿಯರ್ಥಾ ಮಂತ್ರಹುತಂ ಹುತಾಶೇ

|| ೧೪ ||

ಅರ್ಥ : ಯೇ = ಯಾರು, ಕೃಷ್ಣೇ = ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ, ರತಾಃ = ಆಸಕ್ತರಾಗಿ, ಕೃಷ್ಣಂ = ಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಅನುಸ್ಮರಂತಿ = ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ, ರಾತ್ರೌ ಚ = ರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪುನಃ ಉತ್ಥಿತಾಃ = ಮರಳಿ ಎದ್ದವರಾಗಿಯೂ, ಕೃಷ್ಣಂ = ಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಅನುಸ್ಮರಂತಿ = ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೊ, ತೇ = ಅವರು, ಭಿನ್ನದೇಹಾಃ = ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರಾಗಿ, ಮಂತ್ರಹುತಂ = ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೋಮಿಸಿದ, ಹವಿಃ = ಹವಿಸ್ಸು, ಹುತಾಶೇ ಯಥಾ = ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ (ಹಾಗೆ), ಕೃಷ್ಣ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಪ್ರವಿಶಂತಿ = ಸೇರುವರು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವರೂ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದಾಗಲೂ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗಲೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುವವರೂ ಆದ ಮಾನವರು ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ, ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೋಮಿಸಿದ ಹವಿಸ್ಸು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಸೇರುವರು.

ದ್ರೌಪದೀ : ಕೀಟೇಷು ಪಕ್ಷಿಷು ಮೃಗೇಷು ಸರೀಸೃಪೇಷು
ರಕ್ಷಃಪಿಶಾಚಮನುಜೇಷ್ಟಪಿ ಯತ್ರ ಯತ್ರ |
ಜಾತೇಃಪಿ ಸಂಭವತು ಕೇಶವ ತೇ ಪ್ರಸಾದಾ-
ತ್ತ್ವಯ್ಯೇವ ಭಕ್ತಿರಚಲಾವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೇ ಚ

|| ೧೫ ||

ಅರ್ಥ : ಕೇಶವ = ಕೃಷ್ಣ ! ಕೀಟೇಷು = ಕೀಟಗಳಲ್ಲಿ, ಪಕ್ಷಿಷು = ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮೃಗೇಷು = ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ, ಸರೀಸೃಪೇಷು = ಸರಿಯುವ ಹಾವು ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ, ರಕ್ಷಃ = ರಾಕ್ಷಸರು, ಪಿಶಾಚ = ಪಿಶಾಚಗಳು, ಮನುಜೇಷ್ಟಪಿ = ಮನುಷ್ಯರು ಇವರಲ್ಲಿಯೂ, ಯತ್ರ ಯತ್ರ = ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ, ಜಾತೇಃಪಿ = ಹುಟ್ಟಿದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ತೇ = ನಿನ್ನ, ಪ್ರಸಾದಾತ್ = ಅನುಗ್ರಹ-
ದಿಂದ, ತ್ವಯ್ಯೇವ = ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ, ಅಚಲಾ = ಸ್ಥಿರವಾದ, ಅವ್ಯಭಿಚಾರಿಣೇ = ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದ, ಭಕ್ತಿ = ಭಕ್ತಿಯು, ಸಂಭವತು = ಉಂಟಾಗಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕೃಷ್ಣ ! ನಾನು ಕೀಟಿ, ಹಕ್ಕಿ, ಮೃಗ, ಹಾವು, ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಾಸವಾಗದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿ.

ಅಭಿಮನ್ಯು : ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ ಹರೇ ಮುರಾರೇ

ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ ರಥಾಂಗಪಾಣೇ |

ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ ಮುಕುಂದ ಕೃಷ್ಣ

ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ

|| ೧೬ ||

ಅರ್ಥ : ಹರೇ = ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ, ಮುರಾರೇ = ಮುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನ ಶತ್ರುವಾದ, ರಥಾಂಗಪಾಣೇ = ಚಕ್ರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ, ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ = ವೇದ್ಯಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ, ಮುಕುಂದ = ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ, ಕೃಷ್ಣ = ಪಾಪವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ ! ತೇ = ನಿನಗೆ, ನಮೋ ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು, ನಮಸ್ಕಾರವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವವನೂ, ಮುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದವನೂ, ಚಕ್ರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವನೂ, ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೀಯುವವನೂ, ಪಾಪವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವವನೂ ಆದ ದೇವ ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ : ಶ್ರೀರಾಮ ನಾರಾಯಣ ವಾಸುದೇವ

ಗೋವಿಂದ ವೈಕುಂಠ ಮುಕುಂದ ಕೃಷ್ಣ |

ಶ್ರೀಕೇಶವಾನಂತ ನೃಸಿಂಹ ವಿಷ್ಣೋ

ಮಾಂ ತ್ರಾಹಿ ಸಂಸಾರಭುಜಂಗದಷ್ಟಮ್

|| ೧೭ ||

ಅರ್ಥ : ಶ್ರೀರಾಮ = ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುವ, ನಾರಾಯಣ = ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ, ವಾಸುದೇವ = ವಸುದೇವನ ಮಗನಾದ, ವೈಕುಂಠ = ವಿಕುಂತಾದೇವಿಯ ಮಗನೆ ! ಶ್ರೀಕೇಶವ = ಶ್ರೀಧೇವಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ, ಅನಂತ = ನಾಶವಿಲ್ಲದ, ನೃಸಿಂಹ =

ನೃಸಿಂಹರೂಪಿಯಾದ, ವಿಷ್ಣೋ = ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ, ಮುಕುಂದ = ಮೋಕ್ಷದಾಯಕನಾದ, ಕೃಷ್ಣ = ಕೃಷ್ಣನೆ! ಸಂಸಾರಭುಜಂಗದಷ್ಟಂ = ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹಾವಿನಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ, ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನು, ತ್ರಾಹಿ = ಕಾಪಾಡು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸುವವನೂ, ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನೂ, ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ, ವಿಕುಂಠಾದೇವಿಯ ಪುತ್ರನೂ, ಮೋಕ್ಷದಾಯಕನೂ, ಶ್ರೀ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಶಿವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ನರಸಿಂಹರೂಪಿಯೂ, ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಆದ ಕೃಷ್ಣನೆ! ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಹಾವಿನಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು.

ಸಾತ್ಯಕಿ : ಅಪ್ರಮೇಯ ಹರೇ ಕೃಷ್ಣ ವಿಷ್ಣೋ ದಾಮೋದರಾಚ್ಯುತ |
ಗೋವಿಂದಾನಂತ ಸರ್ವೇಶ ವಾಸುದೇವ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ||೧೮||

ಅರ್ಥ : ಅಪ್ರಮೇಯ = ಸಾಕಲೈನ ತಿಳಿಯಲಾಗದವನೂ, ಹರೇ = ಶತ್ರುನಾಶಕನೂ, ಕೃಷ್ಣ = ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನೂ, ವಿಷ್ಣೋ = ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ದಾಮೋದರ = ಯಶೋದೆಯು ಕಟ್ಟಿದ ಹಗ್ಗವು ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಅಚ್ಯುತ = ನಾಶವಿಲ್ಲದವನೂ, ಗೋವಿಂದ = ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಅನಂತ = ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದವನೂ, ಸರ್ವೇಶ = ಸಕಲರಿಗೂ ಒಡೆಯನೂ, ವಾಸುದೇವ = ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತನೂ ಆದ ಕೃಷ್ಣ, ತೇ = ನಿನಗೆ, ನಮಃ ಅಸ್ತು = ನಮಸ್ಕಾರವಾಗಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ತಿಳಿಯಲಾಗದವನೂ, ಶತ್ರುನಾಶಕನೂ, ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಯಶೋದೆಯಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಗ್ಗವುಳ್ಳವನೂ, ನಾಶರಹಿತನೂ, ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದವನೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಡೆಯನೂ, ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ ಆದ ಕೃಷ್ಣನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಾಗಲಿ.

ಧೌಮ್ಯಃ ಅಪಾಂ ಸಮೀಪೇ ಶಯನಾಸನೇ ಗೃಹೇ
ದಿವಾ ಚ ರಾತ್ರೌ ಚ ಪಥಾ ಚ ಗಚ್ಛತಾ |
ಯದ್ಯಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿತ್ಸುಕೃತಂ ಕೃತಂ ಮಯಾ
ಜನಾರ್ದನಸ್ತೇನ ಕೃತೇನ ತುಷ್ಯತು

ಅರ್ಥ : ಅಪಾಂ ಸಮೀಪೇ = ಗಂಗಾದೀರ್ಥಜಲದ ಹತ್ತಿರ, ಶಯ-
ನಾಸನೇ = ಹಾಸಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ, ದಿವಾ ಚ = ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ, ರಾತ್ರೌ
ಚ = ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಪಥಾ ಗಚ್ಛತಾ = ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ, ಮಯಾ =
ನನ್ನಿಂದ, ಕೃತಂ = ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ಕಿಂಚಿತ್ = ಸ್ವಲ್ಪ, ಸುಕೃತಂ = ಪುಣ್ಯವು,
ಯದ್ಯಸ್ತಿ = ಇದ್ದರೆ, ಕೃತೇನ ತೇನ = ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ,
ಜನಾರ್ದನಃ = ದುಷ್ಟಜನರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು, ತುಷ್ಯತು =
ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾನು ಗಂಗಾದಿನದಿಗಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ, ಹಾಸಿಗೆ, ಆಸನ-
ಗಳಲ್ಲಿ, ಹಗಲುರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯವನ್ನು
ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ದುಷ್ಟಸಂಹಾರಕನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳಲಿ.

ಉದ್ಧವ : ವಾಸುದೇವಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಯೇಽನ್ಯಂ ದೇವಮುಪಾಸತೇ |

ತೃಷಿತೋ ಜಾಹ್ನುವೀತೀರೇ ಕೂಪಂ ಖನತಿ ದುರ್ಮತಿಃ || ೨೦ ||

ಅರ್ಥ : ಯಃ = ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು, ವಾಸುದೇವಂ = ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು,
ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ = ಬಿಟ್ಟು, ಅನ್ಯಂ = ಬೇರೆ, ದೇವಂ = ದೇವರನ್ನು, ಉಪಾಸತೇ =
ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೋ, (ಬಹುವಚನವು ಆರ್ಷಪ್ರಯೋಗವಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಧು)
ತೃಷಿತಃ = ಬಾಯಾರಿಕೆಗೊಂಡ, ದುರ್ಮತಿಃ = ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಅವನು,
ಜಾಹ್ನುವೀತೀರೇ = ಗಂಗೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ, ಕೂಪಂ = ಬಾವಿಯನ್ನು, ಖನತಿ =
ತೋಡುತ್ತಾನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇತರ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸರೋ-
ತ್ತಮತ್ವೇನ ಭಜಿಸುವ ಮಾನವನು ಗಂಗೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಗೊಂಡು
ನೀರಿಗಾಗಿ ಬೇರೆ ಬಾವಿಯನ್ನು ತೋಡುವ ಮೂಢನಂತಾಗುವನು.

ಸಂಜಯ : ಆರ್ತಾ ವಿಷಣ್ಣಾ ಶಿಥಿಲಾಶ್ಚ ಭೀತಾಃ

ಘೋರೇಷು ಚ ವ್ಯಾಧಿಷು ವರ್ತಮಾನಾಃ |

ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ನಾರಾಯಣಶಬ್ದಮಾತ್ರಂ
ವಿಮುಕ್ತದುಃಖಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತಿ

|| ೨೧ ||

ಅರ್ಥ : ಆರ್ತಾಃ=ಪೀಡೆಯುಳ್ಳವರು, ವಿಷಣ್ಣಾಃ=ವೃಥೆಗೊಂಡವರು, ಘೋರೇಷು ವ್ಯಾಧಿಷು = ಭಯಂಕರ ಕಾಯಿಲೆಯಲ್ಲಿ, ವರ್ತಮಾನಾಃ= ಇರುವವರು, ನಾರಾಯಣ ಶಬ್ದಮಾತ್ರಂ = ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾತ್ರ, ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ=ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ವಿಮುಕ್ತದುಃಖಾಃ=ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ದುಃಖವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಸುಖಿನಃ=ಸೌಖ್ಯವುಳ್ಳವರು, ಭವಂತಿ=ಆಗುತ್ತಾರೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಪೀಡೆಯುಳ್ಳವರೂ, ವೃಥೆಗೊಂಡವರೂ, ಬಲವಿಲ್ಲದವರೂ, ಹುಲಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಹೆದರಿದವರೂ, ಭಯಂಕರ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಸೊರಗಿದವರೂ, ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ದುಃಖರಹಿತರಾಗಿ ಸುಖಿಗಳಾಗುವರು.

ಅಕ್ಷರ : ಅಹಂ ಹಿ ನಾರಾಯಣದಾಸದಾಸ-

ದಾಸಸ್ಯ ದಾಸಸ್ಯ ಚ ದಾಸದಾಸಃ |

ಅನನ್ಯ ಈಶೋ ಜಗತಾಂ ನರಾಣಾಂ

ತಸ್ಮಾದಹಂ ಧನ್ಯತರೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ

|| ೨೨ ||

ಅರ್ಥ : ಅಹಂ=ನಾನು, ನಾರಾಯಣದಾಸದಾಸದಾಸಸ್ಯ=ನಾರಾಯಣನ ಸೇವಕ ಸೇವಕ ಸೇವಕನ, ದಾಸಸ್ಯ = ಸೇವಕನಿಗೆ, ದಾಸದಾಸಃ= ಸೇವಕನ ಸೇವಕನು, ಜಗತಾಂ=ಲೋಕಗಳ, ನರಾಣಾಂ=ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಈಶಃ=ಸ್ವಾಮಿಯು, ಅನನ್ಯಃ = ನಾರಾಯಣನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಯಾವನೂ ಅಲ್ಲ, ತಸ್ಮಾತ್=ಆದ್ದರಿಂದ, ಅಹಂ=ನಾನು, ಲೋಕೇ=ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ, ಧನ್ಯತರಃ=ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯವಂತನು, ಅಸ್ಮಿ=ಆಗಿದ್ದೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾರಾಯಣನೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ದಾಸಾನುದಾಸರದಾಸನಾದ ನಾನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ : ವಿಪರೀತೇಷು ಕಾಲೇಷು ಪರಿಕ್ಷೀಣೇಷು ಬಂಧುಷು |

ಮಾಂ ಪಾಹಿ ಕೃಪಯಾ ಕೃಷ್ಣ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ || ೨೩ ||

ಅರ್ಥ : ಕಾಲೇಷು=ಕಾಲಗಳು, ವಿಪರೀತೇಷು=ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲು, ಬಂಧುಷು=ಬಂಧುಗಳು, ಪರಿಕ್ಷೀಣೇಷು=ಕಡಮೆಯಾಗಲು, ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ=ಮರೆಹೊಕ್ಕವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ, ಕೃಷ್ಣ = ಕೃಷ್ಣನೆ! ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನು, ಕೃಪಯಾ=ದಯೆಯಿಂದ, ಪಾಹಿ=ಕಾಪಾಡು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕಾಲವು ವಿರುದ್ಧವಾದರೂ, ಬಂಧುಜನರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತ ಕಡಮೆಯಾದರೂ, ಮರೆಹೊಕ್ಕವರಲ್ಲಿ ದಯೆಯುಳ್ಳ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು.

ವಿದುರ : ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಯೇ ಭಕ್ತಾಃ ಶಾಂತಾಸ್ತದ್ಗತಮಾನಸಾಃ |

ತೇಷಾಂ ದಾಸಸ್ಯ ದಾಸೋಽಹಂ ಭವೇ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ || ೨೪ ||

ಅರ್ಥ : ಯೇ=ಯಾರು, ವಾಸುದೇವಸ್ಯ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ, ಭಕ್ತಾಃ = ಭಕ್ತರೂ, ಶಾಂತಾಃ = ಸೌಮ್ಯಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರೂ, ತದ್ಗತಮಾನಸಾಃ = ಅವನಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿರುವರೂ, ಅಹಂ = ನಾನು, ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ = ಪ್ರತಿಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ, ತೇಷಾಂ = ಅವರ, ದಾಸಸ್ಯ = ಸೇವಕನ, ದಾಸಃ = ಸೇವಕನು, ಭವೇ = ಆಗುವೆನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾನು ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತರೂ, ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರೂ, ಆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರೂ ಆದವರ ದಾಸನಾದಾಸನಾಗುವೆನು.

ದ್ರೋಣ :

ಯೇ ಯೇ ಹತಾಶ್ಚಕ್ರಧರೇಣ ರಾಜನ್

ತ್ವೈಲೋಕ್ಯನಾರ್ಥೇನ ಜನಾರ್ದನೇನ |

ತೇ ತೇ ಗತಾಸ್ತನ್ನಿಲಯಂ ಮುರಾರೇಃ

ಕ್ರೋಧೋಽಪಿ ದೇವಸ್ಯ ವರೇಣ ತುಲ್ಯಃ

|| ೨೫ ||

118

ಅರ್ಥ : ರಾಜನೇ=ದೊರೆಯೇ ! ಚಕ್ರಧರೇಣ = ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಾಥೇನ=ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ, ಜನಾರ್ದನೇನ= ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ, ಯೇ ಯೇ=ಯಾರು ಯಾರು, ಹತಾಃ=ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರೋ, ತೇ ತೇ=ಅವರು, ತನ್ನಿಲಯಂ = ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ, ಗತಾಃ=ತೆರಳಿದ್ದಾರೆ, ಮುರಾರೀಃ=ಮುರನೆಂಬ ದೈತ್ಯನ ಶತ್ರುವಾದ, ದೇವಸ್ಯ= ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ, ಕ್ರೋಧೋಪಿ = ಕೋಪವೂ, ವರೇಣ = ವರದಿಂದ, ತುಲ್ಯಃ = ಸಮಾನವಾದುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಎಲೈ ದೊರೆಯೇ ! ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಒಡೆಯನೂ, ದುಷ್ಟ ಜನರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನೂ, ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವವನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಯಾರನ್ನು ಕೊಂದಿರುವನೋ ; ಆ ಯೋಗ್ಯಜೀವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಆಲಯವಾದ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಕೋಪವೂ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ವರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು.

ಕೃಪಾಚಾರ್ಯ :

ಮಜ್ಜಂತನಃ ಫಲಮಿದಂ ಮಧುಕೈಟಭಾರೇ

ಮತ್ಪ್ರಾರ್ಥನೀಯ ಮದನುಗ್ರಹ ಏಕ ಏವ |

ತ್ವದ್ಭೃತ್ಯಭೃತ್ಯಪರಿಚಾರಕಭೃತ್ಯಭೃತ್ಯ

ಭೃತ್ಯಸ್ಯ ಭೃತ್ಯ ಇತಿ ಮಾಂ ಸ್ಮರ ಲೋಕನಾಥ || ೨೬ ||

ಅರ್ಥ : ಮಧುಕೈಟಭಾರೇ = ಮಧು ಮತ್ತು ಕೈಟಭರೆಂಬ ದೈತ್ಯರ ಶತ್ರುವಾದ ವಿಷ್ಣುವೆ ! ಮಜ್ಜಂತನಃ=ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಗೆ, ಇದಂ=ಇದು, ಫಲಂ= ಪ್ರಯೋಜನವು, ಏಷಃ = ಈ, ಮದನುಗ್ರಹ ಏಕ ಏವ = ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ ನೊಂದೇ, ಮತ್ಪ್ರಾರ್ಥನೀಯಃ = ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು, ಲೋಕನಾಥ = ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನಿ ! ಮಾಂ=ನನ್ನನ್ನು, ತ್ವದ್ಭೃತ್ಯಭೃತ್ಯಪರಿಚಾರಕಭೃತ್ಯಭೃತ್ಯಭೃತ್ಯಸ್ಯ ಭೃತ್ಯಃ ಇತಿ = ನಿನ್ನ ಸೇವಕಾನು ಸೇವಕನೆಂದು, ಸ್ಮರ=ಸ್ಮರಿಸು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಮಧುಕೈಟಭರೆಂಬ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕೊಂದ ವಿಷ್ಣುವೆ ! ನಿನ್ನ ಸೇವಕನು ನಿನ್ನ ಸೇವಕನೆಂದರಿತರೆ ಇದೇ ನನ್ನ ಜನ್ಮದ

ಪ್ರಯೋಜನ. ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೊಂದೇ ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ :

ಗೋವಿಂದ ಕೇಶವ ಜನಾರ್ದನ ವಾಸುದೇವ

ವಿಶ್ವೇಶ ವಿಶ್ವ ಮಧುಸೂದನ ವಿಶ್ವರೂಪ |

ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷ

ನಾರಾಯಣಾಚ್ಯುತ ನೃಸಿಂಹ ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ || ೨೭ ||

ಅರ್ಥ : ಗೋವಿಂದ = ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಕೇಶವ = ಬ್ರಹ್ಮಶಿವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ. ಜನಾರ್ದನ = ದುಷ್ಟಜನರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವವನೂ, ವಾಸುದೇವ = ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ, ವಿಶ್ವೇಶ = ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಒಡೆಯನೂ, ವಿಶ್ವ = ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನೂ, ಮಧುಸೂದನ = ಮಧುವೆಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂಡವನೂ, ವಿಶ್ವರೂಪ = ನಾನಾ ರೂಪವುಳ್ಳವನೂ, ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭ = ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಮಲವುಳ್ಳವನೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ = ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷ = ತಾವರೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನೂ, ನಾರಾಯಣ = ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನೂ, ಅಚ್ಯುತ = ನಾಶವಿಲ್ಲದವನೂ, ನೃಸಿಂಹ = ನೃಸಿಂಹ ರೂಪಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ! ತೇ = ನಿನಗೆ, ನಮೋನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು, ನಮಸ್ಕಾರವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಶಿವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ದುಷ್ಟನಾಶಕನೂ, ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ, ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಮಧುದೈತ್ಯನ ಶತ್ರುವೂ, ನಾನಾ ರೂಪವುಳ್ಳವನೂ, ಹೊಕ್ಕುಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾದ ದಿವ್ಯ ಕಮಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನೂ, ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ತಾವರೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನೂ, ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನೂ, ನಾಶವಿಲ್ಲದವನೂ, ನೃಸಿಂಹರೂಪಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ವಂದಿಸುವೆನು.

ಕರ್ಣ :

ನಾನ್ಯಂ ವದಾಮಿ ನ ಶೃಣೋಮಿ ನ ಚಿಂತಯಾಮಿ

ನಾನ್ಯಂ ಸ್ಮರಾಮಿ ನ ಭಜಾಮಿ ನ ಚಾಶ್ರಯಾಮಿ |

ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವದೀಯಚರಣಾಂಬುಜಮಂತರೇಣ

ಮೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ದೇಹಿ ದಾಸ್ಯಮ್ ||೨೭||

ಅರ್ಥ : ಶ್ರೀನಿವಾಸ=ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಆವಾಸಸ್ಥಾನನೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ = ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ! ಭಕ್ತ್ಯಾ=ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ತ್ವದೀಯಚರಣಾಂಬುಜ=ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳೆಂಬ ಕಮಲಗಳನ್ನೂ, ಅಂತರೇಣ = ಬಿಟ್ಟು, ಅನ್ಯಂ = ಬೇರೆಯವನ (ವಿಷಯವನ್ನು)ನ್ನು ಕುರಿತು, ನ ವದಾಮಿ=ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ನ ಶೃಣೋಮಿ=ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ನ ಚಿಂತಯಾಮಿ=ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನ್ಯಂ ಸ್ಮರಾಮಿ=ಬೇರೆಯವನನ್ನು ನೆನೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ನ ಭಜಾಮಿ=ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ನ ಚಾಶ್ರಯಾಮಿ=ಆಶ್ರಯಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ, ಮೇ = ನನಗೆ, ದಾಸ್ಯಂ = (ನಿನ್ನ) ಸೇವಕತ್ವವನ್ನು, ದೇಹಿ=ಕೊಡು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸನೂ, ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ! ನಾನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಡಿಧಾವರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯವರ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸೇವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ದಾಸ್ಯವನ್ನು ಕೊಡು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ :

ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರಣವಾಮನಾಯ

ನಾರಾಯಣಾಯಾಮಿತವಿಕ್ರಮಾಯ |

ಶ್ರೀಶಾರ್ಙ್ಗಚಕ್ರಾಸಿಗದಾಧರಾಯ

ಅರ್ಥ : ಕಾರಣವಾಮನಾಯ = ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೋಸ್ಕರ ಬಲಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ, ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಾಯ = ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ, ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮೋ ನಮಃ = ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು, ಶ್ರೀಶಾರ್ಙ್ಗಚಕ್ರಾಸಿಗದಾಧರಾಯ = ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಬಿಲ್ಲು, ಚಕ್ರ, ಕತ್ತಿ, ಗದೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ, ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ = ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆ! ತೇ = ನಿನಗೆ, ನಮೋ ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಇಂದ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೋಸುಗ ಬಲಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ವಾಮನ ರೂಪತಾಳಿದ, ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನೂ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ಚಕ್ರ, ಖಡ್ಗ, ಗದೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಗಾಂಧಾರೀ :

ತ್ವಮೇವ ಮಾತಾ ಚ ಪಿತಾ ತ್ವಮೇವ

ತ್ವಮೇವ ಬಂಧುಶ್ಚ ಸಖಾ ತ್ವಮೇವ |

ತ್ವಮೇವ ವಿದ್ಯಾದ್ರವಿಣಂ ತ್ವಮೇವ

ತ್ವಮೇವ ಸರ್ವಂ ಮಮ ದೇವದೇವ

|| ೩೦ ||

ಅರ್ಥ : ದೇವದೇವ = ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ! ತ್ವಮೇವ = ನೀನೇ, ಮಾತಾ = ತಾಯಿಯು, ತ್ವಮೇವ = ನೀನೇ, ಪಿತಾ ಚ = ತಂದೆಯೂ, ತ್ವಮೇವ = ನೀನೇನೆ, ಬಂಧುಃ = ಬಂಧುವೂ, ತ್ವಮೇವ = ನೀನೇನೆ, ಸಖಾ = ಸ್ನೇಹಿತನೂ, ತ್ವಮೇವ = ನೀನೇ, ವಿದ್ಯಾ = ವಿದ್ಯೆಯೂ, ತ್ವಮೇವ = ನೀನೇ, ದ್ರವಿಣಂ = ಐಶ್ವರ್ಯವೂ, ತ್ವಮೇವ = ನೀನೇ, ಸರ್ವಂ = ಎಲ್ಲವೂ (ಆಗಿರುವೆ).

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ! ನೀನು ನನಗೆ ತಾಯಿಯೂ, ಹೆಡೆದುದರಿಂದ ತಂದೆಯೂ, ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಂಧುವೂ, ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಪ್ರೇಮಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಮಿತ್ರನೂ, ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯೂ, ಸಂಪತ್ತನ್ನೀಯುವುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯವೂ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿರುವೆ.

ದುರ್ಯೋಧನಃ :

ಜಾನಾಮಿ ಧರ್ಮಂ ನ ಚ ಮೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ

ಜಾನಾಮ್ಯಧರ್ಮಂ ನ ಚ ಮೇ ನಿವೃತ್ತಿಃ |

ಶ್ರೀವಾಸುದೇವೇನ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತೇನ

ಯಥಾ ನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಥಾ ಕರೋಮಿ

|| ೩೧ ||

ಅರ್ಥ : ಧರ್ಮಂ=ಧರ್ಮವನ್ನು, ಜಾನಾಮಿ=ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ, ಮೇ=ನನಗೆ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ = ಆ ಧರ್ಮದ ಅನುಸರಣೆಯು, ನ ಚ = ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅಧರ್ಮಂ = ಅಧರ್ಮವನ್ನು, ಜಾನಾಮಿ = ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ, ಮೇ = ನನಗೆ, ನ ಚ ನಿವೃತ್ತಿಃ = ಆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದೆ ಇರುವಿಕೆಯು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೃದಿ=ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತೇನ=ಇರುವ, ಶ್ರೀವಾಸುದೇವೇನ=ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ, ಯಥಾ=ಹೇಗೆ, ನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ=ನೀಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೋ, ತಥಾ=ಹಾಗೆ, ಕರೋಮಿ=ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾನು ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಅಧರ್ಮವನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಆ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಆಸೆಯೂ, ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಗೆ ಪ್ರೇರಿಸುವನೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು.

ದುರ್ವಾಸಾ :

ಯಂತ್ರಸ್ಯ ಗುಣದೋಷೇಣ ಯಂತ್ರಿಣೋ ಮಧುಸೂದನ |

ಅಹಂ ಯಂತ್ರೋ ಭವಾನ್ ಯಂತ್ರೀ ಮಮ ದೋಷೋ ನ

ವಿದ್ಯತೇ || ೩೨ ||

ಅರ್ಥ : ಮಧುಸೂದನ = ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೆ! ಯಂತ್ರಿಣಃ=ಯಂತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸುವವನ, ಗುಣದೋಷೇಣ=ಗುಣ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳಿಂದ, ಯಂತ್ರಸ್ಯ=ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ (ಅವು ಸಂಭವಿಸುವವು), ಅಹಂ=ನಾನು, ಯಂತ್ರಃ=ಯಂತ್ರನು, ಭವಾನ್=ನೀನು, ಯಂತ್ರೀ=ಯಂತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು, ಮಮ=ನನಗೆ, ದೋಷಃ=ದೋಷವು, ನ ವಿದ್ಯತೇ=ಇಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಯಂತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸುವವನ ಗುಣ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳಿಂದ ಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಗುಣದೋಷಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವು. ನಾನು ಯಂತ್ರವೂ, ನೀನು ಯಂತ್ರಿಯೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ದೋಷವು ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನಿರುದ್ಧ :

ತ್ರಿಲೋಕೈಶ್ವತನ್ಯಮಯಾದಿದೇವ
ಶ್ರೀನಾಥ ವಿಷ್ಣೋ ಭವದಾಜ್ಞಯೈವ |
ಪ್ರಾತಸ್ಸಮುತ್ಥಾಯ ತವ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ
ಸಂಸಾರಯಾತ್ರಾಮನುವರ್ತಯಿಷ್ಯೇ

|| ೩೩ ||

ಅರ್ಥ : ತ್ರಿಲೋಕೈಶ್ವತನ್ಯಮಯ = ಮೂರುಲೋಕದ ಜನರ ಜ್ಞಾನರೂಪನೂ, ಅದಿದೇವ=ಆದ್ಯದೇವತೆಯೂ, ಶ್ರೀನಾಥ=ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ ಆದ, ವಿಷ್ಣೋ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ! ಭವತಾ = ನಿನ್ನ, ಅಜ್ಞಯೈವ = ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದಲೇ, ಪ್ರಾತಃ = ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಸಮುತ್ಥಾಯ = ಎದ್ದು, ತವ = ನಿನ್ನ, ಪ್ರಿಯಾರ್ಥಂ = ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ, ಸಂಸಾರಯಾತ್ರಾಂ = ಕುಟುಂಬಜೀವನವನ್ನು, ಅನುವರ್ತಯಿಷ್ಯೇ = ನಡೆಯಿಸುವೆನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಮೂರುಲೋಕದ ಜನರಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುವವನೂ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ! ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಕುಟುಂಬದ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವೆನು.

ದ್ರುಪದ :

ಯಜ್ಞೇಶಾಚ್ಯುತ ಗೋವಿಂದ ಮಾಧವಾನಂತ ಕೇಶವ |

ಕೃಷ್ಣ ವಿಷ್ಣೋ ಹೃಷೀಕೇಶ ವಾಸುದೇವ ನಮೋಸ್ತುತೇ || ೩೪ ||

ಅರ್ಥ : ಯಜ್ಞೇಶ = ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನೂ, ಅಚ್ಯುತ = ನಾಶವಿಲ್ಲದವನೂ, ಗೋವಿಂದ = ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಮಾಧವ = ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ,
chapter4

ಅನಂತ = ಅವಸಾನವಿಲ್ಲದವನೂ, ಕೇಶವ = ಬ್ರಹ್ಮಶಿವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ವಿಷ್ಣೋ = ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಹೃಷಿಕೇಶ = ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ವಾಸುದೇವ = ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ ಆದ, ಕೃಷ್ಣ = ಕೃಷ್ಣನೆ! ತೇ = ನಿನಗೆ, ನಮೋಸ್ತು = ನಮಸ್ಕಾರವಾಗಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ, ನಾಶರಹಿತನೂ, ವೇದಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುವವನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ, ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ ಆದ ಕೃಷ್ಣನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಜಯದ್ರಥ :

ನಮಃ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಶುದ್ಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೇನಂತಮೂರ್ತಯೇ |

ಯೋಗೇಶ್ವರಾಯ ದೇವಾಯ ತ್ವಾಮಹಂ ಶರಣಂ ಗತಃ || ೩೫ ||

ಅರ್ಥ : ಶುದ್ಧಾಯ = ಪವಿತ್ರನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಣೇ = ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪನೂ, ಅನಂತಮೂರ್ತಯೇ = ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಅವತಾರವುಳ್ಳವನೂ, ಯೋಗೇಶ್ವರಾಯ = ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ, ದೇವಾಯ = ಕ್ರೀಡಾಡಿಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನೂ ಆದ, ಕೃಷ್ಣಾಯ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ, ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು, ಅಹಂ = ನಾನು, ತ್ವಾಂ = ನಿನ್ನನ್ನು, ಶರಣಂ ಗತಃ = ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಪರಮಪವಿತ್ರನೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ ಅವತಾರವುಳ್ಳವನೂ, ಯೋಗಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ಕ್ರೀಡಾಡಿಗುಣವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ವಂದನೆಯು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು.

ವಿಕರ್ಣ :

ನಮಃ ಕೃಷ್ಣಾಯ ದೇವಾಯ ದೇವಕೀನಂದನಾಯ ಚ |

chapter ೧೪ ದಗೋಪಕುಮಾರಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ || ೩೬ || 125

ಅರ್ಥ : ದೇವಾಯ = ಕ್ರೀಡಾದಿ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನೂ, ದೇವಕೀನಂದ-
ನಾಯ = ದೇವಕಿಯ ಮಗನೂ, ನಂದಗೋಪಕುಮಾರಾಯ = ನಂದಗೋಪನ
ತನಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನೂ, ಗೋವಿಂದಾಯ = ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ಅಥವಾ
ಗೋಪಾಲಕನೂ ಆದ, ಕೃಷ್ಣಾಯ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ, ನಮೋ ನಮಃ = ನಮು
ಸ್ಕಾರವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕ್ರೀಡಾದಿ ಗುಣವುಳ್ಳವನೂ, ದೇವಕಿಯ ಮಗನೂ,
ನಂದಗೋಪನ ಕುಮಾರನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನೂ, ಗೋಪಾಲಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-
ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಸೋಮದತ್ತ :

ನಮಃ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಮಂಗಳ !

ವಾಸುದೇವಾಯ ಶಾಂತಾಯ ಯದೂನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ||೩೭||

ಅರ್ಥ : ಪರಮಕಲ್ಯಾಣ = ಅತ್ಯಂತಮಂಗಳಕರನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆ!
ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು, ವಿಶ್ವಮಂಗಳ = ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಶುಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ
ಕೃಷ್ಣನೆ! ತೇ ನಮಃ = ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು, ವಾಸುದೇವಾಯ = ವಸುದೇವನ
ಮಗನೂ, ಶಾಂತಾಯ = ಶಾಂತನೂ, ಯದೂನಾಂ ಪತಯೇ = ಯಾದವರಿಗೆ
ಒಡೆಯನೂ ಆದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ, ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಅತ್ಯಂತಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನೂ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮಂಗಳ
ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನೂ, ವಸುದೇವನ ಮಗನೂ, ಶಾಂತನೂ, ಯಾದವ
ರಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ ಆದ ಕೃಷ್ಣನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಅಭಿಮನ್ಯು :

ಯೇ ವಾಪಿನೋಽಪಿ ಶಿಶುಪಾಲಸುಯೋಧನಾದ್ವ್ಯಾಃ

ವೈರಾನುಬದ್ಧಮತಯಃ ಪರುಷಂ ವದಂತಿ |

ಮುಕ್ತಿಂ ಗತಾಃ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರವಿಧೂತಪಾಪಾಃ

ಕಸ್ಸಂಶಯಃ ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮಾನಾಮ್

|| ೩೭ ||

ಅರ್ಥ : ಪಾಪಿನಃ = ಪಾಪಿಷ್ಠರಾದ, ವೈರಾನುಬದ್ಧಮತಯಃ = ದ್ವೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ, ಯೇ = ಯಾವ, ಶಿಶುಪಾಲಸುಯೋಧ ನಾದ್ಯಾಃ = ಶಿಶುಪಾಲ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳು, ಪರುಷಂ = ಕಠಿನವಾಗಿ, ವದಂತಿ ಅಪಿ = ಹೇಳುವವರಾದರೂ ಅವರು, ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರವಿಧೂತ- ಪಾಪಾಃ = ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಪವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಮುಕ್ತಿಂ ಗತಾಃ = ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಪರಭಾಗವತೋತ್ತಮಾನಾಂ = ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಸಂಶಯಃ ಕಃ = ಸಂದೇಹವೇನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಪಾಪಿಗಳೂ, ದ್ವೇಷಿಗಳೂ ಆದ ಶಿಶುಪಾಲ ಮೊದಲಾದವರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಬೈದರೂ ಅವನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ಪಾಪರಹಿತರಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಎಂದಮೇಲೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನು? (ಇಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕಸ್ವರ್ಗಸುಖವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲ.)

ಘಟೋತ್ಕಚ :

ಶ್ರೀಮನ್ನೃಸಿಂಹವಿಭವೇ ಗರುಡಧ್ವಜಾಯ

ತಾಪತ್ರಯೋಪಶಮನಾಯ ಭವೌಷಧಾಯ |

ತೃಷ್ಣಾರಿವೃತ್ತಿಕಜಲಾಗ್ನಿಭುಂಜಂಗರೋಗ-

ಕ್ಷೇಶವ್ಯಯಾಯ ಹರಯೇ ಗುರುವೇ ನಮಸ್ತೇ || ೩೯ ||

ಅರ್ಥ : ಶ್ರೀಮನ್ನೃಸಿಂಹವಿಭವೇ = ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿಂಹದ ರೂಪವುಳ್ಳವನೂ, ಗರುಡಧ್ವಜಾಯ = ಧ್ವಜದಲ್ಲಿ ಗರುಡನನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವವನೂ, ತಾಪತ್ರಯೋಪಶಮನಾಯ = ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ಆಧಿದೈವಿಕ, ಆಧಿಭೌತಿಕವೆಂಬ ಮೂರು ವಿಧ ತಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನೂ, ಭವೌಷಧಾಯ = ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಔಷಧರೂಪನೂ, ತೃಷ್ಣಾ = ಆಶೆ, ಅರಿ = ಶತ್ರು, ವೃತ್ತಿಕ = ಚೇಳು, ಜಲ = ನೀರು, ಅಗ್ನಿ = ಬೆಂಕಿ, ಭುಂಜಂಗ = ಹಾವು, ರೋಗ = ಕಾಯಲೆ ಇವುಗಳ, ದುಃಖ = ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು, ವ್ಯಯಾಯ = ನಾಶಗೊಳಿಸುವವನೂ, ಗುರುವೇ = ಗುರುವೂ ಆದ, ಹರಯೇ = ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ, ತೇ = ನಿನಗೆ, ನಮಃ = ನಮಿಸುವುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನೈಸಿಂಹರೂಪಿಯೂ, ಗರುಡಧ್ವಜನೂ, ತಾಪತ್ರಯ
ಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನೂ, ಸಂಸಾರವನ್ನು ನೀಗಿಸುವವನೂ, ಆಶೆ, ಶತ್ರು,
ಚೀಳು, ನೀರು, ಬೆಂಕಿ, ಹಾವು, ರೋಗ ಇವುಗಳಿಂದಂಟಾದ ದುಃಖವನ್ನು
ಪರಿಹರಿಸುವವನೂ, ಗುರುವೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ದೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನ :

ನಾಸ್ತಿನಾಸ್ತಿ ಮಹಾಭಾಗ ಕಲಿಕಾಲಸಮಂ ಹಿತಮ್ |

ಶ್ರವಣಂ ಕೀರ್ತನಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ಮರಣಂ ಪಾಪನಾಶನಮ್ || ೪೦ ||

ಅರ್ಥ : ಮಹಾಭಾಗ = ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೆ! ಕಲಿಕಾಲ ಸಮಂ = ಕಲಿ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ, ಹಿತಂ = ಹಿತವಾದುದು, ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ = ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ.
ವಿಷ್ಣೋಃ = ವಿಷ್ಣುವಿನ, ಶ್ರವಣಂ = ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಿಕೆ, ಕೀರ್ತನಂ = ಹೇಳು
ವಿಕೆ, ಸ್ಮರಣಂ = ಸ್ಮರಿಸುವಿಕೆ ಇವುಗಳು, ಪಾಪನಾಶನಂ = ಪಾಪವನ್ನು
ಪರಿಹರಿಸುವುವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳು
ವುದು, ಹೇಳುವುದು, ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಪಾಪವು ನೀಗುವುದರಿಂದ
ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಹಿತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಯುಗವಿಲ್ಲ.

ಪಾಂಡುರುವಾಚ = ಪಾಂಡುರಾಜನು ಹೇಳಿದನು :

ಸ್ಥಿತೇ ಮನಸಿ ಗೋವಿಂದೇ ದೂರತೋ ಯಾತಿ ಪಾತಕಮ್ |

ಉದಯಾಚಲಮಾರೂಢೇ ದಿನನಾಥೇ ತಮೋ ಯಥಾ || ೪೧ ||

ಅರ್ಥ : ದಿನನಾಥೇ = ಸೂರ್ಯನು, ಉದಯಾಚಲಂ ಆರೂಢೇ =
ಉದಯಗಿರಿಯನ್ನು ಹತ್ತಲು, ತಮೋ ಯಥಾ = ಕತ್ತಲೆಯಂತೆ, ಗೋವಿಂದೇ =
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಮನಸಿ = ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಿತೇ = ಇರಲು, ಪಾತಕಂ = ಪಾಪವು,
ದೂರತಃ = ದೂರಕ್ಕೆ, ಯಾತಿ = ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿದೊಡನೆ ಕತ್ತಲೆಯು ಸರಿಯು
ಯಾತಿ 4 ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಪಾಪವು ದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. 8

ವಿರಾಟ :

ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಾಯ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಿತಾಯ ಚ |

ಜಗದ್ಧಿತಾಯ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋನಮಃ || ೪೨ ||

ಅರ್ಥ : ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಾಯ = ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಹಿತನಾದ ದೇವತೆಯೂ, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಿತಾಯ = ಗೋವುಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇಷ್ಟನೂ, ಜಗದ್ಧಿತಾಯ = ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನೂ, ಗೋವಿಂದಾಯ = ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ಆದ, ಕೃಷ್ಣಾಯ = ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ, ನಮೋ ನಮಃ = ನಮಸ್ಕಾರವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದ ದೇವನೂ, ಗೋ-
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನೂ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೂ, ವೇದ
ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ಆದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಶಲ್ಯ :

ಅತಸೀಪುಷ್ಪಸಂಕಾಶಂ ಪೀತವಾಸಸಮಚ್ಯುತಮ್ |

ಯೇ ನಮಸ್ಯಂತಿ ಗೋವಿಂದಂ ನ ತೇಷಾಂ ವಿದ್ಯತೇ ಭಯಮ್

|| ೪೩ ||

ಅರ್ಥ : ಅತಸೀಪುಷ್ಪಸಂಕಾಶಂ = ಅಗಸೆಯ ಹೂವಿಗೆ ಸಮಾನನೂ, ಪೀತವಾಸಸಂ = ಹಳದಿ ಬಟ್ಟೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಅಚ್ಯುತಂ = ನಾಶವಿಲ್ಲದವನೂ ಆದ, ಗೋವಿಂದಂ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಯೇ = ಯಾರು, ನಮಸ್ಯಂತಿ = ನಮಸ್ಕರಿಸುವವರೂ, ತೇಷಾಂ = ಅವರಿಗೆ, ಭಯಂ = ಹೆದರಿಕೆಯು, ನ ವಿದ್ಯತೇ = ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಅಗಸೆಯ ಹೂವಿನಂತೆ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣನೂ, ಹಳದಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟವನೂ, ನಾಶವಿಲ್ಲದವನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವಂದಿಸುವವರಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

ಬಲದೇವ:

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಪಾಕೋ ತ್ವಮಗತೀನಾಂ ಗತಿರ್ಭವ |

ಸಂಸಾರಾರ್ಣವಮಗ್ನಾನಾಂ ಪ್ರಸಿದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ || ೪೪ ||

ಅರ್ಥ : ಕೃಪಾಕೋ = ದಯಾಳುವಾದ, ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ!
ತ್ವಂ = ನೀನು, ಅಗತೀನಾಂ = ಗತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ, ಗತಿಃ = ಗತಿಯು,
ಭವ = ಆಗು, ಪುರುಷೋತ್ತಮ = ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಾದಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ! ನೀನು,
ಸಂಸಾರಾರ್ಣವಮಗ್ನಾನಾಂ = ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವ
ರಿಗೆ, ಪ್ರಸಿದ = ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ದಯಾಳುವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ! ನೀನು ಸುಖಸಂತೋಷ
ಗಳಿಲ್ಲದೆ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸು.
ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆ! ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ದುಃಖಿಸುವವರಿಗೆ
ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ:

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಯೋ ಮಾಂ ಸ್ಮರತಿ ನಿತ್ಯಶಃ |

ಜಲಂ ಭಿತ್ತ್ವಾ ಯಥಾ ಪದ್ಮಂ ನರಕಾದುಧರಾಮ್ಯಮ್ || ೪೫ ||

ಅರ್ಥ : ಯಃ = ಯಾವನು, ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಕೃಷ್ಣೇತಿ = ಕೃಷ್ಣ!
ಎಂದು, ನಿತ್ಯಶಃ = ಯಾವಾಗಲೂ, ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನು, ಸ್ಮರತಿ = ಸ್ಮರಿಸು
ತ್ತಾನೋ; ಅವನನ್ನು, ಅಹಂ = ನಾನು, ಪದ್ಮಂ = ಕಮಲವು, ಜಲಂ =
ನೀರನ್ನು, ಯಥಾ = ಹೇಗೆ, ಭಿತ್ತ್ವಾ = ಭೇದಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವುದೋ
ಹಾಗೆ, ನರಕಾತ್ = ನರಕದಿಂದ, ಉದ್ಧರಾಮಿ = ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸ್ಮರಿಸುವ ಭಕ್ತ-
ನನ್ನು ನಾನು, ತಾವರೆಯು ನೀರನ್ನು ಸೀಳಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ನರಕದಿಂದ
ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವೆನು.

ಕಲ್ಯಾಣಾನಾಂ ನಿದಾನಂ ಕಲಿಮಲಮಥನಂ ಪಾವನಂ ಪಾವನಾನಾಂ

ಪಾಥೇಯಂ ಯನ್ಮುಮುಕ್ಷೋಸ್ಸಪದಿ ನಿಜಪದಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ||

ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಾನಮೇಕಂ ಕವಿವರವಚಸಾಂ ಜೀವನಂ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ

ಬೀಜಂ ಧರ್ಮದ್ರುಮಸ್ಯ ಪ್ರಭವತಿ ಮಹತಾಂ ಭೂತಯೇ

ರಾಮನಾಮ || ೪೬ ||

ಅರ್ಥ : ಕಲ್ಯಾಣಾನಾಂ = ಮಂಗಳಗಳಿಗೆ, ನಿದಾನಂ = ಮೂಲಕಾರಣವೂ, ಕಲಿಮಲಮುಢನಂ = ಕಲಿಯ ದೋಷವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದೂ, ಪಾವನಾನಾಂ = ಪವಿತ್ರವಾದ ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಪಾವನಂ = ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವುದೂ, ನಿಜಪದಪ್ರಾಪ್ತಯೇ = ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ, ಪ್ರಸ್ಥಿತಸ್ಯ = ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ, ಮುಮುಕ್ಷೋಃ = ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವವನಿಗೆ, ಸಪದಿ = ಕೂಡಲೆ, ಪಾಥೇಯಂ = ಬುತ್ತಿಯೂ, ಕವಿವರವಚಸಾಂ = ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ, ಏಕಂ = ಮುಖ್ಯವಾದ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಾನಂ = ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಸ್ಥಳವೂ, ಸಜ್ಜನಾನಾಂ = ಸಜ್ಜನರಿಗೆ, ಜೀವನಂ = ಜೀವನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೂ, ಧರ್ಮದ್ರುಮಸ್ಯ = ಧರ್ಮವೆಂಬ ಮರದ, ಬೀಜಂ = ಬೀಜವೂ ಆದ, ಯತ್ ರಾಮನಾಮ = ಯಾವ ರಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು, ಮಹತಾಂ = ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ, ಭೂತಯೇ = ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ, ಪ್ರಭವತಿ = ಆಗುವುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಮಂಗಳಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೂ, ಕಲಿಯ ದೋಷವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವುದೂ, ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬುತ್ತಿಯೂ, ಕವಿಗಳು ವರ್ಣಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಎಲ್ಲೆಯೂ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಜೀವನರೂಪವಾದುದೂ, ಧರ್ಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೂ ಆದ ರಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಹಾತ್ಮರ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದುದು.

ನಾಸ್ತಿ ಪಾತಕಮಹೋ ಕಲಿಕಾಲೇ

ನಾಮಕೀರ್ತನಪರೇಷು ನರೇಷು |

ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಪಾಮ್ನನಲತಪ್ತಮಯೋ ವಾ

ಅರ್ಥ : ಕಲಿಕಾಲೇ = ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನರೇಷು = ಮಾನವರು, ನಾಮಕೀರ್ತನಪರೇಷು=ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಲು ಆಸಕ್ತರಾಗಿರಲು, ಪಾತಕಂ =ಪಾಪವು, ನಾಸ್ತಿ=ಇಲ್ಲ. ಆಹೋ=ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಅನಲತಪ್ತಂ=ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಕಾದ, ಅಯೋ ವಾ = ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನಾಗಲಿ, ಉತ್ ಕ್ಷಿಪಾಮಿ = ಎತ್ತುವೆನು. ಅಹಿಘಟೇ ವಾ=ಸರ್ಪವಿರುವ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕರಂ=ಕೈಯನ್ನು, ನಿಕ್ಷಿಪಾಮಿ =ಇಡುವೆನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವರು ನನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪಾಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಕಾದಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಎತ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಸರ್ಪವಿರುವ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟಾಗಲಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿ ಹೇಳುವೆನು.

ಕೃಷ್ಣ :

ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ಮನುಜಾಸ್ವಯಮೂರ್ಧ್ವಬಾಹು-

ಯೋ ಮಾಂ ಮುಕುಂದ ನರಸಿಂಹ ಜನಾರ್ದನೇತಿ ||

ಜೀವನ್ ಜಪೇದನುದಿನಂ ಮರಣೇ ರಣೇ ವಾ

ಪಾಷಾಣಕಾಷ್ಠಸದೃಶಾಯ ದದಾಮ್ಯಭೀಷ್ಠಮ್ || ೪೮ ||

ಅರ್ಥ : ಯಃ=ಯಾವನು, ಜೀವನ್=ಜೀವಿಸುವವನಾಗಿ, ಮರಣೇ=ಸಾಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಾಗಲಿ, ರಣೇ ವಾ = ಯುದ್ಧದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅನುದಿನಂ=ಯಾವಾಗಲೂ, ಮಾಂ = ನನ್ನನ್ನು, ಮುಕುಂದ, ನರಸಿಂಹ, ಜನಾರ್ದನ = ಮುಕುಂದ ನರಸಿಂಹ ಜನಾರ್ದನ ಎಂದು, ಜಪೇತ್ = ಜಪಿಸಿಯಾನೋ ; ಪಾಷಾಣಕಾಷ್ಠಸದೃಶಾಯ=ಕಲ್ಲು, ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಅವನಿಗೆ, ಅಭೀಷ್ಠಂ=ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು, ದದಾಮಿ=ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಮನುಜಾಃ=ಮನುಷ್ಯರೆ! ಸ್ವಯಂ = ನಾನೇ ಉರ್ಧ್ವಬಾಹುಃ = ಎತ್ತಿದ ತೋಳುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸತ್ಯಂ = ನಿಜವಾಗಿ, ಬ್ರವೀಮಿ=ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತನಾದ ಮಾನವನು ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಮುಕುಂದ ನರಸಿಂಹ

ಜನಾರ್ದನ ಎಂದು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಕಲ್ಲುಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಮೂಢನಾದ ಅವನಿಗೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನೀಯುವೆನು. ಇದನ್ನು ನಾನು ಕೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

ಶಿವ : ಸಕೃನ್ನಾರಾಯಣೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪುಮಾನ್ಮಲ್ಪಶತತ್ರಯಮ್ ||

ಗಂಗಾದಿ ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು ಸ್ನಾತೋ ಭವತಿ ಪುತ್ರಕ || ೪೯ ||

ಅರ್ಥ : ಪುತ್ರಕ = ಮಗು ! ಪುಮಾನ್ = ಮನುಷ್ಯನು, ಸಕೃತ್ = ಒಂದು ಸಾರಿ, ನಾರಾಯಣ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ = ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಲ್ಪಶತತ್ರಯಂ = ಮುನ್ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ, ಗಂಗಾದಿ ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು = ಗಂಗೆ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ನಾತಃ = ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನು, ಭವತಿ = ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಮಾನವನು ಒಂದು ಸಾರಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮುನ್ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳ ಕಾಲ ಗಂಗೆ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವಂತನಾಗುವನು.

ತತ್ರೈವ ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಚ ತತ್ರ

ಗೋದಾವರೀ ತತ್ರ ಸರಸ್ವತೀ ಚ |

ಸರ್ವಾಣಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ವಸಂತಿ ತತ್ರ

ಯತ್ರಾಚ್ಯುತೋದಾರಕಥಾಪ್ರಸಂಗಃ

|| ೫೦ ||

ಅರ್ಥ : ಯತ್ರ = ಎಲ್ಲಿ, ಅಚ್ಯುತ = ವಿಷ್ಣು ವಿನ ವಿಷಯವಾದ, ಉದಾರ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗಃ = ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಾತನ್ನಾಡುವಿಕೆಯೇ ; ತತ್ರೈವ = ಅಲ್ಲಿಯೇ, ಗಂಗಾ = ಗಂಗೆಯು, ಯಮುನಾ ಚ = ಯಮುನೆಯೂ, ತತ್ರ = ಅಲ್ಲಿ, ಗೋದಾವರೀನದಿಯು, ತತ್ರ ಸರಸ್ವತೀ = ಸರಸ್ವತೀನದಿಯು, ತತ್ರ = ಅಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಾಣಿ ತೀರ್ಥಾನಿ = ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳು, ವಸಂತಿ = ವಾಸಮಾಡುತ್ತವೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಥೆಯು ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆ, ಯಮುನೆ, ಗೋದಾವರೀ, ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಗಳೂ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ನೆಲೆಸುವುವು.

ಎಂದರೆ ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದನನು ಗಂಗಾದಿ ಪವಿತ್ರ ನದಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂದಂತಾಗುವನು.

ನರಕೇ ಪಚ್ಯಮಾನಸ್ಯ ಯಮೇನ ಪರಿಭಾಷಿತಮ್ |

ಕಿಂ ತ್ವಯಾ ನಾರ್ಚಿತೋದೇವಃ ಕೇಶವಃ ಕ್ಲೇಶನಾಶನಃ || ೫೧ ||

ಅರ್ಥ : ನರಕೇ = ನರಕದಲ್ಲಿ, ಪಚ್ಯಮಾನಸ್ಯ = ಬೇಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ, ಯಮೇನ = ಯಮನಿಂದ, ತ್ವಯಾ = ನಿನ್ನಿಂದ, ಕ್ಲೇಶನಾಶನಃ = ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ, ಕೇಶವಃ ದೇವಃ = ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು, ನಾರ್ಚಿತಃ ಕಿಂ = ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವೋ ; ಎಂದು ; ಪರಿಭಾಷಿತಂ = ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನರಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಮನು, ನೀನು ದುಃಖನಿವಾರಕನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ನಾರದ :

ಜನ್ಮಾಂತರಸಹಸ್ರೇಷು ತಪೋಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಭಿಃ |

ನರಾಣಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಪಾಪಾನಾಂ ಕೃಷ್ಣೇ ಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಯತೇ || ೫೨ ||

ಅರ್ಥ : ಜನ್ಮಾಂತರಸಹಸ್ರೇಷು = ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ತಪಃ = ತಪಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನ = ಧ್ಯಾನ, ಸಮಾಧಿಭಿಃ = ಚಿತ್ತೈಕಾಗ್ರ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ, ಸ್ತ್ರೀಣಪಾಪಾನಾಂ = ಹೋದಪಾಪವುಳ್ಳ, ನರಾಣಾಂ = ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಕೃಷ್ಣೇ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಃ = ಭಕ್ತಿಯು, ಪ್ರಜಾಯತೇ = ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಧ್ಯಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪಾಪವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡ ಮಾನವರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದ :

ನಾಥ ಯೋನಿಸಹಸ್ರೇಷು ಯೇಷು ಯೇಷು ವ್ರಜಾಮೃಹಮ್ |

ತೇಷು ತೇಷ್ವಚಲಾ ಭಕ್ತಿರಚ್ಯುತಾಸ್ತು ಸದಾ ತ್ವಯಿ || ೫೩ ||

ಅರ್ಥ : ನಾಥ = ಸ್ವಾಮಿ ! ಅಚ್ಯುತ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ! ಅಹಂ = ನಾನು, ಯೇಷು ಯೇಷು = ಯಾವ ಯಾವ, ಯೋನಿಸಹಸ್ರೇಷು = ಅನೇಕ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ, ವ್ರಜಾಮಿ = ಹೋಗುವೆನೊ ! ತೇಷು ತೇಷು = ಅವುಗಳಲ್ಲಿ, ತ್ವಯಿ = ನಿನ್ನಲ್ಲಿ, ಸದಾ = ಯಾವಾಗಲೂ, ಭಕ್ತಿಃ = ಭಕ್ತಿಯು, ಅಸ್ತು = ಇರಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ನಾನು ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ ಆಗಲೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿ.

ಯಾ ಪ್ರೀತಿರವಿವೇಕಾನಾಂ ವಿಷಯೇಷ್ವನಪಾಯಿನೀ |

ತ್ವಾಮನುಸ್ಮರತಸ್ಸಾ ಮೇ ಹೃದಯಂ ನಾಪಸರ್ಪತು || ೫೪ ||

ಅರ್ಥ : ಅ ವಿ ವೇ ಕ ನಾಂ = ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ, ವಿಷಯೇಷು = ಪ್ರೀತಿಯೊಡಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ, ಅನಪಾಯಿನೀ = ನಾಶವಿಲ್ಲದ, ಯಾ ಪ್ರೀತಿಃ = ಯಾವ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವುದೋ ; ತ್ವಾಂ = ನಿನ್ನನ್ನು, ಅನುಸ್ಮರತಃ = ಸ್ಮರಿಸುವ, ಮೇ = ನನ್ನ, ಹೃದಯಂ = ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಸಾ = ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು, ನಾಪಸರ್ಪತು = ಬಿಡದಿರಲಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಅವಿವೇಕಿಗಳಿಗೆ ಹೆಂಗಸು ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ದೃಢವಾದ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲಿ.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ :

ಕಿಂ ತಸ್ಯ ದಾನ್ಯೈಃ ಕಿಂ ತೀರ್ಥೈಃ ಕಿಂ ತಪೋಭಿಃ ಕಿಮಧ್ವರೈಃ |

ಯೋ ನಿತ್ಯಂ ಧ್ಯಾಯತೇ ವಿಷ್ಣುಂ ನಾರಾಯಣಮನನ್ಯಥೀಃ || ೫೫ ||

ಅರ್ಥ : ಯಃ=ಯಾವನು, ಅನನ್ಯಧೀಃ=ಇತರ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ನಾರಾಯಣಂ = ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ, ವಿಷ್ಣುಃ=ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ನಿತ್ಯಂ=ಯಾವಾಗಲೂ, ಧ್ಯಾಯತೇ=ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾನೋ; ತಸ್ಯ=ಅವನಿಗೆ, ದಾನ್ಯಃ=ದಾನಗಳಿಂದ, ಕಿಂ=ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ತೀರ್ಥೈಃ=ತೀರ್ಥಗಳಿಂದ, ಕಿಂ, ತಪೋಭಿಃ = ತಪಸ್ಸುಗಳಿಂದ, ಕಿಂ ಅಧ್ವರೈಃ = ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ, ಕಿಂ = ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವ ಮಾನವನಿಗೆ ದಾನ, ತೀರ್ಥ, ತಪಸ್ಸು, ಯಾಗ ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವೆಂದಭಿಪ್ರಾಯ.

ಜಮದಗ್ನಿ :

ನಿತ್ಯೋತ್ಸವೋ ಭವೇತ್ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಶ್ರೀರ್ನಿತ್ಯಮಂಗಳಮ್ |

ಯೇಷಾಂ ಹೃದಿಸ್ಥೋ ಭಗವಾನ್ಮಂಗಳಾಯತನಂ ಹರಿಃ ||೫೬||

ಅರ್ಥ : ಭಗವಾನ್ = ಪೂಜ್ಯನೂ, ಮಂಗಳಾಯತನಂ = ಶುಭಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನೂ ಆದ, ಹರಿಃ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಯೇಷಾಂ = ಯಾರ, ಹೃದಿಸ್ಥಃ = ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವನೋ, ತೇಷಾಂ = ಅವರಿಗೆ, ನಿತ್ಯೋತ್ಸವಃ = ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತೋಷವೂ, ನಿತ್ಯಶ್ರೀಃ = ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಪತ್ತು, ನಿತ್ಯಮಂಗಳಂ = ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಭವೂ, ಭವೇತ್=ಆದೀತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಪೂಜ್ಯನೂ, ಮಂಗಳದಾತನೂ ಆದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತೋಷವೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವೂ, ಶುಭವೂ ಆದೀತು.

ಭರದ್ವಾಜ :

ಲಾಭಸ್ತೇಷಾಂ ಜಯಸ್ತೇಷಾಂ ಕುತಸ್ತೇಷಾಂ ಪರಾಜಯಃ |

chapter4 ಯೇಷಾಮಿಂದೀವರಶ್ಯಾಮೋ ಹೃದಯಸ್ಥೋ ಜನಾರ್ದನಃ ||೫೭||

ಅರ್ಥ : ಇಂದೀವರಶ್ಯಾಮಃ = ಕನ್ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪಗಿರುವ, ಜನಾರ್ದನಃ = ಶ್ರೀಹರಿಯು, ಯೇಷಾಂ=ಯಾರ, ಹೃದಯಸ್ಥಃ=ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವನೋ; ತೇಷಾಂ=ಅವರಿಗೆ ಲಾಭಃ=ಧನಲಾಭವು. ತೇಷಾಂ=ಅವರಿಗೆ, ಜಯಃ=ಗೆಲವು. ತೇಷಾಂ, ಪರಾಜಯಃ=ಸೋಲು, ಕುತಃ=ಎಲ್ಲಿಂದ ?

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನೀಲವರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರಿಗೆ ಲಾಭಜಯಗಳಾಗುವುವು. ಅವರಿಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಸೋಲುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗೌತಮ :

ಗೋಕೋಟಿದಾನಂ ಗ್ರಹಣೇಷು ಕಾಶೀ-

ಪ್ರಯಾಗಗೋದಾಯುತಕಲ್ಪವಾಸಃ ||

ಯಜ್ಞಾ ಯುತಂ ಮೇರುಸುವರ್ಣದಾನಂ

ಗೋವಿಂದ ನಾಮ್ಮಾ ನ ಕದಾಪಿ ತುಲ್ಯಮ್ || ೫೮ ||

ಅರ್ಥ : ಗ್ರಹಣೇಷು = ಗ್ರಹಣ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಗೋಕೋಟಿದಾನಂ = ಒಂದು ಕೋಟಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಕಾಶೀ=ಕಾಶಿ, ಪ್ರಯಾಗ=ಪ್ರಯಾಗ, ಗೋದಾ = ಗೋವರೀ ನದಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ, ಅಯುತಕಲ್ಪವಾಸಃ = ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡುವಿಕೆ, ಯಜ್ಞಾ ಯುತಂ=ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯಜ್ಞಗಳು, ಮೇರುಸುವರ್ಣದಾನಂ=ಮೇರುಪರ್ವತಪ್ರಮಾಣದ ಚಿನ್ನವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದು, ಇವುಗಳು, ಗೋವಿಂದನಾಮ್ಮಾ = ಗೋವಿಂದನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ, ಕದಾಪಿ = ಒಂದು ಸಾರಿಯೂ, ತುಲ್ಯಂ = ಸಮಾನವು, ನ=ಅಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಹಸುಗಳ ದಾನ, ಕಾಶಿ, ಪ್ರಯಾಗ, ಗೋದಾವರೀನದಿಗಳಡದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲವಾಸ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಯಜ್ಞ, ಮೇರು ಪರ್ವತದಷ್ಟು ಚಿನ್ನದ ದಾನ ಇವು ಒಂದು ಸಾರಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಸಮಾನವಲ್ಲವು.

ಅತ್ತಿ :

ಗೋವಿಂದೇತಿ ಸದಾ ಸ್ನಾನಂ ಗೋವಿಂದೇತಿ ಸದಾ ಜಪಃ |

chapter 4 ಗೋವಿಂದೇತಿ ಸದಾ ಧ್ಯಾನಂ ಸದಾ ಗೋವಿಂದಕೀರ್ತನಮ್ || ೫೯ || 137

ಅರ್ಥ : ಸದಾ = ಯಾವಾಗಲೂ, ಗೋವಿಂದೇತಿ=ಗೋವಿಂದನೆಂದು, ಸ್ನಾನಂ = ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸದಾ, ಗೋವಿಂದೇತಿ=ಗೋವಿಂದನೆಂದು, ಜಪಃ=ಜಪಮಾಡಬೇಕು. ಸದಾ, ಗೋವಿಂದೇತಿ, ಧ್ಯಾನಂ=ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸದಾ, ಗೋವಿಂದಕೀರ್ತನಂ=ಗೋವಿಂದ ನಾಮವನ್ನು ಜ್ಞರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು.

ವಸಿಷ್ಠ :

ಕೃಷ್ಣೇತಿ ಮಂಗಳಂ ನಾಮ ಯಸ್ಯ ವಾಚಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ |
ಭಸ್ಮೀಭವಂತಿ ತಸ್ಯಾಶು ಮಹಾಪಾತಕಕೋಟಿಯಃ || ೬೦ ||

ಅರ್ಥ : ಯಸ್ಯ=ಯಾವನ, ವಾಚಿ = ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಕೃಷ್ಣೇತಿ = ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ, ಮಂಗಳಂ ನಾಮ=ಶುಭವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನಾಮವು, ಪ್ರವರ್ತತೇ= ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ತಸ್ಯ = ಅವನ, ಮಹಾಪಾತಕಕೋಟಿಯಃ = ಕೋಟಿ ಮಹಾಪಾಪಗಳು, ಅಶು=ಕೂಡಲೆ, ಭಸ್ಮೀಭವಂತಿ=ಬೂದಿಯಾಗುವವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಯಾವ ಮಾನವನು ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಶುಭನಾಮವನ್ನು- ಜ್ಞರಿಸುವನೋ ಅವನ ಕೋಟಿ ಮಹಾಪಾಪಗಳು ಕೂಡಲೆ ಬೂದಿಯಾಗುವವು.

ಅರುಂಧತೀ :

ಕೃಷ್ಣಾನುಸ್ಮರಣಾದೇವ ಪಾಪಸಂಘಾತಪಂಜರಮ್ |
ಶತಧಾ ಭೇದಮಾಪ್ನೋತಿ ಗಿರರ್ವಜ್ರಹತೋ ಯಥಾ || ೬೧ ||

ಅರ್ಥ : ಕೃಷ್ಣಾನುಸ್ಮರಣಾದೇವ=ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಪಾಪಸಂಘಾತಪಂಜರಂ = ಪಾಪಸಮೂಹವೆಂಬ ಪಂಜರವು, ವಜ್ರಹತಃ = ಗೋಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ, ಗಿರಿಃ ಯಥಾ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ, ಶತಧಾ= ಅನೇಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ, ಭೇದಂ ಆಪ್ನೋತಿ=ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಪಾಪಸಮೂಹವು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಚೂರಾಗುವುದು (ನಾಶವಾಗುವುದು).

ಭೃಗು :

ನಾಮೈವ ತವ ಗೋವಿಂದ ನಾಮ ತತ್ಪ್ರಶತಾಧಿಕಮ್ |

ದದಾತ್ಯುಚ್ಚಾರಣೇ ಭಕ್ತಿಂ ವಿನಾಪ್ಯಷ್ಟಾಂಗಯೋಗತಃ || ೬೦ ||

ಅರ್ಥ : ಗೋವಿಂದ=ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ! ತವ=ನಿನ್ನ, ತತ್ಪ್ರಶತಾಧಿಕಮ್= ಅನೇಕ ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ, ನಾಮ=ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, ನಾಮೈವ=ನಾಮವೇ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗತಃ ವಿನಾಪಿ = ಯಮನಿಯಮ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗವಿಲ್ಲದೆ, ಉಚ್ಚಾರಣೇ = ಉಚ್ಚರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಂ = ಭಕ್ತಿಯನ್ನು, ದದಾತಿ=ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಕೃಷ್ಣ ! ಅನೇಕ ಪರತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ನಿನ್ನ ನಾಮದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು.

ಲೋಮುಕ :

ವದಾಮಿ ನಾರಾಯಣನಾಮ ನಿರ್ಮಲಂ-ಸ್ಮರಾಮಿ ನಾರಾಯಣ-

ತತ್ವಮನ್ಯಯಮ್ |

ಭಜಾಮಿ ನಾರಾಯಣಪಾದಪಂಕಜಂ ಕರೋಮಿ ನಾರಾಯಣ-

ಪೂಜನಂ ಸದಾ || ೬೧ ||

ಅರ್ಥ : ನಿರ್ಮಲಂ=ಪವಿತ್ರವಾದ, ನಾರಾಯಣನಾಮ=ನಾರಾಯಣನ ನಾಮವನ್ನು ವದಾಮಿ=ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅನ್ಯಯಂ=ನಾಶವಿಲ್ಲದ, ನಾರಾಯಣ-ತತ್ವಂ = ನಾರಾಯಣನ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಸ್ಮರಾಮಿ = ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾರಾಯಣಪಾದಪಂಕಜಂ=ನಾರಾಯಣನ ಅಡಿದಾವರೆಯನ್ನು, ಭಜಾಮಿ= ಸೇವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸದಾ = ಯಾವಾಗಲೂ, ನಾರಾಯಣಪೂಜನಂ = 39 ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು, ಕರೋಮಿ=ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾರಾಯಣನ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನಾಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಅವನ ತತ್ವವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶೌನಕ :

ಸ್ಮೃತೇ ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣಭಾಜನಂ ಯತ್ರ ಜಾಯತೇ |

ಪುರುಷಸ್ತಮಜಂ ನಿತ್ಯಂ ವ್ರಜಾಮಿ ಶರಣಂ ಹರಿಮ್ ||

ಅರ್ಥ : ಯತ್ರ ಸ್ಮೃತೇ = ಯಾವ ನಾರಾಯಣನು ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡಲು, ಪುರುಷಃ = ಮಾನವನು, ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣಭಾಜನಂ = ಎಲ್ಲ ಮಂಗಳಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನು, ಜಾಯತೇ = ಆಗುತ್ತಾನೋ, ಅಜಂ = ಶುಕ್ಲತ್ವಿಯಿಲ್ಲದ, ತಂ = ಆ, ಹರಿಂ = ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ನಿತ್ಯಂ = ಯಾವಾಗಲೂ, ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ = ಮರೆಹೋಗುವೆನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಮಾನವನು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಮಸ್ತ ಮಂಗಳಗಳುಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಶಾಶ್ವತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮರೆಹೋಗುವೆನು.

ಗರ್ಗ :

ನಾರಾಯಣೇತಿ ಮಂತ್ರೋಽಸ್ತಿ ವಾಗಸ್ತಿ ವಶವರ್ತಿನೀ |

ತಥಾಪಿ ನರಕೇ ಘೋರೇ ಪತಂತೀತ್ಯೇತದದ್ಭುತಮ್ || ೬೫ ||

ಅರ್ಥ : ನಾರಾಯಣೇತಿ ಮಂತ್ರಃ = ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಮಂತ್ರವು, ಅಸ್ತಿ = ಇದೆ, ವಶವರ್ತಿನೀ = ಸ್ವಾಧೀನವಾದ, ವಾಕ್ = ಮಾತು, ಅಸ್ತಿ = ಇದೆ; ತಥಾಪಿ = ಹಾಗಾದಾಗ್ಯೂ, ಘೋರೇ = ಭಯಂಕರವಾದ, ನರಕೇ = ನರಕದಲ್ಲಿ, ಪತಂತೀತಿ - ಬೀಳುತ್ತಾರೆಂಬ, ಏತತ್ = ಇದು, ಅದ್ಭುತಂ = ಆಶ್ಚರ್ಯವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : “ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ” ಎಂಬ ನರಕತಾರಕ ಮಂತ್ರವೂ, ಸ್ವಾಧೀನವಾದ ಮಾತೂ ಇದ್ದರೂ ಮಾನವರು ಆ ಮಂತ್ರವನ್ನು - ಚರಿಸದೆ ಘೋರನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ದಾಲ್ಪೃತಿ:

ಕಿಂ ತಸ್ಯ ಬಹುಭಿರ್ಮಂತ್ರೈರ್ಭಕ್ತಿಯಸ್ಯ ಜನಾರ್ದನೇ |

ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯೇತಿ ಮಂತ್ರಸ್ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕಃ || ೬೬ ||

ಅರ್ಥ: ಯಸ್ಯ=ಯಾವನಿಗೆ, ಜನಾರ್ದನೇ=ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿಃ=ಭಕ್ತಿಯಿದೆಯೋ, ತಸ್ಯ=ಅವನಿಗೆ, ಬಹುಭಿಃಮಂತ್ರೈಃ=ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ, ಕಿಂ=ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯೇತಿ ಮಂತ್ರಃ=ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವು, ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕಃ = ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ: ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡುವ ಮಾನವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ವೈಶಂಪಾಯನ:

ಯತ್ರ ಯೋಗೀಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತ್ರ ಪಾರ್ಥೋ ಧನುರ್ಧರಃ |

ತತ್ರ ಶ್ರೀವಿಜಯೋ ಭೂತಿಧ್ರುವಾ ನೀತಿರ್ಮತಿರ್ಮಮ || ೬೭ ||

ಅರ್ಥ: ಯತ್ರ=ಎಲ್ಲಿ, ಯೋಗೀಶ್ವರಃ=ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ, ಕೃಷ್ಣಃ = ಕೃಷ್ಣನಿರುವನೋ, ಯತ್ರ = ಎಲ್ಲಿ, ಧನುರ್ಧರಃ = ಗಾಂಡೀವವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ, ಪಾರ್ಥಃ = ಅರ್ಜುನನಿರುವನೋ, ತತ್ರ = ಅಲ್ಲಿ, ವಿಜಯಃಶ್ರೀಃ=ಜಯಸಂಪತ್ತು, ಧ್ರುವಾ = ನಿತ್ಯವಾದ, ಭೂತಿಃ=ಐಶ್ವರ್ಯ, ನೀತಿಃ=ನೀತಿಯು. ಎಂದು, ಮಮ ಮತಿಃ=ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ: ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಗಾಂಡೀವ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ಅರ್ಜುನ ಇವರಿರುವಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸಂಪತ್ತು, ನೀತಿ ಇವುಗಳಿರುವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತೇನೆ.

ಅಂಗಿರಾ:

ಹರಿಹರತಿ ಪಾಪಾನಿ ದುಷ್ಟಚಿತ್ತೈರಪಿ ಸ್ಮೃತಃ |

chapter 4

ಅನಿಚ್ಛಯಾಪಿ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ದಹತ್ಯೇವ ಹಿ ಪಾವಕಃ || ೬೮ ||

ಅರ್ಥ : ದುಷ್ಟಚಿತ್ತೈರಪಿ = ಕೆಟ್ಟಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಂದಲೂ, ಸ್ಮೃತಃ = ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಹರಿಃ = ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಪಾನಿ = ಪಾಪಗಳನ್ನು, ಹರತಿ = ನಿವಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಿಚ್ಛಯಾಽಪಿ = ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ, ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಃ = ಮುಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾವಕಃ = ಬೆಂಕಿಯು ದಹತೈವ = ಸುಟ್ಟೇಸುಡುವುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಬೇರೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಅದು ಸುಡುವಂತೆ, ಹರಿಯನ್ನು ದುಷ್ಟರು ಸ್ಮರಿಸಿದರೂ ಅವನು ಅವರ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವನು.

ಪರಾಶರ :

ಸಕೃದುಚ್ಚರಿತಂ ಯೇನ ಹರಿರಿತ್ಯಕ್ಷರದ್ವಯಮ್ |

ಬದ್ಧಃ ಪರಿಕರಸ್ತೇನ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಗಮನಂ ಪ್ರತಿ

|| ೬೯ ||

ಅರ್ಥ : ಯೇನ = ಯಾವನಿಂದ, ಸಕೃತ್ = ಒಂದು ಬಾರಿ, ಹರಿರಿತಿ = ಹರಿಯೆಂಬ, ಅಕ್ಷರದ್ವಯಂ = ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು, ಉಚ್ಚರಿತಂ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು; ತೇನ = ಅವನಿಂದ, ಮೋಕ್ಷಾಯ = ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಗಮನಂ ಪ್ರತಿ = ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕುರಿತು, ಪರಿಕರಃ = ದಟ್ಟೆಯು ಬದ್ಧಃ = ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಹರಿಯೆಂಬ ಎರಡಕ್ಷರದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದವನೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ದಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುವನು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :

ಹೇ ಜಿಹ್ವೇ ರಸಸಾರಜ್ಞೇ ಸರ್ವದಾ ಮಧುರಪ್ರಿಯೇ |

ನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಪೀಯೂಷಂ ಪಿಬ ಜಿಹ್ವೇ ನಿರಂತರಮ್ || ೭೦ ||

ಅರ್ಥ : ರಸಸಾರಜ್ಞೇ = ರಸಗಳ ಸಾರವನ್ನರಿತ, ಹೇ ಜಿಹ್ವೇ = ಹೇ ನಾಲಿಗೆಯೆ! ಮಧುರಪ್ರಿಯೇ = ಸಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವುಳ್ಳ, ಹೇ ಜಿಹ್ವೇ = ಎಲೈ ನಾಲಿಗೆಯೆ! ನಿರಂತರಂ = ಯಾವಾಗಲೂ, ನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಪೀಯೂಷಂ = ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು, ಪಿಬ = ಕುಡಿ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ರಸಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರುವ, ಸಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ನಾಲಿಗೆಯೇ ! ಯಾವಾಗಲೂ ಅಮೃತದಂತಿರುವ ನಾರಾಯಣನ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸು.

ಹೇ ಜಿಹ್ವೇ ಮಧುರಸ್ನೇಹೇ ಮಧುರಂ ಕಿಂ ನ ಭಾಷಸೇ |

ಮಧುರಂ ವದ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಮಧುಸೂದನಮವ್ಯಯಮ್ || ೭೧ ||

ಅರ್ಥ : ಮಧುರಸ್ನೇಹೇ = ಸಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ, ಹೇ ಜಿಹ್ವೇ = ಎಲೈ ನಾಲಿಗೆಯೇ ! ಮಧುರಂ = ಸವಿಯಾಗಿ (ಇಂಪಾಗಿ) ಕಿಂ = ಏತಕ್ಕೆ, ನ ಭಾಷಸೇ = ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ ? ಕಲ್ಯಾಣಿ = ಮಂಗಳಕರವಾದ ನಾಲಿಗೆಯೇ ! ಮಧುರಂ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಅವ್ಯಯಂ = ನಾಶವಿಲ್ಲದ, ಮಧುಸೂದನಂ = ಮಧುವೆಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೊಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮವನ್ನು, ವದ = ಹೇಳು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಸಿಹಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳ ನಾಲಿಗೆಯೇ ! ಇಂಪಾಗಿ ಏಕೆ ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇಂಪಾದ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸು.

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ :

ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಪುನಸ್ಸತ್ಯಂ ಉದ್ಧೃತ್ಯ ಭುಜಮುಚ್ಯತೇ |

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ಪರಂ ನಾಸ್ತಿ ನ ದೈವಂ ಕೇಶವಾತ್ಪರಮ್ || ೭೨ ||

ಅರ್ಥ : ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ = ನಿಜ ನಿಜ ! ಪುನಃಸತ್ಯಂ = ಮರಳಿಯೂ ನಿಜ. ಭುಜಂ ತೋಳನ್ನು ಉದ್ಧೃತ್ಯ = ಎತ್ತಿ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ = ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ, ಪರಂ = ಉತ್ತಮವಾದುದು, ನಾಸ್ತಿ = ಇಲ್ಲ. ಕೇಶವಾತ್ = ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತ, ಪರಂ = ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ, ದೈವಂ = ದೇವತೆಯು, ನಾಸ್ತಿ = ಇಲ್ಲ ಎಂದು, ಉಚ್ಯತೇ = ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದೂ, ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ದೇವತೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತೋಳನ್ನೆತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದು

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ :

ಸಾ ಹಾನಿಸ್ತನ್ಮಹಚ್ಛಿದ್ರಂ ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ಚ ವಿಭ್ರಮಃ |

ಯನ್ಮುಹೂರ್ತಂ ಕ್ಷಣಂ ವಾಪಿ ವಾಸುದೇವಂ ನ ಚಿಂತಯೇತ್ ||೭೩||

ಅರ್ಥ : ಮುಹೂರ್ತಂ = ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು, ಕ್ಷಣಂ ವಾಪಿ = ಕ್ಷಣಕಾಲ
ವಾಗಲಿ, ವಾಸುದೇವಂ = ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ನ ಚಿಂತಯೇತ್ ಇತಿಯತ್ =
ಧ್ಯಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಯಾವುದೋ, ಸಾ=ಅದು, ಹಾನಿಃ=ಕೇಡು. ತತ್
=ಅದು, ಮಹತ್=ಹೆಚ್ಚಾದ, ಛಿದ್ರಂ = ದೋಷವು. ಸಃ=ಅದು, ಮೋಹಃ =
ಅಜ್ಞಾನ. ಸ ಚ=ಅದು, ವಿಭ್ರಮಃ=ಭ್ರಾಂತಿಯು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸದಿರುವುದೇ
ಮಹಾ ಕೇಡು. ದೋಷ. ಅಜ್ಞಾನ. ಭ್ರಾಂತಿಯು.

ಧನ್ವಂತರಿ :

ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದನಾಮೋಚ್ಚಾರಣಭೇಷಜಾತ್ |

ನಶ್ಯಂತಿ ಸಕಲಾ ರೋಗಾಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ವದಾಮ್ಯಹಮ್ || ೭೪ ||

ಅರ್ಥ : ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದ=ಅಚ್ಯುತ, ಅನಂತ, ಗೋವಿಂದ
ಎಂಬ, ನಾಮ=ನಾಮಗಳ, ಉಚ್ಚಾರಣ=ಹೇಳುವಿಕೆಯೆಂಬ, ಭೇಷಜಾತ್=
ಔಷಧದಿಂದ, ಸತ್ಯಂ = ನಿಜವಾಗಿಯೂ, ಸಕಲಾಃ = ಎಲ್ಲಾ, ರೋಗಾಃ =
ರೋಗಗಳು, ನಶ್ಯಂತಿ=ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಸತ್ಯಂ=ನಿಜವಾಗಿಯೂ, ಅಹಂ
=ನಾನು, ವದಾಮಿ=ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಅಚ್ಯುತ ಅನಂತ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬ ನಾಮಗಳನ್ನು
ಹೇಳುವುದೆಂಬ ಔಷಧದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು ಎಂದು
ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :

ನಿಮಿಷಂ ನಿಮಿಷಾರ್ಧಂ ವಾ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ವಿಷ್ಣುಚಿಂತನಮ್ |

chapter4 ಯತ್ರ ಯತ್ರ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಪ್ರಯಾಗೋ ನೈಮಿಷಂವನಮ್ ||೭೫||

ಅರ್ಥ : ಯತ್ರ ಯತ್ರ=ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣಿನಾಂ=ಪ್ರಾಣಿಗಳ, ನಿಮಿಷಂ =ನಿಮಿಷವಾಗಲಿ, ನಿಮಿಷಾರ್ಥಂ ವಾ=ಅರ್ಥನಿಮಿಷವಾಗಲಿ, ವಿಷ್ಣು ಚಿಂತನಂ =ವಿಷ್ಣುವಿನ ಧ್ಯಾನವು ನಡೆಯುವುದೋ, ಅದು, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ=ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವು, ಪ್ರಯಾಗಃ=ಪ್ರಯಾಗವು, ನೈಮಿಷವನಂ=ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಎಲ್ಲಿ ಜಂತುಗಳು ನಿಮಿಷ ಅಥವಾ ನಿಮಿಷಾರ್ಥಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದೋ, ಅದೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಪ್ರಯಾಗ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಗುವುದು.

ವಾಮದೇವ :

ಹರೇರ್ನಾಮೈವ ನಾಮೈವ ನಾಮೈವ ಮಮ ಜೀವನಮ್ |

ಕಲೌ ನಾಸ್ತೈವ ನಾಸ್ತೈವ ನಾಸ್ತೈವ ಗತಿರನ್ಯಥಾ || ೭೬ ||

ಅರ್ಥ : ಹರೇಃ=ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ, ನಾಮೈವ ನಾಮೈವ ನಾಮೈವ=ನಾಮವೇ ಮಮ = ನನ್ನ, ಜೀವನಂ ಜೀವನವು, ಕಲೌ = ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ, ಅನ್ಯಥಾ ಗತಿಃ=ಬೇರೆ ಗತಿಯು, ನಾಸ್ತೈವ, ನಾಸ್ತೈವ, ನಾಸ್ತೈವ=ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ನಾನು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವೆನು. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ನಿಮಿಷಂ ನಿಮಿಷಾರ್ಥಂ ವಾ ಸ್ಮರೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಜನಾರ್ದನಮ್ |

ಕ್ರತುಕೋಟಿಸಹಸ್ರೇಭ್ಯೋ ಧ್ಯಾನಮೇಕಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ || ೭೭ ||

ಅರ್ಥ : ನಿಮಿಷಂ ನಿಮಿಷಾರ್ಥಂ ವಾ=ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಅಥವಾ ಅರ್ಥ ನಿಮಿಷ ಕಾಲ, ಜನಾರ್ದನಂ = ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ನಿತ್ಯಂ = ಯಾವಾಗಲೂ, ಸ್ಮರೇತ್=ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಏಕಂ-ಧ್ಯಾನಂ = ಒಂದು ಧ್ಯಾನವು, ಕ್ರತುಕೋಟಿ-ಸಹಸ್ರೇಭ್ಯಃ = ಕೋಟಿ ಸಾವಿರ ಯಜ್ಞಗಳಿಗಿಂತ, ವಿಶಿಷ್ಯತೇ = ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ನಿಮಿಷಕಾಲ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಕೋಟಿ ಸಾವಿರ ಯಜ್ಞಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಶ್ರೀಶುಕ :

ಆಲೋಡ್ಯ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿಚಾರ್ಯ ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ |

ಇದಮೇಕಂ ಸುನಿವೃತ್ತಂ ಧೈರ್ಯೋ ನಾರಾಯಣಸ್ಸದಾ || ೭೮ ||

ಅರ್ಥ : ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ = ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು, ಆಲೋಡ್ಯ = ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ಪುನಃ ಪುನಃ = ಮರಳಿ ಮರಳಿ, ವಿಚಾರ್ಯ = ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಸದಾ = ಯಾವಾಗಲೂ, ನಾರಾಯಣಃ = ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು, ಧೈರ್ಯಃ = ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನು. ಇದಂ ಏಕಂ = ಇದೊಂದು, ಸುನಿವೃತ್ತಂ = ಉಂಟಾಯಿತು (ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು.)

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಲ್ಲಿ, ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಇದಂ ಪವಿತ್ರಮಾಯುಷ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಮ್ |

ದುಸ್ವಪ್ನನಾಶನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪಾಂಡವೈಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಮ್ || ೭೯ ||

ಅರ್ಥ : ಪಾಂಡವೈಃ = ಪಾಂಡು ಪುತ್ರರಿಂದ, ಕೀರ್ತಿತಂ = ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಇದಂ = ಈ ಪಾಂಡವಗೀತೆಯು, ಪವಿತ್ರಂ = ಶುದ್ಧವಾದುದು, ಆಯುಷ್ಯಂ = ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಪುಣ್ಯಂ = ಪುಣ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ದುಸ್ವಪ್ನನಾಶನಂ = ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು, ಶ್ರೇಷ್ಠಂ = ಉತ್ತಮವಾದುದು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ : ಈ ಪಾಂಡವಗೀತೆಯು ಪವಿತ್ರವೂ, ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೂ, ಪುಣ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೂ, ಪಾಪನಿವಾರಕವೂ, ದುಸ್ವಪ್ನನಾಶಕವೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ಆಗಿರುವುದು.

ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾಃ ಋಷಯಶ್ಚ ತಪೋಧನಾಃ |
ಕೀರ್ತಯಂತಿ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ಪರಮ್ ||೮೦||

ಅರ್ಥ: ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ದೇವಾಃ = ಬ್ರ.ಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ,
ತಪೋಧನಾಃ = ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ, ಋಷಯಶ್ಚ = ಮುನಿಗಳೂ, ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಂ =
ದೇವೋತ್ತಮನಾದ, ಪರಂ = ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ನಾರಾಯಣಂ ದೇವಂ =
ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಏವಂ=ಹೀಗೆ, ಕೀರ್ತಯಂತಿ=ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ: ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ತಪೋನಿರತರಾದ ಮುನಿವರೈರೂ
ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಪಾಂಡವಗೀತೆಯು ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ತಾಳ ತ್ರಿಪುಟ

“ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರ ವರ್ಗದಿಂದ
ದೇಹಕರ್ಮಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ
ಚಿತ್ತಬುದ್ಧಿಮನೋಹರ್ಮುಗಳಿಂದ
ಪ್ರಾಣದಿಂದ ತನ್ಮಾತ್ರದಿಂದ
ನೀನೆ ಪ್ರಿಯನಾಗೆಹೆ ಸಿರಿಕೃಷ್ಣ
ನಿನ್ನ ನೆನಹಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಪರಮಸುಖವುಂಟೆ.”

ಮಹಾಯೋಗಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಬಂದು, ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಪಾತ್ರರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ತಾಯಿಯಾದ ದೇವಕೀದೇವಿಯು ಭೂತಳದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಮಾನುಷಾನ್ನೋಪ-ಭೋಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಾನವಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಆಕೆಗೆ ತಲೆದೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಂಚಜನನೆಂಬ ದೈತ್ಯನು ಅಪಹರಿಸಿದ ಗುರುಪುತ್ರನನ್ನು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ತಂದಿತ್ತಿರುವನೆಂದು ಕೇಳಿದ ದೇವಕೀದೇವಿಯು, ಹಿಂದೆ ಕಂಸನಿಂದ ಸಂಹೃತರಾದ ಆರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ದೇವಕೀದೇವಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಆ ಜೀವರ ಶಾಪದೋಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವಕೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮಗನ ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದವಳಾದುದರಿಂದಲೇ ಒಂದುದಿನ ಯೋಚಿಸಲು ತೊಡಗಿದಳು. “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನ ಕುಮಾರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವನು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳು. ಕಂಸನ ಭಯದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದೊಡನೆ, ಕಂಸನಿಗೆ ಹೆದರಿ ಆ ಹಸಿಗೂಸಿನಂತಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅವನಪ್ಪಣೆಯಿಂದ, ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕಳುಹಬೇಕಾಯಿತು. ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದೆಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಾನಂದದಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆನಂದವು. ಇಂತಹ ತಮ್ಮ ಬಾಲಕನ ಬಾಲ್ಯದ ಆಟಪಾಟಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ತಾಯಿಯು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯಳು. ತಮ್ಮ ಬಾಲಕನು ಧೂಳಿಧೂಸರನಾಗಿ ಅಮ್ಮಾ ! ಎಂದು ತೊದಲು ನುಡಿಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಮುದ್ದಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಆ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಬಾಲಕನ ಮೈಯಲ್ಲಿರುವ ಧೂಳಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕರಗಳಿಂದ ಒರೆಸುತ್ತಾ ತಲೆಯನ್ನು ಮೂಸುತ್ತಾ ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ ತನ್ನ ಸ್ತನೃಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಿಯಕುಮಾರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಆನಂದಿಸುವಳು. ಮಕ್ಕಳಾಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುವಳು. ತಂಟೆನಾಡುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಗದರಿಸುವಳು. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕುವಳು. ಮತ್ತೆ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವಳು. ಇತ್ಯಾದಿ ಅನಂತಾನಂದಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಹೆಂಗಸರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವರು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ

ಇಂತಹ ಆನಂದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು, ರಾಜಕುಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಾಗ್ಯ ಪಡೆದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳು ನಿಜ. ನನ್ನ ಕುಸರನು ಎಷ್ಟೋ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಎಷ್ಟೋ ಮೊಸರಭಾಂಡಗಳ ನ್ನೊಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮೆದ್ದನಂತೆ. ಮುದ್ದುಮುದ್ದಾಗಿದ್ದನಂತೆ. ಚಿಕ್ಕತನ ದಲ್ಲೂ ರಕ್ತಸರನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕುಕ್ಕಿ ಕೊಂದಿರುವನಂತೆ. ಗೋವರ್ಧನಪರ್ವತ ವನ್ನೆತ್ತಿ ಗೋವಳರನ್ನೂ ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಯಮುನೆಯ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಯನನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿದ್ದನಂತೆ. ಇಂತಹ ಆಟಗಳನ್ನು ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳ ನಮ್ಮ ನಂದಗೋಪನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ ಯಶೋದೆಯು ಕಂಡು ಆನಂದಪಟ್ಟಿರುವಳು. ನಾನು ಇಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ಮೋಕ್ಷಸುಖವಾಗುವಾಗ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಆನಂದವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಹೇಳಲಾಗದು. ಅದರೆ ಈಗೇನು ಮಾಡಲಿ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲೇ? ಸಕಲರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಲಿಸುವ ನನ್ನ ಪರಮೋಷ್ಠನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸಿ ದರೆ ಅಂತಹ ಅನುಪಮಾನಂದವನ್ನು ನಾನೇಕೆ ಹೊಂದಲಾರೆನು? ಆದುದ ರಿಂದ ಇಂದು ನಮ್ಮಂದಿರೇಶನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಈ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುವೆನು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಂದಿರು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ತಂಟೆಗಳಿಂದ ಆನಂದಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆಸುತ್ತಿ ದ್ದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಾಪರನಾಗಿ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ “ಮಾತೃದೇವೋ ಭವ; ಪಿತೃದೇವೋ ಭವ; ಅಚಾರ್ಯದೇವೋ ಭವ;” ಎಂಬ ವಚನಾನುಸಾರ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ವಂದನೆ ಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀದೇವಕೀದೇವಿಯು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿ ದಂತೆ ಆಲೋಚನಾಪರಳಾಗಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ದೇವಕಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ದೇವಕೀದೇವಿಯ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗಭಿವಂದಿಸಿದನು. ದೇವಕೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಲೌಕಿಕರೀತಿಯಿಂದ ಹರಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀ- ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖವನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಇದುವರೆಗೆ ದೇವ- ಕಿಯು ಹೀಗೆ ಏನನ್ನೋ ಬಯಸಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ಏನನ್ನೋ ಬಯಸಿ ನೋಡುವಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿತ್ತು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇದನ್ನರಿತು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಅಮ್ಮಾ, ಈ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಕಲಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಆನಂದದಿಂದಿರುವರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನೀನೇನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆ ಹೇಳು. ನೀನಾವುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ತಂದುಕೊಡುವೆನು. ಶಂಕಿಸಬೇಡ” ಎಂದನು. ಆಗ ದೇವಕಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು “ಪ್ರಿಯ ಕುಮಾರನೇ! ನಾನೀಗ ಬಯಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಸಾಧ್ಯವೋ ನಾನರಿಯೆ. ಈಗ ನಾನು ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ನಿನ್ನ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ನೋಡದಿದ್ದುದರಿಂದ, ನಿನ್ನ ಬಾಲಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಪಡುವೆನು” ಎಂದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು “ಅಮ್ಮಾ! ಆಗಲಿ ತೋರಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದೇವಕಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ತನ್ನ ಮಂದಹಸಿತದಿಂದ ಆನಂದಪಡಿಸಿದನು. ಆಗ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ದೇವಕೀದೇವಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರಿಯಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಮೊಸರನ್ನು ಕಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಾಲರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ದೇವಕಿಯು ಮೊಸರನ್ನು ಕಡೆಯದಂತೆ ತಡೆದನು. ತೊಡೆಯನ್ನೇರಿದನು. ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೇವಕಿಯ ಸ್ತನ್ಯಪಾನಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ತಂಟೆಗಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಮೊಸರಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಒಡೆದನು. ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಮೆದ್ದನು. ಕಡಗೋಲು ನೇಣನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತನು. ಕುಣಿದನು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಚಮತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಆ ದೇವಕೀದೇವಿಯನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸಿದನು.

ಇಂತಹ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲರೂಪವನ್ನು ರುಗ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ದೂರದಿಂದ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಕಂಡಳು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕನಾಗುವೆನೆಂಬ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಅರಿತ ಶ್ರೀರುಗ್ಮಿಣಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವಳಾಗಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಾಯಿಗೆ ಬಾಲರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ “ಪ್ರಿಯದೇವ! ತಮ್ಮ ಚರಣದಾಸಿಯಾದ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲೊಂದು ಷೋಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುವೆನು. ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ

ನಾಗ ಕಡಗೋಲು ನೇಣನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವ ತಮ್ಮ ಬಾಲರೂಪವನ್ನು ಕಂಡಿರುವೆನು. ಇಂತಹ ಅತಿಸುಂದರವಾದ ತಮ್ಮ ಬಾಲರೂಪದ, ನಾನು ಕಂಡಂತಿರುವ ಲಕ್ಷಣವತ್ತಾದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನನಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯಿಂದ ಧನ್ಯಳಾಗುವಂತೆ ತಾವು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರತಿಮಾಂತರ್ಗತರಾದ ತಮ್ಮನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಪೂಜಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥಳಾಗಬಯಸುವೆನು,” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು “ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ”-ದನು. ಕೂಡಲೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೆಂಬ ದೇವಶಿಲ್ಪಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ದಿವ್ಯವಾದ ತನ್ನ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಶಿಲೆಯಿಂದ ಮಾಡಿ ತಂದೊಪ್ಪಿಸು,” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಸುರವರ್ಧಕಿಯು, “ಅಪ್ಪಣೆ”, ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ದಿವ್ಯಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರನಾದನು. ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಂದ ಲಕ್ಷಣವತ್ತಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಪ್ರೀತಿಯ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿತವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಶೇಷವಾದ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತವಾಯ್ತು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ರುಕ್ಮಿಣಿಗೆ ಆ ದಿವ್ಯಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿತ್ತನು. ಶ್ರೀರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಿಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ವಿಶೇಷಗಳಾದ ವಿವಿಧಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ, ತುಲಸೀ ಪುಷ್ಪಗಳ ವೃಂದದಿಂದಲೂ, ವನಮಾಲೆಯಿಂದಲೂ, ಅಲಂಕರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳ ನೈವೇದ್ಯದಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದಳು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀರೂಪಳಾದ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ದಿವ್ಯಾರ್ಚನೆಯಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ (ಎಂದೂ ಯಾವತರದಿಂದಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗದ) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಾನವುಂಟಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ವತಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅರ್ಜುನನು, ದ್ವಾರಕಿಯು ಸಮುದ್ರ ಪಾಲಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ದ್ವಾರಕಿಯಿಂದ ತೆಗೆಯಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವಾಗ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದನು. ಆಗ ಅದು ಅತಿ ಭಾರವಾಗಿ ಕಂಡಕಾರಣದಿಂದ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜಲಕ್ರೀಡೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದನು. ಹೀಗೆಯೇ

ಕೆಲವು ಕಾಲಗಳು ಸಂದು ಹೋದವು. ಈ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆಸರೇ ಪರಮ-
ಪವಿತ್ರವಾದ ಗೋಪೀಚಂದನವು. [ಈ ಗೋಪೀಚಂದನನ ಮಹಿಮೆ
ಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಮೃತಮಹಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ಬಹಳ
ವಾಗಿ ಪುರಾಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿರುವರು.] ಶ್ರೀಮದ್ರಜತಪೀಠ
ಪುರದಲ್ಲಿ (ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ) ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು ಹರಿಯು
ಸದಿಚ್ಛೆಯನ್ನರಿತು ಒಂದುದಿನ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. “ಈಗ
ಕಲಿಯುಗವಾದುದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರನ್ನಾರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರ
ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮಹಾವಿಘ್ನಗಳೂ ಇವೆ. ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಇತರ ಹಲವು
ವಿಧಗಳಾದ ಕಷ್ಟಗಳೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನೇ
ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ-
ಕೃಷ್ಣನ ಆರ್ಚನೆಧ್ಯಾನಜಪಾದಿಗಳು ಮುಖ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಹಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು
ಗಳಿಂದ ಕಲಿದೋಷಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ಪರಿಹಾರಗಳಾಗುವವು. ಆದುದರಿಂದ
ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ರಜತಪೀಠಪುರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ಪೂಜಿಸ
ಲ್ಪಟ್ಟು ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ
ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಂದ ತನ್ನ ಬಾಲರೂಪದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿರುವನು ; ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವನು. ಆ
ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಾಲವೂ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇದಕ್ಕೋ
ಸ್ಕರವೇ ಗೋಪೀಚಂದನದಲ್ಲಡಗಿ ಸಕಲಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳ ದ್ವಾರಾವತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಯಾರೂ ಅರಿಯದಂತೆ ಹಡಗವನ್ನೇರಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲಣ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಹೊರಟು
ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಆ ಹಡಗು ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಲುಪುವ ದಿನವಾಗಿರುವುದು.
ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆತನನ್ನು ತರಲು ನಾನು ಈಗಿಂದೀ
ಗಲೇ ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು,” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ
ತನ್ನ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಧ್ಯಾನವನ್ನು
ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಈಗ ಒಡಭಾಂಡೇಶ್ವರ
ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯ ಮರಳು ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು
ಬೀಸುತ್ತಲಿದ್ದು ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಿರಲು
chapter ೧೧ಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಜತಪೀಠಪುರ ಹೊರಟ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಡಭಾಂಡೇಶ್ವರ

ಸಮಾಪದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಡಗು ಹಾಯಿಹಡಗವಾಗಿದ್ದು ಕೇವಲ ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಚಲಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಗಾಳಿಯಿಂದಲೇ, ಚಲಿಸುವ ಹಡಗುಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಒಂದೂರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದೂರಿಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಒಯುತ್ತಾ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವೂ ನೋಡಬಹುದು. ಗಾಳಿಯು ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಹಡಗಿಗೆ ಅಪಾಯವಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅದರ ಹಾಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜಾಗರೂಕರಾಗುವರು. ಆದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಂದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಆ ಹಡಗುಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಇಂತಹ ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಂಬಿಗರು ಹಡಗಿನ ಹಾಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಆ ಹಡಗನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ಬಿಡುವರು. ಆದರೆ ಆ ಹಡಗುಗಳು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಬೀಸಿ ನೀರುಪಾಲಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಯುಳ್ಳ ಹಾಯಿ ಹಡಗು ಒಡಭಾಂಡೇಶ್ವರದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಹರಿವಾಯುಗಳ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಹಡಗಿನ ಯಜಮಾನನೂ, ಅಂಬಿಗರೂ, ಆ ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಮುಳುಗುವಂತಾದ ತಮ್ಮ ಹಡಗನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದರು. ರಕ್ಷಿಸಲೂ ಅಸಮರ್ಥರಾದರು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ತಮಗೆ ಕೊನೆಗಾಲವೆಂದೂ ಊಹಿಸಿದರು. ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹಡಗು ಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಮುಳುಗುವಂತಾಗಿ, ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲಗಳಾದ ಅಲೆಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೀಡಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಹಡಗನ್ನು ತೀರಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾವಿಕರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಹಡಗು ದೂರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಹಳ ತೊಂದರಗೀಡಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮತ್ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ನಾವಿಕರೂ ಈ ಸನ್ಯಾಸಿವರರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತೊಡಗಿದರು. “ಕಾಪಾಡಿರಿ. ಕಾಪಾಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಶರಣುಬಂದಿರುವೆವು. ಮಹನೀಯರೇ! ನಾವೀಗ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಉಳಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವನಿಧದಿಂದಲೂ, ನಮಗುಳಿಗಾಣ್ಣುಗಳಿಗಿಂದು ಮರೆಹೊಂದಿದರು. ಆಗ ಕೃಪಾಲುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮು-153

ಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಹೆಗಲಮೇಲಿನ ಕಾವಿವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇವರ ವಸ್ತ್ರದ ಗಾಳಿಯು ಈ ಹಡಗಕ್ಕೆ ತಗಲಲು, ಆ ಹಡಗು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತೀರವನ್ನು ತಲಪಿತು. ಆಗ ಆ ಹಡಗಿನ ಯಜಮಾನನು ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಪರಿವಾರಸಮೇತನಾಗಿ ಪರಮಪೂಜ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು, “ವಿಚಿತ್ರಮಹಿಮಾಸಂಪನ್ನರೇ! ಲೋಕಗುರುಗಳೇ! ಈ ಹೊತ್ತು ನಾವು ನಮಗುಂಟಾಗಿರುವ ಅಪಾರವಾದ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ, ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದಲೇ ಪಾರಾಗಿರುವೆವು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾನವರಿಗೆ ಅಂತಃಪ್ರಾಣ ಬಹಿಃಪ್ರಾಣವೆಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಗಳು. ಜೀವವು ಅಂತಃಪ್ರಾಣವಾಗಿರುವುದು. ಸಂಪತ್ತು ಬಹಿಃಪ್ರಾಣವಾಗಿರುವುದು. ಮಾನವರು ಅಂತಃಪ್ರಾಣಹೋದರೂ ಬಹಿಃಪ್ರಾಣಹೋದರೂ ಜೀವಿಸಲಾರರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಎರಡು ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನೀರುಪಾಲಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೃಪಾಲುಗಳಾದ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ನಮಗೊದಗಿದ ವಿಪತ್ತು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಎರಡು ವಿಧ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಕರಾದ ನಿಮಗೆ ನಾವು ಋಣಿಗಳಿರುವೆವು. ತಮ್ಮ ಋಣವನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಅನಂತಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆವು. ಆದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವತ್ತನ್ನೂ ತಮಗೊಪ್ಪಿಸುವೆವು; ನಮ್ಮನ್ನು ಧನ್ಯರನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭುವು ಬಂದಿರುವ ಕಾರಣ ಮಹದಾನಂದವಾಗಿತ್ತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಿರುನೆಗೆಯು ಹೊರಚಿಮ್ಮುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ಆ ಜನರು ಅತಿವಿನಯದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು “ಹಡಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೇ! ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಭಾರದಿಂದ ಅನ್ನವ ಮಾತಿನಿಂದ ನಮಗೆ ಪರಮಾನಂದಪಾಯಿತು. ಆದರೆ ನಾವು ವಿರಕ್ತಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿರುವೆವು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ನಮಗಿಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ. ನೀವರ್ಪಿಸಿರುವ ನಿಮ್ಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿಮಗೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಶಾಂತವಾದೊಡನೆ ಹೊರಡಬಹುದು. ನಮಗಾದರೂ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದರು. ಆಗ ಆ ಜನರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ

ಯರ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷವಾದ ಕಾಂತಿಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ, ಅವರ ಗಂಭೀರದಾದ ವೃದ್ಧವಚನಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಾಂತರಂಗರಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಮೂಢರಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು, “ನಮ್ಮ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ದಯೆತೋರಬೇಕೆ”ಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಗೋಪೀಚಂದನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಹಡಗಿನ ಯಜಮಾನನು ಆಚಾರ್ಯರು ಸೂಚಿಸಿದ ಗೋಪೀಚಂದನದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ರಾಶಿಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರಿಗರ್ಪಿಸಿದನು.*

*[ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರು:—
ಮೂರು ಗೋಪೀಚಂದನದ ಭಾರವನ್ನಿತ್ತನು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೊರಿಸಿ ತರುವಾಗ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಒಡೆಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದರೊಳಗೆ ಶ್ರೀಬಲರಾಮನ ಪ್ರತಿಮೆಯಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದು ಅಲ್ಲೇ ಒಡೆದುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒಡಭಾಂಡೇಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆ ಬಲರಾಮನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾಪಿಸುವಂತೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಗ್ರಾಮದವರಿಗಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಯಿತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ಗೋಪೀಚಂದನದ ಭಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ಆಗ ಆ ಹಡಗಿನ ಯಜಮಾನನು ಆಚಾರ್ಯರೊಡನೆ, “ಇವುಗಳೊಳಗೂ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೊಂದು ವಿಗ್ರಹವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಜನಾರ್ದನಪ್ರತಿಮೆಯುಳ್ಳ ಗೋಪೀಚಂದನದ ಭಾರವನ್ನು ಆ ಹಡಗಿನ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ತ್ತರು. ಅವನು ಉಡುಪಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹದಿನೂರು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಎರ್ಮಾಳು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಆ ಜನಾರ್ದನಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಆ ದೇವರಿಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನೇ

ಭೋಗಿಸುವುದು ಸಂಹಾರ. ಈ ವಿಧ ವಿಷ್ಣು ಲೀಲೆಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕ ಸರ್ವಜಗತ್ತೂ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಶವಲ್ಲವೇ !

ಖಂಡ (೩)

ವಿಷ್ಣುವೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು—ಜಗದಂಕುರನು¹—ಹಿರಣ್ಮಯನು.

[ವಿಷ್ಣುವು ಸರ್ವಜಗತ್ಪಾರಣನೆಂದೂ, ಅಧಿದೈವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಿಂದ ತಾನೇ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ಸರ್ವವನ್ನೂ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಮೋಕ್ಷವು ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ ಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆ ಪ್ರಸಾದವು ಆತನ ಮಹಿಮಾ-ಜ್ಞಾಸೈಕಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ದೇವಾದಿಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿರೂಪಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಖಂಡವು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.]

ಈ ಮುಂದೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ರೇತಃ² ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು.

1. 'ವಿಶ್ವಮಾತ್ಮಗತಂ ವ್ಯಂಜನ್ ಕೂಟಸ್ಥೋ ಜಗದಂಕುರಃ' ಭಾಗವತ. ೩-೨೭-೨೧.

ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಗತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಬಹುರೂಪಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ವಿಹರಿಸುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಜಗದಂಕುರನು. 'ಅಂಕೇ ರಮಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ಕೇಶವೋ ಜಗದಂಕುರಃ' ಭಾಗ. ತಾತ್ಪರ್ಯ.

2. ವಿಷ್ಣುರೇತಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಜನಿಸಿದರೆಂಬುದರ ಭಾವವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಲೌಕಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಕೂಡದು. ರೇತಸ್ಸು, ವೀರ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಹರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಗೊಳ್ಳುವ ಶುಕ್ಲ-ನಾಮಕ ಧಾತುವಿಶೇಷವೆಂಬ ಲೌಕಿಕಾರ್ಥವಿದೆ. ಈ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ರೇತಃಶಬ್ದವು ವಿವಿಧ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಅನ್ನಸ್ಯ ರೇತೋ

ದೇವತೆಗಳಿಂದ ವೃಷ್ಟಿ (ಮಳೆ)ಯೂ, ಮಳೆಯಿಂದ ಔಷಧಿಗಳೂ (ಪಕ್ಷಿಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಸ್ಯವರ್ಗವೂ), ಇವುಗಳಿಂದ ಅನ್ನವೂ, ಅನ್ನದಿಂದ

ರೇತಃ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೌಕಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇತರತ್ರ 'ಉ ತ್ವಾ ದ ಕ ಶ ಕ್ತಿ' ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಶಬ್ದದ ಯೋಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುವ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು :

- (i) 'ನಿದಾನಂ ಬೀಜಮವ್ಯಯಂ' (ಗೀತಾ ೯-೧೮)
- (ii) 'ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಂ' (ಗೀತಾ ೧೪-೩)
- (iii) 'ತಾಸಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಮಹದ್ಯೋನಿಃ ಅಹಂ ಬೀಜಪ್ರದಃಪಿತಾ' (ಗೀತಾ ೧೪-೪)
- (iv) 'ಪುರುಷೇಣಾತ್ಮಭೂತೇನ ವೀರ್ಯಮಾಧತ್ವ ವೀರ್ಯವಾನ್ | ತತೋ ಭವಂತಹತ್ತತ್ತ್ವಂ....' ಭಾಗವತ. ೩-೬-(೪-೫).
ಇದಕ್ಕೆ ವಿಜಯಧ್ವಜರ ಟೀಕಾ : 'ರೇತ ಅಖ್ಯಂ ಪರಿಣಾಮ-ಕಾರಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ.
- (v) 'ಸಂತಿ ದೇವನಿಕಾಯಾಶ್ಚ ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾಜ್ಜನಯಂತಿ ಯೇ | ವಾಚಾ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ತಥಾ ಸ್ಪರ್ಶಾತ್ ಸಂಘರ್ಷೇಣೇತಿ ಪಂಚಧಾ | (ತಾತ್ಪರ್ಯ ಟೀಕಾ.)
- (vi) 'ಸುಖಸಂವಿದಾತ್ಮಕತಯಾ ವಪುಷಾಂ ಸುರಭಿತ್ವಮೇವ ಬಹಿರಂತರಪಿ | ಹರಿಧಾಮ್ನಿ ದಂಪತಿಗಣಸ್ಯ ತತೋ ನನು ಮಾನ್ಯತೇಪಿ ಮುನಿಭಿಃಸುರತಂ || ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ. (೧೧-೬೩)
- (vii) 'ಕುಕ್ಸ್ವಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತತತ್ವಾನಾಂ ಅಂಶಾನ್ ವೀರ್ಯಾತ್ಮನಾ ಪ್ರಭುಃ | ಪರಿಣಾಮ್ಯ ಪುನರ್ಲಕ್ಷ್ಯಾಃ ಕುಕ್ಸ್ವಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಲೀಲಯಾ || ಅಜಾಂಡಂ ನಿರ್ಮಮೇ ಹೈಮಂ ನ ತು ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ವರೇತಸಾ |' ವಾದಿರಾಜರ ಸರಸಭಾರತೀವಿಲಾಸ.

ರೇತಸ್ಸೂಃ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಹೃದಯವೂ, ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನುಡಿಯೂ, ಅದರಿಂದ ಕರ್ಮವೂ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಹೃದಯವೆಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭೇದವು. 'ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆನು' ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳು ಮಾಡುವರಷ್ಟೆ. ಸಂಕಲ್ಪಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸೇ ಹೃದಯವು. ಸಂಕಲ್ಪಾನಂತರ 'ಇದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಅಥವಾ ಬಿಡುವೆನು' ಇತ್ಯಾದಿರೂಪ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದಷ್ಟೆ. ಈ ವಿಕಲ್ಪಾತ್ಮಕ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯರ ನುಡಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ನಾಮ, ಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು, ಅವುಗಳ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯಾದಿ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಮವು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನುಡಿಯಿಂದ ಕರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಯುಕ್ತವೇ. ಕರ್ಮದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಉದಯ. ಜೀವನು ಕರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯು. 'ನಾನು ಕರ್ತ, ಇದು ನನ್ನ ಕರ್ಮ' ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಜೀವರು ಮಾಡುವ

(viii) 'ಸಿತಾಹಮಸ್ಯ ಜಗತಃ ಮಾತಾ ಧಾತಾ ಸಿತಾಮಹಃ'

ಗೀತಾ. ೯-೧೭.

ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವು, ಕಾರಣನಾದರೂ, ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೀಜದಂತೆ ಪರಿಣಾಮಿಕಾರಣನಲ್ಲ—ಅವ್ಯಯಬೀಜನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ. ವಿಷ್ಣುವು ಜಗತ್ತಿನ ತಂದೆ ಮಾತ್ರನಲ್ಲ; ತಾಯಿಯೂ, ಪೋಷಕನೂ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಿಷ್ಣುವೀರ್ಯವೂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವೇ. ಅದು ವಿಕಾರ ಹೊಂದತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲ—ಈ ಜಗತ್ತು. ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ರೇತಸ್ಸು ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದಿ ಈ ಜಗತ್ತು ಆದುದಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಜೀವರ ರಮಣವೇ ಅಲೌಕಿಕವೂ, ಉದಾತ್ತವೂ ಆಗಿರುವಾಗ ಸ್ವರಮಣನಾದ ನಾರಾಯಣನು ರಮೆಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನಿಲುಕಬಲ್ಲದೇ!

3. ವೃಷ್ಟಿ, ಓಷಧಿ, ಅನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ, ಅಭಿಮನ್ಯು-ಮಾನ ಜಡವಸ್ತು, ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತಾ ಮತ್ತು ದೇವತಾ ದೇಹವನ್ನೂ

ಕರ್ಮಜನಿತ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ನಿಮಿತ್ತೀಕರಿಸಿಯೇ ವಿಷ್ಣುವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು. ಕರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಈ ಜೀವನು (ಪುರುಷನು) ಬ್ರಹ್ಮನ (ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ) ವಿಶೇಷ ಆವಾಸಸ್ಥಾನನು. ವಿಷ್ಣುವು ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಜೀವರಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅವರ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು (ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು) ನಿಮಿತ್ತಮಾಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಡಕರ್ಮವು ಹೇಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲದೆಂದು ಶಂಕಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ— ಸವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುವು ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾದ ಸುಖಪೂರ್ಣನಾದ್ದರಿಂದ 'ಇರಾಮಯ'ನೆಂದೂ, ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಪೂರ್ಣಸುಖ ಸ್ವರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ 'ಹಿರಣ್ಮಯ'ನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು. ಹೀಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಕರ್ಮಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕೃತ್ರಿಮದೇಹಗಳನ್ನು ಕಳೆದು, ನಿಜಸ್ವರೂಪದಿಂದ, 'ಹಿರಣ್ಮಯನು' ನಿತ್ಯ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಕ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ, ತಾನೂ ಹಿರಣ್ಮಯನಾಗಿ (ಅಲೌಕಿಕಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ) ಸರ್ವ ಮುಕ್ತರಿಂದ ಕಾಣಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಕ್ತನಾಗುವನು—ಭಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವನೆಂದರ್ಥ.

ಖಂಡ (೪)

ವಿಷ್ಣು ವಾಯುಗಳ ಮಹಿಮೆ.

ವಿಷ್ಣುವೇ ಉಕ್ಕನು. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೇ ಆದ್ದರಿಂದ¹ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೂ ಉಕ್ಕನು.

[ದ್ವಿತೀಯಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೇ (ಪ್ರಜಾಪತಿ) ದೇವಾದಿ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಡೆಯನೆಂದೂ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗತಪುರುಷನಾಮಕವಿಷ್ಣುವೇ ಉಕ್ಕನೆಂದೂ ನಿರೂಪಿಸಲಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಜಾಪತಿತ್ವವನ್ನು ಮೂರನೆಯ

-
1. 'ಯದ್ವಾಸುದೇವಪದಭಕ್ತಿರತಃ ಸದಾಸೌ | ತದ್ವಾಸುದೇವ ಪದಮನ್ವವದನ್....' ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ.

ವಾಸುದೇವಪದಭಕ್ತರಾದ್ದರಿಂದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ವಾಸುದೇವ-
ನಾಮಕಃ

ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಉಪಪಾದಿಸಿ, ಈ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಉಕ್ತತ್ವಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ.]

ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಮೊದಲಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಜ್ಞಾನಿ-ಪುರುಷಪ್ರಧಾನನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನ ದೇಹವನ್ನು ಪಾದಗಳ ಮೇಲ್ಬಾಗದಿಂದ ಮೊದಲುಮಾಡಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಪುರುಷದೇಹವನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಆ ಭಾಗದಿಂದ ಹೊಂದಿದ್ದ ರಿಂದ (ಪ್ರವೇದೇ)—ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಪಡೆದ ಕಾರಣ—ದೇಹದ ಆ ಭಾಗವು ಪ್ರಪದವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಹೀಗೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಪುರುಷಾಕಾರವಿಲ್ಲದ ಪಶುಪಾದಗಳ ಮೇಲ್ಬಾಗವು, ಶಫ-ಮುರ (ಗೊರಸು)ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ-ಪ್ರಪದಗಳೆಂದಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರು ಚತುರ್ಮುಖನ ಸದೃಶಾಕಾರವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪಾದಗಳ ಮೇಲ್ಬಾಗವೂ ಪ್ರಪದಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನಂತರ ವಾಸುದೇವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆ ದೇಹವನ್ನೇರಿದನು. (ಪಾದಾಗ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟನೆಂದಲ್ಲ-ಪ್ರಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡೇ, ಮೇಲೆ ಬಂದನು.) ತೊಡಗಳಿರುವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಉರ್ಧ್ವಾಗಮನದಿಂದ (ಮೇಲೆ ಹೋಗುವಿಕೆ) ದೊರೆತ ಈ ಸ್ಥಾನವು 'ಊರೂ' ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ವಾಸುದೇವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ, ತನ್ನೊಂದಿಗಿದ್ದ ವಾಯುದೇವನನ್ನು¹ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ತನ್ನನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ತದನುಸಾರವಾಗಿ ವಾಯುವು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ವಾಯುವಿನಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು 'ಉದರ'ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ವಾಸುದೇವನು ತನಗಾಗಿ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಆದ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸೆಂದು ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಹೇಳಲು, ಆತನು ಅದರಂತೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಆ ಸ್ಥಳವು ಉರಸ್ಸು! (ವಕ್ಷಸ್ಥಳ-ಎದೆ) ಎಂದೆನಿಸಿತು. ತನ್ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನು ಹೃದಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು

1. ಬ್ರಹ್ಮನು ಪುರುಷ ದೇಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-ರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ

ವಾಸಮಾಡಿದನು-ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶಾರ್ಕರಾಕ್ಷ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮುನಿಗಳು ಉದರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ವಾಸುದೇವನಾಮಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ 'ಆರುಣಿ'ಗಳೆಂಬ ಮುನಿಗಳು ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುವರು. ಈ ಉಭಯರಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಭಿಷ್ಠಾನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಉಭಯ ಮುನಿವರ್ಗವೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುದೇ ಸರಿ. ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ, ವಿಷ್ಣುವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುನಃ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿರಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಶಿರಸ್ಸೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಯ ವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಕಾರಣ ಅವರು 'ಶ್ರೀ'ಶಬ್ದ-ವಾಚ್ಯರೂ ಆದರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಶಿರಸ್ಸೆಂಬ ನಾಮವು ಅನ್ವರ್ಥ ವಾಯಿತು. (ಚಕ್ಷು-ಕಣ್ಣಿನ ಅಭಿಮಾನಿ) ಸೂರ್ಯ, (ಶ್ರೋತ್ರ-ಕಿವಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ) ಚಂದ್ರ, ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು, (ಭಿನ್ನವಿಷಯಕಮನಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನರಾದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿರುವರು. ರುದ್ರನು ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೂ, ಶೇಷನು ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮವಿಷಯಕ್ಕೂ, ಗರುಡನು ಋಗಾದಿವೇದ ವಿಷಯಕ್ಕೂ, ದೇವೇಂದ್ರನು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು), ವಾಗಭಿಮಾನಿ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಾಭಿಮಾನಿ ವಾಯುದೇವ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿರಸ್ಸನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರು. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಮತ್ತಿತರ ಅವಾಂತರಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳು ಇದ್ದು ಅಚ್ಯುತನೆಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು.

ಉಕ್ಥನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುರುಷಾಕಾರದ ಚತುರ್ಮುಖನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ

2. 'ಶ್ರಯಂತೇ ಅಸ್ಮಿನ್ ಶ್ರಿಯಃ (ಶ್ರೀಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾಃ) ಇತ್ಯೇತತ್ ಶಿರಸಃ ಶಿರಸ್ತ್ವಂ' ಎಂಬ ಈ ಖಂಡದ ವಾಕ್ಯವು 'ಶಿರಃ' ಶಬ್ದದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿಷ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ವಾಸಮಾಡಿದನು-ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶಾರ್ಕರಾಕ್ಷ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮುನಿಗಳು ಉದರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ವಾಸುದೇವನಾಮಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ 'ಆರುಣಿ'ಗಳೆಂಬ ಮುನಿಗಳು ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುವರು. ಈ ಉಭಯರಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಭಿಷ್ಠಾನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಉಭಯ ಮುನಿವರ್ಗವೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುದೇ ಸರಿ. ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ, ವಿಷ್ಣುವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುನಃ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಿರಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಶಿರಸ್ಸೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಯ ವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಕಾರಣ ಅವರು 'ಶ್ರೀ'ಶಬ್ದ-ವಾಚ್ಯರೂ ಆದರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಶಿರಸ್ಸೆಂಬ ನಾಮವು ಅನ್ವರ್ಥ ವಾಯಿತು. (ಚಕ್ಷು-ಕಣ್ಣಿನ ಅಭಿಮಾನಿ) ಸೂರ್ಯ, (ಶ್ರೋತ್ರ-ಕಿವಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ) ಚಂದ್ರ, ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು, (ಭಿನ್ನವಿಷಯಕಮನಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನರಾದ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿರುವರು. ರುದ್ರನು ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೂ, ಶೇಷನು ಪಾಂಚರಾತ್ರಾಗಮವಿಷಯಕ್ಕೂ, ಗರುಡನು ಋಗಾದಿವೇದ ವಿಷಯಕ್ಕೂ, ದೇವೇಂದ್ರನು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು), ವಾಗಭಿಮಾನಿ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಾಭಿಮಾನಿ ವಾಯುದೇವ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶಿರಸ್ಸನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದವರು. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಮತ್ತಿತರ ಅವಾಂತರಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳು ಇದ್ದು ಅಚ್ಯುತನೆಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು.

ಉಕ್ಥನಾಮಕ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುರುಷಾಕಾರದ ಚತುರ್ಮುಖನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಈ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ

2. 'ಶ್ರಯಂತೇ ಅಸ್ಮಿನ್ ಶ್ರಿಯಃ (ಶ್ರೀಶಬ್ದವಾಚ್ಯಾಃ) ಇತ್ಯೇತತ್ ಶಿರಸಃ ಶಿರಸ್ತ್ವಂ' ಎಂಬ ಈ ಖಂಡದ ವಾಕ್ಯವು 'ಶಿರಃ' ಶಬ್ದದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ-ನಿಷ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

(ಉಕ್ತ)ನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ವಿವಾದದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅದೇನೆಂದರೆ: ಈ ದೇಹದಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಯಾರು ಹೊರಹೊರಟಾಗ ಈ ದೇಹವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದೋ ಆತನೇ ಉಕ್ತನು.

ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧರವಾದನಂತರ ಮೊದಲಿಗೆ ವಾಗಭಿಮಾನಿ ಅಗ್ನಿಯು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ದೇಹವು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ; ಮಾತು ಮಾತ್ರ ನಿಂತಿತು. ದೇಹವು ಉಂಡು ಕುಡಿದು ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ನಂತರ ಚಕ್ಷುರಭಿಮಾನಿ ಸೂರ್ಯನು ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಆಗ ದೇಹವು ಕುರುಡಾಯಿತು; ಅಶನಪಾನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು; ದೇಹವು ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೋತ್ರಾಭಿಮಾನಿ ಚಂದ್ರನು ನಂತರ ಹೊರಗೆ ಬರಲು ದೇಹವು ಕಿವುಡಾಯಿತು; ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅನ್ನಪಾನಗಳು ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಡೆದವು. ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ರುದ್ರ, ಶೇಷ ಗರುಡ, ಇಂದ್ರರೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಆದರೂ ದೇಹ ಪಾತವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಭಾಶೂನ್ಯವಾದರೂ ಅನ್ನಪಾನಗಳು ಸಾಗಿದವು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು (ವಾಯುದೇವನು) ಹೊರಹೊರಟನು. ಒಡನೆಯೇ ದೇಹವು ಬಿದ್ದು ಶಿಥಿಲವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಶಿಥಿಲವಾಗುವುದಾದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇಹವು 'ಶರೀರ'ವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶರೀರವನ್ನು ಬೀಳದಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾದ ವಿಷ್ಣು ಚತುರ್ಮುಖರು, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ನಿದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಇಂತಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಸಕಲಪಾಪಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗುವನು ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಸಕಲ ಶತ್ರುಗಳೂ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ನಿತ್ಯನರಕವನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು.

ಆ ದೇವತೆಗಳು ಪುನಃ ವಿವಾದ ಮಾಡಿದರು¹-ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ವಾದಿಸಿದನು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವುದರಿಂದ

1. ಯಾವ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯು ದೇಹದೊಳಗಿದ್ದರೂ ದೇಹವು ಬೀಳದಿರಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಈ ದೇಹವು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಚೇಷ್ಟಿಸುವುದೋ ಆತನೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ಆಗ್ನಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು ; ದೇಹವು ಏಳಲಿಲ್ಲ ; ಮಾತನಾಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಚಂದ್ರನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಏಳಲಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಏಳಲಿಲ್ಲ, ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮನೋಭಿಮಾನಿ ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆಗಲೂ ದೇಹವು ಮೇಲಕ್ಕೆಳಲಿಲ್ಲ ; ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಲಕ್ಷಣವೂ ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ತಕ್ಷಣವೇ ದೇಹವು ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು. ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಚೇಷ್ಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. 'ಹೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ! ನೀನೇ ಉಕ್ಕನು : ನಮ್ಮಿಂದಾಗುವುದೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದ, ಕೇಳುವುದು, ನೋಡುವುದು, ಮಾತಾಡುವುದು, ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಾತ್ಮಕ-ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಆಗುವವು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಭೃತ್ಯರೇ ಸತ್ಯ-ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸ್ವಾಮಿ. ನಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಆದುದು. ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟೃಗಳಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಸಹ, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಭೃತ್ಯರೆಂದೇ ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡೆವು; ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಯುದೇವನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು. ಸಕಲ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೇ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತಮನಾದ್ದರಿಂದ ಈತನು ಉಕ್ಕನೇ. ಈತನಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಮುಖ್ಯ 'ಉಕ್ಕನು.'

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀ ಹ ರಿ ದಾ ಸ ಭಾ ರ ತಿ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಕ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೯]

೧೯೫೯—೨೦೦೦

[ಸಂಚಿಕೆ ೧೦

*

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-18

— ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ —

	....	....	ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು	....	....	೩೧೩
ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯವರರು	....	....	೧೩
ಶ್ರೀಮದೈತರೇಯೋಪನಿಷತ್	....	....	೧೯
(ದಾವಣಗೆರೆ ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾಯರಿಂದ)			

ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ

ಈವರೆಗೆ ಚಂದಾಸಲ್ಲಿಸದಿರುವವರು ಈ ಅಗಷ್ಟ ಮೊದಲವಾರದೊಳಗಾಗಿ ತಪ್ಪದೆ ಕಳಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಚಂದಾ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ನಮಗೆ ಹೇರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭಿಮಾನವಿಂತಿ.

ಮುಂದಿನ—ಆದರ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ೧೦ನೆಯ ಸಂಪುಟದ ಹಣವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕಳಿಸಿದರೆ ೮ ಮತ್ತು ೯ನೆಯ ವರ್ಷದಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯು ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಎಡವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಒದಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಿಂದಲಾದರೂ ಎಲ್ಲಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಒಗ್ಗೂಡಲಿ.

‘श्रीपतिर्मानदो नः’

ಶ್ರೀ ಹ ರಿ ದಾ ಸ ಭಾ ರ ತೀ

प्रथमो हनुमान्नाम द्वितीयो भीम एव च ।

पूर्णप्रज्ञस्तृतीयस्तु भगवत्कार्यसाधकः ॥

ಸಂಪುಟ ೯	೧೯೫೯—ಆಗಸ್ಟ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧೦
------------	-------------	--------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ರಾಗ ಪೂರ್ವಿ—ಆದಿತಾಳೆ

ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಾರ್ಯ ಬಾರೋ | ಕಾರುಣ್ಯವಾರಿಧಿಯೆ ಬಾರೋ
ಆರಾಧಿಸ ಭಕ್ತರಿಷ್ಟ ಪೂರೈಸುವ ಪ್ರಭುವೆ ಬಾರೋ ||ಪ||

ರಾಜವಂಶೋದ್ಭವಪಾದರಾಜೀವಭೃಂಗನೆ ಬಾರೋ
ರಾಜಾಧಿರಾಜರೊಳು ವಿ-ರಾಜಿಸುವ ಚಲುವ ಬಾರೋ ||೧||

ವ್ಯಾಸರಾಯರೆನಿಸಿ ನೃಪನ ಕ್ಲೇಶವ ಕಳೆದವನೆ ಬಾರೋ
ಶ್ರೀಸುಧೀಂದ್ರಕರಾಬ್ಜಸಂಜಾತ ವಾಸುದೇವಾರ್ಪಿತಧೀ ಬಾರೋ ||೨||

ಸನ್ಮಾಸಿಕುಲದೀಪ ಬಾರೋ | ಸನ್ನತಸದ್ಗುಣನೆ ಬಾರೋ
ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲಾಪನ್ನಜನರ ಪ್ರಿಯನೆ ಬಾರೋ ||೩||

ಶ್ರೀ ರಾಯರೂ ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರೂ

ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕಮುನಿವರೇಣ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಂತ್ರಾಲಯಪ್ರಭುಗಳು ಪಾರ್ಥಿವಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದವು. ದೇವರ್ಷಿನಾರದರು ಪುರಂದರದಾಸರಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಕೊನೆಯ ಮಗ ಗುರುಮಧ್ವಪತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕರೆದು “ಮಗು, ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀನು ರಚಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ನನಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸುವೆಯಾ? ನನಗೆ ಈಗ ಶರೀರ ಬಿಡಲು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞೆ ಬಂದಿದೆ; ನಾನು ತೆರಳುವೆನು. ಈಗಾಗ ದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಾಕು. ನಾನು ಐದು ಲಕ್ಷ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ; ಆದರೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಈಗಲೇ ಕರೆದ; ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಆಶಯ ನೀ ಬಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೇಂದು ರಚಿಸಿ ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗು ಕಂದ!” ಎಂದು ಅಂದಿದ್ದರು. ಅವರ ಆಶಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಿಂದ ಪಾತ್ರರಾಗಲು ಅವತರಿಸಿದರು ಶ್ರೀ ಗುರುಮಧ್ವಪತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರಾಗಿ.

ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ವ್ಯಾಸಕಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸದೇವಾಭಿನ್ನ ಶ್ರೀ-ವಿಜಯವಿಠಲನ ಅನುಗ್ರಹವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದದ್ದು ತಮ್ಮ ೩೪ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ. ನಂತರ ಶ್ರೀ ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದು; ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು. ಇಷ್ಟಾಗುವಾಗ ಶ್ರೀ ಮಂತ್ರಾಲಯ-ಗುರುರಾಜರು ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಸುಮಾರು ೫೦-೫೫ ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದ್ದವು.

ಶ್ರೀ ಭಾಗಣ್ಣನವರೇ (ಗೋಪಾಲದಾಸರು) ಮೊದಲಾದವರು ಶ್ರೀ-
ದಾಸರನ್ನು ಎಡಬಿಡದೆ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಸೇವಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಒಟ್ಟು
ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾರಿಗೆ ೩೦ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಪರೋಕ್ಷಿಗಳು. ಅದಂತಹ ಭಾಗ್ಯ!

“ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹದಿನೆಂಟು ವತ್ಸರ ಅ-

ನೇಕ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ತಿರುಗಿ ಮೈರಾಗ್ಯದಲಿ

ಶ್ರೀಕಾಂತಹರಿಯ ಮನದೊಳಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳತ”ಲೇ ಇದ್ದ ಶ್ರೀ
ವಿಜಯರಾಯರು ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲಮಂದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು
ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೇಂದು ದಯಮಾಡಿಸಿದರಂತೆ!

ನಮಿಪಜನರ ಕಾಮಧೇನು ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಊರು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ
ಬರುತ್ತ ಶ್ರೀ ದಾಸರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿನ ನಡೆ
ನುಡಿಗಳ ನೆನಪಿನ ಲಹರಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದೆ; ಶಿಷ್ಯರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ನಮ್ಮ
ತಂದೆ ನನಗೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರಕಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಲು
ಕಳಿಸಿದರು; ಆಗ ನನಗೆ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸು; ಅನ್ನವನ್ನು ಆ ಪ್ರಾಣಪ್ರತೀಕದ
ಬಾಯಿಗೆ ತುರುಕಿದೆ; ಆ ಪ್ರಾಣಪ್ರತೀಕವೇ (ಶಿಲಾಮಯವಾದದ್ದು) ಬಾಯಿ
ಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಳಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಣದೇವ ಆ ಎಲ್ಲ ಅನ್ನ ತಿಂದ! ಇದನ್ನು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸ
ರಾಯರು ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೇಳಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ
ದರು” ಎಂದು ಅಂದು ಮೈಮರೆತು ನುಡಿವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು
“ಬಲಿತಕೇತಕೀಪುಷ್ಪದ ವಾಸನೆ ಎಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯ
ಗುರುಗಳೇ” ಎಂದರಂತೆ. * ತಕ್ಷಣ ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಬಂತು.
ಭಾಗಣ್ಣ ನಾವೆಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ? ಬಂತೇ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಕ್ಷೇತ್ರ ? ಎಂದರಂತೆ!

ಶ್ರೀ ಮಂತ್ರಾಲಯ ಪ್ರಭುಗಳ ಹೆಸರಿತ್ತಿದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೈಮರೆತೇ
ಬಿಡುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಆ ಪ್ರಭುಗಳಹಿರಿಮೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಹರಿದಯೆ ಅಂಥದು.

* ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು (ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರು) ಶ್ರೀ ಗುರುಮಧ್ವಪತಿಗ
ಳೆಂದೂ ಆಗ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವಿದೆಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು,
ಶ್ರೀ ರಾಯರು ವ್ಯಾಸರಾಜರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆದುದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು
ಕೊಂಡು ಅನಂದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಅವಶರಾಗಿ ಮಾತಾ
chapter 5 ಈ ವಿಷಯವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತರು.

ಬಂತು ಮಂತ್ರಾಲಯ. ಮಂತ್ರಾಲಯಮಂದಿರರ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರೊಡಗೂಡಿ ನಮಿಸಿದರು. ಆನಂದ ಬಾಪ್ಪ ಸುರಿಸಿದರು.

ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಸ್ನಾನಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ರಾಯರ ಗುಣಗಾನವೇ. ಬೇರೆಲ್ಲಿಯ ಮಂತ್ರ ? ಮಂತ್ರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೃದಯಮಂಟಪದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪ್ರಭುಗಳ ಗುಣವರ್ಣನೆಗಿಂತ ಮತ್ತಾವ ಮಂತ್ರ ! ಇದರಿಂದಲೇ ಸುಪ್ರೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಶ್ರೀ ಹರಿ, ಎಂದು ಬಲ್ಲರು.

ಸ್ನಾನ ಅಚ್ಚುಕ ಮುಗಿಯಿತು. ದೇವರ ಪೂಜೆಯಾಯ್ತು ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಗಂಗೋದಕದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವಾಯ್ತು. ಅಡಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತು. ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯವಾಯ್ತು.

ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರು ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಹಸ್ತೋದಕ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮುಂದೆ ಬಂದರು; ಶಿಷ್ಯರು ಹಸ್ತೋದಕದ ತಟ್ಟೆ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಲ್ಲೂ “ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಬೋಧಗುರುತೀರ್ಥಪಯೋಬ್ಧಿಪಾರಾ....” ಉಚ್ಚಾರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಶ್ರೀ ರಾಯರಿಗೆ ತೀರ್ಥ ಕೊಡಬೇಕು, ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರು ಆನಂದದಿಂದ ಪುಳುಕಿತಾಂಗರಾಗಿ “ಓಂ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ”.... ಎಂದು ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದರು; ಮಾನಮುದ್ರೆ ತಾಳಿದರು. ಅರ್ಥಗಂಟಿಯಾಯ್ತು. ದಾಸರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೆ? ಹಸ್ತೋದಕತಟ್ಟೆ ಅಲ್ಲೇ; ತೀರ್ಥತಟ್ಟೆ ಅಲ್ಲೇ; ತೀರ್ಥದ ಉದ್ಧರಣೆ ದಾಸರ ಕೈಯಲ್ಲೇ. ದಾಸರು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಕೇಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಜನರಾರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರು:—“ಅಂದು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಆತುರದಿಂದ ಬಂದೆ. ತಾವು ಹೀಗೆ ನಿರ್ದಯ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ ನಾಥ? ಸೇವಿಸುವ ಸುಜನರಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ೭೦೦ ನೂರು ಸಂವತ್ಸರಕಾಲ ಈ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತೀವೆಂದಲ್ಲವೇ ತಮ್ಮ ಅಭಯಪ್ರದ ಸಂಕಲ್ಪ ? ಈ ಸೇವಕನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಕೊಡಲು, ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯ ಸೇವೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಆಸೆಯಾಯ್ತು ? ಗುರುವರೇಣ್ಯ ! ಮುಂದೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಇಲ್ಲೇ ಸದಾ ಇದ್ದು chapter 5 ಭಕ್ತರ ಸೇವೆ ಕೈಗೊಂಡು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು ಗುರುರಾಜ ! ಇದು ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ 170

ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಪಾರ್ಥನೆ” ಎಂದುದೇ ತೀರ್ಥ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಮಾತು ಹೊರಟ ಒಡನೆಯೇ “ನೋಡಿದೇಗುರುಗಳ ನೋಡಿದೆ”* ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತಾವಾಗಿ ಹಾಡಿದರು ಶ್ರೀ ದಾಸಾರ್ಯರು. ಹಸ್ತೋಕವಾಯ್ತು. ಶಿಷ್ಯಪ್ರತಿಷ್ಠರ ಭೋಜ ನಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದುವು.

ಸಾಯಂಕಾಲ, ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಹರಿಭಜನೆಯು ಗುರುಗಳ ಎದುರಿಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಮಧ್ಯೆ ತಡೆಯಲಾಗದ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು “ಗುರುವರ್ಯ! ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ ಮರೆಮಾಜದೆ ನಮಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸ ಬೇಕು. ಕೇಳದೆ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲದು” ಎಂದರು. ಶ್ರೀದಾಸರಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಭಾಗಣ್ಣ! ತೀರ್ಥ ಕೊಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದೆ. ಸಾಧನದ ನಿಧಿಯಾದ ಶ್ರೀ ರಾಯರು ಗಣಧಾಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸಂಚಮುಖಿಪ್ರಾಣಪತಿಯ ಸೇವೆಗೆಂದು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. (ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ) ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಾಯರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ. “ಇಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡೆ ; ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣವರಿಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಗುರುವರ್ಯ : ಬರ ಬೇಕು-ಅಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಭಕ್ತಜನರ ತಾಪ ಪರಿಹರಿಸಿ ಪೊರೆಯಬೇಕೆಂದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರುವ ದಯಾಮೂರ್ತಿಗಳು ಒಪ್ಪಿ ಬಂದರು ಭಾಗಣ್ಣ! ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ನನ್ನಂತಹವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಆಗಾಗ ಬೇಕು ; ಆದು ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ತೇಜೋರೂಪದಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಾಲಯ ರಾಜರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ, “ಭಾಗಣ್ಣ, ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಮಹಿಮೆ, ಅವರು ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮೆರೆಯುವರೆಂಬುದನ್ನು ಇಂದೇ ಸುಜನರೆದುರಿಗೆ ಹೇಳು” ಎಂದರು.

ಆಗ ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ-ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಹಾಡಿದ ಸುಳಾದಿ ಇದು. ಈ ಸುಳಾದಿಗೆ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಶ್ರೀ ರಾಯರು ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ೨೮ನೆಯ ಈ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಘವೇಂದ್ರಪೂಜ್ಯಚರಣರಿಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರವರಿಗೂ ಇದ್ದ ಅತಿಮಾನುಷಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ನಲಿಯೋಣ !

ಶ್ರೀರಾಯರ ಮಹಿಮಾಸುಳಾದಿ

ರಾಗ ಭೈರವಿ—ಧ್ರುವತಾಳೆ

ಧರೆಯೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ಗುರು ರಾಘವೇಂದ್ರರಿನ್ನು |
ಇರುತಿಪ್ಪ ವಿವರವ ಅರಿದಷ್ಟು ವರಣಿಸುವೆ |
ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಲಯಪುರತುಂಗಾತೀರದಿ |
ಹರಿಭಕ್ತಪ್ರಲ್ಹಾದ ವರಯಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ |
ಸುರರಿಗಮೃತ ಉಣಿಸಿ ಪರಿಪರಿಕ್ರಿಯ ಮಾಡಿ |
ಪರಿಸಿದ್ಧನಾದನೆಂದು ಅರಿದು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ |
ಗುರುರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯ ಶರೀರ ಪೋಗ್ಯಾಡ್ಲಿ |
ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾಧನ ಪರಿಪೂರ್ತಿಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು |
ಸಿರಿಕೃಷ್ಣನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ |
ಧರಿಯಮ್ಮಾಲಿದ್ದ ಜನರ ಪೊರೆಯಬೇಕೆಂದೆನುತ |
ಹರಿ ನುಡಿದನು ಇವರ ಪರಮದಯಾಳು ತಾನು |
ಗುರುವಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ವರವನೀಯಲೀಜಗಕೆ |
ನರಹರಿ ತಾನೆ ನಿಂದು ನಿತ್ಯಪೂಜೆಯ ಗೊಂಡು |
ಸಿರಿಯುಳ್ಳ ಕೀರುತಿಯ ಸುರರ ಪಾಲಕ ಚಕ್ರ-
ಧರ ನಾರಾಯಣ ತಾನೆ ವರಸನ್ನಿಧಾನನಾಗೀ-
ವರಿಗೆ ಫಲ ತಂದೀವ ಇಹಪರದಲ್ಲಿನ್ನು |
ಕರುಣಾಕರ ರಂಗ ಗೋಪಾಲವಿಠಲ ತನ್ನ
ಶರಣರ ಪೊರೆವಂಥ ಚರಿಯ ಪರಿಪರಿ ಉಂಟೋ ||೧||

ಮುಖ್ಯತಾಳೆ

ನರಹರಿ ಕೃಷ್ಣ ರಾಮ ಸಿರಿವೇದವ್ಯಾಸ |
ಎರಡೆಡೆಡು ನಾಲ್ಕು ಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿಗಳು |
ಪರಿವಾರ ಸಹವಾಗಿ ಸಿರಿಸಹಿತದಿ ನಿಂದು |

ಸುರಗುರುವರ್ಯ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೆ ಮೊದಲಾಗಿ |
 ತರುವಾಯದಲ್ಲಿನ್ನು ತರತನ್ಮನುಸಾರ |
 ಪರಿಪರಿ ಯತಿಗಳು ಇರುತಿಪ್ಪರು ಇಲ್ಲಿ |
 ಹರುಷದಿಂದಲಿ ವೇದಗರೆದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು |
 ಪರಿಪರಿ ಪುರಾಣ ಭಾರತ ಗಾನದಲಿ |
 ಸರಿಪರಿ ಬಂದಂತೆ ಸರಿಗಮನುತಲಿ |
 ಭರದಿಂದಲಿ ಕುಣಿದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲಿನ್ನು |
 ಹರಿಯ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಹಗಲಿರುಳು ಬಿಡದೆ |
 ಪರತತ್ವದ ವಿವರ ಪರಿಪರಿ ಪೇಳುವರು |
 ಗರುಡನಾಹನರಂಗ ಗೋಪಾಲವಿಠಲ |
 ಶರಣರ ಪಾಲಿಸುತ ಇರುತಿಪ್ಪನು ಇಲ್ಲಿ ||೨||

ತ್ರಿವಿಡಿಶಾಳೆ

ನರಹರಿ ರೂಪನಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ |
 ದುರಿತ ದುಷ್ಟತ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಗಳೋಡಿಸುವ |
 ಸಿರಿರಾಮನಾಗಿಲ್ಲಿ ಪರಿಪರಿಯಲಿ ದೇಶಾಂ-
 ತರ ಅನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ನರರಿಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ |
 ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟುವ, ಸಿರಿಕೃಷ್ಣನಾಗಿಲ್ಲಿ |
 ಪರಿಪರಿಯಲಿ ಬಂದ ಪರಮಾತುರರಿಗೆ |
 ವರವೀನ ಪುತ್ರೋತ್ಸಹ ಮುಂಜಿ ಮದುವೆ |
 ಹರಕಿಗಳ ಕೈಗೊಂಡು ಹರುಷ ಬಡಿಸುವ ಅವರ |
 ಸಿರಿವೇದವ್ಯಾಸನಿಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದಲಿ ಬಂದ |
 ದುರುವಾದಿಗಳನೆಲ್ಲ ಧುರದಿಂದ ಲೋಡಿಸಿ |
 ಮುರಿದು ಅವರಶಾಸ್ತ್ರ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು |
 ಇರುವನಿಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಶರಣಜನಕೆ ಇನ್ನು |
 ವರಜ್ಞಾನಸುಧೆಯನು ಕರದು ಕೊಡುತಲಿಪ್ಪ |
 ಸಿರಿವಂದಿತಪಾದ ಗೋಪಾಲವಿಠಲ |
 ಪರಿಪರಿಯಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಾಲಗ ಕೈಕೊಂಬ ||೩||

ಅಟ್ಟತಾಳೆ

ರಾಘವೇಂದ್ರನೆಂಬೋ ರೂಪ ತಾನೆ ಆಗಿ |
 ರಾಘವೇಂದ್ರನೆಂಬೋ ನಾಮವಿಡಿಸಿಕೊಂಡು |
 ರಾಘವೇಂದ್ರರಿನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ ಪುಣ್ಯ |
 ಭೋಗವರಿತು ತನ್ನ ಭಾಗವತರ ಕೀರ್ತಿ |
 ಸಾಗಿಸಿ ಸಲಹಲಿ ತ್ರಿಜಗದೊಳಗಿನ್ನು |
 ಮೇಘ ಸುರಿದಂತಮೋಘಕೀರುತಿಯನು |
 ರಾಘವ ಇವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯದಿ ತಂದೀವ |
 ರಾಘವೇಂದ್ರಮೂರ್ತಿ ಗೋಸಾಲವಿಠಲ |
 ಭಾಗವತರಲ್ಲಿ ಬಹುಪೂಜೆಯನು ಕೊಂಬ ||೪||

ಆದಿತಾಳೆ

ದಿನದಿನಕ್ಕಿಲ್ಲಿ ನೂತನ ಪೂಜೆಗಳಾಗುವು |
 ದಿನದಿನಕ್ಕಿಲ್ಲಿ ನೂತನ ವಾರ್ತೆಗಳಾಗುವು |
 ಜನರ ಸಂದಣಿ ಪ್ರತಿದಿನ ವಿಪ್ರಭೋಜನ |
 ಜನರ ಕೈಯಿಂದ ಪ್ರತಿಜನರೀಸು ತಿಂಬೋರು |
 ಜನುನು ಸಫಲ ತಮ್ಮ ಜನನವ ನೀಗೋರು |
 ದಿನಸಪ್ತಶತತೇಜಜನನಾಥ ತಾನಿಲ್ಲಿ |
 ಅನುವಾಗಿ ತಾ ನಿಂದು ಘನಮಹಿಮೆಯಿಂದಲಿ |
 ಜನರ ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕನುಮಾನ ಸಲ್ಲದೊ |
 ಗುಣಗಣಪರಿಪೂರ್ಣ ಗೋಸಾಲವಿಠಲ |
 ಅಣೊರಣಿ ಎಂಬುವಗೆ ಎಣೆಯಾರೊ ಜಗದೊಳಗೆ ||೫||

ಜತೆ

ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಕ್ಷೇತ್ರವಿದು ನೋಡಿ ಕೋವಿದ- |
 ಮಂತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗೋಸಾಲವಿಠಲನಿಂದ ||೬||

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹದಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಗೋಪೀಚಂದನವನ್ನು ತಾವೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು—
“ದೇವಕಿನಂದನ ನಂದಕುಮಾರ” ಎಂದಾರಂಭಿಸಿ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಪರಮಪ್ರಿಯವಾದ ಋಜತಪೀಠಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. (ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಇಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅನಂತರ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು.)

ಅನಂತೇಶ್ವರ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾತೀರ್ಥವಿರುವುದು. ಈ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನಂತತೀರ್ಥ, ಚಂದ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀ, ವರುಣತೀರ್ಥ, ಮಹಾತೀರ್ಥವೆಂದು ಕೃತ, ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಅನಂತರ ಮಧ್ವಸರೋವರವೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಮಧ್ವಸರೋವರದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ವಸತಿಯ ಮಠವಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕವೇಣುಗೋಪಾಲನ ಗುಡಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಈ ವೇಣುಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣದೇವರು ಯಜುಃಶಾಖಿಗಳಾದ “ಕೇಕುಡ್ಡಾಯರು,” ಎಂಬ ಕುಲದವರ ಕುಲದೇವರಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ತ್ರಿಗರ್ತವೆಂದು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ

ರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಎಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಇದು ಹೊರತಾಗಿ ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರಗಳೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ದ್ವಾರಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಬಲರಾಮಜನಾರ್ದನರ ಪ್ರತೀಕಗಳಿದ್ದು ಅವು ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬರಲೇನುಕಾರಣವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಕ್ಕೆ ಈ ವಿಚಾರವು ಸಂಬಂಧಪಡದ ಕಾರಣ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನಂಶವನ್ನು ನಾವು ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.]

ವಾಸುಕಿಸರ್ಪರಾಜನ ಪಾತಾಲಗುಹೆಯೂ, ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕರ್ಕೋಟಕನ ಪಾತಾಲಗುಹೆಯೂ, ಶ್ರೀಮಧ್ವಸರೋವರದಿಂದಲೂ, ವೇಣುಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣದೇವರ ಗುಡಿಯಿಂದಲೂ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಕನ ಪಾತಾಲಗುಹೆಯೂ ಇರುವುದು. (ಈ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಕ್ಷಕನ ಪಾತಾಲಗುಹೆಯಿಂದ ಆಗಾಗ ಭಯಂಕರವಾದ ವಿಷಗಾಳಿಯು ಹೊರಟು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆಗಾಗ ಬಾಧೆಯಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಪೂಜ್ಯಚರಣರ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಇದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಜನರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಯತಿಶೇಖರರು ಜನರಿಗುಂಟಾಗುವ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ತಾವು ದಿಗ್ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೋಸ್ಕರವೂ ಆ ತಕ್ಷಕನ ಗುಹೆಯನ್ನು ಹಾಸುಗಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ತಕ್ಷಕನ ವಿಷಬಾಧೆಯು ಜನರಿಗಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಆ ಸುವರ್ಣನಾಣ್ಯಗಳ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಕ ಮೊದಲಾದ

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು, ಒಡಭಾಂಡೇಶ್ವರರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಉಡುಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯ ಎರಡುಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವಿಸ್ತಾರಗಳಾದ ನೆಲ್ಲುಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಆಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೈರು ಬೆಳೆಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೈರಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟಜಾತಿಯ (ನಳ್ಯವೆಂಬ) ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆದು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಆ ಪೈರು ಬೆಳೆಯದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದಿತು. ಇದರಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟ ಬೇಸಾಯಗಾರರು ದಿಜ್ಞಾಥರಾಗಿ, “ಯಾರಾದರೂ ಮಹನೀಯರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಈ ದುಷ್ಟಹುಲ್ಲಿನ ನಾಶವಾಗಲಾರದು. ನಾವೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆದರೂ ಮತ್ತುಮತ್ತೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏನುಮಾಡುವುದು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರ ದೇಹಾಭಿಷೇಕನವಾದ ತೇಜಃಪುಂಜದಿಂದ ಪವಿತ್ರಾಂತರಂಗರಾಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ¹⁷⁶

ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಭಿಷಿಕ್ತ ಪಂಚಾಮೃತಕಲಶತೀರ್ಥಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮತ್ತು ಅರಳು, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಒಂದು ಸೇರಕ್ಕೆಯ ನೈವೇದ್ಯದಿಂದ ನಿತ್ಯಪೂಜೆಯ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನಾಗರಪಂಚಮಿನೋದಲಾದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷೋತ್ಸವದ ಏರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಪ್ರಾಸಾದದ ದಿನದಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವ, ಅಂಗಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ಭೂರಿಭೋಜನ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಿಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿರುವರು. ಇಂತಹ ತಕ್ಷಕನ ಗುಹೆಯ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮರಗಳ ಗುಂಪು ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುತ್ತಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಗಳೂ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಮರಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಶ್ರೀಆದ-ಮಾರುಮಠದ ಶ್ರೀವಿಬುಧಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಗುರುಗಳು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಗೋಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರುವರು.) ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಶ್ರೀವೇಣುಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರೆಂದು ಕೆಲವರ ಊಹೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆ ದೇವರು ದ್ವಾರಕೆಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ

ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ, ಆಚಾರ್ಯರ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ ಈ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದುಷ್ಟ ಹುಲ್ಲು ಹುಟ್ಟದಂತೆ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಕರುಣಾಳುಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿ, “ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಈ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹುಲ್ಲು ಹುಟ್ಟದೆ ಹೋಗಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದರು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ಉಡುಪಿಗೆ ತಲಪಿದಾಗಲೇ ಆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಆ ಹುಲ್ಲು ತನ್ನಂತೆಯೇ ನಾಶಹೊಂದಿತು. ಬೆಳೆಯೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಯಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಂದಿನಿಂದ ಈವರೆಗೂ ಇತರ ಕಡೆಗಳ ನೆಲ್ಲಾಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಹುಲ್ಲು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಟಾಕ್ಷವು ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಹುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಅದರ ಬೀಜವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೂ, ಆ ಹುಲ್ಲು ಸರ್ವಥಾ ಹುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಆ ಗದ್ದೆಗಳ ಒಡೆಯರು ಆ ಭೂಭಾಗದ ಕೆಲವಂಶವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಇವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಈಗಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರ ಪೂಜಾ ವಿಧಿಯೇಗಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು.

ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾದಮೇಲೆ ಬಂದರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಇತ್ಯರ್ಥವು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.]

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಧ್ವಸರೋವರಕ್ಕೆ ತಂದು ಮೂವರು ನಾಲ್ವರು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದರು. ಗೋಪೀಚಂದನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದಮೇಲೆ ಆ ವಿಗ್ರಹದ ಅತಿಶಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೆತ್ತಿ ತರಲು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶವಾದಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಮಹಾವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಆ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿತು. ಅದನ್ನೆತ್ತಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಲಾಢ್ಯರಾದ ಮೂವತ್ತುಜನರೊಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೆತ್ತಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹರಿಯಸಂಕಲ್ಪವನ್ನರಿತ ಶ್ರೀಮತ್ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತಾವು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಠಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಅನಂತರ ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ ಹೋಮ, ಶತಕಲಾಸಹಿತಕಲಶಾಭಿಷೇಕ, ಪಂಚಾಮೃತ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು; ಮತ್ತು ಜ್ವಲಿಸುವ ಎರಡು ದೀಪಗಳನ್ನಿಟ್ಟರು. ಅಂದಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದರು. * ಅನಂತರ ಕಣ್ವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವದ್ವಂದ್ವವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಪಾರಿವ್ರಾಜ್ಯಪದಸ್ಥರಾದ ಅಷ್ಟಯತಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು “ಈ ಹಿಂದೆ ನಿಮಗಾಶ್ರಮವನ್ನಿತ್ತ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರಿ:—“ಈ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಶೇಷವನ್ನಿಧಾನವಿರುವುದು. ಇವನಿಗೆ ರಾಜಭೋಗದಂತಹ ಪೂಜೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಡೆಯನಿಗೆ ನಾಳೆಯಿಂದ ಸಕ್ರಮ ಪೂಜೆಗಳಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಬಾಲಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಎಂಟು ಜನರಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯವರಿಗೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಇರಕೂಡದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾಳೆಯಿಂದ ನಾನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ಅದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬರಬೇಕು.

ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯವರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ನೀವು ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು, ಎಂದಾಜ್ಞಾ ಪಿಸಿದರು.

ನಿತ್ಯಪೂಜಾವಿಧಿಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿದುದು

ಮರುದಿನ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಮೊದಲು ಅಂಭ್ರಣೋಸೂಕ್ತ, ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಮಧ್ವಸರೋವರದಿಂದ ಶೋಧಿಸಿ ತಂದಿರುವ ಉತ್ತಮ ಜಲದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮತ್ತು ತಾವು ವ್ಯಾಸರ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ತಂದಿರುವ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೂ, ತುಲಸೀ ಗಂಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವಿಸರ್ಜನೆ ಪೂಜೆಗಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟ ನೆನೆಗಡಲೆ, ಹಾಲು, ಅವಲಕ್ಕಿ, ಮೊಸರು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಶುಂಠಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ತಾಂಬೂಲ ಮೊದಲಾದ ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ದಿವ್ಯವಾದೊಂದು ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನುಮಾಡಿ ಆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವಿಸರ್ಜನೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. (ಅಂದು ಮಾಡಿರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಈಗಲೂ ಅದೇ ಕ್ರಮದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವಿಸರ್ಜನೆ ಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು.) ಅನಂತರ ತನ್ನ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಉಷಃಕಾಲಪೂಜೆಗಾರಂಭಿಸಿದರು. ಉಷಃಕಾಲ ಪೂಜೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಾಗತಕ್ಕ ಮಹಾಪೂಜೆಯಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಶಂಖಪೂಜೆ ಕಲಶಪೂಜೆಗಳಾದನಂತರ ಪೀಠಪೂಜೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ತತ್ಪರ್ವಸಮಾಪ್ತಕಾನ್ಯಾಸಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನೂರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿ ಅಭಿಷೇಕಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಾಲ್ಕುಸೇರಕ್ಕಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ಶಾಲ್ಯನ್ನು, ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ಎಳನೀರು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ತಾಂಬೂಲ, ತುಪ್ಪ, ಬೆಲ್ಲಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನುಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಮಂಗಳಾರತಿಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಉಷಃಕಾಲ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಇದಾದೊಡನೆ ದೇವರಿಗೆ ದರ್ಪಣದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅರಳು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನುಮಾಡಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಗೋವಿಗೆ ಇಟ್ಟು, ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರಸಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೂ ಗೋವಿಗೂ

ಒಂದು ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಗೋಪೂಜೆಯೆನ್ನುವರು. ಇದಾದ ನಂತರ ದೇವರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಂಗಶ್ರವಣವಾದಮೇಲೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ಕನಕಾಭಿಷೇಕ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ತುಪ್ಪ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಜೇನು, ಸಕ್ಕರೆ, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಎಳನೀರುಗಳಿಂದ ಪಂಚಾಮೃತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಶಾಲ್ಯನ್ನು, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳು, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಕೆಲವು ಮಂಗಳಾರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಂಚಾಮೃತ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಬಿಸಿನೀರು ಹೆಸರುಹಿಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಆ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದರು. ಉತ್ತಮ ಶಾಲ್ಯನ್ನು, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತಾಂಬೂಲ, ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಉದ್ವರ್ತನಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಉದ್ವರ್ತನದ (ತೊಳೆಯುವ) ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಳನೀರು ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಹಾಲು ಬೆಣ್ಣೆ ಪೂಜೆಯೆಂಬ ಉಪಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಎರಡು ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸರೋವರದ ವಸ್ತ್ರಶೋಧಿತನೀರನ್ನು ತರಿಸಿ ಆ ಕಲಶಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಗಂಧವನ್ನಿಟ್ಟು ವಾಸುದೇವಸಂಕರ್ಷಣಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾನಿರುದ್ಧರನ್ನು ಒಂದು ಕಲಶದಲ್ಲೂ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ವಾಸುದೇವರನ್ನು ಆವಾಹನಮಾಡಿದರು. ಅಮೇಲೆ ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಕಲಶಗಳಿಗೆ ಪೀಠಪೂಜೆ ಆವರಣಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಜಾದಿ ನೂರೊಂದು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಿಂಶುಮಾರಾದಿ ಏಕಶತಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ತತ್ಪನ್ಯಾಸ ಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸಪ್ರಣವಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ವಿಧಿಯಿಂದ ಕಲಶಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹಕ್ಕೂ ತತ್ಪನ್ಯಾಸಮಾತೃಕಾನ್ಯಾಸ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರಪೀಠಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಧಿಯಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದ್ಯುಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಕಲಶಗಳ ಜಲದಿಂದ, ಅಭಿಷೇಕಸೂಕ್ತ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸಠನ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಮಂಗಳಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಪಾಯಸ, ದೋಸೆ, ಶಾಲ್ಯನ್ನು, ಬೆಣ್ಣೆ, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ತಿರ್ಥಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ದೇವರಿಗೆ ದಿವ್ಯಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪೂಜೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅಲಂಕಾರ

ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಲ್ಯನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಕ್ಕನುಕೂಲವಾಗುವ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ಕೋಸಂಬರಿಗಳು, ಲಡ್ಡುಗೆಗಳು, ಫಲತಾಂಬೂಲಾದಿಗಳು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿ ವಿಶೇಷತರದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟಾಗುವಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮಹಾಪೂಜೆಯ ಸಮಯವಾಗಲು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಲು, ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಾಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಸನಕಾದಿ ಯೋಗಿಗಳು ಬಂದು, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗಿಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸಲಹುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಗೆ ತಮಗವಸರವನ್ನೀಯಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರೊಡನೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಗವಸರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆಗ ಸನಕಾದಿಗಳು ಶಾಲ್ಯನ್ನು ಮೊದಲಾದ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪೂಜೆಯು ಅಂದಿನಿಂದ ಈವರೆಗೂ ಅಲಂಕಾರ ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಮಹಾಪೂಜೆಯ ಮೊದಲು **ಅವಸರಸನಕಾದಿಪೂಜೆ** ಯೆಂದು ನಡೆಯುವುದು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀರಮಾವಲ್ಲಭನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಶಾಲ್ಯನ್ನು, ಮುದ್ದಾನ್ನು, ಹಯಗ್ರೀವ, ಅಪೂಪ, ದೋಸೆ, ಹೊಯ್ಗಡಬು, ಚಕ್ಕಲಿ, ವಡೆ, ಅತಿರಸ, ಮನೋರ, ಗುಳ್ಳೂರಿಗೆ, ಸಕ್ಕರೆಭಕ್ಷ್ಯಗಳು, ಚಿತ್ರಾನ್ನು, ಹಲವು ವಿಧಗಳಾದ ಪಾಯಸಗಳು, ವಿವಿಧ ಫಲಗಳು, ಪಾನಕವು, ಪಂಚಖಾದ್ಯ, ಎಳನೀರು ಹಲವು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳು, ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳು, ಮೊಸರು, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ತಾಂಬೂಲ ಮೊದಲಾದ ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ನೈವೇದ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ ಭಾಗವತರಿಂದ ಆರೋಗಣೆಯ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷದೋಷಪರಿಹಾರಕವಾದ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದರು. ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾದಮೇಲೆ ವಿವಿಧಮಂಗಳಾರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಂದಿನ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆನಮಸ್ಕಾರ ದಂಡೋದಕಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತರಿಗೂ ತೀರ್ಥವನ್ನಿತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹರಿಗರ್ಪಿತವಾದ, ಪರಮಪಾವನವಾದ, ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ, ದಿವ್ಯಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ, “ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವಿಮೋದೇನ ಪ್ರೀಣಯನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ಅಹಃಶೇಷಂ **chapter 5,**” ಅಂದರೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಮೋದದಿಂದ ಹರಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿ

ಹಗಲಿನ ಶೇಷವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮದಂತೆ ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಂದಿನದಿನದ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಾಚಲವನ್ನು ಸೇರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪೂಜೆಯಾದಮೇಲೆ ವನವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಕರತಂದು ಪೂಜಿಸುವುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ, ದೀವಿಟಿಗೆಗಳು, ಕಟ್ಟಿಕೋಲುಗಳು ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ದೇವರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರಳುರಾಶಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಬೀಸಿ ದೇವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. (ಇದನ್ನು ಚಾಮರ ಸೇವೆ, ಅಥವಾ ದಿವಟಿಗೆಸೇವೆ ಎನ್ನುವರು). ಇಂತಹ ಪೂಜೆಯಾದಮೇಲೆ ಶ್ಯಾಲ್ಯನು ಮೊದಲಾದ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ವೈಭವದ ರಾತ್ರಿಪೂಜೆ ಏಕಾಂತಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತಮ್ಮೊಡನಿದ್ದ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯಾರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಟ್ಟಡವೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದೊಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲೂ ಇದ್ದಿತು. ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಬೇಕಾದ ಆಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಮಯದ ಹೊರತಾದ ಇತರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತೇಶ್ವರದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಹಾಸುಗಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವಾಗಿತ್ತು.* ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತಾವೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರು.

ಒಂದುದಿನ ಆಚಾರ್ಯರು ಬಾಲಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರೂ, ನೃಸಿಂಹತೀರ್ಥರೂ, ಜನಾರ್ದನತೀರ್ಥರೂ, ಉಪೇಂದ್ರತೀರ್ಥರೂ, ವಾಮನತೀರ್ಥರೂ, ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರೂ, ಶ್ರೀರಾಮತೀರ್ಥರೂ, ಅಧೋಕ್ಷಜತೀರ್ಥರೂ ಎಂಬ ಎಂಟುಮಂದಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದರು. “ಯತಿಗಳೇ, ನೀವು ಸನಕಾದಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಪರಮಹಂಸ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಿರಿ. ಮತ್ತು ಪಾರಿವ್ರಾಜ್ಯಪದಸ್ಥರೂ ಆಗಿರುವಿರಿ.

*ಈಗ ಆ ಕಲ್ಲಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಬಂದು ಆ ಕಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೆಲದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರವಾಗಿಮಾಡಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು.

8 ತಂ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಾಬ್ಧಿಂ ಪದ್ಮನಾಭಪ್ರಿಯಂ ಭಜೇ |
ಸನ್ನಾತ್ರಿಯರತ್ತಾವಳ್ಳಾಖ್ಯಾತ್ಯತೋ ಮಧ್ಯೇಂದುಬೃಂಹಿತಾತ್ ||

9 ಸುಗುಣನರಹಂತ್ರಿಮಾಧವಾಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಾನ್
ಹರಿಭಜನನಿಯುಕ್ತಾನ್ ಶುದ್ಧಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಾನ್ ||
ಸುಜನನಿಯಮನಾರ್ಥಂ ಯಃ ಪ್ರಸಾಧ್ಯಾಪರೋಕ್ಷಂ
ಸ ಭವತು ಮಮ ಭೂತೈವ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಯೋಗೀ ||

(ಶ್ರೀನ್ನಾತ್ರಿಯವಿವರಣೆ—ಭಾವಬೋಧ||)

10 ಸಿದ್ಧಾಂತಸಂರೋಹವಿಧೌ ನಿಯುಕ್ತೇ-
ಷ್ವೇತೇಷ್ಟನೇಕವ್ರತೀಷು ಪ್ರಧಾನಃ ||
ಪ್ರೇಮಾಸ್ವದಂ ಸ್ವೀಯಗುರೋಃ ಸ ಪದ್ಮ-
ನಾಭಾರ್ಯವರ್ಯೋ ಕೃತದರ್ಶನರ್ಥಿಂ ||

(ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರವಿಜಯ ||ಸ||೨||)

ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ-೬—ಶ್ರೀಮದಾಸಂದೀರ್ಘರಶ್ಮಿವರರು

೮೩

5 ರಮಾನಿವಾಸೋಚಿತಪುಣ್ಯಭೂಮಿಃ

ಸನ್ನಾಥಯರತ್ನಾವಳಿಭೂಮಿಃ ||

ವೈರಾಗ್ಯಭಾಗ್ಯೋ ಮಮ ಪದ್ಮನಾಭ-

ಶೀರ್ಘ್ಯಮೃತಾಬ್ಧಿಃ ಭವತಾದ್ವಿಭೂಷೈಃ ||

(ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಯಸುಧಾ||)

6 ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭಶೀರ್ಘ್ಯಾರ್ಕಗೋಗಣೋಸ್ತದ್ರಶೇ ಮಮ
ನ ತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗೇ ಗಮನಂ ವಿನಾ ಯದುಪಜೀವನಂ ||

(ಶ್ರೀಟೀಕಾಚಾರ್ಯಕೃತನ್ಯಾಯದೀಪಿಕಾ||)

7 ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಂಸೇವನಲಬ್ಧಶುದ್ಧವಿದ್ಯಾಸುಧಾಂಭೋ-

ನಿಧಯೋನುಲಾ ಯೇ |

ಕೃಪಾಲವಃ ಪಂಕಜನಾಭಶೀರ್ಘ್ಯಾಃ ಕೃಪಾಲವಃ ಸ್ಮಾನ್ಮಯಿ

ನಿತ್ಯಮೇಷಾಂ ||

(ಶ್ರೀತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ||)

- 11 ಸತ್ತ ಕರತಾ ವಳಿಮತ್ಯು ದಾರಾಂ
 ಸನ್ನಾ ಯರತಾ ವಳಿಮಪ್ಯನಿಂದ್ಯಾಂ ||
 ಭಾಷ್ಯಾನುಭಾಷ್ಯಶಯಬೋಧಹೇತೋ
 ತತಾನ ಯಸ್ತಾ ಕೆಮೌಳಿರತ್ನಂ ||

(ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರವಿಜಯ ಸ||೨||)

- 12 ಸ್ವದತ್ತಯತ್ಯಾಶ್ರಮಪದ್ಮನಾಭ-
 ತೀರ್ಥಾಭಿದಂ ಶೋಭನನಾಮಕಂ ಪ್ರಾಕ್ ||
 ವೇದಾಂತವಿದ್ಯಾನಿಜರಾಜ್ಯಪಾಲ-
 ವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರಂ ಸಮಕಲ್ಪಯದ್ಯಸೌ ||

(ಶ್ರೀಭಲಾರಿ ||ಜ||ವಿ||)

- 13 ಆನಂದತೀರ್ಥಾರ್ಯಕರಾಬ್ಜಜಾತ-
 ಮರಂದಸಂಸೇವ್ಯ ಸ ಪದ್ಮನಾಭಃ ||
 ಮೋದಂ ದದತ್ಸಜ್ಜನಷಟ್ಪದಾನಾಂ
 ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಪೀಪಲತ್ಯಾ ||

(ಶ್ರೀಭಲಾರಿ ||ಜ||ವಿ||)

- 14 ಪದ್ಮನಾಭಮುನಿಂ ನೌಮಿ ಪದ್ಮನಾಭಾರ್ಚಕಂ ಸದಾ |
 ಪದ್ಮನಾಭಗ್ರಂಥಕಾರಪದ್ಮಾಕ್ಷೇಶಪ್ರಸಾದತಃ ||

(ಗುರುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ)

- 15 ಪಾಯಾದ್ಭಾವಿಶತಾನಂದಮುನಿಸೂನುರ್ಗವಾಲಯಃ |
 ಪದ್ಮನಾಭಃ ಪದ್ಮನಾಭಃ ಪದ್ಮನಾಭಪ್ರಸಾದತಃ ||

(ಗುರುಪರಂಪರಾ)

ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ
 ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ್ಯೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ನಿತ್ಯಪೂಜಾ-
 ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಶ್ರೀಗೋಪೀನಾಥಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು
 ಆ ಮೂಲಪೀಠಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಆಪ್ತಶಿಷ್ಯರೊಬ್ಬರಿಗೆ
 chapter 5 ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಾ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಧರತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿ, ಶ್ರೀ-185

ಗೋಪೀನಾಥಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಇತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಪರಂಪರಾ ನಡೆಸುವುದಾಗಿ ಆಜ್ಞೆ ಇತ್ತರು. ಆ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಎಂಟನೇ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಾಗಿ ಬಂದರು. ಪ್ರಕೃತ ಈ ಮಠವು ಮುಳುಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅತ ಏನ ಈ ಮಠವು ಮುಳುಬಾಗಿಲು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಮಠವೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೂಲದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಹಂಪೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆನೆಗೊಂದಿಯ ಶ್ರೀಜಂಬುಕೇಶ್ವರಮಹಾರಾಜನಿಂದ ಆಹೂತರಾಗಿ ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಗಳಿತವಯಸ್ಕರಾದ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರನ್ನು ಮಹಾರಾಜನು ಪೋಷಣೆಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀಜಂಬುಕೇಶ್ವರನು (1297-1334 A.D) ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಾರ್ಥವಾಗಿ¹ ಶ್ರೀತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥವಾದ ವಿಶಾಲಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ನದಿಯ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನೂ, ತಾಂಬ್ರಶಾಸನಮೂಲಕವಾಗಿ ದಾನಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಶಾಂತವೂ, ಪರಮಪವಿತ್ರವೂ ಆದ ಒಂದು ನಡುಗಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಜಪತಪಾನ್ಮುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಿಗೆ ನಾನಾಬಗೆಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ, ಪಾದಸಂಹನನಾದಿ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರಿಗೆ ಮೂಲಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು² ಒಪ್ಪಿಸಿ

1. ಪರಂಪರಾಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಐತಿಹ್ಯದ ಆಧಾರದಿಂದ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಲಿಖಿತವಾದ ಆಧಾರ ಇನ್ನೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

2. ಶ್ರೀಮಧ್ವಃ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಂ | ಪಾರಿವ್ರಾಜ್ಯಪದೇ ವೃಧಾತ್

ಪದ್ಮನಾಭೋ ನರಹರಿಂ | ಮಾಧವಾಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಕೌ
chapter5 (ಅರ್ಚಾಗತಿಕ್ರಮ) 186

ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು. 16-11-1324 ತೇದಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಬಹುಳ ಚತುರ್ದಶೀದಿನ ಶ್ರೀತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯ ಗಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವೃಂದಾವನಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಈ ನಡುಗಡ್ಡೆಗೆ ಈಗ “ನವ-ವೃಂದಾವನಗಡ್ಡೆ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಆದಿತಃ ಶ್ರೀಉತ್ತರಾದಿ-ಮಠದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಹಕ್ಕು ಆಧೀನಾನುಭವದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಈಗಲೂ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಟ್ಟಾ ಇದೆ. ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಆರಾಧನೆಯೂ ಶ್ರೀಸಂಸ್ಥಾನದವತಿಯಿಂದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಜರುಗುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು

+(1324—1333AD)

“ಸಸೀತಾಮೂಲರಾಮಾರ್ಚಾ ಕೋಶೇ ಗಜಪತೇಃಸ್ಥಿತಾ
ಯೇನಾನೀತಾ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಮನ್ನೃಹರಿಭಿಕ್ಷವೇ ||”

ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ನಂತರ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಮಹಾಪ್ರತಾಪ ಶಾಲಿಗಳು. ಇವರ ಮೂಲಸ್ಥಳವು ಗಂಜಾಂಜಿಲ್ಲಾದಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕಾಕೋಲು ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವು. ಕಳಿಂಗದೇಶದ ಗಜಪತಿನಗರಾಧೀಶರಾದ 1ನೇ ನರಸಿಂಹದೇವ, 1ನೇ ಭಾನುದೇವ, IIನೇ ನರಸಿಂಹದೇವರೆಂಬ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಚಿವಾಗ್ರಣಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದರು. ಮಂತ್ರಿಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ, ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ, ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಕಳಿಂಗದೇಶವನ್ನು ನಾನಾಬಗೆ

+ Sree Narahari Teertha, who had been Governor under the Kalinga King, became Supreme Vaishnava Pontiff this year. E.1. Vol. VI-260, Page 182 of S.I.I. by Robert Sewel.

chapter 5 History of E Gangas' by Mr. R. Subba Rao 1987
M.A.L.T., Rajamandry, Page 178, 179, 181.

ಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಇವರು 1ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀಕಳಿಂಗದೇಶದ ರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಸೇನಾನಾಯಕರಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಶಬರಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಗ್ರಾಮವನ್ನೆಸಗಿ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿದ ರಣರಸಿಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ಸಹಗೋದಾವರೀತೀರದವರೇ. ಒಡ್ಡಿವಾಡಿ ಕಾಕತೀಯಗಣಪತಿದೇವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೋತ್ರಿಯರೂ, ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತ ಪಂಡಿತಾಗ್ರಣಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಬಹಿರಂಗ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ, ಮಧ್ವಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾದೊಡನೆಯೇ ಈ ಶ್ರೀಶಾಮಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಂತೆ ತಾವೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ 2ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಇವರ ತಂದೆಗಳ ಹೆಸರು ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಭಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರು. ತಾಯಿಯವರ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಶ್ರೀಕೂರ್ಮದೇವರ ದೀಪಾರಾಧನೆಗಾಗಿ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದಂತೆ ಕ್ರಿ||ಶ|| 1283ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವು ದೊರೆಯುವುದು. (M.M. Dasa for oct. 1928. Page 116). ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ತಂದೆಗಳಾದ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಭಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಶ್ರೀಆನಂಭೀಮರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ.

1. E.I. Vol. VI, Sree Kurma Inscription of Narahari-Teertha, Ganjam 174—176. Vide. M. M. Dasa for Oct. 1928.

2. “ದದೌ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಂ ತುಷ್ಠಃ ಚತುರ್ಭ್ಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿಚ್ಛಿದೇ ತತ್ರಾದ್ಯಃ ಪದ್ಮನಾಭಾಖ್ಯಃ ದ್ವಿತೀಯೋ ನೃಹರಿಸ್ಮೃತಃ”

“ಸುಖತೀರ್ಥಮುನಿಸ್ತಸ್ಮೈ ದತ್ವಾ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಂ ತದಾ ದದೌ ನೃಹರಿತೀರ್ಥೋಯಮಿತಿ ನಾಮ ಮುದಾನ್ವಿತಃ”

(ಆನಂದತೀರ್ಥಕಥಾಕಲ್ಪತರು ||೧||)

chapter 5 “ಗುರುವರ್ಯಾನಂದತೀರ್ಥರಿಂದ ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ” 188

(ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು)

ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಶಾಸನಗಳು ಶ್ರೀಕೂರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀ ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತಿವೆ. ಕ್ರಿ||ಶ|| 1293 (Inscription No. 1172) ಮಿತಿಯ ಶ್ರೀಕೂರ್ಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀರಾಮನಾಥವಿಗ್ರಹ, ಶ್ರೀಸೀತಾಪರಮೇಶ್ವರೀ ವಿಗ್ರಹ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಣದೇವರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ತಂದೆ, ಮಕ್ಕಳು ಉಭಯರೂ ರಾಜಕಾರ್ಯಧುರಂಧರರಾಗಿ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಾಜಗುರುಗಳಾಗಿ ಮೆರೆದುದಲ್ಲದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತರ ಪ್ರಜರು, ಸಾಮಂತರು ಸಹ ದಾನಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿವೆ ಎಂದಮೇಲೆ ಇವರ ದರ್ಶನವೂ ಪ್ರಜಾನುರಾಗವೂ ಎಷ್ಟು ಉಚ್ಚಮಟ್ಟದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಕಳಿಂಗದೇಶದ ಗಂಗರಾಜರಿಗೆ ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದ ಒಡ್ಡಿವಾಡಿಯ ಮತ್ಸ್ಯರು ರಾಜ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1292ರಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಶಾಸನವಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಜಯಂತನೆಂಬ ಸಾಮಂತರಾಜನು ದೇವರಿಗೆ ಅನೇಕ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. (Vide Gazetteer of Vizag, P. 133 to 139) ಈ ಜಯಂತನಿಗೆ ಅರ್ಜುನ, ಅನಮೃಜ, ಮಂಕಾದಿತ್ಯರೆಂಬ ಪಿತೃನ್ಯರಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀನುಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಮತದ ತತ್ಪೋಷದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಶುದ್ಧವೈಷ್ಣವಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳಾದರು.

Vide page 3 of Karnataka Haridasa Parampare, Vol. 1-2, Varadendra Grantha Mala of Lingasugur.

“ನೃಹರಿವ್ರತಿನಾಮಕಂ ಪರಂ ಯತಿವರ್ಯಂ ಸ ಚಕಾರ ಸಾದರಂ”

(ವ್ಯಾ||ತೀ||ಜ||ವಿ||ಗ-೪೩)

‘Narahari Teertha is described as the disciple of the Holy feet of Anandateertha’, Vide Inscription No. 1171, 1172, Page 183, Eastern Gangas by Mr. R. Subba Rao of Rajamandri.

(E.I. Vol. V. Dibbidi Coper plates and Epigraphical report of Madras, 1900 AD). ಶ್ರೀನರಹರಿ-ತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು (ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾ) ಕ್ರಿ||ಶ|| 1263 ರಿಂದ 1267ರ ವರೆಗೂ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಕಳಿಂಗ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಿದರು. ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದೂ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಾಗಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಿದ್ದಿತೆಂದು (ಮುಂತಾಗಿ) ಶ್ರೀಕೂರ್ಮದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಆ ಶಾಸನದ ಪೂರ್ಣಪಾಠವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಶ್ಲೋಕದ ಹಿಂದೆಯೇ ಆ ಶ್ಲೋಕಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

1. ದೇವಃ ಶ್ರೀಕಮಲಾವಿಲಾಸಲಹರೀಪಾತ್ರಂ ಕಲಿಪ್ರೋನ್ಮಿಲತ್.
 ಕ್ಲೇಶಕ್ಷಿಪ್ತಜನೇಽಖಿಳಕ್ಷಿತಿತಲೇ ಸಂಲೋಲಬೋಧೋದಯೇ ||
 ಸ್ವೀಯಶ್ರೀಪದಪಂಕಜೈಕಶರಣಾನ್ ಸಂರಕ್ಷಿತುಂ ಸನ್ಮನಿಃ
 ಜಾತಃಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮಾಭಿಧಮಹಾತೀರ್ಥಸ್ಸುನುತ್ಯಗ್ರಣೇಃ ||

“The pious ascetic Purushottama was born to instruct the wise”.

ಕಲಿಬಾಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಸ್ವಕೀಯ ಜನರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಅವತರಿಸಿದರು.

2. ಯನ್ಮುನಿಭಾಷಿತಭಾಷ್ಯಂ
 ಭೂಷ್ಯಂ ಕಿಲ ತೀರ್ಥಿಕಪ್ರವರಸಂಘೈಃ ||
 ಉನ್ಮದವಾದಿದ್ವಿರದ.
 ಪ್ರತಿಕುಂಭಮಂಕುಶಂ ಭವತಿ ||

“His words commanded universal respect. His reasoning subdued disputants, as the goad does elephants”.

ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಲೋಕಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಅಂಕುಶವು ಮದ್ದಾನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರ್ದಿಸಿ ಶಾಂತಮಾಡುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇವರು ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದ ವಾಕ್ ಪ್ರಾಧಿಮೇಯುಳ್ಳವರು. 190

3. ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಕಲಾಕಲೋದಯಕಲೋ ವೈಯಾಸಿಕಂ ಗೋಗಣಂ
ಮಂದೈರ್ಭಿನ್ನಪಥಪ್ರದಾರಿತಮಲಂ ಸುನ್ಯಕ್ತಭೇದೇ ಪಥಿ ||
ನೇತುಂ ಸಂಧ್ಯತದಂಡಮಂಡಿತಕರೋ ಯತ್ರಾದುರಾಸೀನ್ಮುನಿ-
ವ್ರಾತೈಃಸೇವ್ಯಪದಾರವಿಂದಯುಗಳಾದಾನಂದತೀರ್ಥೋ ಮುನಿಃ ||

“Anandateertha received ordination at his hands. It was he who brought back the straying cows of Vyasa in to the fold, by means of the ascetic's staff he wilded.

ಪುರುಷೋತ್ತಮತೀರ್ಥಕರಕಮಲಸಂಜಾತರಾದ ಆನಂದತೀರ್ಥಮುನಿಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅನ್ಯರಿಂದ ಮಾರ್ಗತಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ವೇದವ್ಯಾಸರ ವಾಕ್ ಎಂಬ ಗೋವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕತ್ರ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. (ಅನ್ಯರಿಂದ ಅನ್ಯಥಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಾದುದನ್ನು ಯಥಾವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು).

4. ಯನ್ಮುಖಿನಿಃಸೃತಭಾಷಾ
ಲಲಿತಾ ಲಲಿತಪ್ರಕಾರಪದವಿನ್ಯಾಸಾ ||
ಕಮಲಾಪತಿಪದಕಮಲಂ
ಭಜತೇ ಭಜಮಾನಭವಭಯಾರಾತಿಂ ||

“His words were dear to Vishnu and were calculated to confer Heaven”.

ಇವರ ವಾಕ್ಯಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರೀತಿಕರವಾದವುಗಳು ಮತ್ತೂ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದವಾದವುಗಳು. ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವತಾಸ್ಮಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

5. ಆನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯಸರಸ್ವತೀ
ಲೋಕೇತ್ರ ಹರಿಪಾದಾಬ್ಜಯುಗಳಪ್ರಾಪ್ತಯೇನು ಸಾ ||

“His holy precepts enabled men to reach lotus-feet of Hari”.

ಇವರ ಸಚ್ಛಾಸ್ಮಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮಾನವರು ಹರಿಪಾದಕಮಲವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಖಂಡ (೫)

ವಿಷ್ಣುವೇ ಅಧಿದೈವ-ಸತ್ಯಶಬ್ದವಾಚ್ಯ
ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಹಿತ ಅಧಿದೈವದ ಮಹಿಮಾಜ್ಞಾನವೇ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕ

ಸಕಲದೇವತಾಗುರುವಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೂ, ಆತನಿಂದ ಉಪದೇಶ್ಯ-
ನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಸಕಲರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪಾದಕರಾದ್ದರಿಂದ ಉಕ್ತನಾಮಕ
ರೆಂದೂ, ಅಧಿದೈವನಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸ್ಥಿತಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಪರಿವೃತನಾರಾಯಣನೇ
ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದೂ ಈ ಖಂಡವು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು
ಒಪ್ಪಿ ಶರಣು ಹೊಂದಿದ ದೇವತೆಗಳು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೂ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯರ ದ್ವಾರಾ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಉಪದಿಷ್ಟರಾಗಿ ಉಭಯರ ಗುಣಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ರೂಪವಿಶೇಷದಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ
“ಪ್ರಾತರ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ರೂಪಾಂತರದಿಂದ ಜೀವ-
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು (ಜೀವಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ) ಕೂಡಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ “ಸಾಯಂ”
ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿವುಳ್ಳ ಈ ಮುಖ್ಯ-
ಪ್ರಾಣನೇ, ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನಗಳೆಂಬ ಎರಡು ರೂಪಗಳಿಂದ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಶಬ್ದ
ಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯನಾದನು. ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಪಹಾರಯೋಗ್ಯನಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ,
ಹಗಲಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಣನು, “ಅಹಃ” ಎಂದೂ, ರತಿರೂಪ
ನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ರಾತ್ರಿನಿಯಾಮಕನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಅಪಾನನು “ರಾತ್ರಿಃ”
ಎಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು. ಈ ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ರೂಪಗಳು ಪ್ರತಿದೇಹದಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ
ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. “ವಾಕ್” ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ವಾಗಭಿಮಾನಿ
ಯಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯೂ, “ಚಕ್ಷುಃ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ
ಸೂರ್ಯನೂ, ಇರುವನು. ಚಂದ್ರನು ಯಜ್ಞಾದಿಸಾಧನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತ
ವಾಗುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಮನೋನಾಮಕನು. ಮಿತ್ರ, ಯಮ,
ವರುಣ, ಕುಬೇರರೆಂಬ ಪೂರ್ವಾದಿ ದಿಗಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನೂ
ಕಿವಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿ “ಶ್ರೋತ್ರ”ರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ,

ಷಡಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸುವವನು ವರುಣ; ಮಿತ್ರನು ಕಾಮ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ
 ಗಳನ್ನು ಕೇಳುವನು; ಕುಬೇರನು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನು.
 ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಗರುಡ,
 ಶೇಷ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರರೂ ಮತ್ತು ಚತುರ್ಮುಖಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣರೂ ದೇವತೆಗಳೇ
 ಸರಿ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪ್ರೇರಿತರಾಗಿಯೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಂಗತರಾಗಿರು
 ವರು. ಈ ದೇವತಾಸಂಯೋಗವುಳ್ಳ ದೇಹವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆನಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲ
 ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅಧಿಕನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಅಧಿದೈವನೆನಿಸುವನು—
 ಇತರರು ದೇವಮಾತ್ರರು. ಅಧಿದೈವನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ
 ನಾದ್ದರಿಂದ “ಆವಿಃ” ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಇದೇ ಸಕಲ ವೇದಗಳ
 ತಾತ್ಪರ್ಯವೆಂದು ಹಿರಣ್ಯದನ್ ಎಂಬ ವೇದಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ-
 ಮುನಿಯೂ ಹೇಳಿರುವನು. ಈತನು, ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆ
 ಗಳ ನಿಯಮ್ಯನಿಯಾಮಕರೂಪ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ; ಅಧಿದೈವ ಹಾಗೂ ದೇವತೆ
 ಗಳ ಪೂಜ್ಯಪೂಜಕರೂಪ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವ ತನಗೆ, ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ
 ಸಿದ್ಧನಾಗುವ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರ ಮತ್ತು ಭೋಗಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಯಾರೂ
 ಸಮರ್ಥರಲ್ಲವೆಂದೂ, ವಿಷ್ಣುಸಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಶಕ್ತರಾದರೂ ಈ ಜ್ಞಾನ
 ವುಳ್ಳ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡು
 ವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಶರೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ-
 ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮಿಳಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಈ ಸಕಲರಿಗೂ ಪ್ರೇರಕ
 ನಾದ ಅನ್ಯಯನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು
 ನಿರ್ದೋಷಿಯೂ, ನಿತ್ಯಸದ್ಭುದ್ಧಿಯುತನೂ ಆಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಮುಕ್ತ-
 ಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸ್ವೋತ್ತಮರಲ್ಲದ ಸರ್ವಮುಕ್ತರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಈ
 ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು.
 ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರು ಈ ವಿದ್ಯೆಯ
 ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದ (ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲ—ತಿಳಿಯುವುದು ಮಾತ್ರ) ಮುಕ್ತರಾಗಿ
 ಸ್ವಾವರರಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವರು—ಕೆಲವರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವರು. ಇದು
 ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರನಿರ್ಣಯವು.

ಸರ್ವದೇವಪೂಜ್ಯನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೇ “ಸತ್ಯ” ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು. “ಸತ್”
 characterನು, “ತಿ”—ಗುಣಪೂರ್ಣನು ಮತ್ತು “ಯ”—ಸರ್ವಜ್ಞನು 193

ಎಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸತ್ಯಶಬ್ದವು ಆತನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸ್ಥಿತರಾದ ವಾಯು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯರೂ ಸಹ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೂ ಮಿಳಿತರಾಗಿಯೂ “ಸತ್ಯ” ಶಬ್ದವಾಚ್ಯರು. ಸತ್ಯಶಬ್ದದ ಅಮುಖ್ಯಾರ್ಥರಾದ ಇವರು, ಕ್ರಮದಿಂದ, ಕಣ್ಣಿನ ಬಿಳಿಯ ಗುಡ್ಡೆ, ಕರಿಯ ಗುಡ್ಡೆ, ಮತ್ತು ಇದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಕಪ್ಪು (ಪಾಪ) ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ನಿಯಾಮಕರಾಗಿರುವರು. ಗರುಡ, ಶೇಷ, ರುದ್ರರಿಂದ ಉತ್ತಮನಾದ್ದರಿಂದ ವಾಯುದೇವನು “ಸತ್” ಎನಿಸುವನು. ಎಲ್ಲ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಗುಣದಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನು “ತಿ” ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅಧಿಪತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಈತನನ್ನು ಇತರ ಶ್ರುತಿಗಳು “ಅನ್ನ”ನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ವೇದಗಳಿಂದ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಸ್ತುತ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ (ಅತಿನಾದಾತ್) ಸಹ “ಅನ್ನ”ನಾಮಕನೆಂಬುದೂ ಯುಕ್ತವೇ ಆಗುತ್ತದೆ.¹ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವನಾದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನು “ಯಂ” ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಸತ್ಯಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸುವ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅಸತ್ಯದ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ—ನುಡಿದದ್ದು ಸುಳ್ಳಾದರೂ ಸತ್ಯವೇ ಆಗುವುದು. ಈ ಉಪಾಸನೆಗೂ ಋಷಿದೇವತೆಗಳೇ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಇತರರು ಈ ಮಹಿಮೆಯ ಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಸತ್ಯವನ್ನಾಡಿದರೂ ಅತಿಶಯದೋಷಗ್ರಸ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಖಂಡ (೬)

ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳ ಮಹಿಮೆ

ವೇದ—ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದುದು; ಅದರಿಂದ ಜಗನ್ನಿಯಮನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರ; ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೇ ಮುಖ್ಯಾಂಗನು.

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರತಿಶರೀರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ದೇಹಗತ ತತ್ವಗಳ ನಿಯಾಮಕರಾಗಿರುವರೆಂದು

ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ವೇದವಾಣಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನಿಯಮಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಈ ಖಂಡವು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಕಲ ವೇದವಾಣಿಯು ಆ ನಾರಾಯಣನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದುದು— ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ದೊಡ್ಡ ಹಗ್ಗದಂತಿದೆ. ವೇದದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರಾದಿ ನಾಮಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಚೇತನರನ್ನು ಆ ದೊಡ್ಡ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟುವ ಸಣ್ಣಹಗ್ಗಗಳಂತಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರಾದಿ ಚೇತನರಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ವರ್ಣಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳು, ಆಯಾ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಚೇತನರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಇತರ ಚೇತನರನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ. ವೇದರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೇ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸಕಲರೂ ವೇದೋಕ್ತನಾಮಗಳುಳ್ಳವರೇ ಆಗಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜಗತ್ತು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಬದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಸಕಲ ಚೇತನವರ್ಗವೂ ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳು ಈತನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಗೌರವಿಸುವುವು.¹ ಬ್ರಹ್ಮ-ಪದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಜೀವರೇ ಈ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಇತರ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಚೇತನರು ಈ ವಿಷ್ಣುಮಹಿಮಾಜ್ಞಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವಾವರ ಮುಕ್ತಚೇತನರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವರು. ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳ ಕೆಳಗೆ ಬಂದಂತೆ, ಕೆಲವರಿಂದ ಕೆಲವು ದೇಶವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುವರೆಂದು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ವೇದದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಮುಖ್ಯಾಂಗಭೂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

1. ಆಕಾಶಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ವಿಘ್ನೇಶಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಶ್ವರೂಪದಿಂದ ಆತನನ್ನು (ಈ ವಿದ್ಯೋಪಾಸಕನನ್ನು), ರಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವರೆಂದರ್ಥ.

ಗರುಡ, ಶೇಷ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಕನಿಷ್ಠರೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ನಿಂದಲೂ ನಿಯಮ್ಯರು. ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಿಕ್ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಷ್ವಭ್ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ನರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ವಪ್ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ಅಸ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಗತೀ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ಮಜ್ಜಾ (ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಮಾಂಸ ವಿಶೇಷ)ಗಳಲ್ಲಿ ಪಜ್ಜಾನಾಮಕ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳೂ, ಪ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತೀ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಆಶ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ರೋಮಾದಿಪ್ರಾಣಪರ್ಯಂತ ಸರ್ವಾವಯವಗಳೂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದವುಗಳು—ಪ್ರಾಕೃತವಲ್ಲ.¹ ಮುಕ್ತವಾಯುವಿನ ರೋಮಾದಿಗಳೂ ಚಿದಾತ್ಮಕವೇ,² ಅವರವರ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಅವಯವಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳು ಭಿನ್ನರಲ್ಲ. ಅವು ಅವರವರ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿವೆ. ಭಂದಸ್ಸುಗಳು ವಿಷ್ಣುವಾಯು

1. ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಖವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, “ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಸ್ಯ ಮುಖಂ” ಎಂದು (ಈ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು) ಅಭೇದದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುವಂತೆ, ಭಂದೋಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ರೋಮಾದಿ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಭೇದೋಕ್ತಿಯಿದೆ. ಮತ್ತು ರೋಮಾದಿ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಭೇದವಿರುವುದರಿಂದ, “ತ್ವಗ್ಗಾಯತ್ರೀ, ಪ್ರಾಣೋ ಬೃಹತೀ” ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅಭೇದದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದೂ, ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆಚ್ಛಾದಿತನೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ.

2. ದಗ್ಧವಸ್ತ್ರದಂತೆ ನೆಪಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಲಿಂಗದೇಹವುಳ್ಳ ವಾಯುದೇವನು ಮುಕ್ತಸಮನೇ. ಮುಕ್ತವಾಯುವೆಂದರೆ ಮುಕ್ತಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು. ಗರುಡಶೇಷಾದಿಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ ವಾಯುವು ಭಂದೋಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಂದೋಭಿಮಾನಿಗಳು ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ (ಅವರವರಿಂದ ಅಭಿನ್ನಗಳಾದ ಆಯಾ ರೋಮಾದಿ ಅವಯವಗಳನ್ನು) ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂಬುದು ಯುಕ್ತವೇ ಸರಿ.

ಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದರಿಂದ (ಆಚ್ಛಾದಿಸುವುದರಿಂದ)¹ ಅವುಗಳಿಗೆ ಭಂದಸ್ಸೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಮವಿದೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಭಂದೋಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಅವನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.² ಅವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾದ ಕೇಶವನು ಪಾಪಪರಿಹಾರಕನೆಂದು ಏನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು! ಭೃಗು ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು ಈ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಭಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಭಂದೋಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಭಂದಸ್ಸುಗಳು ಪಾಪಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಹ ಭಂದಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ನಾಮವು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗುವುದು.

ವೇದತತ್ವಜ್ಞನಾದ ಋಷಿಯು ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವನೆಂದು “ಅಪಶ್ಯಂ ಗೋಪಾಂ” ಎಂಬ ಮಂತ್ರವೂ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಯುಸ್ಥನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೇ ಸಕಲ ರಕ್ಷಕನು. ಭಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನು ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವನು. ಆತನಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಜನಾರ್ದನನು ವಾಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ವಾಯುದೇವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದೆಡೆ ಇರುವವನಲ್ಲ- ನಿತ್ಯಸಂಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಅಂತಸ್ಥನಾದ ಕೇಶವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ

1. ಉಷ್ಣಿಗಾದಿ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳ ಅವಯವಗಳೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ, ಭಂದಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಉಷ್ಣಿಕ್—ತಪನಶಕ್ತಿ; ಗಾಯತ್ರೀ—ಮಹಿಮಾಗಾನ ಮತ್ತು ಗಾಯಕರಕ್ಷಣ; ತ್ರಿಷ್ಠುಭ್—ಮೂರು ವೇದಗಳಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯ; ಅನುಷ್ಠುಪ್—ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವಿಕೆ (ಆನುಕೂಲ್ಯಸ್ತುತಿ) ಜಗತೀ—ಜಗದಾಶ್ರಯತ್ವ; ಪಜ್ಞಾ—ಪಂಚರೂಪತ್ವ; ಬೃಹತೀ—ಪೂರ್ಣತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳ ರೋಮಾದಿ ಅವಯವಗಳು. ವಿವಿಧ ಭಂದಸ್ಸುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಅಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

2. ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ (ದೇಶದಲ್ಲಿ—ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ) ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ದ್ರವ್ಯಾದಿವಶ್ಯಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ-
chapter5 ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಸಕಲಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವರು.

ಸದಾ ಸರ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು. ಪಂಚಭೂತಗಳ ಒಳ ಹೊರಗೆ, ವಾಯುವೂ ವಾಯುಸ್ಥ ಹರಿಯೂ, ನಿಯಾಮಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ, ಆಗ್ನೇಯಾದಿ ಕೋಣದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ, ಅಷ್ಟೇಕೆ! ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಹೊರಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ವಾಸಿಸುವರಾಗಿ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಈ ವಿಧ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂಬುದೇ ಆ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವು. ಮತ್ತೊಂದು ಮಂತ್ರವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ:—ಈ ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ನಾಶರಹಿತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವಿದೆ. ಅಮಿತವೂ ಅಸಹ್ಯವೂ ಆದ ಅವರ ಬಲವೇ ಅದು. ವಾಯುವಿನ ಬಲವೇ ಅಮಿತವು—ಆತನಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾದ ವಿಷ್ಣುಬಲವನ್ನೆಂತು ವರ್ಣಿಸುವುದು! ಸರ್ವಶಕ್ತರಾದ ಈ ಉಭಯರಿಂದ ಕ್ರತುನಾಮಕರಾದ¹ ಸಕಲ ಜೀವರು ಆವೃತರಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಸುವರ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಭೂರಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲುಮುಚ್ಚಿ ಧನಿಕರು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ, ಹರಿವಾಯುಗಳು ಜೀವರನ್ನು ಮಹದಾದಿ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ತಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.² ಸಕಲಜೀವರೂ ಆಕಾಶವೂ ಹರಿವಾಯುಗಳಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ—ಮುಖ್ಯಧಾರಕನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೂ ವಾಯುದೇವನನ್ನೂ ಕೇಶವನೇ ಧರಿಸಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಾಶ್ರಯರಾದ ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳಿಬ್ಬರೂ,

1. ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಗಳೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಜೀವರು “ಕ್ರತು”ಗಳೆನಿಸುವರು.

2 ಜೀವರೆಂಬ ಸ್ವರ್ಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಅವರವರ ಗತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು, ಮಹದಾದಿ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು (ಒಳಹೊರಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು) ಕಾಪಾಡುವ ಮಹಾಶ್ರೀಮಂತನು, ದಯಾಸಾಗರನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು. ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ಜೀವರನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸಿ, ಸಾಧನಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬಲಜ್ಞಾನಗಳೆಂಬ ಅಕ್ಷಯನಿಧಿಯು ವಿಷ್ಣುವಾಯುಗಳ ಕೈಗಳ-

ಪೂರ್ಣರಾದ್ಧರಿಂದ “ಬೃಹತೀ” ಎಂದೂ ಸರ್ವಪ್ರೇರಕರಾದ್ಧರಿಂದ “ಪ್ರಾಣ” ರೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂರ್ಣನೂ ಮುಖ್ಯ ಜೀವ್ಯಕನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಚ್ಯನೂ, ಸರ್ವಾ-ಶ್ರಯನೂ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಖಂಡ (೭)

ವಿಷ್ಣುಂಗಳ ವೈಭವ

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ಆತನ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಅಭೇದವು ಹೇಳಲಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವಯವಗಳೂ ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತವೇ ಆಗಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವ ಅದ್ಭುತವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ, ಈ ಖಂಡವು, ಆ ಮಹಿಮೆಗಳ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಮಹಾಫಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಸಂಪನ್ನಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾಫಲವಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಯವಗಳ ಮಹಿಮೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಪೃಥಿವೀ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಪ್ರಭುವಾದ ತಮ್ಮ ಜನಕನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯು ಓಷಧಿಗಳನ್ನು (ಅಕ್ಕಿ ಮೊದಲಾದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಸ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು) ಹುಟ್ಟಿಸುವಳು; ಅಗ್ನಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಕ್ವಗೊಳಿಸಿ ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಮಾಡುವನು. ಶ್ರೀಹರಿಸಮರ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನಿರೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕರೆದು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಗ್ನಿಯು ಈ ಕರೆಯನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖವು ಇವರ ತಂದೆಯೆನಿಸುವುದು. ವಿಷ್ಣುಮುಖದ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸದಾ ಪೃಥ್ವ್ಯಗ್ನಿ-
Chapter 5ನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವರೂ ಊಟಮಾಡುವ ಅನ್ನವನ್ನು 199

‘श्रीपतिर्मानंदो नः’

ಶ್ರೀ ಹರಿ ದಾ ಸ ಭಾ ರ ತಿ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೯]

೧೯೫೯—ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್

[ಸಂಚಿಕೆ ೧೧

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-18

— ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ —

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯವರರು	....	....	೨೧

ಸೂ ಚಿ ನೆ

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೫ನೆಯ ತಾರೀಕಿನೊಳಗೆ ಚಂದಾ ತಲಪಿಸದಿದ್ದವರಿಗೆ, ಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಕಳಿಸುವ, ೧೨ನೆಯದಾದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಸಂಚಿಕೆಯ ವಿ.ಪಿ. ಯನ್ನು ವಾಪಸುಬಿಡುವವರು ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹ ಕಮ್ಮಿಯಾದೀತೆಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ ?

— ಸಂ.

[ಸಂಪಾದಕೀಯದ ೩ನೇ ಪುಟದಿಂದ]

*ಈ ಬಾರಿ ಚಿಪ್ಪಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿರುವ ಶ್ರೀ ವಿ ಜ ಯ ದಾ ಸ ರ ಆರಾಧನೆಗೆ ಸೇವಾಹಣ ಸಲ್ಲಿಸುವವರು ಈ ಅಡ್ರೆಸ್ಸಿಗೇ ತಲುಪಿಸಬೇಕು :—

ಗೋಪಾಲದಾಸ್, ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀಕಾರ್ಯಾಲಯ,

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-18.

ವಿ. ಸೂ.—ಮನಿಯಾರ್ಡ್ಸ್ ಕೂಪನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಅಡ್ರೆಸ್ಸು ಬರೆಯಲೇಬೇಕು.

ಚಿಪ್ಪಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಕಟ್ಟೆಯಿದೆ. ಸೂರ್ಯದೇವನು ಈಶ್ವರನಾದ ಸಿದ್ಧಿಪಡೆದ ಸ್ಥಳ ಚಿಪ್ಪಗಿರಿ. ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ ೬ ಮೈಲು ೨೦೪ ಚಿಪ್ಪಗಿರಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು ಸ್ಥಳ ಚಿಪ್ಪಗಿರಿ. ಗುಂತಕಲ್ಲಿಗೆ ೬ ಮೈಲು ೨೦೪ ಬಸ್ಸು, ಜಟಿಕಾಗಳ ಸೌಕರ್ಯವಿದೆ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೋ ನಃ’

ಶ್ರೀ ಹ ರಿದಾ ಸ ಭಾ ರ ತೀ

‘ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಉ ಚ |

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ||’

ಸಂಪುಟ	೧೯೫೯— ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ
೯		೧೧

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ರಾಗ ಧನಾಸರಿ— ಅಟತಾಳ

ತಂಗಿ ನೀ ಕೇಳಿದ್ದಾ ಅಂಗನಾಮಣಿ ||ಪ||

ರಂಗನೊಲಿದ ಭಾಗವತರ ಮಹಿಮೆಗಳ ||ಅ ಪ||

ಶ್ರವಣಾದಿ ನವವಿಧ ಸವಿಯ ಭಕುತಿಯಿಂದ

ಪ್ರವೀಣರೆನಿಸಿ ಮಾಧವನ ಧೇನಿಪ ಖ್ಯಾತಿ ||೧||

ಅಮಲಸತ್ಪರ್ಮದಿ ಶಮದಮಪೂರ್ವಕ

ಅಮಿತಮಹಿಮನಂಘ್ರಕಮಲಾರ್ಚಿಸರ ಖ್ಯಾತಿ ||೨||

ಶ್ರೀದವಿಠಲನ ಪಾದಭಜಕರಾದ

ಸಾಧುವರ್ಯರ ಸುಖೋದ ಬಣ್ಣ ಪರಾರಿ ||೩||

ಸಂಪಾದಕೀಯ

203

ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರಂತಹ “ವಾಯ್ವಾವೇಶಯುತ”ರ ಅನುಗ್ರಹ-ಕೃತಿರಚನೆಯ ಆಜ್ಞೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕಲ್ಲ! ಒಂದುವೇಳೆ ದೊರೆತರೆ ಶ್ರೀಭೃಗು-ಋಷಿಗಳ ಅಂಶಸಂಜಾತರಾದ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿರಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲ! ಅಂದಮೇಲೆ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರೇ ಹರಿದಾಸಪಂಥದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟರೀತಿಯಿಂದ ವಿಜಯಗಳಿಸಿದ ದಾಸರಾಯರು. ಅವರ ದಯೆ ನಮಗೆ ಒದಗಿದರೆ, ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸ್ಯ ನಮ್ಮ ಹೊರಗಡೆಗೆ ಉಕ್ಕಿಬಂದಂತಾಗಿ ಈ ಮುಂದಿನ ಯಾವತ್ತೂ ಕರ್ಮಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಕರವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಬೇಡವೇ?

ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಬಾರಿ ಈ ೨೦೪ನೆಯ ವರ್ಷದ ಆರಾಧನೆಗೆ ಬರಲು ತಪ್ಪಬೇಡಿ. ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದ್ದವರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಬನ್ನಿ.

ಈ ಬಾರಿ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ತಾರೀಖು 9-10-12 (ವಿಕಾರಿಸಂವತ್ಸರ ಕಾರ್ತಿಕ| ಶು| ೯-೧೦-೧೨) ಸೋಮವಾರ, ಮಂಗಳವಾರ, ಗುರುವಾರ ಈ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಈ ವರ್ಷದ ಪರ್ವಾಯಸ್ಕರಾದ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸ್ ಕೃಷ್ಣದಾಸ್, ಚಿಪ್ಪಗಿರಿ. ಇವರು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ನನಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾನು ಚಿರಋಣಿ. ಅವರು ನನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತದರಿಂದ ತಮಗೆ ಆಹ್ವಾನವೀಯಲು ಅಧಿಕಾರ ಬಂತು. ತಾವೆಲ್ಲ ಮುಂದೆ. ನಿಂತು ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೂ ಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭುಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರೆಂದು ಜ್ಞಾನಜ್ಯೇಷ್ಠರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ; ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನನಗಿಂತ ಸಣ್ಣವರಾದರಿದ್ದರೆ ಅವರು ಚಿಪ್ಪಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀದಾಸರಾಯರ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಚಿಕ್ಕವರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿಸಿ ನೋಡಿ ನಲಿದು ಅತೀರ್ವದಿಸಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದಾಸ್-ಹರಿದಾಸ್ ಇವರಿಗೆ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು*

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನಃ’

ಭಾದ್ರಪದ ಶು|| ನವಮಾ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸಾರ್ಯರ ಪುಣ್ಯದಿನ.
ಅಂದು ಅವರ ಸವಿನೆನಸಿಗಾಗಿ ಪಾಡಿ ನಲಿಯಲು
ಈ ಪದವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ-

ರಾಗ ಭೈರವಿ: (ಕಾನಡ)—ಆದಿತಾಳೆ

ಗುರು ಜಗನ್ನಾಥರಾಯ | ನಿನ್ನ |
ಚರಣಕಮಲವನ್ನು ಎನಗೆ ತೋರಿಸಯ್ಯ ||ಪ||

ಗಣಪತಿಶಿಷ್ಯನು ಪ್ರಣತರ ಸುರಭೇನು
ಎಣಿಸದಿರೆನ್ನವಗುಣಗಳ ನೀನು ||೧||

ಹರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರ | ಧರೆಯೊಳುಪಕಾರ-
ಕರವಾಗಬೇಕೆಂದು | ಒರೆದೆಯೊ ಧೀರ ||೨||

ಮಂದಮತಿಯು ನಾನು | ಮಂದರುದ್ಧಾರ ನೀನು
ಹಿಂದೆ ಪಾಲಿಸಿದಂತೆ | ಮುಂದೆ ಸಲಹೋ ನೀ ||೩||

ಹಿರಿಯರ ಪೊರೆದಂತೆ | ಮರೆಯದೆ ಎನ್ನನು
ಕರುಣರಸದಿಂದ | ಉದ್ಧರಿಸಯ್ಯ ||೪||

ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯ ನೀನು
ಶಿರಿವತ್ಸಾಂಕಿತಗೆ ನೀ ಶರಣಾಗತ ||೫||

- 6 ತಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕರಿರಕ್ಷಣಾತಿನಿಪುಣಾತ್ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಕರ್ತವ್ಯಧೀಃ
ದ್ವೇಧಾಸಮುತ್ರ ತಥಾತ್ರ ಯೋಽವತಿ ಜನಾನ್ ಕಾಳಿಂಗಭೂಸಂಭವಾನ್
ಪಿತೃಚಾರಮುಪೈತಿ ಸೂನುರಿತಿ ಸನ್ನೀತಿಸ್ಥಿತೋ ಧರ್ಮತಃ
ಶತ್ರುಕ್ಷ್ಣಪ್ರತಿವರ್ಗದುರ್ಗನಿವಹಾನ್ ಭೀತಾನಭೀತಃ ಸ್ವಯಂ||

“Narahari Teertha received lessons under him and ruled in Kalinga.”

ತಂದೆ ಮಾಡಿದ ಅನುವಂಶಿಕ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೇ ಪುತ್ರನೂ ಮಾಡುವ
ನೆಂಬ ನೀತ್ಯನುಗುಣವಾಗಿ ಕಳಿಂಗದೇಶವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾ
ಚಾರ್ಯರಿಂದ ಆದೇಶ, ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸು
ತ್ತೇನೆ. (ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ತತ್ಪೋಷದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವರ
ಅಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆ ಎಂಬ ವೃತ್ತಿ
ಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕಳಿಂಗ ದೇಶವನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ
ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.)

- 7 ಯಶ್ಚ ಶ್ರೀಕಮಲಾಧಿನಾಯಕಮಹಾಕಾರ್ಯೈಕಬದ್ಧವ್ರತಃ |
ತಸ್ಯ ಪ್ರಚ್ಯುತಿವಾರಣಾಯ ಶಬರಾನೀಕಕ್ಷಿತಿಧ್ವಾಶನಿಂ ||
ಧತ್ತೇ ಸತ್ಕರವಾಲಮಸ್ಯ ತಟಿತಾ ಸಂತ್ಯಕ್ತಜೀವೇ ರಿಪೌ |
ಹಂತವ್ಯಾನವಶೇಷಣಾನ್ ನಿಜವಿಧಿನೋ ಯಸ್ಯ ಭೋಧ್ಯಸ್ತರಾಂ ||

Narahari Teertha fought the sabaras in battle
and Protected the Sreekurma Temple.

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಪರಾಜಯಮಾಡಿ ಓಡಿಸಿ ಶ್ರೀ ಕೂರ್ಮ-
ದೇವಾಲಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ.

- 8 ತೇನಾನೇನ ಶ್ರೀಮ-
ನ್ನರಹರಿತೀರ್ಥಾಖ್ಯಮುನಿವರೇಣೈನ
ಕಲಿಸಮಯಪ್ರಹ್ಲಾದ-

"This best of Sages called the holy Narahariteertha, a main-lion incarnate, who is to be worshiped by those who possess the powers of Prahlada in the Kali age."

ದುಷ್ಟಮಾರ್ಗನೆ ಶಿಷ್ಟಪಾಲನೆ ಮಾಡಲು ಅವತರಿಸಿದ ನೃಸಿಂಹದೇವರಂತಿರುವ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರೆಂಬ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀಪ್ರಹ್ಲಾದನಂತೆ ಗುಣಭೂಯಿಷ್ಠರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಶಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಭಕ್ತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹದೇವರು ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾದಂತೆಯೇ ನಮ್ಮಗೂ ಶರಣು ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ರಕ್ಷಿಸುವೆವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯವು.

- 9 ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಶಕವತ್ಸರೇ ಹುತವಹವ್ಯೋಮುದ್ವಯಕ್ಷಾತ್ರಯುತೇ
ಮೇಷ ಶುಕ್ರಶಶಾಂಕಶೇಖರದಿನೇ ವಾರೇ ಚ ಸಾಮ್ಯೇ ವರೇ |
ಪ್ರಾಸಾದಂ ಕಮಠಾಧಿಪಸ್ಯ ಪುರತೋ ನಿರ್ಮಾಯ ಶರ್ಮಪ್ರದೋ
ಯೋಗಾನಂದನೃಸಿಂಹ ಏಷ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತಃ.

"Hail! In the prosperous saka year joint with fires (3) the sky (0) the pair (2) and the Earth (1) ie 1203 S.S. in the month of Mesha on the day of the mon-crested siva in the bright fortnight and on an excellant Wednesday, having built a temple in front of the Lord Kamatha, concentrated therein, with pleasure, this God yogananda Narasimha, the bestower of bliss."

ಶಾ|| ಶ|| 1203, ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೂರ್ಮದೇವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನೂತನವಾಗಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯೋಗಾನಂದನರಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಗುರುಭಕ್ತಿಭರಾನತಕಂಧರರಾಗಿ
ವೃದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಸನ್ನಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು

ಶ್ರೀ ಹಂಪೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರಲು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಸಮೀಪಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರಿಗೆ ಅಜ್ಞೆ ಇತ್ತರು. ಒಂದು ದಿನ ಹೊಸಪೇಟೆಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ೨ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೊಲ್ಲರಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೆರೆಯು ಇದ್ದಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಶ್ರೀಗಳವರು ಈ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರಲು ಶಿಷ್ಯರು ಒಂದು ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆದುಕೊಂಡು ಸರ್ವರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ “ಯತೀ ಶ್ವರ !! ನಿನ್ನ ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ವಸ್ತ್ರಧಾವನ ಮಾಡಿದುದು ನನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆಯೇ. ಬೆನ್ನು ಕಠೋರವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಕಾರ್ಮರೂಪವಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರೂಪವು. ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕೋಟಿಯೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಂಜನೇಯನ ದೇವಾಲಯದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಞೆ ಇತ್ತನು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಆನಂದತುಂದಿಲರಾದ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಅರುಣೋದಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು, ಕೃತಾಹ್ನಿಕರಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯವೃಂದದೊಂದಿಗೆ ತಟಾಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ! ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮೋಹನಸೌಂದರ್ಯೋಪೇತಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಅರ್ಧೋಮುಖವಾಗಿ ಜಲಶಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ದೃಗ್ಗೋಚರನಾದನು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿನ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನಾರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಕೋಟೆಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು.

ಪಾಂಚರಾತ್ರೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ‘ಕಿಹ್ನಾಳು’ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಆಗಮದವರನ್ನೂ ವಾದ್ಯವೈಭವವನ್ನೂ ತರಿಸಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಾಚೀನಕೋಟೆ (ದುರ್ಗ) ದೊಳಗೆ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದ ಶಿವಪ್ರಾಣದೇವರ ಗುಡಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನಾರಾಯಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು

ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ¹ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಕೆರೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೈದಿತು. ಆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ “ನಾರಾಯಣ-ದೇವರ ಕೆರೆ” ಎಂದೇ ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದರು. ಈ ದೇವರಲ್ಲಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕವಾದುದು. ಇದು ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥಯತೀಶ್ವರರ ತಪೋಮಹಿಮೆ.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಕೊಪ್ಪಳ ದುರ್ಗವನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಅಪಾರ ವ್ಲೇಂಭಸೇನೆಯಿಂದ ಈ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ್ಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನವಮಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೇವರ ರಥೋತ್ಸವವು ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸೈನ್ಯದ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪಲಾಯನಮಾಡಿದರು. ಸುಲ್ತಾನನು ತೇರಿನ ಮುಂದುಗಡೆ ನಿಂತು ರಥದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಲೋಹಪ್ರತಿಮೆಗಳಾದರೂ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನಗುವುದು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು! ನಗುವ ಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಏನೊಂದೂ ಬಾಧಕವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ವಿಜಯವೇ ಲಭಿಸಿ ದುರ್ಗವು ವಶವಾಯಿತು. ತಿರಿಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಅದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಉತ್ಸವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೋಗುವ ರತ್ನಖಚಿತ ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಆ ಕಿರೀಟಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ದೇವರಿಗೆ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಚಾರಕ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ನೊಳಕಾಲ್ಮುರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಚಿಕ್ಕೇರಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜನಮೇಜಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಆಂಜನೇಯಮೂರ್ತಿಯು ಹಾವಿನ ಹುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀ ಮಾರುತಿಯು ಶ್ರೀಗಳವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತೋರಿ, ತನ್ನನ್ನು ಜಿಣ್ಣೊದ್ದಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಸ್ವಪ್ನದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀ ಪ್ರಾಣಪ್ರತೀಕವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ

1. ಈ ಊರಿನ ಕೆರೆಯ ದುರುಗಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೊಠಡಿಗಳಿದ್ದವಾದ ಒಂದು ಶಿಲಾಲಿಪಿಯು ನಿಂತಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಾ|| ೨೫೬ ಗ||೫೩ ಇದ್ದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸ್ಥಾಪಿತೋ” ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಓದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ತೆಗೆಯಿಸಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ದೇವಾಲಯ ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಈ ಎರಡೂ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಪೂಜಾದಿಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮನವಮೀ ದಿನವೇ ರಥೋತ್ಸವದ ನಿಯಮವಿದೆ.

ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿಯೇ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ರಾಜ-ಕಾರಣಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಕೃತಗೀತಾಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಇವರ ಟೀಕೆ ಇದೆ. ಮತ್ತು ಯಮಕಭಾರತಕ್ಕೆ ಶ್ಲೋಕರೂಪಟಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಮೊದಲು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧನಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೇ ತದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಮದಾ-ಚಾರ್ಯರ ಭಕ್ತಿಪಂಥವನ್ನೇ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿ ಕನ್ನಡಲೋಕಕ್ಕೂ ಮಹೋಪ-ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮುದ್ರಿಕೆ “ರಘುಕುಲತಿಲಕ” “ನರಹರಿ” “ನೃಹರಿ ರಘುಪತಿ” ಎಂದಿದೆ. ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿ ದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಜರು ಆದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದರು. ಅದೇ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸವರ್ಯರು, ತದನುಯಾಯಿಗಳೂ ಇದೇ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಹೊಸಪೇಟೆಗೂ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆ¹ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಆಲದಮರ ಇದ್ದು ಅದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಅಡವಿಯನ್ನು ಕಾಯುವವರ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮನೆ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು “ಘಾಟ್” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಾಳು

1. ಈ ಪೈಕಿ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವು ಶ್ರೀ ತುಂಗ ಭದ್ರಾ ಆಣೆಕಟ್ಟಿನ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಮುಣೆಗಿತು. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮರಿಯಮ್ಮನ ಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡುವ ವಿಷ್ಣುನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಬಿದ್ದ ಊರು ಇದ್ದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಎರಡು ಶಿಲೆಗಳು ನಿಂತಿದ್ದವು. ಆ ಎರಡರ ಮೇಲೂ ನಾಗಬಂಧದ ಚಿತ್ರಗಳಿದ್ದವು. ಒಂದು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕೇವಲ ನಾಗಬಂಧವೇ ಇದ್ದು “ನರಹರಿಪುರ”ವೆಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಮೇಲ್ಗಡೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಗುರ್ತು ಇದ್ದಿತು. ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ನಾಗಬಂಧವಿದ್ದು ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಶಾಸನವಿದ್ದಿತು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಂತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರದೇಶವು ಈಗ ಶ್ರೀ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಮುಣಗಿದವು.

ಶ್ರೀ ಮೂಲಸೀತಾರಾಮರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು

ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಮನ್ನಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಒಂದು ದೇವಕಾರ್ಯಸಾಧನಾರ್ಥವಾಗಿ ಗಜಪತಿನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸುಖಪ್ರಾರಬ್ಧವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಬರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಕರಾರ್ಚಿತ ಮೂಲಸೀತಾರಾಮ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ತಂದುಕೊಡುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

- 1 “ವಿರಕ್ತಂ ಕಂಚನಾಸನ್ನಂ | ಅಂತೇವಾಸಿನಮಾತ್ಮನಃ ||
ಅನಂದತೀರ್ಥೋ ವಿದಧೇ | ನಾಮ್ನಾ ನರಹರಿಂ ಯತಿಂ ||
ಸಖ್ಯೇ ವಿಪ್ರಾಯ ರಾಮೋ ಯಾಮರ್ಚಾಂ ದಾಶರಥೀಮದಾತ್ ||
ತಾಮಾನೀಯ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಜ್ಯೋ | ಮಹ್ಯಂ ದೇಹೀತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್”
ಸ|| ನಿ|| ವಿ||

- 2 “ಭಗವತ್ಪಾದಸಂಪ್ರಾಪ್ತಸನ್ಯಾಸೋ”
ಅರ್ಚಾಗತಿಕ್ರಮ

ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರ ಗಜಪತಿನಗರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನು ದಿವಂಗತನಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಎಳೆಯ ಶಿಶು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಣಿಯರು ಉಳಿದಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪಾಲನಮಾಡುವವರು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆಯೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟದ ಆನೆಯ

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದು ಯಾರ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದೋ ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗುರ್ವನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಕಂಠದಲ್ಲಿಯೇ ಗಜರಾಜ ಸಮರ್ಪಿಸಿತು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ರಾಜನಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ಬರುವವರೆಗೂ ಅಂದರೆ 12 ವರ್ಷಕಾಲ ಶ್ರೀ ಗಜಪತಿನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಾ ವಾಸಮಾಡಿ ಯುಕ್ತವಯಸ್ಸಿನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾರ್ಹನಾದ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಆಕಾರ್ಯನಿವೃತ್ತರಾದರು. ರಾಜಮನೆತನದವರು ಶ್ರೀಗಳವರ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಸ್ವಾಮಿ !! ಈ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯವೂ ತಮ್ಮದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಅದನ್ನು ತಮಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುತ್ತೇವೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. “ನಾವು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು. ನಮಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳು ಯಾವೂ ಬೇಡ. ಕೋಶಾಗಾರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ರಾಮಸೀತಾವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಬಂದ ಕಾರ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗರಾದ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಮೂಲಸೀತಾರಾಮವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

ಅಕರೋದ್ವಾದಶಸಮಾ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಾಜ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ
ನತ್ವಾ ಸುಶರ್ಮಣೇ ರಾಜ್ಯಂ ಉದ್ಯದ್ಯಾವನಶಾಲಿನೇ
ಐಚ್ಛದ್ಗಂತುಂ ಸ ಕರ್ಮದೀ ಮುಕ್ತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಬಂಧನಃ
ಅನವೇಕ್ಷ್ಯಂ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಂ ತಂ ಭಿಕ್ಷುಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಭೂಮಿಪಃ
ವಿಭಾವಯನ್ ಸೋರ್ಧಮಿಷ್ಟಂ ವನ್ರೇ ತಾಮೇವ ಯಾಚಿತಃ
ಸೀತಾಭಿರಾಮಂ ರಾಮಾರ್ಚಾಂ ಗೃಹ್ಣನ್ ಅರ್ಚಾಂತರಾಸ್ಪೃಹಃ
ರಾಜ್ಞಾನುಮೋದಿತೋ ಮೌನೀ ಗುರವೇ ಪ್ರತ್ಯಪಾದಯತ್

(ಸ|| ನಿ|| ವಿ||)

ಕೋಶಾಗಾರದಿಂದ ಈ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ನರಹರಿ-
ತೀರ್ಥರು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದೊಡನೆ ಕೋಶಾಗಾರಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಭಯವಾಯಿತು.
ಪುನಃ ಆ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವುದಾಗಿ

ಯೋಚಿಸಿ ಮಹಾರಾಜರು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಬಲದಿಂದ ರಾಜಮನೀಷಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ತಾವು ಭಂಡಾರದಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯವೇಕ್ಷಿತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸೀತಾರಾಮ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ರಾಜಸೇವಕರು ಶ್ರೀ ಕೂರ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತಿರಿಗಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ತಾವು ನೂತನವಾಗಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ-
ಟ್ಟಿದ್ದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೇ ಗಜಪತಿ ಕೋಶದಿಂದ ತಂದವುಗಳೆಂತಲೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ರಾಜಭೃತ್ಯರು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂತಲೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕದಲಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಆಗದೆ ನಿರಾಶರಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ತವೋಬಲವನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾ ತಿರಿಗಿಹೋದರು. ಶ್ರೀ ನರಹರಿ-
ತೀರ್ಥರು ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ್ದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು! ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಸಿ ನಿತ್ಯಪೂಜಾನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಣದಾನಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮಕರಾರ್ಚಿತವಾದ ಮೂಲ ಸೀತಾರಾಮ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ದ್ವಾರಾ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ನಿಶಿತವಾದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ವರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆಲ್ಲ ಶಿಲಾಲೇಖ ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕಜನ ಯತಿಶಿಷ್ಯರೂ ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿ ಶಿಷ್ಯರೂ ಇದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಮತವನ್ನು ಅಂಥ ದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಸಿಂಹಾಚಲದ ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲವೂ

1. “ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಶಕವತ್ಸರೇ ಶರಧರಾತಿಗ್ರಾಂಶುಸಂಖ್ಯಾನ್ವಿತೇ
ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಸಂಗತಸ್ಯ ಸುತನೋರಾಮಸ್ಯ ಕೂರ್ಮಾಲಯೇ
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶ್ರೀ ನೃಹರಿರ್ಮುನಿಗುಣನಿಧಿಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ
ಶುಭಾಂ

S. I. I. Vol. IV ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾಗಿವೆ. ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1291ನೆಯ No. 965 ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗಿರಿಯ ಸಿಂಹಾದ್ರಿ ನಾಥನಿಗೆ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಇದೆ. ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1292 ನೆಯ No. 943 ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡಿವಾಡಿಯ ಮತ್ಸ್ಯವಂಶೀಯ ಜಯಂತನೆಂಬ ಸಾಮಂತನು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಆಜ್ಞೆ ಮೇರೆಗೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು “ನರಹರಿಮಠ”ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥತೀರ್ಥರೆಂಬವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಜಗನ್ನಾಥಯತಿಗಳು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1373ನೆಯ No. 1025 ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರಮಿಸಿ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಂಗದೇಶದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಮಠವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನೇಕ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಮಧ್ವಮಠವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ, ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಾಂಡಲಿಕನು ಸಿಂಹಾಚಲದ ದೇವರಿಗೆ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1278ನೆ No. 719 ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ “ಶ್ರೀ ನರಹರಿಭವನ”ಕ್ಕೆ ಸುರಭಿಕುಲೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಂತರಾಜನು ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1285ನೆ No. 713 ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ಸ್ಯರಾಜನಾದ ಅರ್ಜುನನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀ ಜಯಂತನು ಸಿಂಹಾಚಲನಾಥನ ನಿತ್ಯಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೂವಿನ ತೋಟವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದಂತೆ ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1292 ನೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ರಾಜ್ಯಪಾಲನಕ್ರಮವು ಎಷ್ಟು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕ ಮತ್ಸ್ಯವಂಶೀಯರಾಜರು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಪಾದಪದ್ಮಭಜಕರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಕಳಿಂಗದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿಯೂ, ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿಯೂ ಅನೇಕಾದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ, ಕೋಶಾಗಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಕರಾರ್ಚಿತ ಮೂಲಸೀತಾ

ರಾಮದೇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಗೆ ತೆರಳಿದನಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಗಜಪತಿಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಗಜಗಹ್ವರಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡತೊಡಗಿದರು. (ಅಂದರೆ ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರೆಂದು ಅರ್ಥವು). ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆನೆಗೊಂದಿಯ ಕ್ಷೇಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರ ಮಹಾರಾಜನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. (ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1297—1334 ವರೆಗೂ ಈತನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದನು) ಈ ರಾಜನು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರನ್ನು ಮತ್ತು ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರನ್ನೂ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುವುದಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ವಯೋವೃದ್ಧರೂ, ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರೂ, ರಾಜ್ಯತಂತ್ರಪ್ರವೀಣರೂ, ವೇದವೇದಾಂತಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಆದ ಈ ಉಭಯ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳವರೂ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೃತಾರ್ಥನೆಂದು ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಂತರ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದು, ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು 29-12-1333ನೆಯ ದಿನ ಪವಿತ್ರತಮವಾದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ನಡುಗಡ್ಡೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತಾವು ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮಹಾವಿಭವದಿಂದ *ವೃಂದಾವನ ಸ್ಥರಾದರು.

“ಸಸೀತಾ ಮೂಲರಾಮಾರ್ಚಾ ಕೋಶೇ ಗಜಪತೇಃ ಸ್ಥಿತಾ
ಯೇನಾನೀತಾ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಮನ್ನೃಹರಿಬಿಕ್ಷವೇ”.

*ಈ ವೃಂದಾವನ ಇರುವ ದ್ವೀಪವು ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳೀಯರಲ್ಲಿ(ಯೇ) ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರತಿವತ್ಸರವೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ 15 ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರಿಂದ ಆರಾಧನೆ ಅಲಂಕಾರಾದಿ ಉತ್ಸವಗಳು

ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಪಾತ್ರೆಯ ಸ್ಮಾರಕವೂ ಶಾಸನವೂ ಇವೆ.

1. ಒಂದಾನೊಂದು ಏಕಾದಶೀ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಜಾಗರಮಾಡಿ ಅರುಣೋದಯವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಪೂಜಾನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರ-ದಾಸರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅಜ್ಜರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಸಾಧನೆಯವೇಳೆ ಮೀರುವುದಾದ್ದರಿಂದ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರಿಂದ ಒತ್ತಾಯದ ಆಹ್ವಾನವು ಬರಲು ಶ್ರೀ ದಾಸರಾಯರು ಥಟ್ಟನೆ ಹೋಗಿ ತೀರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಸ್ನಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಮುಖ ತೊಳೆಯದೆ, ದಾಸರು ಭುಂಜಿಸಿದರೆಂದು ಜನವು ದೂರಿಕೊಂಡಿತು.

ಶ್ರೀ ದಾಸರು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದ ಭೋಜನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಕೃತಾಹ್ನಿಕರಾದನಂತರ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಪುನಃ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರೆಂತಲೂ, ನಿಂದಕರು ನಿರಸ್ತರಾದರೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಸ್ಮಾರಕವು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅದ್ವೈತಿ ಇದೆ. (ಚಿ|| ಗೋ||)

|| ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ತೀರ್ಥರು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾಗುವಾಗಿನ ದೇಶಕಾಲಸ್ಥಿತಿಗಳು

ವರಂಗಲ್ (ಹಿರಗಲ್ಲು) ಪ್ರಾಂತವೆಲ್ಲಾ ಮೊಗಲರಿಂದ ಉಪದ್ರುತವಾಗಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ' ಹುಕ್ಕ-ಬುಕ್ಕರೆಂಬವರು ಹೊಸಪೇಟೆಯ ಬಳಿ ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಪ್ಲಿಯ ರಾಜನಾದ ಶ್ರೀ ಕಂಪಿಲ-ರಾಯನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾನಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಧಾಳಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀ ಕಂಪಿಲರಾಯನು, ಆತನ ಮಗನಾದ

1. Harihara and bukka, the treasurer and secretary of Prataparudra escaped and fled to Ramanatha of Kampli near Anegondi Narahari Teertha in his previous asrama had been a pandit of warangal court and must therefore have known 'Hukka' and 'Bukka' and so went to then at kampli.

B. Vencoba Rao's Vysaygicharitam

Intio : xxxv.

2. ಇದು ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ದುರ್ದವು. ಚಾಳುಕ್ಯರು-ಕಳಚೂರರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಅನೇಕ ಪ್ರಬಲ ದುರ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಯಿಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನು ಕ್ರಿ|| ಶ|| 1178ರಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳಿದ ದುರ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮ್ಮಟ-ದುರ್ದವೂ ಒಂದು ಎಂದು ನಾಗಮಂಗಲದ ಶಾಸನ ನಂಬರು 70ರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕುಮ್ಮಟದುರ್ದವು ಆನೆಗೊಂದಿಯಿಂದ 6 ಮೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಸುಮಾರು 1333. AD ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

Page 33 of Sri 'Kumararama' by see Srinivas
jois of Chitaldrug.
chapter6

ಕುಮ್ಮಟದುರ್ಗದ ವೀರಶಿರೋಮಣಿ ಶ್ರೀ ಕುಮಾರರಾಯನು ಸಹ ಉಲ್ಲಾಘ್ ಖಾನನ ಅಪಾರ ಸೇನೆಗೆ ಬಲಿಯಾದರು. ಆಗ ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕದನ-ಕರ್ಕಶನಾದ ಶ್ರೀ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರ ಮಹಾರಾಯನೂ ಸೈನ್ಯಸಜ್ಜೀಕರಣಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಆನೆಗೊಂದಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭ-ತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದ ಹುಕ್ಕ ಬುಕ್ಕರಿಗೆ ಏರಿಬರುತ್ತಿರುವ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ ಸದೆಬಡಿದು ಧರ್ಮರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಆನೆಗೊಂದಿ, ಹಂಪೆ, ಇವು ಅನುಕೂಲವೆಂತಲೂ, ಕೇವಲ ಪಾಶವೀಬಲವೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ತೇಜೋಬಲವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂತಲೂ, ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಗಳಿತ-ವಯಸ್ಕರಾದುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ತಪೋ-ಮಹಿಮರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯಿಂದ ಹುಕ್ಕ ಬುಕ್ಕರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದರು¹ ಈ ಉಪ-ದೇಶವು ಈ ಸಂಗಮವಂಶದ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಎಡಬಿಡದೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾ ಅಂಕುರೋನ್ಮುಖವಾದ ಬೀಜದಂತೆ ನಾಟಿಕೊಂಡಿತು.

ಆನೆಗೊಂದಿಯ ಶ್ರೀ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರ ಮಹಾರಾಯನು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭ ತೀರ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀ ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯೊಳಗಿನ ನಡುಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು, ನದಿಯ ತೀರದ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥ ವಿಶಾಲ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿದನು ಎಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾನಿತರಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರು ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ ಆ ನದೀಗಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು. ಅವರು ಸಶರೀರರಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಅಭಿನವ ಧರ್ಮರಾಜ್ಯದ ಬೀಜಾರೋಪಣೆ ಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಾರ್ಯವು ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅಂದರೆ ೨ಕ್ರಿ|| ೨||

1. ಇದು ಕೇವಲ ಐತಿಹ್ಯವು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಾದಿ ಆಧಾರಗಳೇನೂ ಇನ್ನೂ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಚರಿತ್ರೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಚ|| ಗೋ||

1334ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಂಘಿಯ ರಾಜ್ಯವು ಪೂರಾ ಕರಗಿ ನಿರಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮನನೊಂದ ಹುಕ್ಕಬುಕ್ಕರಿಗೆ ಏನೂ ತೋಚದಂತಾಯಿತು. ಇದ್ದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರೂ ಅಸ್ತಂಗತರಾದರು. ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ದೀರ್ಘಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಂಪೆಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಅರಣ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸುದೈವದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಭೇಟಿ ಆಯಿತು. ತಮಗಾಗಿರುವ ಸಂಕಟವನ್ನೂ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ್ದ ಘೋರ ವಿಪತ್ತನ್ನೂ, ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲು ತಮಗೆ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರಿಂದಾದ ಉಪದೇಶಾದಿ ಯಾವದ್ದು ತ್ತಂತವನ್ನೂ ನಿವೇದನಮಾಡಿ ಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಂತಹವರು ಹುಕ್ಕಬುಕ್ಕರಿಗೆ ಸಹಾಯಕ ರಾಗಿ ನಿಂತುದರಿಂದ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಗರರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಅವರು ಸಮರ್ಥರಾದರು.+

ಕಂಘಿಯ ರಾ¹ಜ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯ ಉಭಯತೀರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇದು ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಗರಾಧಿದೇವತೆಯ ತೂಗುತೊಟ್ಟಲಾಗಿಯೂ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಗರದ ಮಾತೆಯಾಗಿಯೂ ಮೆರೆದುದು.

ಇಂತಹ ಕಂಘಿಯ ರಾಜ್ಯವು ಶತ್ರುವಶಂಗತವಾದನಂತರ ಈ ಅವ-ಹೇಳನದಕಿಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಿ ಹುಕ್ಕಬುಕ್ಕರು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಮೆರೆದು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭ ತೀರ್ಥರ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ನಂತರ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರತಪೋಮಹಿಮೆ ಸಾಹಸ

+ ಶ್ರೀಮದ್ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದು 1336 AD ಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೂನೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಹರಮಹಾರಾಯನು 1353ರ ವರಿಗೂ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸದೇ ಅವರ ಅಧೀನನಾದ ಮಹಾ ಮಂಡಲೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. (J.B.B.R.A.S. XII 338, 342) H.J. of S.J. Page 185.

1. Journal of Indian History. Royal Asiatic
journal (London) for 1930.

ಗಳಿಂದಲೂ ಕ್ರಿ||ಶ|| 1336ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಗರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸಕಲಶತ್ರುದುರ್ಭೇದ್ಯವಾದ ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಉರ್ಜಿತರಾದರು.

ರಾಜ್ಯವು ನೂತನವಾದುದೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜರಿಗೂ, ರಾಜಾಸ್ಥಾನದವರಿಗೂ, ಹಗಲಿರಳು ರಾಜ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಚಿಂತೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಳ ವಾರ್ತೆಯಿಂದ ಕ್ಷೋಭೆ, ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದಾರುಣವಾದ ಕ್ಷಾಮ ಇದರಿಂದ ದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಉಪದ್ರುತವಾಗಿತ್ತು. ಡಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶ¹ ದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮದಿಂದ, ಮನುಷ್ಯರು ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳಂತೆ ಜೀವಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀ ನರಹರತೀರ್ಥರಿಂದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಮಹಾಪೀಠದಲ್ಲಿ² ಅಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. +

1. There was terrible famine in Dakkan in year (1341 AD) so sent that Cannibalism became prenalent.

I.A. 1923 Page 229 (Page 187 of S.I.I.)

2. Sri Madhavateertha, disciple of Ananda-teertha, became vaishnava Pontiff about this time (i.e. AD 1333) Vide Page 184 of s.i.i. (Historical Inscriptions of S.J.) by sewell.

Note :—+ಶ್ರೀ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಉಪದೇಶಕರು ಮಾತ್ರ. ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಗೂ ಇವರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರನ್ನೂ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣರೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಿದುದಾಗಿ ಯಾರೂ ಭ್ರಮಿಸಕೂಡದಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು

(1333 AD—1350 AD)

ದೇಶವು ಅತ್ಯಂತ ಅರಾಜಕಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ವಿಪ್ಲವಹೊಂದಿದ ಸಮಯ. ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರಿಂದ ಹಂಪೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕನಾಯಿತು. ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

ಇವರು ಸಹ ಉತ್ತರಾದಿಯವರೇ ಅಂದರೆ ಗೋದಾವರಿತೀರದವರೇ. ಇವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರು ¹ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು. ಯಜುರ್ವೇದಿಗಳು. ಇವರಿಗೆ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕನಾದುದು 29-12-1333 ²(ತೇದಿಯಂದು). ಇವರು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀವಿಜಯನಗರವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ನಂತರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಪ್ರಭಾವವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇವರೇ ರಾಜಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ವರ್ಯುಗಳೂ ಆಗಿದ್ದುದು ನ್ಯಾಯಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

-
- 1 ಅಥಾಗತ್ಯ ಯಜುರ್ವೇದೀ ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರೋತ್ತರಸ್ತತಃ
ಮಮಾಸಿ ದೇಹಿ ಸನ್ಯಾಸಮಿತಿಮಧ್ವನುಯಾಚತ
ತಸ್ಮೈ ದತ್ತಾ ತು ಸನ್ಯಾಸಂ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞೋಽನುಕಂಪಯಾ
ದದೌ ಮಾಧವತೀರ್ಥೋಯಮಿತಿ ನಾನು ಸ ಭೂತಲೇ ||

ಆನಂದತೀರ್ಥಕಥಾಕಲ್ಪತರು 2.

[c No. 2419 O.R.I. Mysore]

2 Page 230 of M.M. Dasa for April 1929 and Page 184 of South Indian Inscriptions of sewell.

ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು ತಾವು ಎಂತಹ ನಿಶಿತವಿದ್ಯಾವಂತರೋ ಅಂತಹ ವಿಲೇಖಕರೂ, ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಮತವೂ ಅತ ಏವ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅನಭಿಮತವೂ ಆದ ಸದ್ವೈಷ್ಣವಮತಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವು ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಜರುಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ, ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಾಗಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನವು ದೊರೆಯದೆ ವೈಷ್ಣವಮತಪ್ರಚಾರಪ್ರಚುರವಾದ ¹ ಶ್ರೀಪಂಥರಾಪುರ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೀಮಾತೀರಸ್ಥವಾದ ಮಣೂರೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಉತ್ತಾನಪಾದರಾಜರ ಮಗನಾದ ² ಶ್ರೀಧ್ರುವರಾಜನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿ ಪೂಜಿತವಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೇಶವದೇವರ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದುದು ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಗೆ ವಿದಿತವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸದ್ವೈಷ್ಣವಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವೆಂದು ಶ್ರೀಗಳವರು ಕ್ರಮೇಣ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು.

³ ಈ ಮಣೂರಿನಲ್ಲಿ ಜೈನರಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿದ್ದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯವು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರೂ ಬರಬರುತ್ತಾ ಪಾಠಕ್ರಮವು

---

1 M.M.D. for April 29 and Poornabodharsini for Jan. 1947, Page 35.

2 ವೇದೇಶಮದ್ಗುರುಕರಾರ್ಚಿತಪಾದಪದ್ಮ-

ಶ್ರೀಕೇಶವ ಧ್ರುವವಿನಿರ್ಮಿತದಿವ್ಯಮೂರ್ತೇ

ಶ್ರೀಭೀಮರಥ್ಯಮಲತೀರಮಣೂರುನಾಸಿನ್

ನಾಸಿಷ್ಠಕೃಷ್ಣ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬನ್ ||

(ಶ್ರೀಯಾದವಾರ್ಯವಿರಚಿತಕರಾವಲಂಬನಸ್ತೋತ್ರಂ ||)

(ಶ್ರೀ||ಮ||ಶಾ||ಪ್ರ|| ಅನಧಾನೀ ಹುಚ್ಚಾಚಾರ್ಯ, ಮಣೂರು ಇವರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದ ಕರಾವಲಂಬನಸ್ತೋತ್ರ)

ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ಅದರ ಕೀರ್ತಿಯು ಕುಗ್ಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕುಲಪತಿಯಾಗಿದ್ದ “ಶ್ರೀಪದ್ಮರಾಜಪಂಡಿತ”ನೆಂಬ ಜೈನಪಂಡಿತನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡುವುದಕ್ಕೈದು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರೂ, ವಯೋವೃದ್ಧರೂ, ತಪೋವೃದ್ಧರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರ ಆಗಮನವು ಚಕೋರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಚಂದ್ರೋದಯವಾದಂತಾಯಿತು. ಆ ಊರಿನ ಪಾಲಕರೂ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಜಾವರ್ಗವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ “ಸ್ವಾಮಿನ್ ! ನಾವು ಓರ್ವ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ದಕ್ಷರಾದ ತಾವೇ ದೈವಲೀಲೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ್ದೀರಿ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ನಿಲಯದ ಕುಲಪತಿಸದವಿಯನ್ನು ತಾವು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರ ಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭ-ತೀರ್ಥ, ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವೇ ಆಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರು. ಇದರಿಂದ ಸನ್ಮತಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವು ಸರಿಯಾಗಿ ಜರುಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ-ದರ್ಶಿತಮಾರ್ಗೀಣ ಚತುರ್ವೇದಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಲೇಖನಮಾಡಿ ದರು. ಇದಲ್ಲದೇ ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಇವರು ರಚನೆಮಾಡಿ ದರು. ಕಾಲದರ್ವಿಪಾಕದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇನ್ನೂ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು 17 ವರುಷಗಳು ಪಾಲನಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲಾವಧಿಯು ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ದೂತರ ದ್ವಾರಾ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥ-ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು; ವಿಕೃತಿಸಂವತ್ಸರ ಭಾದ್ರಪದ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವಸಹಿತವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು ನಿಯಾಣಹೊಂದಿದಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಮಣೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಲವೃಂದಾವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಅದ್ಯಾಪಿ ಶ್ರೀ 223

ಶ್ರೀ ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ 'ಮೂಲವೃಂದಾವನವು ಮಹೋತ್ಸವ ದಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಭೀಮಾತರಂಗಸಂಜಾತತೀತಾನಿಲಸಂಪ್ಲಾವಿತವಾದ ಮಣೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು ಮುಖ್ಯಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥ-ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವಾಗಲೇ ತಾವು ಸಹ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟರು. ಆಪ್ತಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಧುಹರಿ-ತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾನುಕರಣಮಾಡಿದರು. ತಮಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದಾಗ ಅನುಗ್ರಹ ಪೂರ್ವಕ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಶ್ರೀವೀರರಾಮದೇವರನ್ನೇ ಶ್ರೀಮಧುಹರಿತೀರ್ಥರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಪರಂಪರೆ ಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಅನುಚಾನವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡುಬರುವುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಇತ್ತರು. ಆ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಜ್ಜಿಗೆಹಳ್ಳಿ ಎಂಬುದೇ ಮೂಲಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಮಜ್ಜಿಗೆಹಳ್ಳಿಮಠವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಪ್ರಕೃತ ಈ ಮಠವು ಶ್ರೀಮುಳುಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ದೂರ ದಲ್ಲಿರುವ "ತಂಬೆಹಳ್ಳಿ" ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾ-ದಂಗಳವರಿಗೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವಾಗ್ಗೆ ತಾವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದ ವಂಶ-ರಾಮದೇವರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

1 ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರ ಮೂಲವೃಂದಾವನವು ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲೇ ಆಯಿತೆಂತಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಾದ್ದರಿಂದ ಖೇಡಮಣೂರಿ ನಲ್ಲಿ ಅವರ ಎರಡನೇ ವೃಂದಾವನವಾಯಿತೆಂದು "ಸತ್ಕಥಾ"ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಇಲ್ಲ. ಆನೆಗೊಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲವೃಂದಾವನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಣೂರಿನಲ್ಲೇ ಮೂಲವೃಂದಾವನ ಆಯಿತೆಂದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ ಇದೆ. ಈಗ ವೃಂದಾವನವೂ ಅಲ್ಲಿದೆ. 1914ರಲ್ಲಿ ಆಬಾಜಿ ರಾಮಚಂದ್ರ-
chapter 6 ಕರಿಂದ ಸ್ತಿಂಟಾಗಿರುವ ವಂಶವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನ ಸ್ಥಳವು ಮಣೂರಿಂದೇ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

“ತತೋ ಮಹಾನ್ ಮಾಧವತೀರ್ಥನಾಮಾ
ರಜ್ಯಂ ಗುರೋಃ ಪೂಜ್ಯತರಂ ಪ್ರವೇದೇ
ಯೇನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತರಾಮಮೂರ್ತಿಃ
ವಂಶೈತಿಕೀರ್ತಿಂ ಪ್ರಯಯೌ ಜಗತ್ಯಾಂ ||

(ಸತ್ಯನಿಧಿವಿಲಾಸ||)

ಈ ವಂಶ್ಯರಾಮಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಿಷಯಮಾಹಾತ್ಮಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಸತ್ಯಾಭಿನವ-
ಕೃತಗುರುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೆಂಬ ಯಮಕಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲ
ಸಂಸ್ಕಾನದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾವೆಂದರೆ :—

ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶ್ರೀಹಯಮುಖದಧಿಕೃದ್ವಾಮನ ಶ್ರೀಧರಾಖ್ಯಾನ್
ವ್ಯಾಸಶ್ರೀಜೇತುರಾಮಾನವನಿಜಸಹಿತಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥರಾಮಾನ್
ವಂದೇ ಶ್ರೀರಾಮನಿಷ್ಠಾಮಮಿತ(ವಿ)ನುತಸತ್ವಂಚಸೌದರ್ಶನಾಖ್ಯಾನ್
ಪಂಚಾರ್ಯಂಕಾಂ ದ್ವಿಬಾಣೌ ಭುಜಯುಗಸಹಿತಾಮಕ್ಷಯಾಖ್ಯಂ

ಚ ಪಾತ್ರಂ ||

೧ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ

೧ ಹಯಗ್ರೀವ

೧ ದಧಿವಾಮನ

೧ ಶ್ರೀಧರ

೫ ವೇದವ್ಯಾಸಮಳಲುಮುಟ್ಟಿಗೆ

೧ ಶ್ರೀದಿಗ್ವಿಜಯರಾಮದೇವರು

೧ ಶ್ರೀಮೂಲಸೀತಾದೇವಿಯರು

೧ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮದೇವರು

೫ ಸುದರ್ಶನಗಳು

೧ ಶ್ರೀರಾಮಟಂಕಿವರಹಗಳ

ಸಂಪುಟ

೨ ಬಾಣ

೫ ಚಕ್ರಾಂಕಿತಗಳು

೨ ಬಲಮುಡಿ ಶಂಖ

೧ ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರೆ

ಈ 28, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಪ್ರಕೃತ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಉತ್ತರಾದಿಮಠದಲ್ಲಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು
ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು.

ಎಂಬುದು ಇವರ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕವು. “ಚರಮಶ್ಲೋಕವೆಂದರೆ” ಗುರುಗಳು ಅಸ್ತಂಗತರಾದ ನಂತರವೋ ಅಥವಾ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯೋ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೇಳುವುದು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ಲೋಕವಿದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುತ್ತಿವೆ. ಇವು ತತ್ವತ್ಪಾಲೀನ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವವು. ಇವರ ಮೂಲ ವೃಂದಾವನವು ಮುಣೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆಯಷ್ಟೆ. ಆ ಮುಣೂರು ಗ್ರಾಮವು ಪ್ರಕೃತ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಜಿಲ್ಲಾಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು ದೇಹಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಥಮತಃ ಭೀಮಾನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಸುದೂರದಲ್ಲಿರುವ “ರಾಮಒತ್ತು” ಎಂಬಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶ್ರೀರಾಮಖಾತವು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೊರಿದು ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು. ನೀರು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪರಾಯಣತೀರ್ಥರು ಮುಣೂರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದಾಗ್ಗೆ ಅವರ ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು ದಯಮಾಡಿಸಿ “ಭೀಮಾನದಿಯ ನೀರು “ಶ್ರೀರಾಮಖಾತ” ಮುಖೇನ ನಮ್ಮ ವೃಂದಾವನಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಶರೀರವು ಜರ್ಯುರಿತವಾಗಿ ಶರೀರಾವಶೇಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗಡ್ಡೆಕಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಅವಶೇಷದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀವೇದೇಶತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನವಿರುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಬೇಕೆಂದು” ಸೂಚಿಸಿದರು. ಅದೇಮೇರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಖ್ಯಾತ, ಮುಣೂರು ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಗ್ರಾಮಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತಪ್ರಕಾಂಡರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀಆದ್ಯಮನೆತನದ ವ್ಯಾಸರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಕೈಯಿಂದ ಗುರುವರ್ಯರ ದೇಹಾವಶೇಷದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀವೇದೇಶತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿಸಿದರು. ಈ ಪುನಃಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸೇತ್ಯಾದಿ 108 ಶ್ರೀಸತ್ಯಪರಾಯಣತೀರ್ಥರು ಪರಮಧನವರೂ (ಇವರು ಕ್ರಿ||ಶ|| 1841-1863 ವರೆಗೂ ವೇದಾಂತಸಾಮಾನ್ಯಪಾಲನ ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.)

ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರ ನೂತನ ವೃಂದಾವನದಮೇಲೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಶಾಸನ
ವಿದೆ. “ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು, ಮಣೂರ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು, ಆದ್ಯವ್ಯಾಸ-
ರಾಮಾಚಾರ್ಯ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಇದೆ. (ಅದರಲ್ಲಿ ಶಾ||ಶ|| ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲವಾದರು
ಕ್ರಿ||ಶ|| 1850ರಲ್ಲಿ ಈ ಪುನಃಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮಹೋತ್ಸವವು ಜರುಗಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ
ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ.)

ಇವರ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಸೇವಾಮಾಡಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು, ಮತ್ತು
ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವರೂ ಅನೇಕರು ಇರುವರು. ಸದ್ಯಃ ಸೇವಾಸೂತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವರು.

ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು

(¹)1350—1367 AD.

ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಒಳ್ಳೆಯ ನುರಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ-
ವಾದಿಗಳನ್ನು ನಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದನೆಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ
ನಿಪುಣರೂ, ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ
ಹೆಸರು 2ಗೋವಿಂದಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ಇವರು ಕೂಡ ಅಂಧ್ರದೇಶದ ತನಿಯೋಗಿ

1 At this time Akshobhyateertha, disciple of Anandateertha was Vaishnava Pontiff. E.i. VI, 260. He was a contemporary of Madhavacharya Vidyananya who assisted the 5 Vijayanagara brothers. Vide Page 191 of the s.i.i. by sewell.

2 ತತ ಉತ್ತರದೇಶಾದ್ (ಹಿ) ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಸಮನ್ವಿತಃ |

ಗೋವಿಂದಶಾಸ್ತ್ರೀ ತಂ ಗತ್ವಾ ಸನ್ಯಾಸಂ ಸಮಯಾಚತ ||

ತಸ್ಮೈ ದತ್ತಾ ತು ಸನ್ಯಾಸಂ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿರಿತ್ಯಥ |

ನಾಮ ದತ್ತಾ ಚತುರ್ಭ್ಯೋಸೌ ಸರ್ವಾನ್ ಗ್ರಂಥಾನಬೋಧಯತ್ ||

(ಅನಂದತೀರ್ಥಕಥಾಕಲ್ಪತರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸರಸ್ವಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ, ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಒಂದು ದೇವರಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸಹ ತಮಗೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ||ಶ|| 1312ರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಶ್ರೀ-ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದರು. ಅಂದಿನಾರಭ್ಯ ಇವರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥ-ರನ್ನೇ ಅನುಕರಿಸಿ 1 ದುರ್ಮತನಿರಾಕರಣಕುಶಲರಾಗಿದ್ದರು. ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ವನ್ನು ಪಡೆದು ಆಶ್ರಮೋಚಿತಪೂಜಾವಿಧಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ (2)ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಕೃತ 1350 ADಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಂದ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

1. ಇವರು ಮಾಡಿದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ—ತಮ್ಮ ಗುರು-ಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರಿಗೆ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮದ್ವಿಜಯನಗರ, ರಾಜಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ನೇರವಾಗಿ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆನೇ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಸಮಕ್ಷಮವಾಗಿ ನ್ಯಾಯ-ವಾದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿದರು. ಈ ವಾರ್ತೆಯು ರಾಜಗುರುಗಳೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ, ಆದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ತಲು ಪಿತು. “ನಾವು ರಾಜಗುರುಗಳು; ಯಾವ ವೈಭವವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಡಿ-ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಂತಿರುವವರ ಸಂಗಡ ವಾದಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿನಾದವೂ, ವಿನಾ-

1 ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣಜ್ಞಾನ್ ಪ್ರತಿವಾದಿಮತಚ್ಛೇದಃ

ಶ್ರೀಮದಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನ್ ಉಪತಿಷ್ಠೇ ಗುರೂನ್ ಮಮ ||

(ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಯಸುಧಾ||)

2 ಮುನೇರಮುಷ್ಮಾದನವದ್ಯಬೋಧಾತ್

ಕೃತೋಪದೇಶಃ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಚ ಗೃಹ್ಣನ್ ||

ಹವೂ, ಸಮಾನಸ್ತಂಧರಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುವುದು” ಎಂದು ವಾದಕ್ಕೆ ಬರಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಖಿನ್ನರಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾವೂ ಪರಮಹಂಸಾಶ್ರಮಿಗಳು; ರಾಜರಂತೇ ವೈಭವವು ನಮಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆಗಲಿ, ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಮೈಲಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಕೂಡಲಿ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚಿಂತಾಮಣಿನರಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಒಂದುದಿನ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣದೇವರಿಂದ ಎರಡು ಜಂಬೂಫಲಸದೃಶಶಾಲಿಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ವೃಕ್ಷಚ್ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಆನೆಗೊಂದಿಯ ಮಹಾರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಇವರ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನಗೆ ಪುತ್ರಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪುತ್ರೋತ್ಸವವಾಗುವುದೆಂದು ಹರಸಿದರು. ಒಂದು ವರುಷದಲ್ಲೇ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪುತ್ರೋತ್ಸವವಾಗಲು ಅತಿಹೃಷ್ಟನಾಗಿ ಒಂಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ತಂದು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ನದಿಗೆ ಸೋಪಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು ತಮಗೆ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚತುರಂಗಸೇನಾಸಮೇತವಾಗಿ ರಾಜವೈಭವಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಮಂತರಾಜರಾದ ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಅರಸರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜನು ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿದನು. ಇತ್ತ ಚತುರಂಗಸೇನಾಸಮೇತವಾಗಿ ಯಾವದೈಶ್ವರ್ಯಸಹಿತವಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಮಹಾರಾಜಪುತ್ರನಾದ “ಕುಮಾರ ಕಂಪನಿಂದ” ಸಹಿತರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಶ್ರೀರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಜರುಗಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿದರು. ತನಗೆ ಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಉಪರಾಜಧಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಮುಳಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಈ ವಾದವು ನಡೆಯಲಿ ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿದನು. “ತತ್ಸಮಸಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಿಷಯಕವಾಗಿ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತವಾದವು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣೀತವಾಯಿತು. ಭರತಖಂಡಸ್ಥ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಮಿಳಿತರಾದರು. ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾದವು ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ಅದರ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ರಾಮಾನುಜಮತದವರಾದ ಶ್ರೀವೇದಾಂತದೇಶಿಕರೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೇನೇ ಜಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುವ:—

“ಅಸಿನಾ ತತ್ವಮಸಿನಾ ಪರಜೀವಪ್ರಭೇದಿನಾ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಮಹಾರಣ್ಯಮಕ್ಷೋಭ್ಯಮುನಿರಚ್ಛಿನತ್||”

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಒಂದು ¹ಶಿಲಾಸ್ತಂಭದಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸಿ ಮುಳು-
ಬಾಗಿಲು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಂಚುಕಲ್ಲು ಬೆಟ್ಟದಮೇಲ್ಬಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು.
ಈ ಕೀರಿಯು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ
ಸೇವೆ ಎಂದು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು.

2. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭಾದಿ ಶಿಷ್ಯ ಚತುಷ್ಟಯ
ಸಹಿತರಾಗಿ ಮುಳಬಾಗಲು ಗ್ರಾಮದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಶ್ರೀ ತಿರುಪತಿ ಯಾತ್ರೆಗೆ
ಬಂದು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವನ್ನು ಈ ಮುಳುಬಾಗಲಲ್ಲೇ ನೆರವೇರಿಸಿದರೆಂದು
ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಆಗ ನರಸಿಂಹತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಗುಂಡಿಗೆ ಶ್ರೀ
ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಯೋಗಾಸನಸ್ಥ ನರಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಮರ್ಪಿತ
ವಾದ ಅಂಗಾರದಿಂದ, ಲೇಖನ ಮಾಡಿದರು. ದೈವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ
ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದದಿಂದ ಶ್ರೀ
ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ತಾವೂ ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯ ತೀರ್ಥರಿಗೆ ಆಪಾರ
ಗೌರವವನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು. ಅಂಗಾರದಿಂದ ಬರೆದರೆ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮೆಯು
ಮೂಡುವುದುಂಟೆ? ಎಂದು ಶಿಷ್ಯರು ಪರಿಹಾಸಮಾಡಲು ರಾಜಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ
ಎಡಬಲದಲ್ಲಿರುವ ಗುಂಡುಗಳಿಗೆ ಶಂಖಚಕ್ರವನ್ನು ಅಂಗಾರದಿಂದಲೇ ಬರೆದು
ತೋರಿಸಿದರು. ಆ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಈಗಲೂ ಈ ಶಂಖ
ಚಕ್ರಗಳು ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

3. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಚಾರಗತ್ಯಾ ಮಳಖೇಡಕ್ಕೆ
ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ರಂಗ-ಧಾಮರೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾದಿಕವಾಗಿ
ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ
ಅವರು ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪೀಡೆಯನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿ

1. ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು, ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ, ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸೇತ್ಯಾದಿ
108 ಶ್ರೀ ಆರ್ಯ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀ|| ಸಂಸ್ಥಾನಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ರಘುವೀರ-
ತೀರ್ಥರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥ ಚರಿತ್ರೆ’ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ
chapter ೧೧ ನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಠದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು. 230

ದರು. ಶಂಖೋದಕಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಅವರ ಹತ್ಯಾದೋಷವನ್ನು ಶಂಖೋದಕಪ್ರೋಕ್ಷಣದಿಂದಲೇ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿದರು. ಶಿಷ್ಯರು “ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಉದುರುವುವೇ?” ಎಂದು ಹಿಂದು ಮುಂದು ಅಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೇರಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಯಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆಯ ನೈಲ್ಯವನ್ನು ಶಂಖೋದಕಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಕಳೆದು ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ತೋರಿದರು.

4. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಂಥರಾಪುರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಪಾಂಡುರಂಗವಿಠಲಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಚೊಕ್ಕಟಮಾಡುತ್ತಾ ಪಾದಪರ್ಯಂತರ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಪಾದಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ರಕ್ತಕಂಡಂತೆ ಆಗಿ ಭ್ರಾಂತನಾದನು. ಆದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಠಲನು ತಾನು ಆ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ತನ್ನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೂ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ವಾಡ್ಯ ವೈಭವದೊಡನೆ ಆ ಆನಂತತುಕ್ಕೋಬನಂಬ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಠಲನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಠಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅಪರಿಸಮಾಸಿತಪಾದಗಳುಳ್ಳ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ವಜ್ರಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರವಾಗಿರಿಸಿ ಲುಟ್ಟಿದನ್ನು ಈಗಲೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಉತ್ತರಾದಿಮಠದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಪೂಜೆಯಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

5. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಅಂದರೆ ಆಶ್ರಮಕೊಡುವಾಗಲೇ ರಾಮ-ಸೀತಾ-ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಶಿರೋಮಣಿಗಳನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದು ಅವರಿಗೆ ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪರಂಪರೆಯಾ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂಕಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಥಾನದೊಂದಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಈ ಚಿಕ್ಕಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಭೂಷಣತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ಮಠವನ್ನು “ಆರ್ಯ” ಮಠವೆಂದು ಶ್ರೀ-

ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಪ್ರಕೃತ ಕೂಡಲಿ ಅರ್ಯಾಚಾರ್ಯತೀರ್ಥರ ಮಠವೆಂಬ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಘುವೀರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಪಾಲಿತವಾಗುತ್ತಲಿದೆ.

6. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರಿಂದ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನಂಹರಿ ತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ ಮಾಧವತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮವರೆಗೂ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ವರನಾರೆಂದು ಅನ್ವೇಷಣ ಮಾಡುವ ತೊಂದರೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ತಾವು ಮುಂದೆ ಪೀಠವನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಾಗ್ರಸ್ತರಾಗಿರಲು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಬಂದು “ನಾಳೆ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತು ಭೀಮಾನದಿಯ ಜಲವನ್ನು ಪಶುವಿನಂತೆ ನೀರಿಗೆ ಬಾಯಿಹಚ್ಚಿ ಯಾರು ನೀರು ಕುಡಿಯುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಪೀಠವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡುವು”ದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಮರುದಿನವೇ ತದ್ವೇಶೀಯ ರಾಜಕುಮಾರನಾದ ಧೊಂಡೋ ರಘು-
ನಾಥಸಂತರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ವೀರನು ಬಂದು ಪಶುವಿನಂತೆ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು” ಕಿಂ ಪಶುಃ ಪೂರ್ವದೇಹೇ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಂಚೋಧಿಸಿ ಕರೆದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ತುರಿಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಸಕೃದುಪದೇಶದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿಯಾದ ಆ ರಾಜ-
ಕುಮಾರನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿ ಸಕಲಸರ್ವಜ್ಞ-
ಶಾಸ್ತ್ರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಪುರಃಸರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಮಹಾ-
ಸಂಸ್ಥಾನ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿಯೇ ತಮಗೆ ಜಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಚಿಂತಾ-
ಮಣಿ ನರಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡಲಿ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿದರು. ಅತ್ತ ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರು ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ನಾನಾದೇಶ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರು.

7. ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಶಿವಮೊಗ್ಗಾದಿಂದ ಕೂಡಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ
chapter 6 ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಿಳ್ಳಂಗಿರಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಊರಿನ ಬೆಟ್ಟದ
ನಾಥನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು

ಹೊರಡುವಾಗ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಮರುದಿನ ಬಂದು ನೋಡಲು ಬಿಟ್ಟುಹೋದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರಿದ್ದರು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾದಂತೆ ಅಂಗಾರದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಆ ಪ್ರಾಣಪ್ರತೀಕದ ಹಿಂದೆಯೇ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ತಮ್ಮದೂ ಒಂದು ರೇಖಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಲೇಖನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನೇ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ 17 ವರುಷಗಳು ಶ್ರೀ ವೇದಾಂತ ಮಹಾಸಾನ್ಮಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಪುನಃ ಮಳೆ ಖೇಡಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ 1367 ADಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಖೇಡದಲ್ಲೇ ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು. ಇವರ ವೃಂದಾವನವು ಪ್ರಥಮತಃ ಒಂದು ಕೋಟಿಯೊಳಗಿನ ಹೂಡೇ (ಬುರುಜು)ದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದು ಸ್ಥಿರಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಗುವಾಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಟೀಕಾಕೃತ್ವಾದರು ಅದನ್ನು ತರಿಸಿ ಶ್ರೀ ಕಾಗಣೇನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು.

“ವೇದಸಾರಸ್ತೋತ್ರ”ವೆಂಬ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಸ್ತೋತ್ರವು ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಹನೀಯರ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಿಂದ ಲಿಖಿತವಾದ ತಾಳಾವಲಿಯ ಒಂದು ಸರ್ವಮೂಲಪ್ರತಿಯು ಆರ್ಯ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಇವಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಾವೂ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ಸ್ತೋತ್ರಪರವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

- 1 ಯೋ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯವಿಸಿನಂ ತತ್ಪಮಸ್ಯಸಿನಾಚ್ಛಿನತಃ
ಶ್ರೀಮದಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಾಯ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ

(ಚರಮಶ್ಲೋಕ)

- 2 ಶ್ರೀಮದ್ರಮಾರಮಣಸದ್ಗಿರಿಪಾದಸಂಗಿ-
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿನಾದದಲಿತಾಖಿಳದುಷ್ಟದರ್ಪಂ
ದುವಾರದಿವಾರಣವಿದಾರಣದಕ್ಷದೀಕ್ಷ-

- 3 ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣಜ್ಞಾನ್ ಪ್ರತಿನಾದಿಮತಚ್ಛಿದ್ರಃ
ಶ್ರೀಮದಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಾಖ್ಯಾನುಸತಿಷ್ಠೇಗುರೂನ್ಮನು||
(ಶ್ರೀಮನ್ನಾಭ್ಯಯಸುಧಾ)
- 4 ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಗುರುಣಾ ಶುಕವಚ್ಛಿಕ್ಷಿತಸ್ಯ ಮೇ
ವಜೋಭಿರಮೃತಪ್ರಾಯೈಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಸತತಂ ಬುಧಾಃ||
ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ ಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾ)
- 5 ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥೋ ವಿರರಾಜ ಭೂನೌ ಸಂಕ್ಷೋಭಿತಾಶೇಷಕುನಾದಿ-
ಸಂಘಃ
ನುಧ್ವಾಗಮಾಂಭೋನಿಧಿಸಾರಭಾವನುರಂದಭೃಂಗೋ
ವಿಷಯೇಷ್ಟಸಂಗಃ
(ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಿಯ ಜಯತೀರ್ಥವಿಜಯ)
- 6 ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥ ಉರುಹಂಸಕುಲಾವತಂಸಃ
ಸಂಕ್ಷೋಭಿತಾಖಿಳಕುಪಕ್ಷಿಗಣೋಂಜಸಾ ಸಃ
ಅಕ್ಷೀಣಪಕ್ಷ ಇಹ ಕೌ ದಶಬೋಧದಾಸಃ
ಪ್ರಕ್ಷೀಣಕಾಮಮುಖದೋಷಕುಲೋಲ್ಲಾಸ ||
(ಭಲಾರೀಜಯತೀರ್ಥವಿಜಯ)
- 7 ಮುನೇರಮುಷ್ಮಾದನವದ್ಯಬೋಧಾತ್ಮ ತೋಪದೇಶಃಪ್ರತಿನಾಂ
ಚ ಗೃಹ್ಣನ್
ಕ್ಷೋಭಂ ವಿಧಾತುಂ ಪ್ರತಿನಾದಿನಾಚಾಮುಕ್ಷೋಭ್ಯನಾಮಾ
ಮುನಿರಾವಿರಾಸೀತ್ ||
- 8 ದೃಢಾಸಿನಾ ತತ್ಪ್ರಮುಖೀತಿ ನಾಚಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಭಾಜಾ ಪರಜೀವಭೇದೇ
ಅವೈದಿಕಾಗ್ರ್ಯಂ ಮುನಿರೇಷ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಂ ಶರಣ್ಯಂ ಕುದೃಶಾಂ ಬಿಭೇದ||
(ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರವಿಜಯ ೨-೧೦,೧೧)

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀ ಹ ರಿ ದಾ ಸ ಭಾ ರ ತಿ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೯]

೧೯೫೯—ಅಕ್ಟೋಬರ್

[ಸಂಚಿಕೆ ೧೨

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ: ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

— ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ —

	.....	.....	ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೪
ಶ್ರೀಸುಮಧ್ವವಿಜಯಮಹಾಕಾವ್ಯ	....	....	೫
ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು		....	೩೨೧

ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ವಿನಂತಿ

ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ ೧ — ದೇವರನಾಮಗಳು

ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ ೫ — ಉಗಾಭೋಗಗಳು

ಈ ಎರಡೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ತಮಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು-ಒಪ್ಪು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಂತರ ಬೈಂಡ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

— ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನ:’

ಶ್ರೀ ಹರಿ ದಾಸ ಭಾರ ತೀ

‘ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ |
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕ:’ ||

ಸಂಪುಟ ೯	೧೯೫೯— ಅಕ್ಟೋಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧೨
------------	----------------	--------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರ ಸ್ತೋತ್ರಪದ

ರಾಗ ಭೈರವಿ— ತ್ರಿಪುಟತಾಳ

ದಾಸರ ನೋಡಿರೋ ವಿಜಯದಾಸರ ಪಾಡಿರೋ ||ಪ||

¹ಆಸರ ವಿಡಿದಿದ್ದ ದಾಸರ ಸಲಹುವ

ಲೇಸ ಕೊಡುವ ಸಂತೋಷಭರಿತರ ||ಅ.ಪ.||

ಭಗೀರಥರಾಯನು ಅಂದಂದಿ ಜಾನ್ದವಿ ತಂದ

ಬಲು ಆನಂದ

²ವಿಗಡವಾಗಿ ಪೋದ ವಶೋದ್ಧಾರಕ ನೀತ

ಅತಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತ

ಭಗವಂತನ ಲೀಲೆ ಪರಿಪರಿಯಿಂದಲಿ ತಿಳಿದು
ಮನದೊಳು ನಲಿದು
೩ ತೆಗೆದಿಡಲರಿಯದ ಸುಬೋಧಕವನನ ನುಡಿದ
ಮಾಯ್ಗೆ ಬಡಿದ ||೧||

ಪುರಂದರದಾಸರ ಕರುಣಕವಚವ ತೊಟ್ಟ
ಜಗದೊಳು ದಿಟ್ಟ
ಗುರುಭಕ್ತುತಿಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆಣೆಗಾಣೆ
ಹರಿಪಾದದಾಣೆ
೪ ಭರಿತಜ್ಞಾನದಲಿ ಮೃಗರಾಜನಂದದಿ ಚರಿತ
ಚರಿಸಿದ ತ್ವರಿತ
ಪರಮ ಗುರುಗಳಾದ ಮರುತದೇವನ ಮತಸಿಡಿದ
ಸತ್ಯವ ನುಡಿದ ||೨||

ಅವನಿಯಮೇಲಿನ ಸಂಚಾರ ಪರೋಪಕಾರ
ಗುಣಸಾಗರ
೫ ಕವಿಗಳ ಕಾಣುತ ಅವರಿಗೆ ಬಲು ಉಪಚರಿಸಿ
ಬಹು ಆದರಿಸಿ
ಖವಖವ ನಗುತಲಿ ದೀನಜನಂಗಳ ನೋಡಿ
ವರಗಳ ನೀಡಿ
ನವನವ ನೋಡುತ ಹರಿನಾಮಾವೃತ ಉಂಡ
ಹರಿಪಾದವ ಕಂಡ ||೩||

ಕಾಮಕ್ರೋಧಂಗಳ ಲವಮಾತ್ರಾದರು ಧರಿಸ
ಕುಜನರ ಬೆರಿಸ
ಹೇಮ ಮೊದಲಾದ ಕಾಂಕ್ಷೆಯನೆಲ್ಲವ ತೊರೆದ
ಪರರಿಗೆ ವರದ
ಸೋಮನಂದದಿ ಬಳಿವಿಡಿದರ ಮನಸಿಗೆ ತೋರಿ
ಸರ್ವರ ಮಿಾರಿ
ಮಾಮನೋಹರನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅನುಭವವೆಲ್ಲ
ಈತನೆ ಬಲ್ಲ ||೪||

ಕಿಗರ ಹೊಡೆದವರಂತೆ ಇವರಿಗೆ ನುಡಿದ ಮಾನವನು
 ಅವ ದಾನವನು
 ಅರಿದ ಸುಜನಕೆಲ್ಲ ಇತರ ವ್ಯಾಕುಲವೆಲ್ಲ ತಡೆಯೆ
 ವಂದಿಸಿ ನಡೆಯೆ
 ಸಿರಿಹಯವದನವಿಠಲನು ಮುಕ್ತಿಯನೀವ
 ಅವರ ಕಾವ ||೫||

|| ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

1. ಆಸರ—ಆಶ್ರಯ.

2. ವಿಗಡವಾಗಿ ಪೋದ—ಕೆಟ್ಟು ಹೋದ.

ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧವಶಾತ್ ಶ್ವಾನಜನ್ಮ ಬಂದಿತ್ತಂತೆ. ಆ ನಾಯಿಯನ್ನು ಕಾಶಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಮೃತವಾದಮೇಲೆ ಆ ಜೀವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದರಂತೆ.

3. ತೆಗೆದಿಡಲರಿಯದ—ನೀರಸವಲ್ಲದ ರಿಂದ ಬಿಡಲಾಗದ.

4. ತುಂಬಿದ ಜ್ಞಾನವುಳವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಮಹಾಪ್ರಮೇಯರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿಂಹದಂತೆ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ನುಡಿದ ಚರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳವರು.

5. ಕವಿಗಳು—ಜ್ಞಾನಿಗಳು.

6. ಗಂಗಾಸ್ನಾನದ ಫಲವು ಇವರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಬರುವ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಮವಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವನ್ನು ಇವರ ಸಹವಾಸವು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

7. ಖುಲ್ಲ—ಖೂಳ (ದುಷ್ಟ)

8. ಗರ—ಗೃಹ (ಭೂತ).

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನಿದೋ ನಃ’

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಇದು ಈ ಸಂಪುಟದ ಕೊನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ. ಈ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಸಂಪುಟವೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಭಕ್ತರ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಆರ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ-ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯನ್ನು ಚಿರಕಾಲ ಬಾಳುವಂತೆ ಮಾಡೆಂದು ಶ್ರೀ-ವಿಜಯದಾಸರವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವವರದವಿಜಯವಿಠಲನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ. ತಾವೂ ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬೇಡೋಣವಾಗಲಿ.

ಪತ್ರಿಕೆಯು ಈತನಕ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದುದು ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನ-ಸಹಕಾರಗಳಿಂದ. ಮುಂದೂ ಅದರಿಂದಲೇ.

ಉತ್ತಮಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಉತ್ತಮ-ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ವಂದನೆಗಳು. ಮುಂದೂ ಅವರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀದಾಸರಾಯರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸುಜ್ಞಾನಯುತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ
ಚಿರಕಾಲ ಸಂತೋಷದಿಂದಿಡಲಿ.

|| ಶ್ರೀಹರಿಃಪ್ರೀಣಾತು ||

ಶ್ರೀಸುಮಧ್ವವಿಜಯಮಹಾಕಾವ್ಯ

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಕೆ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ, ಬಿ.ಎಸ್.ಸಿ., ಬಿ.ಟಿ.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಕಾವ್ಯಕಥಾನಾಯಕರು

ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ

(ಫೆಬ್ರವರಿ-ಜುಲೈ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಲೇಖನವಿದೆ)

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದಾನವರು ಜನಿಸಿ ದುಷ್ಟವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಹರಡಿದರು. ವಿಜ್ಞಾನಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಂಗತನಾದನು. ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವು ಹರಡಿತು. ಸಜ್ಜನರು ಸನ್ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತಪಿಸಿದರು. ಇದನ್ನರಿತ ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ತ್ರಿಯುಗಹೂತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವವನಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಂತೂ ಎಂದೂ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರಮಾಡನು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲವತರಿಸಿ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನಧರಿಸುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆ ಆದೇಶವನ್ನು ಶಿರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಮಧ್ಯಗೇಹಕುಲಕಲಶನಾದ ದ್ವಿಜನೋರ್ವನ ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ, ಯದುಪುತ್ರಿಯಾದ ಕುಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿಲದೇವನು ಅವತರಿಸಿದಂತೆ, ಆ ಮಾರುತನೇ ಪವಿತ್ರ ಪಾಪಕಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಕಂದನ ವದನೇಂದುವನ್ನು ಕಂಡ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಅಮಂದಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶಿಶುವಿಗೆ ವಾಸುದೇವನೆಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು. ಸರ್ವತ್ರ ದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಆ ವಸುದೇವಪುತ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನಾದುದರಿಂದಲೂ

ಜ್ಞಾನಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಪ್ರಾಣದೇವನೇ ಈ ಶಿಶುವಾದುದರಿಂದಲೂ ವಾಸುದೇವನೆಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವೇ ಆಯಿತು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕದ ಪ್ರಭುಗಳು ಭಟ್ಟರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅಂಬೆಗಾಲಿಡುವ ಶಿಶುವಿನಂತೆ ನಟಿಸಿದರು. ಶಿಶುವಿನ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಮಧುರ ಕಲಭಾಷಣವು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ನೆರೆಹೊರೆಯವರನ್ನೂ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ವೃಷಭದ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಗುವು ಒಮ್ಮೆ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ವನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಮಗುವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕಂದನನ್ನು ಕಂಡು ಚಿಂತಾ-ಮಣಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ದರಿದ್ರನಂತೆ ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ತಂದೆಯು ಮಗುವಿನ ಅಪ್ರತಿಮಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದನು. ಶೈಶವದಿಂದಲೂ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಏಕಾಂತವಾಸ ಇಷ್ಟ. ತಮ್ಮೂರಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ಗಾಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಮಗುವು ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಮಗುವು ತಮ್ಮ ತಾಯಿ ಯೊಡನೆ ಘೃತವಲ್ಲಿಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಡಿನಾಯವಂಶದ ಶಿವನಾಮಕ ಪುರಾಣಿಕನು ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ಈ ಮಗುವು ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಆತನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಆರ್ಯಸಮ್ಮತ ವಲ್ಲವೆಂತ ಹೇಳಿದುದಲ್ಲದೆ ಮಹಾತ್ಮರ ಮತವನ್ನು ಆ ಸಭೆಗೆ ವಿವರಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಜನಸಮೂಹವು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡಿತು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಗುವಿನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಭಟ್ಟರಂತೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾದರು. ಅಲ್ಪ-ಪುಣ್ಯರಾದ ತಮಗೆ ಈ ಮಗುವು ದಕ್ಕುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಪುರಾಣ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆನಿಸಿದ ಮಧ್ಯಗೀಹ ಭಟ್ಟರೇ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರವಚನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ 'ಲಿಕುಚ' ಪದದ ಅರ್ಥವು ಅವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ಈ ಮಗುವು ತಂದೆಗೆ ಮೆತ್ತಗೆ ಆ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿತು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಈ ಮಗುವಿಗೆ ಉಪನಯನಮಾಡಿದರು. 'ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸು, ಗುರುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸು' ಎಂದು ಈ ತಿಜಗದ್ದುಗುಗಳಿಗೆ ಮಾನವನೋರ್ವನು ಉಪದೇಶಿಸುವದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ನಕ್ಕರಂತೆ. ವೇದಾಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ವಾಸುದೇವನನ್ನು

ತೋಟಂತಿಲ್ಲಾಯ ವಂಶದ ದ್ವಿಜನೋರ್ದನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಸಕಲ ಕಲೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸಕಲ ವೇದವಿದ್ಯೆಯೂ ತತ್ತ್ವತೀವ್ರವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನೇಕ ರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಸದಾ ಕರತಲಾಮಲಕದಂತಿರುವ ಇವರು ಆ ದ್ವಿಜನಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದೇನು? ಆದರೂ ದೇವತೆಗಳು ಮಾನವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲೋಸುಗ ಹೀಗೆ ವಿಡಂಬಿಸಿದರು. ಗುರುಕುಲವಾಸದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಡನೆ ಬಹುವಿಧವಾದ ಆಟವಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಇವರು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಹಾರುವುದು, ಕುಪ್ಪಳಿಸುವುದು, ಓಡುವುದು, ಭಾರವನ್ನೆತ್ತುವುದು, ಜಲವಿಹಾರರೂಪವಾದ ಕ್ರೀಡೆ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸುವುದು, ಅನ್ಯರನೇಕರು ತಮ್ಮ ಕೈಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದರೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅವರ ಕೈಗಳನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಸದಾ ಜಯಶಾಲಿಗಳು. ಇವರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದ ಆ ಬಾಲಕರು ಇವನೇನು ಭೀಮನೋ ಎಂದು ಕೊಂಡರಂತೆ. ಪಾಪ! ಅವರೇನು ಬಲ್ಲರು, ತಮ್ಮೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಾಲಕನು ಹಿಂದೆ ಭೀಮನೇ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು! ಹೀಗೆ ಸದಾ ಕ್ರೀಡಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಕಂಡು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮಿಡುಕಿದರು. ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಒಂದು ವೇದಋಕ್ಕನ್ನುಚ್ಚರಿಸಲು ಹೇಳಿದಾಗ, ಇವರ ಅಸ್ಥಿಲಿತ ವೇದವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಈ ಗುರುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು. ಹೀಗೆ ಈ ತ್ರಿಜಗದ್ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಗುರುಕುಲವಾಸದ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದರು. ಪಾಠಚ್ಛಲದಿಂದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅರ್ಥರಸವನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗುಚಿತವಾದ ಗೋವಿಂದಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿತ್ತರು. ಆ ಗುರು ಪುತ್ರರ ಸಹಜಶಿರೋವೇದನೆಯನ್ನು ಅವರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮುಖವಾಯುವನ್ನೊದುವುದರಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿದರು.

ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ

ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮುಗಿಯಿತು. ಆಗಮಚೋರರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ chapter 7 ನಿಜ್ಜನರನ್ನಧರಿಸಲು ಈ ತ್ರಿಭುವನಗುರುಗಳು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. 243ಕ್ಕೆ

ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವೇ ಉತ್ತಮವೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಅನುಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀ-
ಹರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರೆಂಬ
ಯತಿವರೇಣ್ಯರು ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ
ಗುರುಗಳ ಅಂತಿಮಸಂದೇಶದಂತೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು
ಸೇವಿಸಿದರು. “ಮುಂದೆ ಬರುವ ಶಿಷ್ಯನೋರ್ವನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು
ತಿಳಿಯುವಿ” ಎಂದು ಆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪುರುಷನೋರ್ವನಲ್ಲಿ
ಆವಿಷ್ಟನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಈ ಯತಿತಿಲಕರು ಆ ಶಿಷ್ಯನಿಗಾಗಿ ನೀರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ
ಲಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಾಸುದೇವನು ಇವರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ
ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ಯತಿಯಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು
ವೃದ್ಧರಾದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ಮಿಡುಕಿದರು. ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಂತೆ
ಮಗನನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ
ತಾಯಿಗಳ ಸೇವೆಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಹಾರೈಸಿ ತಾವು ಆತ್ಮಶ್ರಾದ್ಧದಿ
ಉಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೆಸಗಿ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿದರು. ಭಾವಿಚತುರ್ಮುಖ
ರಾದ ಇವರೇ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಣವಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು! ಗುರುಗಳು
ಇವರಿಗೆ ‘ಪೂರ್ಣಬೋಧ’ರೆಂಬ ಆಶ್ರಮನಾಮವನ್ನಿತ್ತರು. ಆದರೆ ಮಂತ್ರ
ವರ್ಣಗಳು (ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳು) ಇವರನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದೇ ಅರ್ಥದ
‘ದಶಪ್ರಮತಿ’ಯೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರಗೈದುದನ್ನು ಇವರೇನು ಬಲ್ಲರು? ಈ ಬಾಲ
ಯತಿಯ ನಿರುಪಮವಾದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಜನರು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು.
ಶರಣೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವ್ಯರಾದ ಈ ದೇವದೇವೋತ್ತಮರು ಮನುಷ್ಯ
ರೊಬ್ಬರನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳೆಂದು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಅದ್ಭುತವಿಡಂಬನೆಯನ್ನೆಸಗಿ
ದರು. ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ವರಾಶ್ರಮದ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ
ಗುರುಗಳು ಇವರಿಂದಲೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ವಿಸ್ತೃತ
ರಾದರು. ಈ ನೂತನಯತಿಗಳು ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ತಮ್ಮ
ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಇವರ ವಿರಹವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ
ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ಮನದಲ್ಲೆಯೇ ಮಿಡುಕಿದರು. ಕರುಣಾಕರನಾದ ಹರಿಯು
ರಜತಪೀಠಪುರದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ದೇವಗಂಗೆಯು ಸನ್ನಿಹಿತಳಾಗುವಂತೆ
ಕುಳಿಸಿದನು. ಪೂರ್ಣಬೋಧರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಜ್ಜನರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಗೈದು

ಪುನೀತರಾದರು. ಆಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿದ ನಂತರ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ತರ್ಕತರ್ಕಶರಾದ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಬೋಧರು ಜಯಪತ್ರಗಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಚತುರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಶ್ರೀ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷಯತಿಗಳು ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ಅದ್ವೈತಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಾಠ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಈ ಚತುರಮತಿಯಾದ ಶಿಷ್ಯನಾದರೋ ಗ್ರಂಥದ ಮಂಗಳಾಚರಣಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅಪರಿಹಾರ್ಯಗಳಾದ ಪ್ರಬಲದೋಷಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಇವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲಾಗದ ಗುರುಗಳು “ನಿನಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಶಕ್ತಿಯು ನನಗಿಲ್ಲ” ವೆಂದು ಕೋಪದಿಂದ ನುಡಿದರೂ, ಅರಿಯದೆ ನಿಜವಾದುದನ್ನೇ ಹೇಳಿದರೆನ್ನ ಬಹುದು. ಆದರೂ ಈ ನೂತನಯತಿಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಎಸಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಕೇಳಲು ತಪ್ಪೇಚ್ಛುಗಳೂ, ಶ್ರುತಾಡ್ಯರೂ, ಚತುರರೂ ಆದ ಅನೇಕ ಜನರು ನೆರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಗುರುಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನ ನಡೆದಿರಲು ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧದ ಗದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳನ್ನೇ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸೋಕ್ತಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪುಸ್ತಕದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಇವರ ಈ ಅಪ್ರತಿಮಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನೆರದ ಜನರೂ ಗುರುಗಳೂ ವಿಸ್ಮಯಚಕಿತರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಬೋಧರು ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷಿಕ್ತರಾದರು. ಸದಾ ಆನಂದರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ದರಿಂದಲೂ, ನಿತ್ಯಾನಂದರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮೂಹಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ಗುರುಗಳು ಇವರಿಗೆಟ್ಟ ‘ಆನಂದತೀರ್ಥ’ರೆಂಬ ಸುನಾಮಧೇಯವು ಅನ್ವರ್ಥವೇ ಆಯಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಯತಿಗಳೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಇವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲಾ ತರ್ಕಚತುರರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ನೂತನ ಯತಿವರರು ಹೇಳಿದ ಜೀವೇಶ್ವರಭೇದವು ಕೇವಲ ತರ್ಕದಿಂದಲೇ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ವಾದಿಸಿದರು. ಆದರೆ ವೇದಪಾಲಿತವಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಅನುಮಾನವು (ತರ್ಕವು) ತತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ ಅತತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ ಸಾಧಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗದು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಪರೀತವಾದವುಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಜನರು ಇವರನ್ನು

‘ಅನುಮಾನತೀರ್ಥ’ರೆಂದು ಕರೆದರು. ಬುದ್ಧಿಸಾಗರನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಬೌದ್ಧ ವಾದಿಯು ವಾದಿಸಿಂಹನೆಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬವಾದಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಈ ಬಾಲ ಯತಿಯೊಡನೆ ವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದನು. ವಾದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಯಾರು ಗೆಲ್ಲುವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಜನರು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದರು. ಆ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆ ಯಲ್ಲಿ ವಾದಿಸಿಂಹನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ವಾದವಿಶಾರದ ಆನಂದತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಅಮಿತಾರ್ಥಬೋಧಕ ಮಿತವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತೀಕ್ಷ್ಣಶರದಿಂದ ಗದೆಯನ್ನು ಖಂಡಿ ಸುವಂತೆ ತುಂಡರಿಸಿದರು. ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಪರವಾದಿಯು ವಿವಿಧ ಭಾವ ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರಿಚುತ್ತಾ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಹದಿನೆಂಟು ವಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದನು. ನೆರೆದ ಜನರಿಗೆ ಈ ಬಾಲ ಯತಿಯ ಜಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಬೃಹನ್ನತಿಗಳು ಮಂದಸ್ಥಿತ ಬೀರುತ್ತಾ ಶಬ್ದಾಡಂಬರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ವಿಕಲ್ಪಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸಿದರು; ಕತ್ತಲನ್ನು ಕಳೆದು ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ದ್ಯುಮಣಿ ಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ಉಳಿದ ವಾದವು ಮರುದಿನ ನಡೆಯಲೆಂದು ಆ ವಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಭೆಯಿಂದೆದ್ದರು; ನಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನಗೈದರು. ಇದರಿಂದ ಜನರು ಈ “ಮಹಾಮಾನಸಕುಂಭಸಂಭವರು ಬುದ್ಧಿಸಾಗರನನ್ನು ಏಕಾ ಪೋಶನಗೈದು ಅವನು ಭೂಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಮುಹರ್ತದಲ್ಲಿ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ”ರೆಂದು ಅತಿವಿಸ್ಮಯ ಗೊಂಡರು. ಈ ಸಮ್ಮೋದತೀರ್ಥರು ಪ್ರಚಲಿತ ಅದ್ವೈತಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮೂಲಗ್ರಂಥವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶದ ಪಡಿಸಿದರು. ಆ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ ಪ್ರಬಲದೋಷಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದರು. ನೆರೆದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಈ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸದೇ ಹೋದರು. “ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಚಲಿತಭಾಷ್ಯ ವನ್ನು ತಾವು ನಿರಾಕರಿಸಿದಿರಿ. ತಮ್ಮಂಥಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ದೂಷ್ಯವಲ್ಲದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾರ್ಥವು ಅನುವಾದಿಸಲ್ಪಡಲಿ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆ ಕ್ಷಣ ದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಮೀಚೀನಶಬ್ದಾನ್ವಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ಲೋಕವೊಂದನ್ನು ತಮ್ಮತನಾದ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಉಚ್ಚಕಂಠದಿಂದ ನುಡಿದರು.

ಇದು ಇವರು ಮುಂದೆ ರಚಿಸಿದ ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯರೂಪತಾಂಡವಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಪೂರ್ವರಂಗದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಒಮ್ಮೆ ಇವರ ಗುರುಗಳು ಲೀಲಾವಿವಾದದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಕ್ಷೇಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ “ನೀನು ಸೂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದರೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೇ ರಚಿಸು” ಎಂದರು. ಹಂಸಕ್ಷೀರನ್ಯಾಯದಂತೆ ಈ ಸಜ್ಜನ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳು ಅದನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು; ಭಾಷ್ಯ ರಚಿಸಲು ಮನಮಾಡಿದರು.

ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯ

ವಾದಿದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗುರುಗಳಾದ ಅಚ್ಯುತ ಪ್ರೇಕ್ಷರಿಂದ ಕೂಡಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಈ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಗಳು ವಿಷ್ಣುಮಂಗಲಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೊಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನು ಈ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನಿತ್ತನು. ಈ ಬಾಲಯತಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೋಸಗ ಇನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಕೊಟ್ಟನು. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಪುಟ್ಟ ಯತಿಗಳು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಪುಟ್ಟೊಡಲಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಹರ್ಷಚಿತ್ತರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದ ಗುರುಗಳು ಇದೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ತಮ್ಮ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರ ಅಗ್ನಿಯು ಜ್ವಲಿಸುವುದೆಂದೂ ಇದು ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ದಹಿಸಲು ಶಕ್ತವಾದರೂ ತಮಗೇನೂ ಇದರಿಂದ ಹಿಂಸೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಒಂದು ಪ್ರಮೇಯವನ್ನೇ ತಿಳಿಸಿದರು. ವಿಷ್ಣುಮಂಗಳದಿಂದ ಇನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೈದರು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ದ್ವಿಜಾರ್ಚಿತಳಾದ ಪಯಸ್ವಿನೀನದಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಚಾರ್ಯರು ದುರ್ಗೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರಂತೆ ! ಪಯಸ್ವಿನಿಯ ತಟದಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅನಂತಶಯನಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಭುಜಂಗಶಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಸಮೂಹದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನೂ, ಗುಣಾರ್ಣವನೂ ಆದ ಅಚ್ಯುತಾಖ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಗೈದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾನುಸಂಧಾನಮಾಡುವುದೇ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಆ ಸಂಕರನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ‘ಕುದುಪುಸ್ತುರು’ ಎಂಬ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದನು. ಈತನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸೂತ್ರಭಾವವಿಸ್ತರಣ

ರೂಪವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೇಳಿ 'ಭಾಷ್ಯಕಾರರಲ್ಲದವರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅತಿಕ್ರಮವೆಂದು ನುಡಿದನು. ಆದರೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು "ಅದಿರಲಿ, ನಾವು ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ರಚಿಸೋಣ. ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಕೂಡದೆಂದು ರಾಜಾಜ್ಞೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?" ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ನೆರದ ವಿದ್ವನ್ಮುಣಿಗಳು ಇವರ ಮಾತನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಧನುಷ್ಯೋಟಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಥನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಯತಿವೇಷ ಧರಿಸಿದ ಅದೇ ಸಂಕರನು ಪುನಃ ಇವರನ್ನು ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಲು ಎದುರಿಸಿದನು. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು ವ್ಯರ್ಥಭಾಷಿಯಾದ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ದಂಡವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮುರಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಯತಿಯು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಹೀಗೆ ರಾಮಸೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದರು. ದುಷ್ಟರು ಇವರಿಗೆ ಕೊಡಲೆತ್ತಿಸಿದ ಕೀಟಲೆಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾದವು. ಶುನಕಗಳ ಕೂಗಿನಿಂದ ಕೇಸರಿ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳ್ಳುವುದೇ? ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಕಾವೇರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಶ್ರೀರಂಗ-ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನಾನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಪಯಸ್ವಿನೀತಟದಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಒಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಡಂಗಸಹಿತ ಆಗಮವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ಆಗಮಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯವಾಡಲು ಶಕ್ತರಾದ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಆ ಜನರು ಮುಂದಸ್ಥಿತಚಂದ್ರಿಕೆಯಿಂದಲೂ, ಅರವಿಂದ ಲೋಚನಗಳಿಂದಲೂ, ಕಾಂಚನವರ್ಣದಿಂದಲೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಈ ಯತಿವರನನ್ನು ನೋಡಲು ನಾ ಮುಂದೆ ತಾ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಬಂದರು. ಆ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯತಿಗಳು ಶೋಭಿಸಿದರು.

ವಿದ್ಯೋರುದ್ಯುತಿಧೀರತಾರಕತಿರಸ್ಕಾರೇ ಪತಂಗಾಯಿತೋ

ದುರ್ವಾದೀಭಕುತರ್ಕಕುಂಭದಲನೇ ಸಿಂಹಪ್ರಬರ್ಹಾಯಿತಃ

ಲೋಲಾಲೋಕಕಲೋಕದ್ವಕ್ಕುಮುದಿನೀಸಂಹ್ಲಾದನೇಽಬ್ಜಾಯಿತಃ | 248
chapter 7
ಸಂಸನ್ಮಂಡಲಮಂಡನಾಯಿತವಪುಃ ಸ್ವಾನಂದತೀರ್ಥೋ ಬಭೌ.

ಈ ಮಧ್ಯರವಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪಂಡಿತ ತಾರಾಗಣದ ಕಾಂತಿಯು ತಿರಸ್ಕೃತವಾಯಿತು.

ಈ ಕೇಸರಿಯ ಯುಕ್ತಿನಿಖರಗಳು ದರ್ವಾದಿಗಜಕುಂಭಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೀಳಿದವು.

ಈ ಯತಿಚಂದ್ರಮನನ್ನು ಕಂಡು ಸಜ್ಜನಕಮದಗಳು ವಿಕಸಿತವಾದವು.

ಆ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವನ್ಮುನಿಯು ಐತರೇಯದ ಒಂದು ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ “ಈ ಸಭೆಯು ಭಗವತ್ಪಾದರಿಂದ ಈ ಸೂಕ್ತದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಸೂಕ್ತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೇಘಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ, ಸ್ವರ, ವರ್ಣ, ಉದಾತ್ತ, ಅನುದಾತ್ತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. “ವೇದೋಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರ ಅರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ, ಈ ಯತಿಗಳು ದೇವಗುರುಗಳಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರನ್ನೂ ಮೀರಿಸುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಆ ವಿದ್ವನ್ಮುನಿಗಳು ಅಂದುಕೊಂಡರು. ಆದರೂ ಆ ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀಮಧ್ವರು ಈ ಅರ್ಥವೂ ಈ ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದುದೇ. ಶ್ರುತಿ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳು; ಭಾರತಕ್ಕೆ ದಶಾರ್ಥಗಳು: ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ನೂರು ಅರ್ಥಗಳು ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಭೂಸುರರು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕರು. ಇನ್ನೇನು ಇವರನ್ನು ನಿರುತ್ತರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು “ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ನೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ” ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ನುಡಿದರು. “ಅಗಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀವೂ ಒಮ್ಮೆ ಅನುವಾದಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ನುಡಿದರು. ಆ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯು ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪಿತು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಮೊದಲನೇ ಶ್ಲೋಕದ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ‘ವಿಶ್ವ’ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಈ ನವವ್ಯಾಕರಣದ ಪಂಡಿತರು ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರತ್ಯಯ, ಅವುಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ನೂರಾರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅರ್ಥಾನುವಾದವು ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಂತೆ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ

ಧರಿಸಲಾರದೆ ನೆರೆದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ದುರ್ಬಲಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಗೆಟ್ಟರು. ಇನ್ನೂ ನೂರು ಅರ್ಥಗಳು ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಭಾಸದರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ಸಸಡಂಗವೇದಚತುರರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಅದ್ವಿತೀಯಪಾಂಡಿತ್ಯ ಉಂಟು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರಿದ್ದರು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಧೈರ್ಯ ಶಾಲಿಗಳು ಆದರೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನುಡಿದ ಕೆಲವು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲಾರದೇ ಹೋದರು. ನೂರಾರು ಕೂಪಗಳಾದರೇನು ! ಪ್ರಳಯ ಜಲವನ್ನು ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆ ? ಆ ವಿದ್ವನ್ಮಣಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾ ಚಾರ್ಯರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು.

ದೇವತಾಸ್ವಸುಲಭಾ ಪ್ರತಿಭಾತೇ ಮಾನುಷೇಷು ಚಪಲೇಷು ಕಥಾ ಕಾ |

ಕ್ಷಾಮ್ಯ ಸೌಮ್ಯ ಸಕಲಜ್ಞ ನಮಸ್ತೇ ತೇ ಬ್ರುವಂತ ಇತಿ ತಂ ಕಿಲ ನೇಮುಃ (೯-೧೦) “ಹೇ ಸೌಮ್ಯ ! ಸರ್ವಜ್ಞ ಶಿಖಾಮಣೇ ! ನಿಮ್ಮೀ ಪ್ರತಿಭೆಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭ. ಅಂದಮೇಲೆ ಚಪಲಚಿತ್ತರಾದ ಮಾನವರ ಪಾಡೇನು ? ನಿಮ್ಮೀ ಚಪಲತೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ” ಎಂದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾ ಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತೊಂದು ದೇವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಇದು ಇದ್ದುದು ಕೇರಳದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ. ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಈ ಒಂದು ಸಭೆ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಕೇರಳ ದೇಶದ ಈ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಈ ನೂತನ ಯತಿಯಿಂದ ತಮಗೆ ಸೋಲು ಸಿದ್ಧವೆಂದು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ದೇಶದ ಪಂಡಿತನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಎದರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಪಂಡಿತನಿಗೆ ‘ಪ್ರ’ ‘ಪ್ರ’ ಇವುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ತಿಳಿಯದೆಂಬುದನ್ನು ಆ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಆ ಮೂಢನಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಭೆ ಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವೇದಮಂತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ‘ಆಪಾಲಾ’ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ‘ಅತಿತರುಣೇ’ ಎಂಬ ಸಮೀಚೇನಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದರು. ಚಂದ್ರನು ತೆರಳುವ ಮುನ್ನವೇ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಪ್ರಸರಿಸಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸುವಂತೆ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾ ಚಾರ್ಯರ ಧನಕೀರ್ತಿಯು ಹಬ್ಬಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಂತಸವಿತ್ತಿತು. ಹೀಗೆ

ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವರು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಉಡುಪಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಅನಂತಶಾಯಿಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಶ್ರೀಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದರು.

ಉತ್ತರ ದಿಗ್ವಿಜಯ

ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯದಿಂದ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು ಹೇಗೆ ಅಪವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್ದವೆಂಬುದು ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಬೋಧರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ವೇದ ಮಾತೆಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಅವಳನ್ನು ದೂಷಿತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಮಾಯಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಯತ್ನವನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸಲು ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ವೇದಗಳಿಗೆ ಸಮೀಚೀನವಾದ್ಯುತ್ಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಜ್ಜನ-ರನ್ನಧ್ಧರಿಸಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಡಲು ಗುರುಗಳ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ತಾವು ದೂರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ರಚಿಸಿದ 'ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ' ವನ್ನಿತ್ತರು. ಈ ಮರುದಂಶರು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಮಲಯಮಾರುತನು ಪಥಿಕರ ಪರಿತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ಈ ಮರುತ್ಸ-ತನು ಸಜ್ಜನರ ಭವತಾಪವನ್ನು ಪಶಮನಗೈಯ್ಯುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಬುದ್ಧಿಯ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನೆಸಗುವ ತಮ್ಮ ಪ್ರವಚನಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಮಜ್ಜನದಿಂದ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಸಲಿಲಗಳನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದರು ಈ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕರು ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಮನುಷ್ಯಗೋಚರವಾದ ಬದರಿಕಾ-ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣದೇವನನ್ನು ನಮಿಸಿ ತಾವು ರಚಿಸಿ ತಂದಿದ್ದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಆ ದೇವದೇವನಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗರ್ಪಿಸಿದರು. ಅವನದುರಿನಲ್ಲಿ ಈ ವರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಓದಿದರು. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದ ಮಂಗಳಾಚರಣಶ್ಲೋಕವು

“ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ನತ್ವಾ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಂ

ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಗುರೂಂಶಾಗೀತಾರ್ಥಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶಕ್ತಿತಃ”

chapter ೭. ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಕೊನೆಯ ಪದದಲ್ಲಿರುವ “ಶಕ್ತಿತಃ” 250ಬ

ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವರು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಉಡುಪಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಅನಂತಶಾಯಿಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಶ್ರೀಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದರು.

ಉತ್ತರ ದಿಗ್ವಿಜಯ

ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯದಿಂದ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳು ಹೇಗೆ ಅಪವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್ದವೆಂಬುದು ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣಬೋಧರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ವೇದ ಮಾತೆಯ ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆದು ಅವಳನ್ನು ದೂಷಿತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಮಾಯಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಯತ್ನವನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸಲು ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ವೇದಗಳಿಗೆ ಸಮೀಚೀನವಾದ್ಯುತ್ಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಜ್ಜನ-ರನ್ನಧ್ಧರಿಸಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಗುರುಗಳ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ತಾವು ದೂರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ರಚಿಸಿದ 'ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ' ವನ್ನಿತ್ತರು. ಈ ಮರುದಂಶರು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಮಲಯಮಾರುತನು ಪಥಿಕರ ಪರಿತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ಈ ಮರುತ್ಸು-ತನು ಸಜ್ಜನರ ಭವತಾಪವನ್ನು ಪಶಮನಗೈಯ್ಯುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ಅತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಬುದ್ಧಿಯ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನೆಸಗುವ ತಮ್ಮ ಪ್ರವಚನಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಮಜ್ಜನದಿಂದ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಸಲಿಲಗಳನ್ನು ಪಾವನಗೊಳಿಸಿದರು ಈ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕರು ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಮನುಷ್ಯಗೋಚರವಾದ ಬದರಿಕಾ-ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣದೇವನನ್ನು ನಮಿಸಿ ತಾವು ರಚಿಸಿ ತಂದಿದ್ದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಆ ದೇವದೇವನಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗರ್ಪಿಸಿದರು. ಅವನದುರಿನಲ್ಲಿ ಈ ವರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಓದಿದರು. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದ ಮಂಗಳಾಚರಣಶ್ಲೋಕವು

“ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಂ ನತ್ವಾ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಂ

ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಗುರೂಂಶಾಗೀತಾರ್ಥಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶಕ್ತಿತಃ”

chapter ೭. ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಕೊನೆಯ ಪದದಲ್ಲಿರುವ “ಶಕ್ತಿತಃ” 252 ಬ

ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದು “ಲೇಶತಃ” ಎಂದು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ದೇವನು ತಿಳಿಸಿದನಂತೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯವಾದ ಗೀತಾರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇವರು ಹೇಳಲು ಶಕ್ತರೇ. ಆದರೆ ಅವರು ತಿಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಮಾನವರ ಅಲ್ಪಮತಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣದೇವನು ಈ ರೀತಿ ಆಣತಿಯಿತ್ತನು. ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ‘ಶಕ್ತಿತಃ’ ಎಂಬುದನ್ನು ‘ಲೇಶತಃ’ ಎಂದು ಬದಲಿಸಿದರು. ಈ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಿದ್ಧಿಯೂ ಗುರುಗಳು ಅರುಣೋದಯದಲ್ಲಿ ಶೀತಳಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನಗೈಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ನಿತ್ಯತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಶೇಷತೋಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾಷ್ಠಮೌನವೆಂಬ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರೊಡಗೂಡಿ ಒಂದು ಮಂಡಲಕಾಲ (ನಲವತ್ತೆಂಟುದಿನ) ಆ ಅನಂತ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವನು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಲು ಶ್ರೀಮಧ್ವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಮರುದಿನ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಯಿತು. ಮೌನವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಆ ಗುರುವರೇಣ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಆದೇಶವನ್ನು ಬರೆದಿತ್ತರು. ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲರಾದ ಈ ದಯಾಮಯರ ಆದೇಶ ಇಂತಿತ್ತು.

ನೇದೃಶಂ ಸ್ಥಲಮಲಂ ಶಮಲಘ್ನಂ ನಾಸ್ಯ ತೀರ್ಥಸಲಿಲಸ್ಯ ಸಮಂ ವಾಃ |

ನಾಸ್ತಿ ವಿಷ್ಣುಸದೃಶಂ ನನು ದೈವಂ ನಾಸ್ಮದುಕ್ತಿಸದೃಶಂ ಹಿತರೂಪಂ

(೬-೪೭)

ಈ ಎರಡು ಸುಂದರ ಪುಟ್ಟಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಂದೇಶದ ತಿರುಳನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತಿದೆ. “ನಾಸ್ತಿ ನಾರಾಯಣಸಮಂ ನ ಭೂತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ” ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಧ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಅನೇಕ ಅರಣ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ವಿಕಸಿತ ಪುಷ್ಪಭರಿತ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ಅರಳಿದ ಕೆಂದಾವರೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸರೋವರಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುವ ಉತ್ತಂಗಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಆ ತುಹಿನಗಿರಿಯ ಪಾದತಲದಲ್ಲಿ ಆನಂದತೀರ್ಥಮುನಿವರರು ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ಸರ್ವತ್ರೋತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬದರಿವೃಕ್ಷಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ

ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಶ್ವಮವನ್ನು ಈ ಸರ್ವಜ್ಞರು ಕಂಡರು. ವಿಶಾಲವಾದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮುನಿಮಂಡಲಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ಸತ್ಯವತೀಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡು ಭಕ್ತಿಭಾವನಮೃರಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆ ಪರಾಶರಾತ್ಮಜನು ಅಶೇಷ ಸದುಣಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮರಾದ ಅಮಿತಪ್ರಮತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಮಲಕರಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿ ಮಂದಸ್ಥಿತವದನನಾಗಿ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣಭಾವದಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದನು. 'ಕನಕಾತುಲತಾಲಸನ್ನಿಭರಾದ' ಅನಂದತೀರ್ಥರ ಭವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನುಂದ ವ್ಯಾಸದೇವನು ಅಪ್ಪಿದುದು ಸುವರ್ಣ-ನದಿಯನ್ನು ಯಮುನೆಯು ಸಂಗಮಿಸಿದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಶುಕಮುನಿಗೂ ದೊರಕದ ಈ ಲಾಲನೆಯು ಈ ಯತಿತಿಲಕನಿಗೆ ದೊರೆತದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮುನಿಸಮೂಹವು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡಿತು. ನಂತರ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಗಳು ಒಮ್ಮೆ ನಿರ್ಜನವಾದ ವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಶಿಷ್ಯ-ವೃತ್ತಿಯನ್ನೆಸಗಿದರು. ಮೊದಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ದ್ವಾರಕಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವನು ಪುನಃ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ತುಂಬಿದಂತೆ ಈ ವಾಸಿಷ್ಠಕೃಷ್ಣನು ಪೂರ್ಣಮತಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನಂತೆ! ಈ ಅದ್ಭುತವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಅನಂತನಿಂದ ಅನಂತಹೃದಯರು (ಶ್ರೀಮಧ್ವರು) ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಪಂಚರಾತ್ರ ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ಕೇಳಿದರು. ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಕಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಈ ಋಜುಪುಂಗವರಲ್ಲಿ ಆ ಶೇಷಶಯನನು ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹವನ್ನೆಸಗಿದನು. ಶ್ರೀ ಬಾದಾರಾಯಣರಿಂದ ಕೂಡಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ನರನಾರಾಯಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಧೂಮವರ್ಜಿತ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ವರವಲ್ಕಲ, ಮೌಂಜಮೇಖಲಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ, ಜಟಾವಲಯಧಾರಿಯಾದ, ನಿರಪೇಕ್ಷ ನಿರ್ಮಲಸೌಖ್ಯರೂಪಿಯಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವನ ಅನಂತಗುಣ, ರೂಪಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಆ ಅದ್ವಿತೀಯರೂಪದಲ್ಲಿ ದಶ-ದಶಸಹಸ್ರ-ಅನಂತ, ಜ್ಞಾನಾಂದಾತ್ಮಕ ಅವಿಕಾರರೂಪಗಳನ್ನೂ ಆ ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಆ ಅಲವಬೋಧರು ತಮ್ಮ ಅಗಾಧಮತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಅಲೋಕಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಪರಾಶರಾತ್ಮಜನ ಸುಂದರಮುಖವನ್ನೂ ಅನತರಾದ ಶ್ರೀ ಸುಖತೀರ್ಥರನ್ನೂ

ಕಂಡು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು-“ಕಂದ ಮಧ್ಯಮುನಿಯೇ ಕೇಳು, ನನ್ನಿನುಡಿಗಳು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವನಿಗೂ ಸಮ್ಮತವೇ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಅವತಾರಫಲರೂಪವಾಗಿರುವ ಈ ದೇವಕಾರ್ಯವು ಅನ್ಯರಿಂದ ಸಾಧಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಈಗ ಈ ಪವಿತ್ರ ಭರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಾನವರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮಣಿದೀಪದ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ದುಷ್ಟವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಪಂಕದಿಂದ ಕಳೆಗುಂದುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ಸಮ್ಮತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ದುರಾಗ್ರಹದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಪವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರು ಸನ್ಮಾರ್ಗಚಲಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀನಾದರೋ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಈ ಖಲಕೃತದುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಧರಿಸು, ತ್ವರೆಮಾಡು. ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಸಮ್ಮತವಾದ ಸತ್ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರಚಿಸು.” ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಜಗತ್ಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಅಮಿತಾರ್ಥಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಮಿತಹಿತನುಡಿಗಳನ್ನು ಅವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಪತಿಯ ವಿರಹವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಅವನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಿಸಿದ್ದು ಆತನ ಸತತ ಸೇವಾಮೃತವನ್ನೇ ಪಾನಮಾಡಿ ಸುಖಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ “ಪ್ರಭೋ! ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಜೀವರೇ ವಿರಳ. ಅವರಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವು ಶುನಕನಲ್ಲಿ ಹವ್ಯದಾನಮಾಡಿದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತೆ” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣದೇವನು “ಎಲೈ ಸಾಮ್ಯ, ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿ, ನಿನಗೇನು ಇದ್ದ ತಿಳಿಯದೇ! ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಾದಿ ಗುಣಯುತರಾದ ಜೀವರತ್ನಗಳು ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಜೀವರತ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯಥಾ-ಜ್ಞಾನ ಅಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಮಶಗಳು ಮುಚ್ಚಿವೆ. ನಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಾವೃತ-ದಿಂದ ಇವರನ್ನು ಪುನೀತಗೊಳಿಸಿ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಧರಿಸು” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಶ್ರೀ ಆನಂದತೀರ್ಥರು ನರನಾರಾಯಣದೇವರ ಈ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರೊಡಗೂಡಿ ಅವರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ದೇವದೇವನಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅವರ ಹೃದಯವನ್ನು ಅವರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದು ಮಾನವಗೋಚರವಾದ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಲು

ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಮಂದಸ್ಥಿತಸುಂದರವದನದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಆ ಜ್ಞಾನಿ-
ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ವಂದಿಸಿ, ಸೀತಾಸಂದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಮುದ್ರಲಂಘನಗೈದು
ಜಾಂಬವಾದಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿದ ಹನುಮಂತದೇವನಂತೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಗೆ
ಪ್ರಿಯವಾದ ಸೌಗಂಧಿಕಾಪುಷ್ಪವನ್ನು ತಂದಿತ್ತು ಭೀಮಸೇನದೇವನಂತೆ
ಜಾಂಬವಂತನಿಂದ ಸ್ಯಮಂತಕಮಣಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಂದು ಸಮಸ್ತ ಯಾದವ-
ರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದ ವಾಸುದೇವನಂತೆ ಶ್ರೀ ಭಗವತ್ಪಾದರು ತಮ್ಮ
ಶಿಷ್ಯ ಜನವೃಂದವನ್ನು ತಲುಪಿ ಅವರಿಗೆ ಅಮಿತಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಸೂತ್ರಕಾರರ
ಹೃದಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ನಾರಾಯಣನು ದೋಷವರ್ಜಿ-
ತನು. ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಭರಿತನು ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ
ಮತ್ತು ಅನಂತಸೌಖ್ಯರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ಉಂಟು ಈ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯದ ಶೈಲಿಯ ವೈಖರಿ
ಹೀಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು. ಉಕ್ತ
ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಸಮಂಜಸಗಳಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅನುವಾದಿಸುವುದು.
ಉದಾಹೃತವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣವಾಕ್ಯ-
ಗಳಿಂದ ಉಪಬೃಂಹಣಮಾಡುವುದು. ಇದು ಇವರ ಭಾಷ್ಯದ ಅದ್ಭುತಶೈಲಿ
ಈ ಅಪ್ರಮೇಯಹೃದಯರ ಅದ್ಭುತಭಾಷ್ಯವು ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಂತೆಯೇ
ವಿಪಕ್ಷಭೀಷಣವಾದುದು. ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯವು.
“ಸೂತ್ರಾರ್ಥೋ ವರ್ಣ್ಯತೇ ಯತ್ರ ಪದ್ಯೈಃಸೂತ್ರಾನುಕಾರಿಭಿಃ | ಸ್ವಪದಾನಿ ಚ
ವರ್ಣ್ಯಂತೇ ಭಾಷ್ಯಂ ಭಾಷ್ಯವಿದೋ ವಿದುಃ”|. ಎಂಬ ಉತ್ತಮಭಾಷ್ಯದ
ಸಕಲಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಮಹಾನಂದತೀರ್ಥರ ಭಾಷ್ಯವು ಕಂಗೊಳಿ-
ಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇದರಲ್ಲೊಂದಕ್ಷರವನ್ನು ಬರೆದೆವನಿಗೂ ದೇವತರಂಗಣಿಯ
ತೀರದಲ್ಲಿ ಹರಿಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ದೊರಕುವುದು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯತೀರ್ಥ
ಮುನಿಗಳು ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒರೆದರಂತೆ. ಅದೇನು ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳೋ
ಆ ಮಹಾತ್ಮರು.

ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಅಲವಬೋಧರು ಗೋದಾವರಿತಟಕ್ಕೆ ದಯ-
ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆ ನೆರೆದಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನು

ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲೋಸಗ ಬಹುದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದು
 ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸೇರಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟಾದಶಶಾಖಾಭಿಜ್ಞರಾದ ಪಂಡಿತರುಗಳೂ,
 ಅವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದ ಪಂಡಿತರೂ ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿದ ಪರ್ವಕಾಲವದು.
 ಇದಲ್ಲದೆ, ಭಾಟ್ಟ ಪ್ರಭಾಕರ ವೈಶೇಷಿಕ ನೈಯಾಯಿಕ ಬೌದ್ಧ ಚಾರ್ವಾಕವೆಂಬ
 ಷಟ್ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನುಗಳಿಸಿದ್ದ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಣಗಳೂ
 ಇದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ-
 ದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಾದಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದರು.
 ನಿರ್ಜಿತರಾಗಿ “ಹೇ ಜ್ಞಾನಿವರೇಣ್ಯರೇ ನೀವು ಸರ್ವಜ್ಞರು, ಅಸದೃಶರು” ಎಂದು
 ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಆ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಮಾನ್ಯರಾದ
 ಶೋಭನಭಟ್ಟರೆಂಬ ಮಹಾ ತಾರ್ಕಿಕಶಿಖಾಮಣಿಗಳೊಬ್ಬರಿದ್ದರು. ಆ ಪಂಡಿತರು
 ಆಗ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯಬಲದಿಂದ
 ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರು. ವೇದ ಭಾರತ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮನಿಷ್ಠೆ ಇವರದು.
 ಇವರು ಶ್ರೀಮಧ್ವರಿಂದ ಅವರ ಅದ್ಭುತ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದರು.
 ಒಮ್ಮೆ ಈ ಅಸದೃಶಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಈ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
 ಅಭಿರುಚಿಯೇ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಅರವಿಂದಮಕರಂದಪಾನಮಾಡಿದ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗೆ
 ಇತರ ಪುಷ್ಪರಸ ರುಚಿಸುವುದೆಂತು? ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ನಾಕಿನಾಯಕರಿಂದ
 ಮಾನ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು
 ಸುಂದರವಾಗಿ ಉಪನ್ಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಚುರಮತಿಗಳ ರುಚಿರಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು
 ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಗೈದು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದರು. ಗೋದಾವರೀತಟದಿಂದ
 ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯು ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ
 ಬುಹುರಭಸದಿಂದ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯತ್ತ ಸಾಗಿತು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ
 ಸಜ್ಜನರ ಸಂಸಾರಕ್ಷೇಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಮೀಚೀನದರ್ಶನದಿಂದ ನಾಶಗೊಳ-
 ಸಿದರು. ಇವರು ಶ್ರೀ ರಜತಪೀಠಪುರವನ್ನು ತಲಪುವಮುನ್ನವೇ ಇವರ
 ಭಾಷ್ಯವು ಇವರ ಗುರುಗಳ ಕೈಸೇರಿತ್ತು. ಶಿಷ್ಯಸಮೇತರಾಗಿ ಮಧ್ವಮುನಿಗಳು
 ಉಡುಪಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು ನಮಿಸಿದರು.

ಆದುದರಿಂದ ನೀವಿನ್ನು ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕರಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯಸಂಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಎರಡೆರಡು ತಿಂಗಳು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇತರರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು. ನನ್ನಿಂದ ಪರಮಾಶ್ರಮಪಡೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಧೈರ್ಯತಮತಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕರೇ ಆದರೂ, ಸಮಾನ ಅಧಿಕಾರವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇದ್ದರೂ, ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಕಾರಾರ್ಚಿತವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಪೂಜೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಶೇಷೋತ್ಸವಗಳೂ, ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವುವು. ನೀವು ದ್ವಂದ್ವದ್ವಂದ್ವರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಪ್ರದಾಯಭೇದವಿದ್ದರೂ, ಏಕಸ್ಥರಾಗಿರಬೇಕು. ಕೆಲವುಕಾಲ ನೀವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಕ್ತರನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗಲಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಶಿಷ್ಯಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ಯಾರ್ಚನೆಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ತಂದಿರುವ, ಇಂದಿರೇಶನ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಾನವುಳ್ಳ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನೀದಿನವೇ ಶುಭಮುಹೂರ್ತವಾದುದರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಶೇಷವಾದ ಸನ್ನಿಧಾನವಾಗುವುದು. ಆಗ ಅವರು ನನ್ನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ; ಭಕ್ತರಿಗೆ ತೀರ್ಥಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಾಪೂಜೆಯ ನೈವೇದ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಜಪಿಸುವಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮುಂಭಾಗದಿಂದ ಹೊರಟು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಅದೃಶ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮಹಾನೈವೇದ್ಯವನ್ನರ್ಪಿಸುವೆನು. ನಾನು ತೋರಿಸಿರುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಲೋಪಬಾರದಂತೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಮಪಾವನವಾದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಹಾಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಯತಿಗಳು ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಹಿರಿಯರೂ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೇ

ಮುಂದಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯು. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಕಲವೂ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವವು” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಶ್ರೀಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಹಿತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು, ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ-ತೀರ್ಥರಿಗೆ ಚತುರ್ಭುಜಕಾಲೀಯಮಥನಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹವನ್ನು, ಶ್ರೀಜನಾರ್ದನತೀರ್ಥರಿಗೆ ದ್ವಿಭುಜಕಾಲೀಯಮಥನಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹವನ್ನು, ಶ್ರೀ-ಉಪೇಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀವಿಠಲವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಶ್ರೀವಾಮನತೀರ್ಥರಿಗೆ ವಿಠಲವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಹೋದರರಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರಿಗೆ ಭೂವರಾಹವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಶ್ರೀರಾಮತೀರ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಶ್ರೀಅಧೋಕ್ಷ-ಜತೀರ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀವಿಠಲವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪಟ್ಟಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಿ (ಮೂಲಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಿ) ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಒಂದೊಂದು ಹಿಡಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಿಂದ ತಂದಿರುವ ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಅಷ್ಟಯತೀಶ್ವರರ ನಿತ್ಯಪೂಜೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಎಂಟು ಜನ ಯತಿ-ಶೇಖರರು ತಮಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಶ್ರೀದೇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಕಟ್ಟಿತಲ ಅಥವಾ ಸೇತುತಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಾಚಾರ್ಯರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಹೊರಟರು. ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಮೂವತ್ತೇಳು ಮೈಲು ದೂರಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಇರುವುದು. ಆ ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಹದಿನಾರು ಮೈಲು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಪಾಣೇಮಂಗಳೂರು ಇರುವುದು ಅಲ್ಲಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಒಂಭತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿತಲಕ್ಷೇತ್ರವಿರುವುದು. ಈ ಸ್ಥಳವು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕೊಳನಾಡು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದ ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳು

ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಎತ್ತರವಾಗಿರುವವು. ಆ ಗುಡ್ಡದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶವಿರುವುದು. ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಳವು ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂದಣಿಯಿಲ್ಲದಾಗಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮನಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ತಾವು ಇದುವರೆಗೆ ರಚಿಸಿರುವ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥವನ್ನು, ತಾವು ತಗಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೊಳ ಚೌಕದ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ, ಸರಿಯಾದ ನೀರು ತುಂಬಿರುವಂತೆಯೂ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ತಾವು ಬರೆದಿರುವ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಾಲಾಂತರದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೊಂದು ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಬಯಲು ದಾಟಿ ಗುಡ್ಡದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಠದ ಯತಿಗಳ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಒಂದು ಗೇಣಿನ ಪಾಣಿಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪಂಚಲೋಹದ, ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಿಣೀಸತ್ಯಭಾಮೆಯರು, ಅವರ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಪೀಮೂರ್ತಿಗಳು, ಎದುರಿಗೆ ಗೋವುಗಳೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗರುಡನೂ ಇರುವ ಅಂದವಾದ ಅಖಂಡವಾದ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. (ಆ ಪಾಣಿಪೀಠದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿದ್ದು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದೆ) ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರನ್ನು ಕುರಿತು “ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಜ್ಞಾನವು ಮಲಿನವಾಗುವಾಗ, ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛಂದಮೃತ್ಯುಗಳಾದ ನೀವು, ಅದುವರೆಗೆ ಸಹ್ಯಪರ್ವತದ ಸಿದ್ಧಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಅನಂತರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೆಗೆದು ಪುನಃ ನಮ್ಮ ಸನ್ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಿ. ಅದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಈ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಲಾರರು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅಷ್ಟಯತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಕ್ರಮದಿಂದ ಬಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ” ಎಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಆಗ

Chapter ೪ನ ಜನರು ಈ ದೇವರಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲವು ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗುತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು*

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು ಒಮ್ಮೆ ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮಧ್ಯವಾಟಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಡ್ಡಂತಾಡಿ ಎನ್ನುವರು. ಈ ಸ್ಥಳವು ಎತ್ತರವಾದ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದಲೂ, ಕಾಡುಗಳಿಂದಲೂ, ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮದಂತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗಳಾದ ಗೌತಮ ಗದಾ-ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮಗಳಾದ ಆ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳವು ಸರಮಸವಿತ್ರವೂ ಶಾಂತವಾತಾವರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಳವು ಉಡುಪಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಗಳ ಸರಿಯಾದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಯೋಗ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮತ್ತು ಈ ಸ್ಥಳವು ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಾಮಹರಾದ ಕುಂಜಾಣ್ಣಾಯರೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಊರೂ ಆಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆ ಇವರ ಮಹಿಮೆಗೆ ಬೆರಗಾದ ಆ ಜನರು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನರಿತು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ-ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಠಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಉಡುಪಿಯ ಅಷ್ಟಯತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪೂಜೆಯ ಸರದಿಯು ಮುಗಿದೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿಗೂ ಕಡ್ಡಿ-ಲಕ್ಕಾ, ಕಣ್ವತೀರ್ಥಕ್ಕಾ ಬಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ವ್ಯಾಸಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಶ್ರೀರಾಮರನ್ನರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಭಕ್ತಸಂದೋಹಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಲಿರಲೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು

*ಈಗ ಆ ಮಠವು ಅದಮಾರುಮಠದವರ ಅಧೀನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಟ್ಟದೆ ದೂರದಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

†ಈ ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಠಿಯನ್ನಿಡತಕ್ಕ ದಿವ್ಯವಾದೊಂದು ಕಂಚಿನ ಸಂಪುಟವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ದಶಾವತಾರ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಸುಂದರಗಳಾಗಿ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಭರಿತಗಳಾಗಿರುವವು. ಅದುದರಿಂದ ಆ ದಿವ್ಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಶ್ರೀಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷಸನ್ನಿಧಾನವಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಸಂಪುಟಕ್ಕೂ ದೇವರಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಸೂಚಿಯು ಸಡೆಯುವಂತೆ ಕಟ್ಟಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು.

ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಆ ನಡ್ಡಂತಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಪಂಚಾಮೃತ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಬಂದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯ ದಿವ್ಯತೀರ್ಥಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತ ಕ್ರಮದಿಂದ ಮಹಾಪೂಜೆಯವರೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ದಿವ್ಯಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿಯ ಭಕ್ತರ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಉತ್ತಮ ತತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಹೊರಟು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ “ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ” ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲ “ಶ್ರೀವ್ಯಾಸ-ಸಂಪುಟ ನರಸಿಂಹದೇವರ” ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಐವತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ನಡ್ಡಂತಾಡಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಐವತ್ತು ಮೈಲು ದೂರವಿರುವ ಉಡುಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಪೂಜೆಗೆ ನಡ್ಡಂತಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪೂಜೆಗಳಾದಮೇಲೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶ್ರೀಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಉಡುಪಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಇರತಕ್ಕ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶವಾದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮೊದಲು “ಗೌತಮಾಶ್ರಮ”ವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಈತರದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ತಂಗುವ ಸ್ಥಳವಾದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ “ನಡು-ಹಾಡಿ”, ಅಂದರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಕಾಡಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರಿಸುವ “ನಡ್ಡಂತಾಡಿ” ಎಂಬ ತುಳುವಿನ “ಮಧ್ಯವಾಟಿ”ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.* ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀವೇದಾಂತ

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಾ ತಾವು ವಾಯ್ವಂಶನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರತಿದಿನ, ತಮ್ಮ ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ ಅನಂತಾಸನ ವೈಕುಂಠಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಗಳಾದ, ನಡ್ಡಂತಾಡಿ ಉಡುಪಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಸೇವಾಪರರಾಗಿ ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರಕರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾರನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಧ್ಯವಾಟಿ ಮಠದಿಂದ ಹೊರಟು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನೈಋತ್ಯದವರೆಗೆ “ಪ್ರಾಪ್ತೇ ನರೇಷು ಜನನೇ ನರವತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಃ”, ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರೆ ಮಾನವರಂತೆ ತೋರುವುದು ದೇವತೆಗಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಂಗುವ ಸ್ಥಳವು ಈಗಲೂ ಅಂದಿನಂತೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಕಲ್ಲುಗಳೂ ಕೆಲವು ಮರಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಸ್ಥಳದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾವಿಯಿದೆ ಈಗಲೂ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆಚಾರ್ಯರು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಿಂದ ಬರುವಾಗಲೂ ಹೋಗುವಾಗಲೂ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಳವಾದ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು “ಮಧ್ವ”, ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅಂದಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಈ

*ಅದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಮುಷ್ಠಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮತ್ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲೇ ರಾತ್ರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಾದುದರಿಂದ ಈಗ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪೂಜೆಯಾದಮೇಲೆ ಕನಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೂಡಲೇ ರಾತ್ರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿಯ ದಿನ ಅಂದರೆ ಶ್ರಾವಣ ಬಹುಳ ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಎಲ್ಲಾ ದೇವರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿದ್ದರೂ ಈ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ಪೂಜಾಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನಾದಿಗಳಾದಮೇಲೆ ದೇವರನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಡುವ (ಭುಜಂಗಿಸುವ) ಪದ್ಧತಿಯು ಈಗಲೂ ಇರುವುದು. ಆಚಾರ್ಯರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಒಂಬತ್ತು ಪೂಜೆಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವವು.

ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವನವಮಿಯ ಪುಣ್ಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪರವನ್ನು ಹಾಕಿ ಪೂಜಾ-
ಸಂತರ್ಪಣೆ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಆಚಾರ್ಯರ ಗುಣಕಥನ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು
ಈಗಲೂ ಜರುಗಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸಸಾಲಿ-
ಗ್ರಾಮವು ಅಷ್ಟಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಅಧಿಕಾರಕ್ಷೋಳಪಟ್ಟು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ
ಗುರುಗಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಆ ನಡ್ಡಂತಾಡಿಯಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ
ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜೆಯು
ನಡೆಯದಿದ್ದು ದರಿಂದಲೋ ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞರ ಸಂಕಲ್ಪಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ
ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಗುರುವರ್ಯರ ಮಹಿಮೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲೋಸುಗವೋ
ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆ
ನಡ್ಡಂತಾಡಿಗೆ ಬಂದು ವ್ಯಾಸರ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನವುಳ್ಳ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದ ಪೂಜೆ
ಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ವ್ಯಾಸಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇವರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮೂ-
ರಿಗೆ ತಂದರು. ಆಗ ಅಷ್ಟ ಯತೀಶ್ವರರು ಸಮರ್ಥರಾದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಲ್ಲಿ
ದೂರಿದಲು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು “ನಾನು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ತರುವೆನು. ನೀವೆ-
ಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಆ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವೂ ಆ ಮಠವೂ ನನ್ನಧೀನವಾಗುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ
ಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು”, ಎನ್ನುಲು ಆ ಅಷ್ಟಯತೀಶ್ವರರು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ-
ದರು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಕುಶಲತೆ
ಯಿಂದ ಆ ದಿವ್ಯ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ತಂದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ನಡ್ಡಂತಾಡಿಯ
ಈ ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಟಿಯು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭೂವರಾಹದೇವರ ಪೂಜೆ
ಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ
ದಿವ್ಯಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಈಗಲೂ ಸರಿಯಾಗಿ ದರ್ಶನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗು-
ವುದು.* ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮಾ

* ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆನಾದರೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ವ್ಯಾಸ-
ಮುಷ್ಟಿಯು ಕೆಂಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಸುಖಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿವರ್ಣ
ವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದ ಬಣ್ಣವನ್ನು
ಹೊಂದುವುದು. ಆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞರು
ಮಾಡಿರುವ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚ್ಯುತಿಯಾಗದಂತೆ ಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತಿ-
ಯುವುದು.

ದಿನ ಎಂದಿನಂತೆ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ಆ ನಡ್ಡಂತಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ದಿನ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದ, ವಿಧಿ-ನಿರ್ವೇಧಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಒಬ್ಬ ಭಕ್ತನು ಆ ದಿನ ಪೂಜಾನೈವೇದ್ಯಗಳಿಗೆಂದು ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಆಗಮನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆಗ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಮೊದಲನೆಯ ವ್ರತವಾದ ಶಾಕವ್ರತದ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವರಾಹಪುರಾಣ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವರು. ಆಗ ನಿಸಿದ್ಧಗಳಾದ, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಹ್ಯಗಳಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವ್ರತಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗರ್ಪಿಸಿದರೆ ದೇವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಾಣಬಿಟ್ಟು ದೋಷಬರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ವೈಷ್ಣವರು, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಕವ್ರತ ಸ್ಥರಾಗಿ ದೇವರಿಗೂ ಅದೇ ತರದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ, ಆ ಮಹಾಭಕ್ತನು ಇದನ್ನರಿಯದೆ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳಾವವೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾಗದವಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ಭಕ್ತಿನಮ್ರನಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆಚಾರ್ಯರು ಬಂದೊಡನೆ ದಂಡನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಹ್ಯಗಳಾವವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ತನ್ನ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಮಂದಹಸಿತದಿಂದ ಆ ಭಕ್ತನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮಧ್ಯಾ-ಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು “ವತ್ಸ! ಇವತ್ತು ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೇ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ; ಇದರಿಂದ ವ್ರತಚ್ಯುತಿಯಾಗಲಾರದು. ಇವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿರುವೆನು. ಮತ್ತು ಇಂದಿನಿಂದ ಪ್ರತಿ ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನದಲ್ಲಿ ಈ ಭಕ್ತನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಾಕ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಧಿಯಾಗಲಿ” ಎಂದಾಜ್ಞಾ-ಪಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ನೈವೇದ್ಯ